PHRASES LINGVÆ LATINÆ, AB ALDO MANVTIO P. F. CONSCRIPTAE: NVNC PRIMVM IN ordinem Abecedarium adductæ, & in Anglicum ſermonem conuerſæ.

Acceſſit huc index dictionum Anglicarum, cuius ope quilibet hoc libello quàm commodiſſimè vti poterit.

Richard Harman

LONDINI,
Excudebat R. F. impenſis Iohannis Hariſoni. 1599.

MVNIFICENTIA REGIA. 1715.
GEORGIVS D.G. MAG. BR. FR. ET HIB. REX F.D.
J. Pine sculp

ROBERTO CÆCILIO GVLIELMI F. THOMAS VAVTROLLERIVS S. P. D.

Vlla sanè res est, Roberte Cæcili puer clarissime, quæ homines æquè in altissimo dignitatis gradu locare possit atque Eloquentia, reiq; militaris scientia: siquidem hac non solùm vim hostium, eorúmque impetus, atque iniurias propulsamus, verùmetiam imperij nostri fines, longè, latéq; propagamus: illa verò hominum animos, voluntatésq; nobis conciliamus: eosq; aut in officio continemus, aut ad præclara facinora, rémq; publicam administrandã adhortamur, atque incitamus. Sæpè verò cogitãti mihi vtra harum sit præstantior, magísq; hominũ generi necessaria, hæret ferè animus: nec facilè quid de hac re iudicandum sit, scio. Veruntamen quotiescunque in eam cogitationem venio (venio autem quàm sæpissimè) toties occurrit mihi illud inter cætera: illos, videlicet, quàm proximè accedere ad naturam Deorum immortalium, qui quidẽ non vi, non ferro, atque armis, sed voce tantùm

hominum animos quò tandem volũt flectunt: idq; adeò, vt, qui illud præstare possunt, mea quidem sententia, non homines, sed Dij potius è cœlo delapsi esse videantur. Quæ res cùm ita sese habeat, qua scientia id consequi possumus hanc amabo, quam tandem, nisi omnium principem esse dicemus? Itaque vel hanc solùm ob causam, tantum mihi eloquentissimi oratores optimis fortissimisq; imperatoribus præstare videntur, quantum ij qui togati Remp. suo consilio, authoritatéq; conseruant, præstant ijs, qui communem omnium salutem, bellandi cupiditate, sæpius vt fit in extremum discrimen adducunt. Accedit huc complures singulis ferè seculis extitisse rei militaris peritissimos, præstantissimósque imperatores, quorum res gestæ præclaris, ijsq; æternis literarum monumentis consignatæ & celebratæ conspiciuntur. Eloquentem verò (multorũ pace dixerim) ecquem obsecro, præter Hyperidem, Demosthenem, atque alios perpaucos apud Græcos reperias: apud Romanos, C. Cassium, M. Antonium, Q. Hortensium, M. Tullium Ciceronem? Equidem non eo inficias permultos eósque oratores haud contemnendos in Græcia, Italia, ac plerisque alijs in locis & olim extitisse, atque hodierno die extare. Attamen si quis secum in animo suo paulò diligentius quid eloquen-

tia sit, considerabit: illos non tam eloquentes, quã disertos iudicabit appellari oportere: multóque pauciores oratores, quàm Imperatores semper reperiri animaduertet. Atque hæc quidem eloquentium hominum paucitas, verè vt quod sentio, dicam, effecit etiam, vt non solum eloquentiam non gloriæ militari cedere, verúmetiam eam suo iure antecellere animum inducam. Quarum enim rerũ non ita magna est copia, eæ cæteris quodammodo præstare creduntur. Sicut autem per quos ad id quod volumus, peruenimus, non fermè minor habenda est gratia, quam ijs, qui nobis faciunt benignè: sic etiam non minoris fieri debent ea instrumenta, sine quibus cogitationẽ eius scientiæ, cui dediti sumus, nullo modo consequi possumus, quàm ipsa scientia. quid enim absque illis tamen agas? Porro, nemo, opinor, est qui quenquam existimet, vnquam oratorem fore bonum, qui non ex Latinis præcipuè fontibus hauriat eloquentiæ præcepta. Nam in ea lingua omnis orationis splendor ac dignitas continetur. Ne multa: vnus Cicero totius eloquentiæ parens inter omnes mortales, tantam nobis dicendi copiam suppeditare potest, quantam nunquam auderemus optare, adeo vt, nostra hac ætate ij non parum dicendi gloria præstare existimentur in quibus tãta eloquentiæ, dicendiq́ facultatis, qua ille præditus

tus fuit, vel aliquod veluti vestigium apparet. Quapropter siue dicere siue scribere tibi propositum sit, hunc tibi proponas, quem ducem sequare, necesse est. Isthuc autem qui obsecro præstari potest, nisi in politissimæ illius linguæ cognitione versatus sis: qua lingua quicquid præclarissimi illius viri ad nostram vsque ætatem peruenit, cõscriptum est: & in qua ille admirabili quadam ingenij magnitudine omnibus antecelluit? Prætermitto infinita alia, quibus linguæ huius cognitionem non vtilem solùm, verùmetiam omnino necessariam esse apertè demonstrare possem. hominem enim omnino arbitror esse neminem cui dubium sit, quin, eius linguæ ignari, & à rebus bellicis, & ab Reipub. gubernaculis plerumque repellantur. Id quod etsi permultis persuasum est, atque ideo ad huius linguæ studia animum adiungunt: nihilominus tamen infinitos video, qui præpropera quadam festinatione sibi magis obsunt, quàm prosunt. Nam interim dum sermonis elegantiam sibi comparare credunt, linguæ puritatem, in quam primùm toto pectore incumbere debebant, negligunt: & statim ad ea quæ non nisi à doctis disci, percipique possunt, conuolant: ideóque fit, vt, non modo non ornatè, sed vt ne purè quidem vnquam scribant. Quæ res viros aliquot bene doctos patrum nostrorum

memoria

memoria impulit, vt de ratione, ac methodo qua quis linguæ latinæ cognitionem capere facile posset, libros conscriberent haud contemnendos, maximísque digni sunt laudibus y qui ad hanc rem suis lucubrationibus, ac vigilijs aliquid adiumenti afferunt, vt alijs viam, quam sequantur, monstrent. Inter quos Aldus Manutius magni illius ac celeberrimi Pauli filius, non immerito, mea quidem sententia, connumerandus est. Nam quæ ipse sibi non sine magna industriæ laude in eo studiorum genere collegerat, alijs pro sua humanitate, impertijt. Ea sunt phrases, siue modi latinè loquendi, scribendíque. Quem ego libellum, quum viderem doctissimorum hominum iudicio summoperè commendari: i, que tandem in manus venisset meas, cœpi mecum ita cogitare: Quid si eos qui studijs humanitatis sunt dediti aliqua ratione iuuare possem? quid præclarius? quid homine ingenioso dignius? quid denique laudabilius? Quæ cogitatio quum versaretur in animo meo, excitaui ipse me, operæque putaui fore pretium, si illas, quas dixi, phrases, non solum vt ab Aldo collectæ sunt, typis excuderem meis, sed aliqua præterea addendum curarem, quo studijs eorum adolescentiam qui linguæ latinæ desiderio tenentur, consulerem: atque ideo ea, in ordinem alphabeticum primum

vt adducerentur, ac posteà è Latino in Britannicum sermonem conuerterentur, effeci: eásque Roberte clarissime, iam ad te mitto, tu quippe mihi inter cæteros visus es dignus, cui quidē hoc munusculum potissimum deferrem: idque ob singulares istas animi dotes, quas tibi natura elargita est. Ipse enim adducor in eam spem, vt, te patris tui viri illius insignis, ac propè singularis quàm simillimum fore credam: totumq; adeo hoc regnum eos tandem ex te percepturum esse fructus, quos cùm tempus erit, feres. De eo enim homines coniecturam faciunt, quòd ex ijs natus es parentibus, quorum ingenium admirabile, morū facilitatem eximiam, virtutem denique incredibilem nemo non admiratur. Sed aliud præterea est, ex quo iam hinc ab ipsa pueritia qualis, quātúsque futurus sis haud mehercle obscurè colligi potest. tua enim isthæc ætatula ijs abundè ornata, ac perpolita est omnibus, quæ non modò puerum, verum etiam adolescentem ingenuum, nobilissimóque prognatū genere, scire æquum est. nemini enim tuorum æqualium, canendo, fidibúsque vtendo tuo iure cedis. Præterea nemo te modestior, aut suauior. adeo vt neminem adhuc viderim cui quidem sis notus (te autem ecquis non nouit?) qui te non optimo florentissimi huius regni fato natum esse dicat. Sed hæc quæ commemoraui,

omnia

omnia alicui forsan videri poterũt leniora (quãuis in puero quis ea non fateatur esse maxima, ac planè admirabilia?) ideo aliud longe maius eloquar. Nam tu pro liberali isthoc ingenio ita ad eloquentiæ studia te contulisti, ijsque ita delectaris, vt, spes maxima sit, fore, vt felicissima hæc Britannia, Italiæ, quæ de suo Cicerone gloriatur nequaquam inuideat. Quare tua singulari humanitate, præclara isthac indole, tui, que potissimùm studijs me nihil alterum facturum esse arbitratus sum, si ea, qua re possem, iuuarem, tibíque hasce phrases offerrem. Accipe igitur, Roberte præstantissime, libellum hunc, qui iam in tuo nomine apparet, perpetuum testimonium amoris, obseruantiæq́; in te meæ. Atque interim, perge vt facis, & in hoc studium eloquentiæ, in quo, es, incumbe: vt, & tibi, tuisque honori, & amicis tuis, qui in te vnum oculos coniectos habent, Reíque publicæ emolumento esse possis. Londino Calend. Iulij. M.D.LXXIII.

ELEGANTES COPIOSÆQVE LATINÆ LINGVÆ PHRASES, AB ALdo *Manutio Pauli filio conscripta.*

Absque mora, quæ mandasti perficiam.

I shall do your commandement out of hand.

Onfestim, è vestigio, quā primum, statim, actutum, primo quoq; tēpore, adeo sine mora, sine cunctatione, nulla facta mora, nulla interposita mora, omni prorsus abiecta mora, ne minimo quidē spatio temporis interiecto, exequar túa mandata, quod mandasti perficiam, tuis mandatis parebo, effectum dabo quod mandasti, præstabo quod à te mandatum est. Vide, Moram auerte, Moram adhibe, Moram trahere.

Ab hac culpa vacuus.

I am innocent, or cleare and guiltlesse.

Hanc ego nunquam attigi culpam: hoc me nunquam crimine contaminaui, inquinaui, infeci, pollui, hanc nunquam subiui culpam, hæc me nunquā culpa polluit, labefecit: huius criminis, flagitij, sceleris, vitij labe, macula infectus nunquam sum, vacuus semper ista culpa. Vide Culpa vacuus.

Accusor

Accuſor.

I am accuſed, or blamed.

Vitio mihi dant, vitio vertunt, fraudi tribuunt, hoc in me conferunt: hoc mihi aſcribunt, hac me culpa condemnant, hanc in me culpam conferunt, huius mihi culpæ notam inurunt: hoc me nomine accuſant.

Acerrimus aduerſarius.

A moſt deadly foe, a heauy friend, a cankred enemy.

Aduerſarium nimis grauem, nimis acrem, infenſum, acerbum, vehementem, crudelem, habemus: nimis acerbus, nimis aduerſus, nimium grauis atque infenſus nobis es: oppugnas nos quam potes acerrimè, & grauiſſimè: nullam aduerſus nos iniuriam prætermittis: nulla nos iniuria, nulla re non laceſſas: tuis contra nos viribus vteris: tuam in nos vim confers: omnia conaris, nihil nō agis, moues, tentas, experiris, machinaris ad perniciem noſtram, aduerſario te vtimur nimis acerbo, nimis infenſo: agis contra nos, pugnas aduerſus nos, irruis in nos, quo potes impetu, impetu quam potes maximo, eo impetu, qui poteſt eſſe maximus. Vide Atrox hoſtis.

A conſuetudine digrediens.

To ſwarue altogether from his old faſhion: to become a new man.

Mirari ſatis non poſſum, cur à tua conſuetudine tam longè diceſſeris, receſſeris, tam valdè deſciueris, te remoueris, te abduxeris: cur alius planè factus ſis, cur à teipſo diſceſſeris, cur te tui tā diſſimilē præ-

beas, cur te tui similē non præstes, cur, qui hactenus fuisti, eũ te non præstes, adduci non possũ vt te à tua cõsuetudine tam valdè, tã longè discessisse existimē?

Ad Ciceronem me contuli.

I haue giuen my selfe to Cicero: Tully is my whole studie.

Vni Ciceroni meum studium dicaui, ad vnum Ciceronem meam operam contuli: meum in vno Cicerone studium pono, consumo, colloco: vni Ciceroni operam do: vnus me Cicero delectat, capit, tenet, vnus mihi placet: vnius animum lectio pascit: vni meam operã, mea studia, meas vigilias dedi, dedidi, tradidi, addixi, perpetuò dicatus esse volo.

Ad finem orationis non peruenire.

To know no way out of his tale.

Quemadmodum exitum expediam institutæ orationis, non reperio, non video: qui institutæ orationi finem imponere, quo fine institutam orationem claudere, absoluere, perficere possum.

Ad finem optatum rem perducere.

To haue successe as hart could wish or as I would desire.

Puto fore vt rem ex sententia geram, fœliciter, prosperè, ex animi sententia, vt animus fert, expediam, conficiam: ad eum, quem volo exitum perducam: fœlici exitu concludam: efficiam, opinor, vt res optimè succedat: vt exitum res habeat, qualem optamus: ne res, contra quã volumus succedat: nequid aduersi cõtingat in re, ne sit infaustus, aduersus, alienus

nus à noſtris voluntatibus, alius atque volumus, exitus rei: euentus rei, rei finis ac terminus: ſpero futurum, vt in hac re meis optatis fortuna reſpondeat, cum animo meo fortuna conſentiat, ab animo meo fortuna minimè diſſentiat, nihil aduerſi fortuna obijciat, nequaquam fortuna repugnet, reſiſtat, obſiſtat, aduerſetur, ſeſe opponat, ſuam vim obijciat, impedimentum vllum inijciat, occurrat, obuiam eat: futurum exiſtimo, vt in hoc ſecunda, facili, proſpera, propitia, perbenigna fortuna vtamur. Vide, res adducta in optimum ſtatum.

Ad iram incitatus, alienus ab iracundia.

Angred, chafed, ſtirred, or prouoked to anger, which is not ſoone angry, or is by nature mild.

Stomachum mihi facis: bilem commoues, inducis me, impellis, incitas ad iram, facis vt ira commouear, afficiar, corripiar, vt excandeſcam, vt ira flagrem etſi nequaquam iracundus homo natura ſum, non procliuis, pronus, propenſus, inclinatus ad iram, non iræ deditus, non is qui ad iram facilè labar: ſum alienus, longè remotus ab ira: quanquam iuris in me parum habet ira, minimè mihi dominatur ira, non admodum ad iram propendeo, inclino, ab ira longè abſum.

Adiungam me tibi.

I will be thy matefellow in all fortunes, or I wil goe with you through thicke and thinne.

In omni te fortuna comitabor, tibi comes ero: me

tibi comitem adiungam, assiduum me comitem habebis, hærebo lateri tuo: à latere tuo: à latere tuo non discedam, non diuellar, semper, nunquam non, in omni tempore ac loco, assiduè, assiduus tecum ero: nunquam abs te seiungar, digrediar, recedam, vide Comes perpetuus.

Ad musas redeas.

Returne to your studie.

¶ Vellem te ad mansuetiores musas referres: vellem intermissa poëticæ studia repeteres, redires in gratiā cum Musis. Vide ad studia redire.

Adolescens infirma valetudine.

A sickly young man.

Cicero in adolescentia sua, cum adolescens esset, cum adolescētiæ annos nondum excessisset, egressus esset, valetudine erat, valetudine vtebatur infirma, parum firma, minimè firma, haud satis firma, nequaquam firma, paulò infirmiore, imbecilla, non optima, non robusta, satis affecta, satis ad morbos propensa: non rectè se habebat. Cicero in adolescētia non omninò valebat, minus bellè habebat, se habebat, non optimè valebat, valetudine erat infirmior, viribus parum firmis, corpore non satis firmo vtebatur: valetudinis, firmitudinis, firmitatis, virium, roboris adolescenti Ciceroni minus erat quam satis esset: parum validæ vires erant: infirmior erat, imbecillior, tenui, incommoda, vitiosa valetudine, parum validus erat, infirmè valebat, valetudine erat imbecillior, valetudinis vitio laborabat, valetudinarius erat Cicero.

Ad omnia aptus.

Fit

Fit for all things, a fine fellow.

Aptiſſimus eſt ad omnes res: nemo eſt illo commodior, aut aptior, in omni re, in omni iudicio elegantiſſimus eſt, egregio iudicio perpolitus, ſumma eſt in illo ingenij ſuauitas, & elegantia: nihil agit non aptè, non commodè, non elegantèr, non lautè, non venuſtè, non lepidè, non egregiè: lepores habet, elegantiam, lautitiam, venuſtatem in omni re: quicquid agit, cum lepore agit, cum elegantia, ſic vt gratiam ab omnibus ineat, vt aptior, accommodatior, idoneus magis videatur eſſe nemo: propriè factus à natura videtur ad omnes res, natus ad omnia, appoſitum quiddam poſſidet ad omnes res. Vide Natura ad omnia aptus.

Ad pauperiem redactus.

Brought, or driuen to extreme pouertie,
Next to, or hard at beggars doore.

In eum locum deductus eſt, eò deuenit, eò redactus eſt miſeriarum, in eas coniectus eſt anguſtias: eò redactæ ſunt fortunæ ſuæ, eò eſt à fortuna deiectus, detruſus, deturbatus, eò cecidit: vt vndè viueret non haberet, vt ei ad victũ neceſſaria minimè ſuppeterent, vt inopia premeretur earum rerũ ſine quibus vix, aut ne vix quidem hominum vita ſuſtentatur, vt ea deſideraret, ea requireret, quæ viuendi neceſſitas poſtulat, atque exigit, vt ijs rebus deſtitueretur, careret, ab ijs eſſet rebus imparatus, earum rerum eſſet inops, ab ijs rebus inops, egens, ea illi deeſſent, ea illum deficerent, earũ rerum inopia laboraret, ſine quibus ægrè viuitur, vel potiùs nullo modo viuitur.

Ad ſtudia redire.

To become a student againe.

Ad nostra me studia referam: literarum studia repetam: reddam studijs operas intermissas: ad studiorum consuetudinem, atque vsum redibo: pristina studia reuocabo: rursus ad studia me conferam. Vide, Ad Musas redeas.

Aduersa fortuna contentus.

To liue contentedly in aduersity, patient, or quiet, to sustaine troubles, or ill chances.

Vehementer, acriter, acerbè, grauiter me oppugnat, vexat, exagitat, vrget, premit, aduersa mihi est, infesta est, infensa est, iniqua, inimica fortuna: ego tamen ad humana omnia, ad eos omnes casus, qui humanæ vitæ impẽdẽt, quibus humana vita subiecta est, proposita est, exposita est, patet, fortis sum: contra fortunã paratus, armatus, firmus, validus, firmissimis præsidijs cõscientiæ munitus, res humanas præclarè cõtemno, negligo, despicio, aspernor: valet animus meus, firmus est, seipso nititur, sua in seipso præsidia ponit, à seipso præsidium omne petit, aduersus fortunæ vim, impetũ, conatus, iniurias, tela omnia: minimũ res humanæ me mouent, afficiunt, perturbant: minimùm laboro de rebus humanis: susque deque res humanas facio, humanis casibus animi præstantia, virtute, fortudine resisto: fortunæ conatibus obuiã eo, occurro, obijcio me, oppono me, fortiter, atq; acriter: fretus conscientia fortunam sperno: mea me contra fortunam conscientia fortem facit, confirmat, auget viribus, validiorem reddit, mihi animos addit, virtutem, vires, robur, fortitudinem, firmitatem.

Aduersa

Aduerſa minus ſentiunt, qui ijs aſſueuerunt.

They can beſt away with hardneſſe or aduerſity, which are vſed vnto it, or moſt acquainted therewithall.

Malorum conſuetudine ſenſus amittitur: malorum conſuetudo ſenſum adimit, ſentiendi vim aufert, ſtuporem inducit, inijcit, infert: ſenſus obſtupefacit: ſenſus obſtupefit, adimitur, aufertur, vſu diuturno calamitatum aduerſas res minime ſentiunt: ſenſu non percipiunt ij quorum occalluit animus, quorum animis callum obduxit diuturna conſuetudo, qui ſecundis rebus niſi perquàm rarò vſi ſunt, ſecũdas res haud ſæpè nouerunt, quorum animi, tantùm abeſt vt recẽtes ad fortunam ſint, inſolentes ad iniurias fortunę ſint, vt malorum vſu & cõſuetudine prorſus obduruerint, callum contraxerint. Vide, calamitatum conſuetudine, &c.

Aegrè fero ſtultitiam aliorum.

I can not away with other mens follies.
I cannot abide other mens fooliſhneſſe.

Nonnullorum ſtultitiam non facilè fero, ægrè ſuſtineo, haud ſatis æquo animo fero: adduci non poſſum, inducere animum non poſſum, inducere animũ minimè poſſum: à meipſo non queo impetrare, demẽtias nonnullorum vt animo non iniquo feram.

Aetatis annus.

The yeare of his age, How old a man is.

Annos duodecim natus eſt: duodecimum ætat annum agit: ætas eius eſt duodecim annorũ: duode cimum ætatis annum non exceſſit, non egreſſus eſ

Ætatis flos.

The prime, the flower of ones age or yeares.

Flores ætate integra, firma: valida ætate es, ætat viges, vales, validus es.

Afflictis aliorum exempla ſolatio.

The conſideration of like exãples in other, doth comfort the afflicted: It is a comfort to haue companions in miſery.

Si quæ tui ſimilibus viris in omni ætate acciderũ iſta tuo triſtiſſimo tempore colliges, in memoria rediges, reuocabis, mente comprehendes, tecum re putabis, in animo volues, ipſe tecum examinabis: a modum iuuari te ſenties, non leue ſolatium capie hæc te valdè cogitatio ſuſtentabit, in hac tua tam gr ui, tam aduerſa, tam miſera, planè deſperata fortun in hac non ſolùm aduerſa, verùm penitus euerſa fo tuna, in tantis miſerijs, in tam miſero rerum ſtatu, miſeris temporibus: in iſta, qualem nemo vnqua ſenſit infelicitate, nunc dũ res tuæ peſſimè ſe haben peſſimo loco ſunt: dum tecum peſſimè agitur, dum bi peſſimè cum fortuna conuenit: dum tuæ fortun planè perditæ ac nullæ ſunt, dum te premit infen fortuna, dum te modis omnibus fortuna vexat, ti negotium exhibet, moleſta eſt, grauis eſt, dum te ſu viribus oppugnat, dum omnes ad te oppugnandu machinas adhibet, atque admouet.

Aga

Agas diligenter apud Senatum.

Sue or labour earnestly to the counsell. Apply or follow the counsell hard and diligently.

Fac in conueniendis senatoribus tuum studium [e]xtet: in prensandis, appellandis, rogandis senatori[b]us adhibe studium ac diligentiam quàm licet maxi[m]am: age diligenter cum senatoribus.

Agri vectigales.

Tributarie lands, Tithe lands, Groundes of the common ferme.

Fructuarij sunt hi agri, non sunt immunes, tribu[tu]m soluunt, publicè aliquid pendunt, vectigales sunt.

Alexander fortis, at incautior.

Alexander was puissant, valiant, but not circumspect or politicke.

Animi vim, magnitudinem, præstantiam ostende[b]at in prælijs Alexander, consilium in vitandis peri[cu]lis ei deerat: animum in Alexandro pugnante lau[d]ares, animi virtutem laudibus efferres, consilium & [p]rudentiam in periculis desiderares, requireres: con[si]lij non habebat satis Alexander ad vitanda, effugiē[d]a, declinanda, cauenda pericula: animo quidem in [p]ugnis excellebat, fortem in pugnis animum gere[b]at, forti animo pugnas pugnabat, prælia tractabat, [se] gerebat in pugnis.

Alienis vteris consilijs.

You are ruled by other mens aduise: you follow other mens counsel.

Video te auferri aliorum consilijs, intelligo, senti non te tuo duci, sed alieno abduci concilio: non tuu iudicium, sed aliena consilia sequi mihi videris, n ipse te in consilium adhibes, non ipse te audis, n ipse tibi pares, morem geris, obtemperas, obsequer assentiris: sed alieno vteris consilio: aliena te con lia regunt: ab alienis consilijs voluntas tua pendet: ipse tibi dux es, verùm alios sequeris.

Alienus ab astutia.

Farre from craft, or deceit: A plaine dealing man.

Astutiæ mihi non placét, non probantur, non sat faciunt: astus non amo: artem simulandi, fraud artificio tectam, mores ab aperta quadam simplici te alienos, fucum, ac fallacias, vafriciem, nimiam c liditatem, astuta ingenia, versuta, vafra, nimis calli ad astutias, vafritiem, calliditatem propensa, natur quodam odio prosequor: sum ab astutijs alienus: hoiret animus meus ab astutijs. Noui animum tu nulla in quemquam maleuolentia suffusum. Simpl homo sum: simplex mihi animus est: apertus, n simulatione tectus, purus à fraude, ab omni labe ap tam veritatem amo: simulandi artificium à me pr sus abest.

Alijs magis vitio dabitur, quàm tib

Other shall beare the blame rather then yo

Id maiori illis fraudi, quàm tibi erit: hoc illis p inferet infamiæ, quàm tibi: plus illi subibunt infam

qu

quàm tu: hoc illis vitio minus tribuetur, quàm tibi. Maiori hoc ijs erit fraudi, quàm tibi: vitio dabitur ijs potius quàm tibi: culpæ plus in eos quàm in te conferetur: plus ipsi ferent infamiæ, dedecoris, ignominiæ, culpæ: grauior ad eos, quã àd te redibit infamia.

Aliud præ se fert, aliud sentit.

He sayeth one thing, and thinketh another: He beareth two faces vnder a hood.

Vultus simulatione sustinetur: aliud vultu significatur, aliud in animo latet: non congruit animus cum vultu: dissentit animus à vultu: animi sensum vultus occultat. Vide, vultus dissentit ab animo.

Altera hæc ratio me consolatur.

This second reason or cause comforteth me.

Secundo loco me consolatur recordatio meorum temporum: altera est ratio, quæ mihi solatium affert, præbet, paritq; solatio est: alterum illud est quo sustentor, recreor: illa est, quę me cõsolatur, altera ratio: accedit illud ad animum meum sustentandum, deinde sustentor meorum malorum memoria.

Ambire homines studiosè.

To winne the heart, or get the fauour of men by all waies possible.

Ambis, prensas, nullum in prensando studium, nullum officium prætermittis, tam prensas diligenter, quàm qui maximè, tua est diligentissima prensatio: in ambiendis hominibus nemo est vno te diligentior, nemo aptior: sed vereor, ne non succedat exitus, ne te fallat, ne spe frusteris, ne secus accidat,

ne nō ex animi tui ſententia procedat, ſuccedat, contingat, eueniat.

Amicitia laudata quæ ex virtute oritur.

Friendſhip, which ſpringeth from vertue, or is grounded vpon vertue, is praiſe worthy.

Ea demum laudabilis eſt, ea præclara beneuolentia, quam virtus, non fortuna peperit: qui virtutem in deligendis amicis, non fortunam ſequitur, is optimo conſilio vtitur, laudabiliter agit, ei laus debetur: honeſtus & rectus amor ille eſt, qui ex animi potius, quam è fortunæ bonis exoritur, emergit, exiſtit, emanat, effluit: quicunque fortunam in amore ſpectat non virtutem, iudicio labitur, ſincerum in eo ſimplexque iudicium requiras, deſideres.

Amiſſo equo euaſi.

I eſcaped very hardly with the loſſe of my horſe. I loſt my horſe and went my way cleare.

Vt vitę conſulerem, vt euaderem à præſēti periculo, vt periculum vitarem minime dubium, ad hoſtes equum miſi, immiſi, admiſi, incitaui, laxatis habenis hoſtes verſus impuli.

Amiſſus populi fauor.

It was not long of your ſelfe, but of thoſe about you, that you haue loſt the hearts, the good will, the fauour of the people.

Factum eſt non tuâ, ſed tuorum culpa: vitio tuorum, non tuo contigit, vt populi ſtudium, gratiam, be-

beneuolentiam dimiseris, perdideris: vt è studio, gratia, beneuolentia populi excideris: vt populus non amplius tibi faueat, studeat, suffragetur, tui studiosus, tibi amicus, bene in te sit animatus: studiũ populi, gratiam, beneuolentiam, non tua, sed tuorum iniuria tibi eripuit, ademit, abstulit: non per te, sed per tuos, non à te sed à tuis, non tuo, sed tuorum merito: iniuria tuorum potius quàm tua effectum est, commissũ est, vt populum tui studiosum, bene in te animatum, tibi amicum iam non habeas: vt gratiosus apud populum, charus populo, in populi gratia minimè sis: vt nullum populi studium, nullam gratiam, aut beneuolentiam teneas, obtineas, possideas: vt fauente populo, suffragante, benigno, tibi amico, bene erga te animato, tui studioso non vtaris, gratiam tuam apud populum nõ tua sed tuorum culpa extinxit: ex amore populi effluxisti.

Amor ex beneficio & iudicio profectus.

An aduised and deserued loue, or I loue you both for the good turne you haue bestowed vpon me, and also because I accompt or iudge you worthie of loue.

Diligo te beneficio quidem tuo prouocatus, sed iudicio etiam incitatus meo: meus in te amor ex iudicio fluxit: meum in te iudicium consecutus amor est: mea de tuis virtutibus opinio beneuolentiam peperit: contuli me ad te amandum, quia te dignum amore iudico: quoniam amabilis es: is es, qui amandus videare. Cùm amori, quem inter nos mutuum esse intelligo, multum tribuo, tum de ingenij tui præstan-

tia iudicio, vt neminem tibi anteponam, comparem paucos.

Amor ex virtute.

Out of vertue loue, or loue for vertues sake.

Amandus es propter multas suauitates ingenij, officij, humanitatis: tuæ tibi suauitates, tuæ virtutes amorem hominum conciliant, adiungunt studia, gratiam pariunt, comparant, adipiscuntur.

Amor literarum quotidiè crescit.

The loue of learning increaseth dayly.

Studium quotidiè magis ingrauescit: quotidiè magis cupiditate studiorum incendor: meam studiorum cupiditatem dies auget: tantum abest, vt meum studium dies imminuat, vt etiam augeat: incitor ad studia quotidiè: magis studia complector: in studia incumbo: plus quotidiè operæ in studijs pono: literis quotidiè magis vtor: studiorum amore, consuetudine vsuque magis capior in dies singulos.

Amo viros excelso animo.

I loue the couragious heart: or the high mind and valiant stomacke.

Præstantis animi viros libenter complector, quorum animus viget, qui animo vigent, qui vigore animi præstant, quorum animus excellit, qui animo excellunt, qui sunt excellenti animo, sunt excellenti animo præditi, sunt excellentis animi; in quibus est animi excellentia quædam, præstãtia, altitudo, excelsitas, sublimitas, robur, vis: cum his libenter amicitiam contraho, ineo, coeo, instituo, iungo, eos facilè amo

amic

amicos mihi libenter adiungo, applico me: adiungo me libenter ad eorum amicitiam: ſponte mea, & inductione quadam animi ad eorum amicitiam accedo, ad eos amandos propendeo, inclino, me do.

Anguſtiæ itineris in alpibus Apennini.

The narrow ſtraites of the mountaines are marueillous comberſome to the paſſengers.

In alpibus Apennini magnæ ſunt admodumque difficiles locorum anguſtiæ: per alpes Apennini iter habentibus magno ſunt impedimento difficultates & anguſtiæ locorum: nihil incommodius, quàm illas Apennini montis anguſtias pertranſire: quàm ex illius Apennini montis anguſtijs, ac difficultatibus euadere: anguſta loca per Apennini alpes euntibus crebró ſe obijciunt, impedimenta opponunt, difficilem, ac laborioſam viam reddunt.

Anguſtiæ nummorum.

A great lacke of money: It is a hard world for money.

Incredibiles pecuniæ ſunt anguſtiæ: mira penuria nummorum eſt, ſumma nummorũ difficultas eſt, pecuniæ minimum tractatur: vſus pecuniæ propè nullus eſt. Pecunia mihi ex permutatione debetur.

Animi abiectio, dedecus

To abate in courage is a foule ſhame: You haue euer heretofore ſhewed your ſelfe to be of a moſt noble, & hauty courage: if you quaile now, you vtterly ſhame your ſelfe.

tia iudicio, vt neminem tibi anteponam, comparem paucos.

Amor ex virtute.

Out of vertue loue, or loue for vertues sake.

Amandus es propter multas ſuauitates ingenij, officij, humanitatis: tuæ tibi ſuauitates, tuæ virtutes amorem hominum conciliant, adiungunt ſtudia, gratiam pariunt, comparant, adipiſcuntur.

Amor literarum quotidiè creſcit.

The loue of learning increaſeth dayly.

Studium quotidiè magis ingraueſcit: quotidiè magis cupiditate ſtudiorum incendor: meam ſtudiorum cupiditatem dies auget: tantum abeſt, vt meum ſtudium dies imminuat, vt etiam augeat: incitor ad ſtudia quotidiè: magis ſtudia complector: in ſtudia incumbo: plus quotidiè operæ in ſtudijs pono: literis quotidiè magis vtor: ſtudiorum amore, conſuetudine vſuque magis capior in dies ſingulos.

Amo viros excelſo animo.

I loue the couragious heart: or the high mind and valiant ſtomacke.

Præſtantis animi viros libenter complector, quorum animus viget, qui animo vigent, qui vigore animi præſtant, quorum animus excellit, qui animo excellunt, qui ſunt excellenti animo, ſunt excellenti animo præditi, ſunt excellentis animi; in quibus eſt animi excellentia quædam, præſtãtia, altitudo, excelſitas, ſublimitas, robur, vis: cum his libenter amicitiam contraho, ineo, coeo, inſtituo, iungo, eos facilè amo

amico

amicos mihi libenter adiungo, applico me: adiungo me libenter ad eorum amicitiam: ſponte mea, & inductione quadam animi ad eorum amicitiam accedo, ad eos amandos propendeo, inclino, me do.

Anguſtiæ itineris in alpibus Apennini.

The narrow ſtraites of the mountaines are marueillous comberſome to the paſſengers.

In alpibus Apennini magnæ ſunt admodumque difficiles locorum anguſtiæ: per alpes Apennini iter habentibus magno ſunt impedimento difficultates & anguſtiæ locorum: nihil incommodius, quàm illas Apennini montis anguſtias pertranſire: quàm ex illius Apennini montis anguſtijs, ac difficultatibus euadere: anguſta loca per Apennini alpes euntibus crebró ſe obijciunt, impedimenta opponunt, difficilem, ac laborioſam viam reddunt.

Anguſtiæ nummorum.

A great lacke of money: It is a hard world for money.

Incredibiles pecuniæ ſunt anguſtiæ: mira penuria nummorum eſt, ſumma nummorũ difficultas eſt, pecuniæ minimum tractatur: vſus pecuniæ propè nullus eſt. Pecunia mihi ex permutatione debetur.

Animi abiectio, dedecus

To abate in courage is a foule ſhame: You haue euer heretofore ſhewed your ſelfe to be of a moſt noble, & hauty courage: if you quaile now, you vtterly ſhame your ſelfe.

Animi tui magnitudinem inflectere sine summo dedecore non potes: subibis infamiam, si ab animi tui præstātia decideris: excelso animo nō eris, si te demiseris, aut humile quidquā cogitaueris: turpissimè dedecus admittes, grauis infamia consequetur, summo tibi erit dedecori, animum demittere, animo cadere, animum imminuere, turpissimum tibi erit, magno vitio dabitur. humilis iam esse tuus animus, qui sublimis erectusque erat, sine graui infamia non potest: sublimia cogitabat animus tuus, nihil non altum suspiciebat, nunc demissus est, humilis, abiectus, humi serpere videtur, humi iacere.

Animus abiectus.

A faint heart: one that thinketh too basely of himselfe.

Exigui, pusilli, infirmi, imbecilli animi es, infirmus ab animo es, animo iaces, iacet animus tuus: roboris ac neruorum in animo tuo parum est, nimium demisso, nimium imbecillo animo es: animus tibi sine animo est: abest animus ab animo: facile commoueris: facilè animo concidis, langues animo, languet animus tuus: animum in te desidero, requiro.

Animus desperantium per te erectus.

It is your doing that they haue plucked vp their hearts.

Tuis præclaris actionibus, qui antea timebant excitati sunt, recreati, ad bonam spem, ad fortitudinem reuocati, animos receperunt, recuperarunt, collegerunt, reuocarunt.

Animus excelsus.

A

A noble, lusty, couragious, constant, & setled mind, prest to all assayes.

Noui magnitudinem animi tui, firmitatem, constantiam, vim, robur, fortitudinem, excellentiam, præstantiam, altitudinem, sublimitatem, excelsitatem: noui quàm forti animo sis, quàm constanti, ac firmo: quã non demisso, non humili, non imbecillo, non fracto: quàm ad omnem euentum, ad omnes casus ferendos, ad omnem fortunam, ad omnes temporum motus, vicissitudinesque, animo stabili ac parato.

Animum inducere

To persuade ones self to any thing: I cannot find in my heart to looke him in the face.

Vt illius vultum subeam, imperare mihi non potero, impetrare à me non potero, adduci nunquam potero, ipse mihi persuadere, animum inducere, animo vim inferre non potero. Fit beneficijs tuis, & inductione quadam animi mei, te vt diligam. Vide, Colloqui cum ipso, &c.

Animum laxare.

To recreate the wearie mind. I will go into the countrey to take the aire a while, or to refresh my spirites

Rus cogito, vt animum relaxem, animi causa, vt animum parumper à molestijs abducam, vt aliquid iucunditatis degustem, aliqua iucunditate fruar. vt animus reficiatur, recreetur, parũper acquiescat à curis, vt animum curis distractum, variéque dissipatum recolligam, vt amissam animi iucunditatem recipiam,

vt quam mihi negotiorum & curarum odiosa consuetudo hilaritatem ademit, abstulit, eripuit, in me extinxit, perdidit, eam rerum iucundissimarum aspectu, atque vsu recuperem, recipiam.

Animus metu liberatus.

A heart free from all feare: You haue put me out of all doubt, or acquited and ridde me of all feare.

Abstersisti mihi omnem metum: omnem mihi metum exemisti: omni me liberâsti metu: effecisti vt omnem timorem deponerem: vt auderem, forti animo vt essem, vt animo vigerem, ne quid timerem, vt metu vacarem: animum meum confirmasti, ad fortitudinem reuocâsti, afflictum excitâsti: factũ a te est, vt animus meus qui jacebat, exurgeret, excitaretur, erigeretur: effecisti vt animus meus sese colligeret atque confirmaret, roborisque multum reciperet: languebat antea meus animus, tu, vt valeret, ac vigeret, effecisti.

Animus perspectus,

A tried good will: You know my meaning: you vnderstand my mind, you see all my drift.

Mea consilia planè tibi nota sunt: tenes consilia mea, animum meum, meos sensus: non te latent mea consilia: cognitum habes ac perspectum animum meum: qui sit meus sensus, probe nôsti, præclarè intelligis.

Animi probatio.

A trúth and triall of my hearty good will, a witnesse of my heart.

Vbi res feret, cùm occaſio poſtulabit, indicabo tibi animum meum: patefaciam, ſignificabo, declarabo, aperiam, teſtificabor, re tibi probabo, extabit animus meus, patebit, conſtabit, perſpicuus erit: ſignificationem tibi dabo, ſigna oſtendam, argumenta præbebo animi mei: animum tibi meum certa argumenta patefacient: ex apertis, minimè obſcuris, minimè dubijs argumentis, ſignis, indicijs, teſtimonijs animum meum, meam voluntatem, meos ſenſus cognoſces, perſpicies, intelliges, conijcies.

Animus ſincerus.

A ſincere heart, or a plaine meaning.

Simplex mihi animus eſt, directus, apertus, nulla ſimulatione tectus, aut arte coloratus: ſimulationem, ſimulandi ſtudium mea natura, mea conſuetudo reſpuit: neque libenter, neque facilè fingo: ſimplicem veritatem amo: odi artes, quibus veritas vt in volucro quodam obtegitur.

Annonæ caritas.

A great dearth of all victualles, each thing is ſo deare, that euery man is driuen to his ſhifts.

Ita cara eſt annona, ita grauis penuria, ea caritas, ea rerũ omnium difficultas, eæ ſunt anguſtiæ, ita carę væneunt, tanti pretij ſunt, tanti ſunt omnes res, vt incommodis multis affici, premi, laborare omnes cogãtur: ex immoderata penuria, nimia caritate, annonæ difficultate, exiſtũt, oriuntur, gignuntur, quæ ferri

vix possint, incommoda multa.

Annuæ administrationis finis.

The end of my yearely office, Now the yeare of my office is out.

Annum administrationis meæ tempus cõfeci, absolui, decurri: emeritæ mihi sunt annuæ operæ: emeritum annuum tẽpus: perfunctus sum annuo munere, dies annua præterit, abijt: annui imperij finem attigi, ad finem perueni.

Apollonius Crassi studijs aptus.

Apollonius was a great helpe to Crassus in his studies.

Erat Apollonius ad Crassi studia vehementer aptus: optima suis in studijs Crassus Apollonij opera vtebatur: egregiam Crasso in studijs operam nauabat Apollonius: erat Apollonius vtilis Crasso in studijs admodumq́ue commodus: vtebatur multum Apollonio Crassus: fructum Crassus in suis studijs capiebat optimum ex opera Apollonij.

Approbatum ab omnibus.

Approoued of all men, Euery man will like well of that your doing.

Omnibus approbantibus hoc facies: nemini non satisfeceris: hoc tuum factum nemo reprehendet, nemo non probabit, nemo erit qui non probet: hoc tuo facto lætabuntur omnes.

A principio repetam consilia mea.

I will

I will repeat from the beginning all my counsell.

Altius paulò rationem repetam conciliorum meorum: longinqua repetam, vt apertius exponam consilia mea: longè repetam mei sermonis initium, quò pareant illustrius consilia mea: longinquum exordiū capiet hic sermo, quem de meis consilijs habiturus sum.

A pueris amici.

Friends euer from our youth.

Amicitia est inter nos inita, instituta, cōtracta iam inde à prima adolescentia: amare cepimus inter nos iam tum cùm adolescentuli essemus: in amicitiam coiuimus à primis adolescētiæ annis: ortus est inter nos amor, cum ex ephebis vix dum excessissemus, essemus egressi: amicitiam iunximus, animos nostros amore iunximus, iam ab illo tempore cùm annos adolescentiæ primos attigissemus.

A puero alicui studio deditus.

Giuen to some studie euen from his childhood.

Huic me doctrinæ à pueritia dedi: hæc me à puero doctrina delectauit: hanc ego doctrinam, hanc studiorum rationem, hoc studiorum genus ab ineunte ætate sum secutus, meam operam ad hæc studia iam inde à puero contuli, in hoc studiorum genere consumpsi, collocaui, his dedi studijs: hæc studia à primis annis colui: huic litterarum generi à teneris annis deuinctus fui: incubui puer in hæc studia.

A puero gloriæ cupidus.

Desirous of glory or praise, euen from a child.

Inflammatus ad gloriam à puero fuisti: iam inde à pueritia gloriæ studio,atque amore flagrâsti:spectâsti gloriam ante omnes res à primis annis: tibi erat gloria omnium rerum antiquissima, in animo erat, in oculis erat,in amoribus erat,in delitiis erat.

Arcta amicitia.

Deare or nearest friendship: We are deare friends: No greater friends then we two.

Summus mihi cum eo intercedit vsus, summa familiaritas,arctissima necessitate coiuncti sumus: vinculis arctissimæ familiaritatis adstricti sumus:vtor eo, ísque me vicissim, valdè familiariter: nihil est nostra familiaritate coniunctius, alter alteri familiares admodum sumus, mutua est inter nos,eáque summa familiaritas. Arctissimo necessitudinis vinculo coniuncti sumus:nihil est nostra necessitudine coniunctius: quo amoris vinculo astricti sumus, eo nihil potest esse arctius, id eiusmodi est, vt laxari nullo modo possit: pervenit ad summum amicitia nostra: aucta sic est, ita iam creuit nostra coniunctio, vt nihil ad eam possit accedere: Quod vinculum, quod studij generis aut officij, quæ omnino res amori nostro, amicitiæ, coniunctioni,necessitudini deest, in amicitia nostra requiri,aut desiderari possit.

Artes merito honore carent.

Artes lacke their due honour: Learning is not esteemed as it ought to be.

Non, vt deberent,honestæ sunt:non quanti deberent,æstimantur:non quo deberent, quo æquum esset loco,sunt:non,quem deberent,locum obtinent: non

non admodum in honore ſunt: dignitatis, exiſtimationis, honoris, loci non habẽt ſatis, exigui pretij ſunt, parui ſunt, haud magni reputantur bonæ artes: bonis artibus honor non eſt, locus non eſt, honor non tribuitur: bonæ artes honore vacant, dignitate carent, non coluntur, iacent, minimè vigent.

A ſententia depulſus aliorum maleuolentia.

The malice of others hath changed my mind.

Iſtorum maleuolentiſſimis obtrectationibus, improbis artibus, iniqua infenſaque imprimis opera, de vetere illa mea ſententia depulſus ſum, detruſus, deiectus: veterem ſententiam depoſui, abijcere ſum coactus, diſcedere à ſententia, deſciſcere, animum abducere, inſtitutæ curſum opinionis aliò conuertere, flectere, mutare.

Aſſeueratio cum iuramento.

An aſſuring with an oth.

Iuratus tibi affirmo, iureiurando tibi polliceor, atque confirmo, eiuſmodi rem eſſe, ita ſe rem habere, eiuſmodi rei ſtatum eſſe, in hoc ſtatu rem eſſe: ita mihi Deus benefaciat, faueat, adſit: ita me reſpiciat Deus, ſeruet, tueatur, non deſtituat, non deſerat: ita mihi à Deo proſpera contingant omnia: ita mihi optata contingant: ita quæ opto fœliciter eueniant: ita mihi benè ſit, meis rebus fœliciter eueniat, ad volũtatem cuncta fluant: ita viuam, dum fœliciter viuam, diuturnaque lucis vſura fruar: ita mihi tum diuturnus vitę curſus, tum facilis etiam diuturnuſque ſit: ita meis optatis fortuna reſpondeat: ita ſim ſaluus, inco-

lumis, fœlix, fortunatus, beatus, malorum expers, ignarus aduersæ fortunæ: ita nihil aduersi videam in vita: ita nunquam aduersam, perpetuò secundam fortunã experiar: ita fortuna vtar perpetuò bona: ita moriar: ne viuam: ne sim saluus: dispeream: perdat me Deus: malè mihi Deus faciat: Deũ sentiã iratum: malè mihi fit, nihil ex animi sententia succedat: excludar omni commodo: aduersa mihi sint omnia: cadat infœliciter quicquid ago: inféSa omnia, iniqua, aduersa experiar.

Assiduus nimium in studijs.

Too too studious, ouer studious. Ye are neuer from your booke.

Nunquam non legis, assiduè, omnibus horis, die noctuque, noctem cum die legendo coniungis: heluo librorum es: tua legendi nunquam sitis extinguitur, satiatur, expletur: totus in studijs es: literis omnino deditus es: nunquam studia intermittis: nunquam te seiungis à studijs: libros de manibus nunquam deponis: libros assiduè in manibus habes, tractas, euoluis, lectitas, legendo conteris: modum in studijs non tenes, non retines, non seruas, nullum agnoscis: immoderatè legis: non infra modum, sed supra modum sunt studia tua: nimium te studijs dedisti: nimium in studijs operæ consumis: nimius es in studijs: vsum studiorum nunquam dimittis.

Astuti, οἱ πλεονεκτικοί.

Crafite children

Astuti id hominis est, ad suam vtilitatem omnia referre, vtilitatem sequi, spectare, rebus cunctis anteferre, rerũ omnium habere antiquissimam, primam ducere, in primis ponere.

A sum

A ſummo dignitatis gradu ad infimum decidi.

From higheſt roome, to loweſt ſtate: from the court to the cart: out of the hall into the kitchin.

Sedebam in puppi, clauumque tenebam, nunc vix eſt in ſentina locus: libertatem ſeruituti commutaui: à ſummo poteſtatis ad infimum ſeruitutis locum decidi: deiectus, deturbatus, detruſus, depulſus à fortuna ſum: imperandi meum erat ius, nunc me ſeruiendi neceſſitas premit: dominatum, & cum dominatu libertatem perdidi: tantum abeſt vt imperem, vt nec liber ſim.

Atrox hoſtis.

A ſore enemy.

Nimium grauiter nos oppugnas, aduerſus nos pugnas, nobiſcum pugnas, nobis aduerſaris: nimium te acerbum habemus: nimium nobis infenſus es: quicquid habes vitium contra nos confers: irruis impetu quàm potes maximo: facis maximum impetum contra nos: aduerſarius, infenſus nimis es, infeſtus, grauis, acer, vehemens, ſæuus, propenſus nimis ad exitium noſtrum, noſtrum ſanguinem nimis auidè ſitiēs, totus incumbens ad perniciem noſtram: contra nos, in nos, aduerſus nos iniquè nimis agis, moues omnes machinas, omnia moliris, nihil non tētas. Vide, Acerrimus aduerſarius.

A tuis literis alienum.

lumis, fœlix, fortunatus, beatus, malorum expers, ignarus aduersæ fortunæ: ita nihil aduersi videam in vita: ita nunquam aduersam, perpetuò secundam fortunã experiar: ita fortuna vtar perpetuò bona: ita moriar: ne viuam: ne sim saluus: dispeream: perdat me Deus: malè mihi Deus faciat: Deũ sentiã iratum: malè mihi fit, nihil ex animi sententia succedat: excludar omni commodo: aduersa mihi sint omnia: cadat infœliciter quicquid ago: inféśa omnia, iniqua, aduersa experiar.

Assiduus nimium in studijs.

Too too studious, ouer studious. Ye are neuer from your booke.

Nunquam non legis, assiduè, omnibus horis, die noctuque, noctem cum die legendo coniungis: heluo librorum es: tua legendi nunquam sitis extinguitur, satiatur, expletur: totus in studijs es: literis omnino deditus es: nunquam studia intermittis: nunquam te seiungis à studijs: libros de manibus nunquam deponis: libros assiduè in manibus habes, tractas, euoluis, lectitas, legendo conteris: modum in studijs non tenes, non retines, non seruas, nullum agnoscis: immoderatè legis: non infra modum, sed supra modum sunt studia tua: nimium te studijs dedisti: nimium in studijs operæ consumis: nimius es in studijs: vsum studiorum nunquam dimittis.

Astuti, οἱ πλεονεκτικοί.

Crafite children

Astuti id hominis est, ad suam vtilitatem omnia referre, vtilitatem sequi, spectare, rebus cunctis anteferre, rerũ omnium habere antiquissimam, primam ducere, in primis ponere.

A sum

A ſummo dignitatis gradu ad infimum decidi.

From higheſt roome, to loweſt ſtate: from the court to the cart: out of the hall into the kitchin.

Sedebam in puppi, clauumque tenebam, nunc vix eſt in ſentina locus: libertatem ſeruituti commutaui: à ſummo poteſtatis ad infimum ſeruitutis locum decidi: deiectus, deturbatus, detruſus, depulſus à fortuna ſum: imperandi meum erat ius, nunc me ſeruiendi neceſſitas premit: dominatum, & cum dominatu libertatem perdidi: tantum abeſt vt imperem, vt nec liber ſim.

Atrox hoſtis.

A ſore enemy.

Nimium grauiter nos oppugnas, aduerſus nos pugnas, nobiſcum pugnas, nobis aduerſaris: nimiùm te acerbum habemus: nimium nobis infenſus es: quicquid habes vitium contra nos confers: irruis impetu quàm potes maximo: facis maximum impetum contra nos: aduerſarius, infenſus nimis es, infeſtus, grauis, acer, vehemens, ſæuus, propenſus nimis ad exitium noſtrum, noſtrum ſanguinem nimis auidè ſitiẽs, totus incumbens ad perniciem noſtram: contra nos, in nos, aduerſus nos iniquè nimis agis, moues omnes machinas, omnia moliris, nihil non tẽtas. Vide, Acerrimus aduerſarius.

A tuis literis alienum.

Not agreable to your letters, or contrary to your owne writings.

Non est hoc tuis literis consentaneum: non conuenit cum tuis literis, non consentit, non congruit non quadrat, discrepat á tuis literis: abhorret à tuis literis: alienum est à tuarum literarum sententia.

Auaritia hodiè dominatur.

Novv a daies couetousnesse beareth the svvay or ruleth the rost. What more vvhat lesse, all the vvorld is set vpon couetousnesse.

His temporibus latissimè patet auaritia vbique, vbique locorum, vbiuis, vbiuis locorum, nusquam non est: dominatur, regnat, viget maximè, orbem terrarum est complexa, omnium animos occupauit, ac tenet, in animos omnium irrepsit: infecti sunt omnes auaritiæ labe: plus operę in re querenda, in opibus cõgerendis, in diuitijs colligends, comparãdis, contrahendis, ponitur, consumitur, locatur, quàm deceat: auaritiæ vitio hodie ferè nemo non laborat: propensi omnes fere sunt ad auaritiam: ad summum peruenit auaritia, eo processit, eò est auaritia progressa, quò maximè potuit, quò longiùs non datur, quò non licet vlterius.

Author mali.

The author, cause or beginning of all euill.

Tu horum malorum causa, tu fons, & origo: tu tantas malorum faces incendisti: tu horum malorum initium attulisti: tu hæc mala peperisti, hæc mala excitasti: auctor horum malorũ præter te nemo fuit: à te

fluxe

fluxerunt hæc mala, hæc incommoda, calamitates, acerbitates, infortunia, damna, detrimenta, pernicies, exitium, rerum euersio: horum malorum culpam sustines, horum in te malorum culpa conferenda est omnis: hæc tibi sunt adscribenda, assignanda: has calamitates, vni tibi acceptas referre debemus. Tuo beneficio viuit hæc pestis.

Augere imperium.

To enlarge the empire or dominions.

Valdè Pompeius auxit, amplificauit imperium Romanum: protulit, produxit, protendit imperij Romani terminos: multum addidit, adiunxit ad imperium Romanum: multas regiones in populi Romani potestatem redegit, populo Romano subegit, ad populi Romani ditionem adiunxit: magna per Pompeium ad imperij Romani vires, ad opes populi Romani accessio facta est.

Αὐτάρκης

A man in all points able to liue sufficiently of himselfe. Content is pleased.

Contentus sum rerum mearum statu: sufficit, satis est, abunde est, quod habeo: acquiesco rebus meis: maiora non appeto, continet se intra fines hos animus meus, non prolabitur, non excurrit, non se longius effert, non se tollit altius, plus à fortuna non postulo.

Auxilium fer patriæ.

Helpe your owne countrey.

Fer opem occidenti patriæ: excipe cadentem pa-

triam: medere patriæ grauissimè laboranti, eripe summis è miserijs patriam, auxiliare, auxilium affer, auxilio sis patriæ: adiuua patriam: noli patriæ deesse: noli committere vt patriam deseras, vt auxilium tuum patria desideret in aduersa fortuna, in tantis malis, calamitatibus, miserijs tam duris, miseris, tristibus, perditis temporibus.

Belli calamitas.

The miserie of warre.

Multa damna, eaque grauia bellum creat, infert, importat: multis & grauibus damnis bellum regiones afficit: vehementer bellum regiones vastat, vexat, affligit, corrumpit, deijcit, prosternit, opprimit, perdit bellum regiones, corrumpit omnia, perdit omnia, quasi flamma vrit & consumit omnia: nulla calamitas est, nullum exitium, nihil tam durum, tam acerbum quod in bello regiones non sentiant, experiantur, ferant, sustineant, perpetiantur: ecquod infortuniū est, ecquæ calamitas, acerbitas, duritas, quæ non ex bello nascatur, oriatur, creetur? nullius mali expers est, nulla vacat calamitate, regio illa, in qua bellum geritur: perculsa bello, atque prostrata iacent omnia. Vide Ex bello calamitas.

Belli metus.

The feare of warre: it is to be feared that we shall haue sharpe and cruell warre.

Belli magni timor impendet: res ad arma spectat: graue bellum in metu est: versamur in timore magni belli: aduentare, appropinquare, adesse iam graue bellum videtur: graue bellum timemus, metuimus, formidamu

midamus, extimeſcimus, pertimeſcimus.

Belli reliquiæ extinguendæ.

To quench the laſt ſparkles that remaine of the warre.

In eam curam incumbe, ne qua belli ſcintilla relinquatur: vt belli extrema deleas, vt belli reliquias perſequare, atque conficias, vt profligatum à te, confectum, abſolutum, ſublatum penitus bellum lætari poſſimus.

Bellum renouare.

To renue warre: to begin warres a freſh.

Lepidus bellum ciuile inter ciues renouauit, redintegrauit, ſuſcitauit iam extinctum, inflammauit iam reſtinctum, rurſus excitauit, concitauit, denuò commouit, conflauit, nouo bello ciues implicauit, ciues in bellum denuò coniecit, magnis belli fluctibus obiecit: ex præſenti iam tranquillitate magnas belli tempeſtates commouit.

Bellum ſuſcipere, temerarium eſt; finire, virtutis.

To begin warre, is oftentimes raſhnes: but to end the ſame as it ought to be, is alwayes the point of wiſedome & manhood.

Bellum ſuſcipere, inire, inferre, mouere, ad bellum aggredi, arma capere, ire ad arma, ſæpè temeritatis eſt: conficere autem, perficere, abſoluere, reſtinguere, ad exitũ fœliciter perducere, victoria terminare, optato exitu concludere, non fortunæ ſolùm, ſed virtu-

tis etiam est argumentum, qui bellum suscipit, is temerè sæpe facit, temerario impellitur consilio, temeritatis impulsu peccat: qui verò belli extrema delet, bello finem imponit, finem facit, finem statuit, belli reliquias aufert, conficit, delet, non fortunæ solùm sed virtuti quoque acceptum referre debet.

Beneficij memor.

Mindfull of a good turne, I will neuer forget your curtesie, your benefits, your goodnes towards me, while I haue a day to liue.

Tua in me officia nunquam obliuiscar, semper meminero, memoria tenebo, perpetua memoria tuebor, custodiam, conseruabo: tua erga me merita nulla vnquam apud me delebit obliuio: nulla dies, nulla temporis vetustas, non casus vllus, non fortuna magnitudinem tuorum erga me meritorum imminuet, ex animo meo delebit, tollet, auferet, obliuione delebit, obruet, obscurabit, extinguet: vigebit in me tuorum beneficiorum æterna, perpetua, nunquam interitura memoria, nullum apud me tuum beneficiũ intermoriturum existima: tuam in me singularem benignitatem, incredibilem liberalitatem semper in animo semper in oculis habebo: tuum beneficium omnibus meis sermonibus illustrabo, efferam, exornabo perire apud me, aut euanescere nunquam patiar: hærebunt mihi in animo, mente, memoria fixa permanebunt, impressa in animo ac mente patebunt, extabunt tua beneficia: vitæ par, æqualis erit recordatio meritorum tuorum: qui mihi vitam dies, ille ipse tuorum officiorum memoriam terminabit, finis mihi ac terminus

terminus & vitæ,& benignitatis, & liberalitatis in me tuæ idem erit,futurus idem est: quàm amanter me tractaueris,quàm benignè mihi feceris,quàm studiosè in omni re commodaueris, quàm humaniter & beneficè mecum egeris, quibus officijs amicitiam nostram colueris,prosecutus sis, quibus me rebus auxeris,ornaueris, honestaueris: ipse mihi atque etiam alijs commemorabo:ita diu recordabor,quàm diu mihi viuere contigerit.

Beneficium collocatum,sine spe remunerationis.

A francke benefit:or to bestow bountifully without hope of recompence.

Contuli quæ in illum officia,beneficia, merita potui: etsi remunerationem planè nullam expectarem: quantum in me fuit, quantùm efficere & consequi potui,pro meo studio, meáque industria complexus illum sum, affeci,ornaui,auxi omnibus officijs:quanquam ab eo minime parem gratiam expectarem:nullum officij genus,aut studij,nullam omnino rem, quæ vel ad vtilitatem illius,vel ad laudem spectaret,omisi, prætermisi, infectam reliqui, licet futurum non sperarem,vt memorem & gratū experirer: omnia quæ quidem præstare mihi licuit, profecta in illum sunt: cùm tamen spe nulla niteret, spes me nulla teneret, futurum aliquando, parem vt mihi gratiam referret, vt omnia mea paribus compensaret officijs, remuneraretur officijs,æquaret officijs, vt vllum grati animi signum ostenderet, vt se memorem gratumque probaret, vt vllum omnino studiorum officiorumque meorum fructum ferrem, meam in illam volunta-

tem & beneuolentiam, quandocunque res tulit, vbi tempus & occasio postulauit, re probaui, ostendi, significaui, declaraui, patefeci: spe tamē adductus nulla gratiæ referendæ, benè meritus de illo sum quàm potui studiosissimè: quanquàm illius erga me voluntati diffiderem, spem in illius voluntate minimam ponerem, pariter animatum in me fore non confiderem: licèt fore non confiderem, vt paribus mihi responderet officijs.

Boni ciuis est, publica curare.

A good Citizen, or a good subiect will haue his chiefe regard to the publique weale, or to the commun wealth.

Boni ciuis est, ad bonum ciuem pertinet, bonum ciuē decet, suam voluntatē ad publicam causam aggregare, accommodare, adiungere, conferre, cum publica causa cōiungere, in omni sua voluntate, quid rationes publicæ ferant, quid respub. postulet, spectare, intueri, attendere: nihil vnquam velle à publica re seiunctum, alienum, disiunctum, separatum, remotum, quod reipub. rationibus non conducat, expediat, vtile sit: quod reipub. commoda non postulent.

Bonus ciuis esto.

Shew thyselfe a good Citizen: take heed you be not found an ill subiect.

Da operam, enitere, vt bonum ciuem, bonum te ciuem præbeas, præstes, vt boni ciuis partes tueare, sustineas, agas, exequare, vt boni ciuis officio satisfacias, vt ea præstes quæ bonū ciuem decent, quæ expectantur ab eo qui boni ciuis nomen aucupatur: no-

li committere, caue ne boni ciuis in officio repræhẽdaris: ne boni ciuis officium prætermittas: ne quid à te fiat, ne quid committatur bono ciue minus dignũ, indecorũ bono ciui: ne ciuis eius, qui ciuitatẽ dignus haberi velit, partes in te requirantur, officium in te desideretur: obeunda tibi sunt, præstanda sunt, non diligenter, aut languide munera boni ciuis. Non reprehendar in officio boni ciuis: non committam, vt officium boni ciuis in me desideretur.

Breuiter.

To be short: at a word.

Quid quæris? noli quærere: quid plura? quid pluribus? quid multa? quid multis? ne plura: pluribus: ne multa: ne multis: ne te multis morer: ne te multis teneam: quid opus multis? vt in pauca multa conferam: vt paucis concludam: vt rem paucis complectar, comprehendam, perstringam: vt summatim exponam, vt breuitate vtar, vt satietatem longæ orationis effugiã: ne longam orationem suscipiam.

Cæsar dux optimus.

Cæsar a worthie captaine, or generall.

Dux, imperator, rector exercituum, Cæsar is fuit, quo præstantior haberi nemo possit: præfuit exercitibus Cæsar eximia cum laude: ductor copiarum fuit nemini secundus, copias duxit ac lustrauit admirabili rerum bellicarum scientia, gessit bella suo ductu, ea virtute ac vigilantia, non modo vt superiorem, sed nec omnino parem quenquam vt habuerit.

Cæsaris humanitas.

Cæsars humanity, good nature curtesie, or bountifulnesse passeth all the rest.

Cæsar præter multas quibus floruit virtutes, vt virtutes, quibus enituit, quæ in illo viguerunt, multas omittam: ea fuit humanitate, eius humanitatis, ea præditus humanitate, vt nihil suprà posset, vt nemo cum illo conferendus, comparandus, æquandus, nemo illi par fuisse videatur: liberalitate Cæsar excelluit, omnibus antecelluit, præstitit, omnes vicit: nihil Cæsare humanius: humanitatem Cæsar ita coluit, vt nemo ad illum conferendus: nemo illo fuit ad humanitatem propensior: proprio quodam naturæ munere factus ad liberalitatem videbatur: singularem in exercenda liberalitate, & præcipua quadam laude dignum, iure Cæsarem dixeris: laudem liberalitatis, præter cæteros Cæsar tulit: laus liberalitatis vni maximè Cæsari debetur.

Cæsar vicit Pompeium.

Cæsar ouercame or vanquished Pompey.

Cæsar Pompeium, cùm exercitum ipse haberet multis partibus inferiorem, pugna tamen fregit, prælio superauit, acie vicit, fudit, fugauitque: copias eius profligauit, in fugam coniecit, conuertit: victoria est potitus, victoriam tulit, obtinuit, consecutus est, adeptus est.

Calamitatum consuetudine sensus amittitur.

Custome or vse taketh away the payne: or smart of misery.

Malorum

Malorum vſus mihi ſenſum ademit: leuiora videntur quæ diu ſuſtinui mala: occalluit iam animus diuturno malorum vſu: callum obduxit animo meo diuturna calamitatum conſuetudo, ſic, vt minimè ſentiat, vt ſenſu prorſus vacet, vt ſenſum amiſerit. Vide, Aduerſa minus ſentiunt.

Camillus Romam ex obſidione Gallorum liberauit.

Camillus deliuered Rome from the ſiege of the Gaules, or Frenchmen.

Camillus vrbem Romanam obſidione Gallorum exemit, liberauit, ab obſidione vindicauit, ex obſidione eripuit, obſeſſam, ſeptam, copijs Gallorum vndique cinctam, oppreſſam liberauit, in libertatem reſtituit, libertati reſtituit, libertate donauit, liberam reddidit, ſeruauit, ſeruauit incolumem, ſaluā, incolumem reddidit, ſalute atque incolumitate donauit: Gallos, vrbem obſidentes, obſidione prementes, vrbis libertate, caſtris circà collatis, imminētes, obſidionis corona cingentes, circumſidentes, caſtris poſitis ad vrbē, ſedentes expulit, eiecit, in fugam conuertit, deiecit, fugauit, diſſipauit, ſummouit, fudit, fugauitque.

Candor.

Sinceritie. By that time you ſhall know me throughly, you ſhall find me no diſſembler.

Cùm ingenium meum re perſpexeris, cognoueris, expertus ſis, vſu perſpectum habeas, ipſa re cognitum, nihil in me inſidioſum aut fallax debes agnoſcere: abeſſe me ab omni dolo, omniq́ue fraude, minimè doloſum, aſtutum, inſidioſum, fraudulentum, nec ten-

dis fraudibus, parandis dolis, ſtruendis inſidijs aſſuetum, ſinceri animi, ſimplicis ingenii, apertæ voluntatis, rectæ mentis, alienum ab arte ſimulandi, fraudandi, fallendi, decipiendi.

Caput rei.

The very ground of the matter: the chiefe point.

Hoc rem cōtinet, in hoc tota res agitur, in hoc ſunt omnia, ſita ſunt, poſita, collocata, conſtituta: ex hoc omnia pendent: hoc intereſt inter omnes partes, valet in omnes partes: hoc tanti eſt, eius ponderis eſt, eiuſmodi eſt, vt omnia comprehendat, complectatur.

Caſtra-metari.

To pitch his tents, to lay ſiege to a place.

Apud Patauium caſtra poſuit, locauit, conſtituit: fecit, metatus eſt, caſtra metatus eſt. Patauium obſidione cinxit: obſedit ſuis copijs, ſuo ſepſit exercitu.

Caſu cauſa cecidi.

My cauſe was ouerthrowne by chance: by chaunce I had the ouerthrow.

Vt cauſa ceciderim, litem perdiderim, euenit, obuenit, contigit, obtigit, accidit, factum eſt, caſu factum eſt, caſus tulit, fortuna fecit, fortunæ placuit.

Cato Cenſorinus, omnium innocentiſſimus, in iudicium vocatur.

The

The most innocent Cato Cenſorinus was arreigned.

Cato cognomento Cenſorinus, qui Cenſorini cognomen tulit, qui Cenſorinus eſt nuncupatus, qui Cenſorini cognomine vſus eſt: cùm nemini eſſet probitate inferior, neminem haberet integritate ſuperiorem, nemini de probitate concederet, bonitate excelleret, præſtaret: quinquagies tamen accuſatus eſt, in iudicium vocatus eſt, poſtulatus eſt, ei dies dicta eſt, eius nomen delatum eſt, cauſam dixit vitæ ſuæ, actorum ſuorum, rerum à ſe geſtarum rationem reddere, vitam ſuam atque innocentiam probare coactus eſt, ſubijt iudicium, reus fuit, factus eſt, ſedit reus, ſedit reorum loco, iudicium tribunal audiuit, accuſatorum audiuit impura maledicta, acerba conuitia, accuſationis moleſtiam ſuſtinuit.

Certo ſcias te amari.

Be thou aſſured thou art loued.

Sic habeto, illum nemini concedere, qui te magis ex animo diligat: te illi neminem eſſe chariorem: neminem illo eſſe ad amandum propenſiorem: ſingularem illius eſſe in te beneuolentiam: ſummam in illo eſſe ad te amandum animi propenſionem: velim ſic habeas, pro certò habeas, planè credas, tibi perſuadeas, prorſus animum inducas, in animum inducas, cum animo tuo conſtituas, pro certo habeas, pro explorato, pro comperto, oraculi loco, vt minimè dubites, minimè dubitanter credas, perſuaſum atque fixum in animo tuo ſit, velim ita credas prorſus, vt minimè dubites, vt dubitatio tibi nulla relinquatur, ſuperſit, reliqua ſit, credas mihi itidem, vt oraculis cre-

deres, hoc mihi ita credas, vt editũ ex oraculo pures.

Cicero agendarum cauſarum artifex.

Cicero in pleading was his crafts maiſter: Tully for an eloquent lawyer had no peere.

In agẽdis cauſis Cicero omnibus antecelluit, præſtitit, vicit omnes, excelluit inter omnes, anteiuit omnes, anteceſſit: patronus Ciceroni conferẽdus nemo fuit, neq; eloquentia, neq; ſtudio, neq; fide: ad iudices, ad tribunalia, ad cauſas tantum eloquentiæ, ſtudij, fidei, quantum Cicero, nemo attulit: in iudicijs, in foro, in forenſibus cauſis, in forenſi munere, in tractandis cauſis, in cauſarum patrocinijs, in defendendo, & accuſando par Ciceroni nemo fuit.

Cicero & Cato amici.

Cicero and Cato were great friends.

Erant Cicero & Cato, & amicitia & ſenſibus in Repub. coniunctiſſimi: amabant inter ſe vehementer Cicero & Cato, & erant pariter in Republica animati, & erant ſenſibus in Republica conſentientibus.

Cicero Platonem ſecutus eſt.

Cicero liked Plato beſt, and followed him moſt of any other.

Platonem Cicero vehementer autorem ſequebatur: Platoni tribuebat plurimum, ſummam fidem habebat, planè credebat, vt oraculo credebat. Platonem habebat eximium: ſingularis erat apud Ciceronem Platonis authoritas: errare Cicero cum Platone malebat quàm cũ alijs bene ſentire: plurimi apud Ciceronem erat Plato, faciebat pluris neminem: plus apud

apud eum ponderis habebat nemo.

Cicero præter modum doluit, mortua filia.

Cicero, or Tully lamented, or tooke the death of his daughter grieuously, beyond or past all measure.

Doloris plurimum Cicero hausit, accepit, cepit, tulit, ex morte, ex obitu, ex interitu filiæ, grauiter est affectus: magna solicitudine affectus est, vexatus est, oppressus est. ita doluit, vt nemo magis: tam doluit quã qui maximè: obitum filiæ tulit acerbissimè, sic, vt iucunditatem omnem penitus amiserit: summum attulit dolorem Ciceroni, dedit, peperit obitus filiæ: summam Cicero sensit acerbitatem extincta filia,

Cicero splendidè habitauit.

Cicero dwelled very pleasantly: had his house very well trimmed vp: was very fine and neat in his house.

Domo Cicero vtebatur cumprimis lauta, & pereleganti: habitauit Cicero lautissimè, & iucundissimè: eæ Ciceronis ædes erant, in quibus neque lautitiam, neque elegantiam desiderares: erat in Ciceronis ædibus lautitiæ multum, atque elegantiæ.

Cito.

Speedily, immediatly, out of hand.

Rem aggrediar sine mora, absque mora, statim, cõfestim, è vestigio, nulla mora facta.

deres, hoc mihi ita credas, vt editũ ex oraculo putes.

Cicero agendarum cauſarum artifex.

Cicero in pleading was his crafts maiſter: Tully for an eloquent lawyer had no peere.

In agẽdis cauſis Cicero omnibus antecelluit, præſtitit, vicit omnes, excelluit inter omnes, anteiuit omnes, anteceſſit: patronus Ciceroni conferẽdus nemo fuit, neq; eloquentia, neq; ſtudio, neq; fide: ad iudices, ad tribunalia, ad cauſas tantum eloquentiæ, ſtudij, fidei, quantum Cicero, nemo attulit: in iudicijs, in foro, in forenſibus cauſis, in forenſi munere, in tractandis cauſis, in cauſarum patrocinijs, in defendendo, & accuſando par Ciceroni nemo fuit.

Cicero & Cato amici.

Cicero and Cato were great friends.

Erant Cicero & Cato, & amicitia & ſenſibus in Repub. coniunctiſſimi: amabant inter ſe vehementer Cicero & Cato, & erant pariter in Republica animati, & erant ſenſibus in Republica conſentientibus.

Cicero Platonem ſecutus eſt.

Cicero liked Plato beſt, and followed him moſt of any other.

Platonem Cicero vehementer autorem ſequebatur: Platoni tribuebat plurimum, ſummam fidem habebat, planè credebat, vt oraculo credebat. Platonem habebat eximium: ſingularis erat apud Ciceronem Platonis authoritas: errare Cicero cum Platone malebat quàm cũ alijs bene ſentire: plurimi apud Ciceronem erat Plato, faciebat pluris neminem: plus

apud

apud eum ponderis habebat nemo.

Cicero præter modum doluit, mortua filia.

Cicero, or Tully lamented, or tooke the death of his daughter grieuously, beyond or past all measure.

Doloris plurimum Cicero hausit, accepit, cepit, tulit, ex morte, ex obitu, ex interitu filiæ, grauiter est affectus: magna solicitudine affectus est, vexatus est, oppressus est. ita doluit, vt nemo magis: tam doluit quā qui maximè: obitum filiæ tulit acerbissimè, sic, vt iucunditatem omnem penitus amiserit: summum attulit dolorem Ciceroni, dedit, peperit obitus filiæ: summam Cicero sensit acerbitatem extincta filia,

Cicero splendidè habitauit.

Cicero dwelled very pleasantly: had his house very well trimmed vp: was very fine and neat in his house.

Domo Cicero vtebatur cumprimis lauta, & pereleganti: habitauit Cicero lautissimè, & iucundissimè: eæ Ciceronis ædes erant, in quibus neque lautitiam, neque elegantiam desiderares: erat in Ciceronis ædibus lautitiæ multum, atque elegantiæ.

Cito.

Speedily, immediatly, out of hand.

Rem aggrediar sine mora, absque mora, statim, confestim, è vestigio, nulla mora facta.

Ciuilis discordia sopita.

The ciuill tumult and discord is qualified or stayed.

Longius etiam ciuilis discordia manasset, processisset, progressa esset, grauior esset facta, nisi senatus eam compressisset, repressisset: nisi senatus ei occurrisset, obuiam fuisset, impedimenta obiecisset, impedimento fuisset. Præclarum exemplum in posterum vindicandæ seditionis de republica sustulisti.

Ciuitas ex virtute donata.

His vertue, his worthinesse made him free of the City. Not the wealthie men, but the worthy personages for vertue and wisedome were enfranchised in Rome.

Non diuitiæ, sed virtus aditum patefaciebat ad ciuitatem Romanam, ciuitate Romana donabatur, qui virtute, non qui diuitijs emineret: non opes, sed virtus ciuitatem Romanam dabat: patebat Romana ciuitas virtuti potius, quàm diuitijs, ius Romanæ ciuitatis consequebatur, dignus Romana ciuitate putabatur, recipiebatur in ciuitatem, ad ciuium numerum adscribebatur, ciuis locum obtinebat, referebatur inter ciues, adscribebatur in ciuitatem, particeps ciuitatis, ciuiliumque munerũ fiebat, impertiebatur ciuitate, perueniebat in ciuitatem, ei ciuitas communicabatur, non qui opibus abundaret, afflueret, valeret, sed qui virtute polleret, excelleret, præstaret: non instructis, ac benè paratis à re domestica: sed virtute præditis hominibus facilis erat, expeditus, minimè dubius ad Romanam ciuitatem cursus, via patebat

nulli

nullo negotio aperiebatur, ad iura muneraq́; omnia ciuitatis Romanæ, præmium Romana ciuitas erat.

Clarus apud ciues suos.

In great authoritie and estimation amongst his Citizens or countreymen.

Vales authoritate apud tuos ciues: magnus atque honestus es in ciuitate: magno es in honore, ac nomine apud tuos ciues: magni te facit patria tua, multum tibi defert, multum tribuit. Primarius, honestus, honesto loco natus, optimę inter tuos ciues conditionis, tui te ciues magni faciunt: magnus es, honoratus: clarus apud tuos ciues: multum tibi ciues tui deferũt: patria tua tantum tibi tribuit, quantum fortasse nemini, atque adeò quantum prorsus nemini.

Clarus in Republica.

A noble gouernour of the common wealth, a worshipfull man, an honorable person. one of great authoritie.

Vir clarissimus, spectatissimus, & in repub. maximis grauissimisque causis cognitus, atque inprimis probatus: homo valde honoratus, multæ existimationis & authoritatis: cui plurimum tribuitur, cuius est grauissima authoritas: cuius sẽtentia ac voluntas põdus habet: penitus administrandæ reipub. gnarus ac sciens tractandæ reipublicæ: non parum versatus in publica re: minime omnium peregrinus in republica: omnes reipublicæ partes optime tenẽs: minimè omnium rudis in republica: homo in rebus admodum versatus, magno rerum vsu, rebus agẽdis exercitatus,

Cogitare mutationes rerum humanarum.

To remember, or to call to mind, the chances of this life: to thinke vpon the mutabilitie of this world.

Intendite animos vestros, ipsi vobiscum consulite, inite consilia cum animis vestris, & quæ sit fortunæ vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerum humanarum. quàm varia tempestate iactetur hominum vita, cogitate, animaduertite, attendite, examinate, perpendite, cum ratione tanquam æquissima lance, diligenter æstimate.

Colloqui cum ipso non possum.

I cannot abide to speake, or to haue any conference and communication with him.

Vt illum adeam, ad illum accedam, ad illum me conferam, illum alloquar, sermonem cum illo habeam, illius vultum subeam, adduci nunquam potero, impetrare à me non potero, imperare mihi non potero, persuadere mihi ipse non potero, neque adduci me sponte, neque vlla impelli ratione potero: nihil mihi difficilius, laboriosius, molestius, nihil maioris negotij, quàm vt cum illo sermonem iungam. Vide, Animum inducere.

Comes perpetuus.

An vnseparable companion I will neuer forsake you.

Assiduum, perpetuum, vsque dum volueris, quoad volueris

volueris comitem me habebis, me tibi comitem præbebo: hærebo tibi, vſque tibi affixus ero dum tua voluntas feret: nunquam à te, nunquam à tuo latere, niſi te volente, lubente, concedente, permittente diſcedam: nulla me res, niſi tua voluntas, auellet abs te, amouebit, ſeiunget, disiunget, abiunget. Vide, adiungam me tibi.

Comendatio diligentiſſima.

A most earnest commendation, and praiſe: a most friendly writing in ones behalfe.

Sic tibi eum cõmendo, vt maiore cura, ſtudio, ſollicitudine animi cõmendare nõ poſſim: velim tibi perſuadeas, nihil me maiore ſtudio à te petere, nihil te mihi gratius facere poſſe, quàm ſi omnibus tuis opibus, omni ſtudio eum iuueris: peto à te maiorẽ in modũ, vel humanitatis tuæ, vel mea cauſa, vt eum auctoritate tua, quæ plurimum valet, cõſeruatum velis: ita te peto, vt maiore ſtudio, magíſue ex animo petere non poſſim: velim omne genus liberalitatis, quod & ab humanitate & poteſtate tua proficiſci poterit, non modò re, ſed etiam verbis, vultu denique exprimas: vehementer te rogo, vt cures, vt ex hac commendatione, mihi quàm maximas, quamprimùm, quàm ſæpiſſimè gratias agat: velim eum omnibus tuis officijs atque omni liberalitate tueare: ſi me tanti facis, quãti & ipſe exiſtimat, & ego ſentio, cures quamprimum, intelligam hanc meam commendationem tantum illi vtilitatis attuliſſe, quantum & ipſe ſperauit, nec ego dubitarim: velim eum quàm honorificentiſſimè pro tua natura, & quàm liberaliſſimè tractes: velim eum quàm liberaliſſimè complectare: magnopere vt meum amicum, & tua dignum amicitia tibi com-

mendo: vehementer tibi gratum erit, si eum humani-
tate tua, quæ est singularis, comprehenderis: sic eu-
tibi commendo, vt neque maiore studio quenquam
neque iustoribus de causis commendare possim. gra-
tissimum mihi feceris, si huic commendationi me-
tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum:
est, si eum quàm maximè, quibuscunque rebus hone-
stè ac pro tua dignitate poteris, iuueris, atque orn-
ueris: peto à te maiorem in modum, vt ei omnibus
rebus quantum tua dignitas, fidesque patietur, com-
modes, cures: vt is intelligat hanc meam commenda-
tionem maximo sibi apud te & adiumento, & orna-
mento fuisse: si vlla me apud te commendatio valu-
(multas autem valuisse plurimum scio) hæc vt vale-
rogo: maiorem in modum à te peto, vt cùm omn-
meos æquè ac tuos obseruare pro nostra necessitu-
ne debeas, hunc inprimis ita in tuam fidem recipia-
vt ipse intelligat nullã rem sibi maiori vsui, aut orn-
mento, quàm meam commẽdationem esse potuiss-
eum si me diligis, eo numero cura vt habeas, quo m-
ipsum: hanc commendationem, quam his literis co-
signare volui, scito esse omnium grauissimam: eum
tibi commendabo verbis ijs, quibuscum diligenti-
mè quid agimus, vti solemus, vix tamẽ studio meo
tisfecisse mihi videar: genere commendationis mi-
fico, eoque planè, quod sit ex intima arte, intimoq-
ex animo depromptum, vsum me putato. Commen-
tibi eum non vulgariter, sed ita prorsus, vt quos di-
gentissimé, valdéque ex animo soleo: quanti apud
sum, tantum valere apud te cõmendationem mea-
effice vt intelligam: eum tibi commendo ea comme-
datione quæ potest esse diligentissima.

Commendo tibi hanc rem.

I pray you do all that ye cã possibly in this cause:
I leaue this matter to your honestie and discretion.

Omnem tibi rem, atque causam commendo, atque trado: eius negotium sic velim suscipias, vt si esset res mea, tibi commendo ac trado, vt grauissimè diligentissimeque possum.

Commoda & honor tuus curæ mihi sunt.

I will haue a speciall care both for your profit and worship.

Toto animo de tuis commodis, ornamentisque cogito: valde laboro de tuis commodis & ornamentis: mihi tuus honor, & tuæ fortunæ etiam atq; etiam curæ sunt: de vtilitate, ac laude tua æquè ac de meipso cogito: ita cogito, vt nemo magis: tam cogito quàm qui maximè.

Commodis meis non consului.

I haue not respected my owne profit, I haue bin carelesse of mine owne commoditie.

Nullam hactenus vtilitatis meæ rationem habui: nullam rationibus meis operam dedi: de vtilitate minimum laboraui. vtilitatem minimè spectaui, curaui, quæsiui, sequutus sum: nullum in vtilitate studiũ posui, nihil industriæ locaui, nihil operæ consumpsi: diligentiam commodorum meorum causa nullam adhibui, ad res meas nullam contuli: res meas indiligẽter administraui, tractaui, Vide, Rem meam non curaui.

Communis mons.

We haue both interest in this hill: We are ioyned Lords of this hill.

Hic tibi mecum, hic inter nos communis est mons, diuisus aquarum diuortijs: particeps vterque nostrûm huiusce montis est: mons hic pertinet ad vtrunque nostrûm, iuris vtriusque nostrûm est, ius habemus vterque in hoc monte.

Conatus in magnis laudandus.

In great and waightie affaires: Howsoeuer the matter fall out, the very attempt is prayse worthy: or, to shew a good will is commendable.

Qui facinus egregium aggrediuntur, ijs, etiamsi nō succedat, laus tamen aliqua debetur: qui ad res præclaras animum adijciunt, animum adiungunt, sese applicant, sua studia conferunt: præclaris in rebus suam industriam exercent, operam ponunt, ij, vel si spem fortuna frustretur, fallat: vel si spei exitus non respondeat, vt id quod velint, minus assequantur, vt quo spectant minimè perueniant, omni tamen excludendi laude non sunt, aliqua tamen eos ornari laude æquū est: magna suscipiētibus, ad res egregias, nobiles, præclaras, eximias aggredientibus, vel si frustra labor suscipiatur, inanis opera sit, non plane feliciter, non prosperè, non optimè, non omnino ex animi sententia res cadat, habendus tamē honor est: præclara conantes, in secundis tertijsque, si consequi prima non liceat, consistere laus est: qui ad summam gloriam suæ vitæ cursum dirigunt, qui summa petunt, ad summa

con-

contendunt, etiam si spe frustrentur, etiam si, quo intenderint non perueniant, etiam si metam non attingant, est tamen cur laudentur, non sunt omni prorsus laude summouendi, decus aliquod, mercedem voluntatis egregiæ, magni, præstantis, excellentis, excelsi, erecti animi præmium ferre debent.

Concessio.

Good leaue: I am well content, so it may be for your profit.

Quod ad me attinet, facilè patior, modò sine tuo incommodo fiat: modò ita facias, ne tibi incommodes, ne incommodo tibi sis, incommodo tibi sit, contra tuum commodum sit, tuo commodo aduersetur: quod commodo tuo facere possis, commodè facere possis, sine molestia tua fiat.

Concisi equites.

The horsemen slaine and discomfited.

Omnes equitum turmæ occisione occisæ, cæsæ, concisæ, trucidatæ, obtruncatæ, profligatæ sunt. Vide, Milites egregij cæsi.

Conclusio epistolæ.

The conclusion or end of the Epistle.

Finem scribendi faciam, si te primum rogauero, vt me diligas: Epistolæ clausula hæc erit, vt beneuolentiam in me tuam abs te petam, epistolam ita concludam: ita finem faciam, imponam: Epistolæ clausula hæc erit, vt rogem vt me diligas, téque hortor ad illud studium, vnde laus emanat maxima. Cum otij paulum nactus ero, vberiores à me literas exspectato.

Coniectura.

A coniecture, or gessing: as I thinke, as I recken

Vt rationem ineo, ratione colligo, ex ratione conijcio: vt mea ratio est: vt mihi ostendit ratio, mihi ea ratione liquet, liquidò patet, facilè constat: quo die prælium commissum est, eodem naues profectæ sunt.

Consensus opinionum.

A consent in opinions. We are both of one mind or opinion.

Cōiunctum est meum consilium cum tuo: consentiunt, cōcinnunt sententiæ nostræ: nihil à tua mea distat, dissentit, discrepat opinio: idē sentimus: à tuo iudicio mea sententia non abhorret: idem sequimur, idem est vtriusque sensus: congruit cum opinione tua sententia mea: dissensio inter nos nulla est, dissensionis aut controuersiæ nihil: conuenit inter nos. Vide Consilium probatum.

Consilium, consilij scopus.

The drift of my counsell: this was my purpose or intent.

Consilium meum hoc fuit: hoc spectaui: hoc volui: hoc sequutus sum: id egi: huc retuli mea consilia, meas cogitationes, huc animū intendi, mentē direxi, cōcilia contuli. huc spectauit animus meus: hic animo meo, meisque consilijs scopus fuit. Vide, Finis cogitationū.

Consilium dare.

To giue counsell: This is my aduise, if you will be ruled by me.

Hoc

Hoc tibi consilij do, tua de laude si laboras, tua si tibi laus curæ est, cordi est: te hortor, adhortor, cohortor, suadeo, autor tibi sum: hoc est meum consilium: mei consilij hoc est: mea hæc est sententia, opinio, meus sensus, meum iudicium: ita censeo: ita mihi videtur, placet, probatur: si me audies, hoc facies: si meum consilium sequeris, mea tibi sententia si probabitur, me approbante facies: de mea sententia, meo cõsilio, meo suasu, me autore: si me putas quidquam sapere, non esse prorsus insipientem, aliquid videre: si meum consilium habet aliquid apud te ponderis, hoc facies, ages, aggredieris, suscipies, faciundum tibi iudicabis.

Consilium in dubijs petendum.

Counsell is to be asked in doubtfull matters, or it is to consult with his freinds in matters of doubt.

Sapientis est, incertis in rebus, dubijs, ambiguis, obscuris, in controuersia positis, in aliqua difficultate constitutis, in ancipiti rerum statu, amicos consulere, in cõsilium adhibere, ad amicos referre, ad consilium amicorum confugere, amicorum consilio vti: sententiam exquirere, adire ad amicos consilij causa, petere consilium ab amicis, velle cognoscere quid amicis videatur, quid amici sentiant, qui sit amicorum sensus, quæ sententia, quid habeant opinionis, probent, censeant, iudicent, faciundum existiment.

Consilium probatum.

Counsell liked, or allowed of.

Consilium mihi tuum probatur: idem sentio quod tu, meus cum tuo sensus congruit, assentior tibi: tuam sequor sententiam: rectè sentire mihi videris: accedo ad tuam sententiam. Vide, Consensus opinionum.

Consilium arduum.

It is a hard case, I wot not what to do.
It is hard to say what is best.
I am at my vvits end.

Difficilis deliberatio est: lubricus ad deliberandum locus: consilium capere nescio: valdè hæreo: impedita deliberandi ratio: consilium abest: explicare nihil queo: expedire me nequeo: inops consilij, inops à cõsilio sum, consilium diu frustrà quæro.

Constans.

Constant, staied, sure.

Hominem grauem, certum, minimè mendacem, minimè falsum, studiosum veritatis cognoui, expertus sum, nihil in eo leuitatis, aut incõstantiæ, nihil inane, varium, mutabile, inconstans: nullam animi infirmitatem, nullam sententiæ varietatem, nullam consilij mutationem depræhendi: magna præditum grauitate semper cognoui: is mihi semper visus est, qui sibi optimè constet, nihil leue committat, nihil inane cogitet, non facile discedat à seipso, ægrè discedat à sẽtentia, mutet consilium, susceptam opinionem abijciat, sensum deponat, de suo statu demigret, quẽ nulla res facilè abducat, auehat à sententia: cuius mentem huc & illuc, in hanc aut in illam partem, in quam velis partem, vtram in partem velis, nõ facile flectas, ægrè traducas, cum labore torqueas, alieno tempore

nihil

nihil loquitur, nihil agit ineptè, nihil non loco, idem ei vultus in omni re, eadem in omni fortuna mens est.

Constantia laudanda.

Constancie is prayse-worthy, or a commendable vertue, especially in matters of the common wealth.

Si quis in recta sententia sibi constat, ei magna laus debetur: tueri constantiam in recta sententia laudabile est, laus est, laudis est, laudi est, laudem habet, affert, parit, cum laude coniunctum est, egregium est, præclarum est, gloriosum est: perseuerantem, pergentem, permanentem in recta sententia, laus & gloria consequitur, laus excipit immortalitatis: in recta sententia laudabilis admodum est, laudibus efferẽda, ornanda, honestãda, decoranda, stabilis & firma, & perpetua permansio, tueri acriter, & firmo inprimis animo rectum consilium, sententiã cum ratione congruentem, cum salute reipublicæ coniunctam, quæ sit in repub. in rempublicam, è re cõmuni, in rem cõmunem, è commodo publico: quæ valeat ad rempub. ad rem communem, ad commoda publica, decus eximium debetur. Vide, tenax sententiæ.

Consuetudine introductum.

Brought in by custome, or mens vse.

Tralaticium hoc est, vsitatũ, in more positum, more confirmatum, more comparatum: mos obtinuit, mos inualuit: moris est: consuetudo ita fert, more fit.

Contemni ab omnibus.

Despised of all men, or nought set by.

Consilium mihi tuum probatur: idem sentio quod tu, meus cum tuo sensus congruit, assentior tibi: tuam sequor sententiam: rectè sentire mihi videris: accedo ad tuam sententiam. Vide, Consensus opinionum.

Consilium arduum.

It is a hard case, I wot not what to do.
It is hard to say what is best.
I am at my vvits end.

Difficilis deliberatio est: lubricus ad deliberandum locus: consilium capere nescio: valdè hæreo: impedita deliberandi ratio: consilium abest: explicare nihil queo: expedire me nequeo: inops consilij, inops à cōsilio sum, consilium diu frustrà quæro.

Constans.

Constant, staied, sure.

Hominem grauem, certum, minimè mendacem, minimè falsum, studiosum veritatis cognoui, expertus sum, nihil in eo leuitatis, aut incōstantiæ, nihil inane, varium, mutabile, inconstans: nullam animi infirmitatem, nullam sententiæ varietatem, nullam consilij mutationem depræhendi: magna præditum grauitate semper cognoui: is mihi semper visus est, qui sibi optimè constet, nihil leue committat, nihil inane cogitet, non facile discedat à seipso, ægrè discedat à sētentia, mutet consilium, susceptam opinionem abijciat, sensum deponat, de suo statu demigret, quē nulla res facilè abducat, auehat à sententia: cuius mentem huc & illuc, in hanc aut in illam partem, in quam velis partem, vtram in partem velis, nō facile flectas, ægrè traducas, cum labore torqueas, alieno tempore

nihil

nihil loquitur, nihil agit ineptè, nihil non loco, idem ei vultus in omni re, eadem in omni fortuna mens eſt.

Conſtantia laudanda.

Conſtancie is prayſe-worthy, or a commendable vertue, eſpecially in matters of the common wealth.

Si quis in recta ſententia ſibi conſtat, ei magna laus debetur: tueri conſtantiam in recta ſententia laudabile eſt, laus eſt, laudis eſt, laudi eſt, laudem habet, affert, parit, cum laude coniunctum eſt, egregium eſt, præclarum eſt, glorioſum eſt: perſeuerantem, pergentem, permanentem in recta ſententia, laus & gloria conſequitur, laus excipit immortalitatis: in recta ſententia laudabilis admodum eſt, laudibus efferẽda, ornanda, honeſtãda, decoranda, ſtabilis & firma, & perpetua permanſio, tueri acriter, & firmo inprimis animo rectum conſilium, ſententiã cum ratione congruentem, cum ſalute reipublicæ coniunctam, quæ ſit in repub. in rempublicam, è re cõmuni, in rem cõmunem, è commodo publico: quæ valeat ad rempub. ad rem communem, ad commoda publica, decus eximium debetur. Vide, tenax ſententiæ.

Conſuetudine introductum.

Brought in by cuſtome, or mens vſe.

Tralaticium hoc eſt, vſitatũ, in more poſitum, more confirmatum, more comparatum: mos obtinuit, mos inualuit: moris eſt: conſuetudo ita fert, more fit.

Contemni ab omnibus.

Deſpiſed of all men, or nought ſet by.

Planè desertum esse me, atque abiectum intelligo, nullo iam loco sum, reijcior & contemnor ab omnibus: nullius iam pretij sum: ordinem nullum obtineo: fabula sum: nullius sum, habeor in postremis, despicior, despectus sum: nullius loci sum, nullius ordinis, postremæ conditionis.

Contemptus alterius iudicij.

It is neither here nor there, or I passe not what you thinke of me.

Facile patior te ita de me sentire, existimare, opinari, tuum hunc esse de me sensum: contemno tuam de me opinionem, sententiam, iudicium: tuam de me sententiam inanem prorsus leuemque duco: parui est apud me tua de me sententia.

Contentio.

A controuersie.

Hæc vsque ad noctem ducta controuersia est, lis, contentio, pugna, altercatio: Iudicibus turpibus fratres confligantur: Si paulò in eam liberius inuectus sum, vindicabit me personæ turpitudo. Pater tuus ita contendit, vt nihil vnquam magis. Locus videtur esse tecum expostulandi, querendi de te, tui accusandi. Singulari studio cõtendisti in me, Cæsaris posteà mira contentio est consequuta quo maximè potuit: studio Cæsar incubuit, enixus est, laborauit.

Contentus patrimonio.

Content with his patrimonie, or well pleased and satisfied with that his father left him by inheritance.

Rem

Rem mihi à Patre traditam seruare, cōseruare custodire, tueri, incolumem tueri, non imminuere, satis est, nullam patrimonij partem imminuere, nullā adimere, nihil de patrimonio detrahere, patrimonium in eodem statu retinere, satis habeo: cōtentus patrimonio sum, de augendo patrimonio nihil laboro, cogito, curo, sollicitus sum, anxius sum, curam nullā suscipio, nulla me tenet, nulla solicitat, nulla exercet cura.

Continens sis.

Be continent, take good heed you keepe within the bounds of temperance and modesty.

Caue, vide, studium adhibe, consilio vtere, diligenter animaduerte, aduerte, attende, quàm diligenter potes, ne continentiæ terminos transgrediare, ne longius progrediare, quàm continentiæ ratio præscribit, ne quos tibi cōtinentia terminos præscribit, eos transeas, transilias: traijcias, transgrediare, prætergrediare, ijs excedas, ab ijs excedas.

Continere se.

To stay, to demaine, to rule himselfe: to keepe vvithin his compasse.

Velim te cohibeas: velim te colligas: velim te ad modum reuoces, ad rectam rationem reducas: intra rationis girum reuoces, traducas.

Homo est à cupiditate omni longè remotus.

Contra votum rei exitus.

An end vnlooked for, and contrary to that vve vvished or desired.

Non cecidit vt optabam, præter meam voluntatē, contra voluntatem, contra quam volebam, ſecus ac volebam euenit: exitum res habuit alienum à voluntate, minimè cum voluntate congruentem, aduerſum voluntati: exitus rei, euentus rei voluntate non reſpondit: optatum exitum conſequuta res non eſt, ad exitum non peruenit, res pro volunrate non ſucceſſit: cupiditatem fortuna fruſtrata eſt, fefellit, deluſit, irritam fecit ſumma cupiditas, res planè nulla fuit, ſperatum euentum ſortita res non eſt, nacta non eſt, adepta non eſt. Vide, ad finem optatum.

Copiæ in diſcrimine.

The army in great perill, or daunger and diſtreſſe.

Cæſar Hiſpaniēſi bello Pompeij copias in ſummas anguſtias compulit, in maximas omnium rerum difficultates coniecit, eo redegit vt omnium rerum penuria laborarent, inopia premerentur, conficerentur, peſſimè acciperentur, in maximis anguſtijs, difficultatibus verſarentur, plurimis incommodis afficerentur, plurima ſuſtinerent incommoda.

Copiæ genere, non numero firmæ.

A ſtrong army in proweſſe and valiant, couragious ſouldiers, but not in number of men.

Genere potius, quàm numero, firmum exercitum habebat Cæſar: frequentes admodum Cæſaris copiæ non erant, ſed fortitudine præſtabant: erat in caſtris Cæſaris virtus, multitudo non erat: non militum copia, frequentia, numero, ſed eorum virtute, robore, fortitu-

fortitudine, animi præstantia, corporis viribus valebat Cæsar, numero exiguus erat Cæsaris exercitus, firmitate amplissimus.

Crassus Romæ ob auaritiam malè audiebat.

Crassus was euill spoken of, or had an ill name at Rome, because of his couetousnesse.

Pessimè omnium Romanorum audiebat Crassus auaritiæ nomine: maximè omnium Romanorũ Crassus auaritiæ flagrabat infamia: aurũ sitire, opes appetere maximè, vnus omnium magis, quàm cæteri: præter cęteros Crassus putabatur: nemini grauior, ac turpior in vrbe Roma, quã Crasso, inurebatur auaritiæ nota, auaritiæ vitio Crassum magis quàm quenquam alium hominum notabat opinio: incumbere ad opes, inhiare diuitijs tanto studio, quanto in vrbe Roma nemo præterea Crassus existimabatur.

Culpa vacuus.

Without fault: faultlesse, blamelesse.

In me conferenda causa non est: culpa vaco: culpam ego non sustineo: expers culpæ sum: affinis culpæ non sum: purus à culpa sum, culpam ignoro: longissimè absum à culpa, qui maximè, culpæ mihi non sum conscius: extra culpa sum: in culpa non sum. Vide, Ab hac culpa vacuus.

Cum fratre locutus.

I haue spoken, or talked with your brother.

Hac de re cum tuo fratre multa verba feci, satis

prolixè ſum loquutus,longum habui ſermonem, multis verbis egi,longam habui orationem, oratio mihi cum tuo fratre fuit vberrima.

Cum imperio eſſe.

To beare rule,or to be in office and authoritie.

Geſſi maxima imperia, ſuſtinui, adminiſtraui maximas res: ſummis rebus præfui, ſumma mihi commiſſa ſunt imperia,credita, mandata tradita: curam geſſi rerum maximarum:ampliſſimo imperio non ſemel vſus ſum,magno ſæpè cum imperio fui.

Cupiditas repreſſa.

He is ſtayed from hauing his will or following his luſt.

Improbam illius cupiditatem refutaui,repreſſi,r tudi,fregi:obieci,me oppoſui illius cupiditati,libidin intemperantiæ:feci atque effeci, ne poſſet cupidita ſuæ ſatisfacere,libidini obtemperare,iniquè cogita perficere,improba conſilia ad exitum perducere:lo gius cupiditate proceſſiſſet,niſi incurriſſem,occurri ſem,obuiam iuiſſem, impediſſem, impedimento fu ſem, impedimenta obieciſſem: rapiebat eum cupid tas,ego repreſſi:efferebat eum libidinis impetus, e modum ſtatui.

Cura dubius.

I am in great doubt, or I wot not what to do.

Anceps valdè ſum,in ancipiti cura verſor: non ſpicio,non dijudico,vtram in partem me dem, vtr ſit rectius, conducibilius eligendum : conſilium n explico,exitum non reperio ; animi pendeo : dub

fu

um,incertus ſum:exploratum,apertum: certum non habeo:dubitatio me tenet:difficilis mihi dubitatio eſt: verſor in dubitatione:teneor implicatus: variè diſtrahor:in vtramque partem animus inclinat,dubia cogitatione, ancipiti cura diſtrahor, iactor, verſor: pendet animus meus,fluctuat,labat in conſilio,mutat,nō cōſiſtit,nihil habet explorati:hæreo, nihil explico: nihil expedio,quid conſilij capiam,ignoro: explicata capiendi conſilij ratio mihi non eſt.

Cura ex amici morbo.

I am sorie for your ſickneſſe.

Tuus me morbus valdè ſolicitat, ſolicitum habet, graui afficit ſolicitudine,grauiter angit,afficit, affligit acerbè vexat:moleſtiſſimus mihi tuus morbus eſt,valdè grauis, vehementer acerbus, amarus inprimis, ſummæ moleſtiæ,ſollicitudinis,acerbitatis,curæ, doloris,angoris: ſummam ex tuo morbo moleſtiam capio,ſuſcipio, traho, haurio, ſumo:,tuus me morbus in magnam ſollicitudinem adducit, grauiter commouet, maximè perturbat.

Cura meas res.

Looke to my things,take charge of my buſineſſe.

Proſpice,conſule,prouide rationibus meis: ſuſcipe me, reſpice fortunas meas, tuere me, complectere, foue: meæ tibi rationes curæ ſint : curam ſuſcipe rerum mearum.

Cura tuam dignitatem.

Looke, haue regard to your owne worſhip or credit.

Omni industria cõtende, omni studio labora, incũbe toto pectore, confer huc tuas omnes vires, tua studia, curam, industriã: enitere quantum in te est, quantum in te situm est, quantũ potes, quã potes maximè, cunctis viribus ac neruis: hoc age diligenter, da operã quàm potes diligenter: summã adhibe diligentiam studio contende quàm licet maximo, quantum potes maximo, summo prorsus: hoc vnum cures, labore studeas inprimis, præter cæteras res præcipuè, potissimum, ante omnia: ne tuæ dignitatis iacturam facias ne de tua dignitate detrahatur, ne quid aduersi dignitas tua patiatur, ne tua dignitas violetur: ne quod in tua dignitate damnũ facias, ne quid feras detrimenti, ne qua labes aspergatur, effundatur honori tuo, ne quam existimatio tua iacturam patiatur, ne splendor dignitatis tuæ obscuretur.

Curæ mihi es.

I am carefull ouer you, or my mind alwayes runneth vpon you.

Nunquam de te non cogito: nullum à me tempus prætermittitur de te tuisque rebus cogitandi nunquam mihi ex animo effluis, excidis, discedis: excubo animo tua tuarumque rerum causa: in te tuisque rebus animus meus perpetuò est: meæ curę omnes in te sunt: te semper spectat animus meus: meæ cogitationes in te tuisque rebus consumuntur omnes.

Curæ mihi tuæ res sunt.

I am carefull of your welfare, or I am euer thinking of your profit, and deuising how to do you good.

Toto animo de tuis commodis,ornamentisque cogito: tuam vtilitatem assiduè specto: hæret in animo meo de tuis commodis assidua cogitatio: si quid è re tua est,id maximè laboro: tuæ mihi res, tuæ fortunæ curę vehementer sunt: tuæ rationes quid postulent, nunquam non attendo: omnis mihi de te, tuisque commodis cogitatio est: tuam vtilitatem meæ spectãt cogitationes omnes: meas curas ad tuum commodũ omnes contuli, animus meus in tua vtilitate fixus & locatus est.

Damni compensatio.

A recompence of losse, or amends of hurt.

Ingenium intende,adhibe,confer huc,in hanc vnã curam intende,aciem ingenij tui acue, tuum ingenium,vt aliquam tam grauis damni sarciendi rationem ineas, vt quod accepisti damnum aliqua re compensetur.

Damnum in re familiari.

I haue lost all my goods,or all that I haue: I am vtterly vndone.

Naufragium feci rei familiaris, perijt mea res domestica,actũ est de fortunis meis: prorsus euersæ sunt opes meæ: perdidi omnia bona: euertit me bonis omnibus fortuna: mearum opum nihil mihi reliquum fortuna fecit: afflictæ sunt,profligatæ, ac perditæ, extinctæ,euersæ meæ res ac fortunæ omnes.

Damnum à fortuna compensat virtus.

All your ill fortune,wisdome,and valiaunt courage will remedy or amend.

Quod à fortuna damnum accepisti, tulisti, resarci-et, compẽsabit virtus: medebitur ijs malis virtus: quo te fortuna coniecit, quibus te afflixit fortuna, quibus te calamitatibus implicauit fortuna, ijs te virtus expediet: vt acerbam fortunam sensisti, ita dulcẽ, ac suauem virtutem experieris: quantum detrimenti, incõmodi, calamitatis, malorum à fortuna tulisti, tantos virtute, atque adeo maiores fructus capies, percipies, feres, colliges.

Debilitata vi nocere.

He was litle able to do me any harme, but yet the wretch did me all the spite or mischiefe he could.

Fractam illam, & debilitatam vim suam in me contulit: pro suarum virium infirmitate, imbecillitate, tenuitate, nihil non egit, mihi vt incommodaret, obesset, damnum inferret, afferret, crearet, cũctis viribus quæ illi supererant exiguæ, infirmæ, imbecillæ, ad meam pernitiem incubuit, vsus est vires illas quæ illi reliquæ erant imbecillæ, infirmæ, parũ firmæ, haud satis firmæ, collegit & contulit omnes ad me opprimendũ, euertendũ, affligendum, perdendum, ad exitium, ad pernitiem, ad meam summam calamitatem

Debitor meus.

He is in my debt, or oweth me much money.

Magnam mihi pecuniæ vim debet, magno mihi ære obstrictus est, est in meis nominibus ex pecunia multa.

Decet amicis subuenire.

It i

It is meete, or we ought to helpe our freinds.

Laborantibus amicis opem ferre, opitulari, auxilium ferre, auxilio esse, præstò esse, subuenire, subsidio esse, adesse, minimè deesse debemus: amicos miserijs opressos leuare æquum est, ius est, decet, conuenit. Si quid in malū ceciderit amico, accurrere, & erigere iacentem debemus.

De exitu consilij metus.

The issue and end of this counsell to be feared: I feare to what end this counsell will come.

Metuo ne id consilij ceperim, quod explicare non facilè possim: exitum consilij mei extimesco: consilium à me captum, vt eum quem volo, exitum habeat opto magis quam spero: vtinam consilio meo respondeat exitus: timeo tamen ne non ita sit: vereor ne non optime, quod deliberaui succedat, procedat: meū consilium quò sit euasurum, timeo: quàm fœliciter mihi euenturum sit ex consilio meo plane non video, equidem aduersa metuo: timeo, mei consilij qui sit exitus futurus.

De fide dubium.

Doubt of credit or honesty.

Si mihi fidem non habes, fidem apud te non habet oratio mea, roga parentem tuum: interroga patrem, quære de patre tuo sciscitare, cognosce patris tui sententiam, voluntatem, iudicium exquire.

Deliquium animi.

The fainting of the heart, or he was in a sound.

Animus eum reliquit, destituit, defecit, deliquium animi passus est, intermortuus est, defecit, animo cōcidit: ita captus omni sensu est, vt è vita discessisse videretur. Magnus animi tui motus est factus.

De malè merito benè loqui.

To praise one, or to speake well of him that hath deserued ill.

Licet non optimè de me sis meritus, benè tamen tibi dixi, honorificè de te sum loquutus, mea fuit in te honorifica oratio: verbum ex ore meo nullum exijt, nisi tua cum laude coniunctum: laudes in te contuli, licet immerentem: licèt immerito tuo, laudaui te, extuli, ornaui, affeci laudibus, præclara quædam in te contuli, dixi de te, quæ tibi laudem parerent. Ijs de te verbis vsus sum, quæ ad te honestādum valerent, vim haberent.

De rebus tuis me certiorem redde.

Certifie me, or let me heare of all your businesse and affaires.

Fac me certiorem, redde certiorem de toto statu tuo, & de omnibus consilijs: significa mihi, expone, aperi, explica, perspicuè demonstra, qui sit rerum tuarum omnium status, qui tuus animus, qui sensus, quæ consilia sint: fac vt de tuis rebus, tuisque consilijs cognoscam, intelligam. Certior fiam, ex tuis litteris erudiar, instruar: imaginem rerum omnium, cogitationumque tuarum literis ostende.

Desiderium

Deſiderium vrbis.

A deſire of the Citie: or I long to be in the Citie.

Sum in vrbis deſiderio, deſiderio me vrbs afficit: deſiderium me tenet vrbis: vrbis cupiditate flagro: animus meus in vrbe eſt: vrbem ſpectat, æſtuat vrbis deſiderio, eſt in vrbis deſiderio.

De tuo conſilio decretum.

I haue determined to vſe your counſell.

Decreui, conſtitui, ſtatui, certum conſilium cepi, plane animum induxi, nihil vt facerem ſine conſilio tuo: niſi te approbante, niſi de conſilio tuo, niſi tuo conſilio vterer, niterer: deliberatum eſt, conſtitutum, iudicatum, captum conſilium.

Deus optimus.

A moſt iuſt, and mightie God

Bonitas in Deo, iuſtitia, clementia, poteſtas tanta eſt quanta poteſt eſſe maxima: ſingulari Deus bonitate eſt, incredibili iuſtitiâ, immenſa clemẽtia, infinita poteſtate: is, qui cuncta creauit, condidit, architectatus eſt: ex nihilo excitauit, formauit, finxit: is, qui omnia regit, gubernat, moderatur, temperat: is qui rebus omnibus præeſt, dominatur, imperat, à quo vno cuius vnius à voluntate, nutu imperio pẽdent omnia, cuius poteſtas omnia complectitur: cuius in poteſtate omnia ſunt: quem verentur omnia: cui parent omnia: omnium rerum autor, creator, conditor, opifex, artifex, effector.

Deus acta fortunet.

God speede you well, or prosper your doin[gs] workes, and enterprises.

Quod actum est,dij approbent, fortunent, sec[un]dent,benè velint succedere, fœlicem ad exitum p[er]ducāt:dij faxint,vt id quod actum est,fœlix, faustu[m] que sit,optimè succedat, prosperum euentum sort[ia]tur:dij faueant,probent,ratum esse velint, actum [fœ]liciter quod actum est: vtinam ex hac re conting[ant] ea quæ cupis, optata omnia secunda fluant, sum[ma] fœlicitas emanet.

Deus adest laborantibus.

God is present with the afflicted or readie to helpe all such as be in aduersity and need.

Afflictos facilè diuina pietas excitat, egentibu[s o]pem fert, miseros subleuat, desperatione debilit[atos] confirmat, fulcit,sustinet,laborantibus subsidio e[st].

Deus præsto in aduersis.

God is at hand in aduersitie.

Perfugium habemus ad Deum in nostris cala[mi]tatibus,tranquillitas est in nostris tempestatibus,[nau]fragium timentibus portus est: afflictos diuina pie[tas] excitat:amplissima est diuina liberalitas: patet om[ni]bus,latissimè patet,amplissimè patet,vbique loco[rum] est, nusquam non est diuina benignitas: cui non [be]nigne facit Deus? ecquis est,in quem Dei benign[itas] nō extet?qui diuinam benignitatem non senserit,

pe[r]

pertus sit, re ipsa cognouerit, perspicuè viderit, clarissime perspexerit: nemo diuinam opē frustra implorauit, præstò est, adest, opē fert, opitulatur, subuenit Deus inuocantibus eum, implorantibus eum confugientibus ad eum.

Diescit.

The beginneth to appeare, or it is breake of day.

Lucescit, albescit dies: dies appetit, aduentat, adest, crepusculum matutinum adest: sol exoritur: tenebras fugat lux: nocti succedit dies: noctem subsequitur dies: abeunte nocte dies aduenit, lux apparet.

Dies constituta.

A certaine day appoynted, or a set day.

Ad diem constitutam, præstitutam, præfixam, præscriptam, pactam de prouincia decedemus: ea, qua constitutum est, qua conuenit inter nos, die proficiscemur, in viam nos dabimus.

Difficilia imperas.

You commaund, or bid me do such things which no man is able to bring to passe.

Soles ea mihi imponere, quæ sustinere vix possum, ea imperas, præcipis, iubes, mandas, committis, quæ vires meas exsuperāt, quæ præstare, perficere, exequi vix possum: magni negotij est, summæ difficultatis, operæ non exiguæ, ad exitum ea perducere, quæ in mandatis à te habeo: dura nimis, grauia, difficilia mihi imperas.

Deus acta fortunet.

God speede you well, or prosper your doin[gs,] workes, and enterprises.

Quod actum est, dij approbent, fortunent, sec[un]dent, benè velint succedere, fœlicem ad exitum p[er]ducãt: dij faxint, vt id quod actum est, fœlix, faust[um]que sit, optimè succedat, prosperum euentum sor[tia]tur: dij faueant, probent, ratum esse velint, actum [fœ]liciter quod actum est: vtinam ex hac re conting[ant] ea quæ cupis, optata omnia secunda fluant, sum[ma] fœlicitas emanet.

Deus adest laborantibus.

God is present with the afflicted or readi[e] to helpe all such as be in aduersity and need.

Afflictos facilè diuina pietas excitat, egentibu[s s]pem fert, miseros subleuat, desperatione debilit[atos] confirmat, fulcit, sustinet, laborantibus subsidio e[st.]

Deus præsto in aduersis.

God is at hand in aduersitie.

Perfugium habemus ad Deum in nostris cala[mi]tatibus, tranquillitas est in nostris tempestatibus, [nau]fragium timentibus portus est: afflictos diuina pie[tas] excitat: amplissima est diuina liberalitas: patet om[ni]bus, latissimè patet, amplissimè patet, vbique loco[rum] est, nusquam non est diuina benignitas: cui non [be]nigne facit Deus? ecquis est, in quem Dei benigni[tas] nõ extet? qui diuinam benignitatem non senserit,

pertus sit, re ipsa cognouerit, perspicuè viderit, clarissime perspexerit: nemo diuinam opē frustra implorauit, præstò est, adest, opē fert, opitulatur, subuenit Deus inuocantibus eum, implorantibus eum confugientibus ad eum.

Diescit.

The beginneth to appeare, or it is breake of day.

Lucescit, albescit dies: dies appetit, aduentat, adest, crepusculum matutinum adest: sol exoritur: tenebras fugat lux: nocti succedit dies: noctem subsequitur dies: abeunte nocte dies aduenit, lux apparet.

Dies constituta.

A certaine day appoynted, or a set day.

Ad diem constitutam, præstitutam, præfixam, præscriptam, pactam de prouincia decedemus: ea, qua constitutum est, qua conuenit inter nos, die proficiscemur, in viam nos dabimus.

Difficilia imperas.

You commaund, or bid me do such things which no man is able to bring to passe.

Soles ea mihi imponere, quæ sustinere vix possum, ea imperas, præcipis, iubes, mandas, committis, quæ vires meas exsuperāt, quæ præstare, perficere, exequi vix possum: magni negotij est, summæ difficultatis, operæ non exiguæ, ad exitum ea perducere, quæ in mandatis à te habeo: dura nimis, grauia, difficilia mihi imperas.

Difficilis in conſuetudine.

Your company is nothing pleaſant, or, you are froward and churliſh that no man careth for your company, or deſireth to be acquainted with you.

Nimiùm acerbus es, nimium in conſuetudine d ficilis, durus, aſper: tua conſuetudo difficilior eſt: ab conſuetudo tua ab omni ſuauitate: non ea eſt conſu tudo tua, quæ propter ſuauitatem expetatur: mini iucunda eſt, amara potius atque odioſa tua conſuet do: quis naturæ tuæ peruerſitatem in conſuetudi ferat? quis te poſſit vti homine omnium difficillim ſeueriſſimo, aſperrimo? quis tuam cõſuetudinem e petat, carentem omni ſuauitate, nulla re iucunda aſperitatis ac peruerſitatis tantùm habet natura tu quantum in conſuetudine ferri vix poſſit, vel pot planè non poſſit: vſus tibi nullo cum homine diut nus intercedit: ita difficilis, ac durus es, ijs moribu eo præditus ingenio. Neque benignitas, neque co apud te ſunt: Vide, moroſus.

Dignitas imminuta

A diſhonouring, or honor impaired.

Violari tuam dignitatem, imminui, offendi, la oppugnari, damno affici, iniurias pati, detrahi de tu dignitate, minui, adimi, auferri, iacturam fieri: tuæ d gnitatis iniquè patior. Nihil vnquam feci quod co tra tuam exiſtimationem eſſe vellẽ. Si res exiget, p tua dignitate vitam libentiſſimè profundam.

Dignitas ſpectanda.

An eſpeciall regard of your honour and honeſt eſtimation.

Hoc primùm te moneo, vt referas omnia ad dignitatem: propoſitum decus tibi ſit ante omnia, dignitati ſeruias, dignitatem ſpectes, ſequaris, dignitatis rationem habeas, nihil cogites à dignitate diſiunctum, nihil alienum à dignitate, nihil non cum dignitate, non cum dignitate coniunctum: tuorum conſiliorum, tuarum actionum finis, terminus, ſcopus honor ſit: prima tibi ſit, præcipua, antiquiſſima dignitatis cura.

Dignitas inuiſa.

Honour enuied at.

Sunt quos meus in hac republica ſplendor offendat: quos mea dignitas angat, vrat, torqueat, excruciet, pungat, grauius afficiat: quibus dolori ſit honor meus, quos amplitudo mea lædat, malè habeat, dolore moleſtiaque afficiat.

Dignitate integra, fortunæ damna contemno.

To keepe my honour I care not what loſſe I ſuffer.

Si modò dignitas incolumis, adimi de fortuna, detrahi de fortuna, fortunam comminui, fortunarum iacturam fieri, fortunę detrimenta non recuſo, contemno, nihili duco, in minimis pono.

Dignitatis meæ auctores.

You were my firſt founder, or all my preferment and authoritie firſt began by you.

Dignitati meæ præfuisti, à te primum fluxit, manauit, profectus est, ortus est, natus est, extitit honor m[eus], tu meæ laudis origo, fons, principium fuisti.

Dignitati tuæ seruiet.

I will so order the matter, that he shall set all his mind to the furtherance of your honour.

Dabo operam, vt Francisci animum ab omni a[lia] cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, conuertam: vt Franciscus omnia sua studia tuam dignitatem conferat, tua in dignitate figat, locet, st[a]tuat, ponat, tuæ dignitati dicet, dicata velit, assign[et], dedat.

Dignus qui ametur.

Worthy to be beloued.

Est qui ametur, dignus est qui diligatur: amore h[o]minum dignus est: sunt in illo, quæ amorem conci[li]ent: possidet quæ ad colligendam beneuolentiam v[a]lent. Ad alliciendas voluntates, animos adiungēd[os], comparanda hominum studia nihil desiderat, nihil [in] eo requiras, nihil ei deesse dicas: causas amoris in[ue]nias plurimas, odij nullam inuenias: ferreus sit, auersus [ab] humanitate, expers humanitatis, prorsus homo no[n] sit, qui non illum amet, amore complectatur.

Diligentia desiderata

I require greater diligence.

Velim te plus diligentiæ, curæ, operæ, industri[æ], studij in scribendo ponere, locare, collocare, consu[]mere: plus diligentiæ ad scribendum conferri à te ve[]li[m]

:operam nauare ſtudio maiore in ſcribendo cupe-
m:tuis in ſcriptis diligentiam deſidero, requiro, ma-
rem poſtulo: non ſcribis acuratè, non diligenter,
n ſtudioſè, non ea, qua opus eſſet, quam res poſtu-
t diligentia: minus quàm oporteat diligenter: impi-
r in ſcribendo non admodum es. Scias ſuſpectum
mihi eſſe nomine negligentiæ.

Diſcedere.

To depart.

Mihi eſt in animo diſcedere, digredi, abire, profici-
, locũ mutare: de diſceſſu cogito: diſceſſum ſpecto,
animo habeo, meditor: animus eſt in diſceſſu.

Diſiunctio.

A ſeuering or parting.

Dirimere coniunctionem, diſcindere, diſſuere, diſ-
ngere, ius omne cõiunctionis tollere, delere, extin-
ere. Magno locorum interuallo diſiuncti ſumus. In
locis ſum, quo propter longinquitatem tardiſſimè
nnia perferuntur.

Diuerſa œconomia.

A diuerſe way, or another maner and faſhion in gouernance and ordering of my houſe.

Genus rationum mearum diſſimilitudinem habet
um illius adminiſtratione domeſtica: non eadem in
domeſtica tuenda, in adminiſtranda re familiari, in
randa domo, in gubernatione domeſtica vtriuſque
tio eſt.

Diuerſa ratio.

Another way of gouernance.

Dissentimus in regenda prouincia, in administ- tione prouinciæ diuersa est vtriusque ratio. non e- sunt vtriusque instituta: longè distat ab illius instit- mea consuetudo: aliud ipse spectat, aliud ego sequ- institutorum nostrorum dissimilis, diuersa ratio e-

Diuersæ sententiæ in concordibus animis.

Our hearts are one, but our opinions are diu- we two are of contrary opinions, yet otherwise we loue one another well inough and agree together like friends.

Discrepant sentētiæ nostræ, cùm tamen æquè inter nos amemus, mutuus inter nos amor sit: opi- ne dissentimus, non voluntate: nostræ sententiæ congruunt, cùm animi tamen nostri in amore cō- tiant: non idem sensus est, non idem iudicium, ead- tamen voluntas, eadem beneuolentia: opinionum inter nos dissimilitudo, non animorum, diuersa se- mus, eadem tamen volumus: animorum cōsensus ter nos est, opinionum dissensio.

Diuersæ opiniones.

Diuerse opinions.

Opinionum dissentione discrepamus, non idem liter, diuersè, variè sentimus: non quod tibi, mihi id videtur, placet, probatur.

Diuites gratiosiores.

Rich men are more in fauour, or more preferred and regarded.

Ea t-

Ea temporum ratio eſt, vt qui plus opibus valent, magis excellant gratia, gratioſiores ſunt: conferunt libenter homines ea ſtudia in locupletiores, ditioribus fauent, ſtudent, ſuffragantur, præſtò ſunt.

Diuitiarum hoc, non virtutis eſt.

It is riches, and not vertue that wrought ill.

Copiarum hoc potius eſt, quàm virtutis: non hoc in virtute, ſed in opibus ſitum eſt: facit hoc non virtus verùm copia diuitiarum: diuitiarum, non virtutis hoc eſt: pertinet hoc ad copias, non ad virtutes: non hoc virtus, verùm diuitiæ præſtant: pendet hoc à diuitijs non à virtute.

Diuitijs plurimum tribuendum.

Riches muſt be much made of.

His temporibus, magni faciendæ, pendendæ, æſtimandæ diuitiæ ſunt, commendat nobis rem familiarem temporum ratio: ea ratio temporum eſt, vt plurimum diuitijs tribuendum videatur, vt diuitias non in poſtremis habere debeamus, non vltimo loco ponere: non in minimis ducere, conſtituere, locare.

Diuturnam vitam omnes expetunt.

All men deſire a long life.

Ecquis eſt qui diuturnam vitam non amet, nō cupiat, exoptet, expetat? cui diuturna vita non placet? quis diu viuere nō cupit? diu vitam agere, diuturnam ducere, traducere, vitam agere, tranſigere, viuere, diuturna lucis vſura frui, diu inter homines agere, cum hominibus verſari, in terris morari.

Doleo propter te.

I am sory for thy sake.

Tua causa doleo, dolor meus à te est, prouenit, proficiscitur, manat, fluit, tu paris dolorē meum: tua causa fit, vt doleam.

Doleo exitio patriæ.

I am sorie for the ruine of my countrey.

Nemini concedo qui maiorem ex pernicie & peste patriæ molestiam traxerit: exitio patriæ ita doleo vt nemo magis, vt nemini concedam: tam doleo patriæ interitu, quàm qui maximè: angor, torqueor, crucior, sollicitor, afficior pernicie patrię, sic vt nemo vnquam ex vllo casu, aut vlla omnino calamitate plus hauserit acerbitatis, grauius doluerit, maiorem dolorem ceperit, maiorem in sollicitudinem inciderit, deuenerit, adductus sit.

Dolor ex alterius dolore.

Your sorrowing maketh me heauie, or your sorrow and paine grieueth me as much as it doth you.

Doleo dolorem tuum: dolore tuo mœreo: socius ægritudinis tuæ sum, particeps sum mœroris tui, cum tuo dolore communico: communis, par, simillimus, idem vtriusque dolor est: pariter ac tu: æquè ac tu: similiter ac tu, non aliter ac tu, non secùs ac tu, idem ac tu, nihilo leuius quàm tu, doleo, dolorem suscipio, capio, traho, haurio.

Dolore extingui.

To be consumed with sorrow and paine.

Dolo-

Dolore contabesco, consumor, conficior, perimor, exanimor: me dolor interimit, perdit, mihi dolor vitæ finem facit.

Dolores nimios sustineo.

I am ouercharged, or ouerwhelmed with sorrow.

Tantum doloris, sollicitudinis, acerbitatis sustineo, quantum ferri vix possit: ferendo dolori non sum, impar dolori sum: impares dolori vires meæ sunt, ad dolorem infirmæ, dolore franguntur, vim doloris minimè sustinent, robori in me tantum non est, vt acerbitatem tam grauem queam perpeti. Vide, Extremè angor.

Dolor immodicus.

An immoderate or vnmeasurable sorrovv and paine.

Dolorem sustineo, patior, fero grauem, acerbum, eiusmodi, qui ferri vix possit: dolorem incredibilem capio, suscipio, haurio, traho, dolore angor, conficior, excrucior, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frãgor: omnes mentis meæ partes dolor exagitat, diuexat, perturbat, afficit: vexor in acerbissima sollicitudine, dolore discrucior, diuellor, dirumpor, perimor, interimor, exanimor, contabesco, opprimor, perdor: concidit animus meus ictu doloris, vi curarum, ac sollicitudinis, concursu molestiarum labefactatus, atque conuulsus: ita cecidit animus meus dolore perculsus, vt nulla res eum ad æquitatem possit extollere: iaceo in mœrore, ac sordibus: curis maceror: ægritudine cõtabesco: ægritudine animi ita laboro, vt sanari vix possim, vel potius planè non possim, vt spem salutis ami-

ſerim, ſalutem deſperem, de ſalute deſperem, ſpes ſa-
lutis nulla omnino ſuperſit: verſor in ſummo dolore
acerba ſollicitudine, graui cura, moleſtia, ægritudine
angore, mœrore.

Dolores tui mihi ſunt acerbi.

I am ſory for your heauineſſe, ſorrow, and griefe.

Tuæ me calamitates grauiter afficiunt: tua mihi ni-
mis aduerſa fortuna grauiſſima eſt: tua me torquent
infortunia: tuis angor, excrucior, affligor, ſollicitor
vexor malis: miſerimum tuę vitæ ſtatum iniquiſſim
fero: ex tuis miſerijs dolorem haurio acerbiſſimum
tuæ me miſeriæ miſerrimum faciunt: miſer ſum tu
miſeria, dolor meus ex tuo dolore pendet, tuis dolo-
ribus doleo, angoribus angor.

Dolor renouatus.

Sorrow renued.

Dolorem meum refricaſti: ſopitum excitaſti dolo-
rem meum, quem dies iam pęnè ſanauerat.

Domi lates.

Thou lurkeſt at home.

Nunquam exis, nunquam egrederis cubiculo: pe-
dem è limine cubiculi nunquam effers: extra cubicu-
lum nemo te vnquam videt, perpetua tibi ſedes cubi-
culum eſt, nunquam euolas è tuo illo nido.

Dubia in aliud tempus vita.

It is vncertaine whether I ſhall liue vnto tha day, or I am not ſure to liue ſo long.

Optandum

Optandum est,vt ad id tempus ducere spiritũ possim: incerta ad aliud tempus vita est: vereor, ne non tam diu viuam,ne non vsque eo vitam producam: vitam quis mihi pręstat ad aliud tempus? explorata mihi ad eam diem vita non est.

Dubito de capessenda republica.

I am in doubt whether it be best to take the charge of the common wealth vpon me, or not.

Integra mihi res non est ad consulendum: capessam necne rempublicam non est mihi libera, non expedita,non soluta de capessenda rep. deliberatio: liberam non habeo capiendi consilij facultatem, de suscipienda,gerenda, administranda republica:teneor implicatus, nec mea expedire consilia possum de suscipienda republica.

Dubium de studijs alicuius.

I doubt what end his studies will haue.

Vereor, ne quam de tuis studijs expectationem cõcitasti, hanc sustinere ac tueri non possis: vereor vt studia tua expectationi hominum respondeãt: timeo ne studiorum tuorum euentus ab hominum opinione dissentiat. alius, atque expectatur, existat: timeo ne tuis studijs non is qui expectatur exitus contingat: magna me dubitatio tenet,ne non eum, quem homines spectant,studia tua fructum,ferant.

Dubius animi.

All doubtfull, or vncertaine what to do.

Ancipiti cura distrahor,iactor, versor, animi pen-

deo, incertus animi ſum, pendet animus, inclinat, huc illuc fluctuat, iactatur, incertus eſt quid cõſilij capiat vtram in partem me dem, ignoro: explicare conſiliũ expedire me ex hac deliberatione, exitum meæ cogitationis inuenire non poſſum, diſtrahunt me diuerſa conſilia: in vtramque partem ita multa ſuccurrunt difficilis admodum ſit, minimè expedita, minimè explicata, minimè explorata, minimè certa, perobſcura haud ſatis aperta deliberatio.

Dubius belli exitus.

The end of warre is doubtfull, or no man is ſure when this vvarre vvill end, or vvho ſhall haue the victorie.

Dubium eſt, dubitandum eſt, dubitari poteſt, in dubio eſt, eſt cur dubitetur, dubitationẽ res habet, ambiguum eſt, in dubio verſatur, in dubio poſitum eſt, in ambiguo, in ancipiti, planè non conſtat, non patet, non liquet, apertum non eſt, perſpicuum, dilucidum, dilucidè nõ patet, qui ſit belli exitus futurus: de belli euentu poteſt ambigi, certò diuinare, conijcere, augurari affirmare non licet: exploratum non eſt, certa coniectura non eſt: in dubium vocari poteſt euentus belli in dubium venire, in dubitationem adduci: poteſt in vtramque partem iudicari de belli euentu: anceps de belli exitu, ambigua, dubia, incerta, difficilis admodum obſcura, quæ obſcuritatis & erroris habeat multum non ſimplex, non aperta, non perſpicua, parum certa diuinatio, coniectura, opinio eſt: coniecturam facere de belli exitu cui licet? quid in bello caſurum ſit, vtram in partem inclinatura victoria, nemo diſpicit, videt intelligit, nouit, exitum belli certa ratio non oſtendit non promittit.

Du

Dux ad virtutem.

A guide to vertue.

Omnem meam cogitationem in ostendenda tibi virtute fixi & locaui, in tradenda tibi virtute sum totus: hoc vnum mea spectat industria, thesauros tibi virtutis vt aperiam ac tradã: versor in hoc studio totus, vt aditum tibi ad virtutem patefaciam, vt ornem te virtute, vt ad virtutem, duce me, peruenias: hac in re, cura atque mens mea tota versatur, quæ sit dignitas, qui splendor, quæ pulchritudo virtutis, me magistro, vt intelligas.

Egestas honoribus impedimento.

Pouertie is a stay or hinderer of honour.

Sæpè aditum ad honores intercludit inopia, viam impedit, cursum moratur: sæpè impedimento fuit: sæpè fecit inopia, commissum est inopiæ culpa, ex inopia contigit, ne liceret ad honores peruenire, ne liceret expeditè progredi, procedere, cursum tenere in honorum via: egestas, rei domesticæ difficultas, rei familiaris angustia, domesticæ difficultates euntibus ad honores impedimenta obiecerunt. Vide. Paupertas honoribus excludit.

Egregiæ equestris copiæ.

A noble and valiant troupe of horsemen.

Vix credas quantum in prœlio valeat hæc equitũ turma, quàm firma sit, cuius roboris, quorum neruorum: hac equitum turma, hoc equitatu, hac equitum manu noli putare quicquã acrius, aut pugnacius esse.

Excellently, greatly, passing well, noble, or honorable.

Summè, vehementer, valde, magnopere, etiam atque etiam, maximè, mirè, mirificè, incredibiliter, singulariter, vnicè, egregiè, insigniter, cumprimis, inprimis, præcipuè, apprimè, admodum, maiorem in modum, mirum in modum, mirandum in modum, supra modum, extra modum, oppidò, eximiè, maximoperè, non vulgariter, non mediocriter, non minimè, non ad aliorum exemplum, non ex communi consuetudine, non vt solet, non vt mos est, non more, non ordine, non aliorum exemplo, extra morem, extra ordinem, præter exemplũ, sic vt nihil magis, nihil supra, nihil vltra, nihil tale, nihil ad aliud, vt conferri nihil possit, simile, par, æquale, eiusmodi, eius generis nihil sit.

E labore immortalitas.

Out of trauell immortalitie: or the paines you haue taken in your noble worke shall neuer be forgotten: but your labor shal be remẽbred and commended for euer.

Quos nunc suscipias labores, ij te apud posteros æterna gloria donabunt, afficient, illustrabunt, ornabunt, decorabunt, tuum nomen immortalitati commendabunt, ab hominum obliuione, ab interitu vindicabunt, tui nominis famam in omnia secula dissipabunt, posteritati tradent, omnium sermonibus, & scriptis exornandum, extollendum, celebrandum, honestandum, tuendum: consequeris tuis laboribus ne qua dies tui nominis famam delere possit: vt omnis

de te-

de te posteritas loquatur, nullæ tuas laudes literæ taceant, de tuis laudibus conticescant.

Elatus diuitijs.

Puffed vp in pride with worldly wealth.

Tuæ te efferunt diuitiæ, non tuæ propriæ virtutes: insolentia tua, arrogantia, superbia, non ex animi, non ex ingenij tui præstātia, sed ex opibus tuis manat: istā insolentiam, elationem animi, spiritus immoderatos, in te parit: non vlla tua singularis, aut pręcipua facultas, meritorúmue conscientia, sed copia, diuitiæ, opes res domestica, plus æquo maior, commodorum abundantia, animos tibi facit: tollit te ad istam animi intēperantiam res familiaris: nō vlla tua propria bona, nō artis honestæ scientia, aut virtutis illa possessio.

Eloquentia Ciceroni fructuosa fuit.

Eloquence was gainefull, or profitable to Cicero.

Fuit Ciceroni eloquentia summo emolumento, peperit emolumentum, cōmoda, vtilitatem, copias, optima quæque, emolumentum attulit, profuit, fructum dedit, tulit, attulit, comparauit: magnum ex eloquētia fructum Cicero, tulit, cepit, percepit, collegit, cōsecutus est: admodum Ciceroni fructuosum fuit eloquentia, vtilitatis eximiæ commodorum neque paucorum neque mediocrium.

Eniti summo studio.

To endeuour earnestly: to trauell in a matter with might and maine, or to labour and deuise all the wayes he can possibly.

In arcem huius causæ, in summam causam toti inuadam, omni vi, toto pectore incumbam: agam pro mea virili parte, pro mea parte, pro virili, pro viribus toto pectore, cunctis viribus, omnibus neruis, omni meo studio, quantum est in me, quantum in me positum, in me situm, quoad possum, quãtum valeo, quantum quidem ipse præstare possum, quantum consequi viribus licet. contendam omni studio: summè conabor: enitar omnibus tum animi, tum corporis viribus: conferam ad hanc rem omnes vires, omnia studia: quicquid erit in me industriæ, operæ, curæ, diligentiæ: minimè parcam viribus: elaborabo pro viribus: nullum studium, nullam operam, aut industriam prætermittam, dabo operam, quantum in me erit, pro eo quod in me erit.

Error pernitiosus.

To do amisse herein is very perilous, if you shall do otherwise then well: great daunger and harme is like to ensue thereupon.

Offensionem inprimis esse periculosam: magno tibi futuram damno, tibi affirmo: siquid offendes, errabis, secus efficies, cõmittes, peccabis, labaris, si culpam cõmiseris, si quam in culpam incideris, si te minus honestè, minus sapienter gesseris, si te, quem non decet, eum præbueris, magno tibi constabit, non mediocre damnum, non leuis iactura consequetur: tuam culpã graui damno solues, magna mercede redimes, grauissimè lues.

Error pueritiæ

The

The errour and misdoing of youth.

Multa leuiter, inani quodã studio temerè in pueritia committuntur: in prima ætate, primis annis, teneris annis, primis temporibus ætatis, à puero, ab ineũte ætate, ineunte pueritia, primo ætatis initio. Si ducem & auctorem, & moderatorem aliquem puer habuissem, non ita grauiter errassem.

Es mihi charissimus.

Thou art dearest vnto me, or I loue thee best of all men, or aboue any thing in the world.

Nemo est omniũ, in quem magis, quàm in te mea sit propensa beneuolentia, qui mihi te sit charior, quẽ ego vehementius quàm te diligam, quem ego maiore, quàm te beneuolentia prosequar, magis ex animo quàm te diligam.

E studijs morbus contractus.

Sicknesse gotten by ouermuch studie.

Ægrotabat ex labore studiorum: iacebat ob studiorum labores: morbo languebat ex intemperantia studiorum: malè se habebat, inciderat in morbum, quòd immoderaté studijs vteretur, quòd ei studiorũ modus esset nullus, quia minimè sibi parceret in studijs: affectus grauiter est, valetudine vtitur aduersa, decumbit oppressus morbo, laborat morbo, valet pessimè ex nimia studiorum consuetudine, ex immoderato vsu.

Euentum fœlicem opto.

I wish a happie end.

Quod actum est, dij approbent, succedat, ex animi

ſententia ſuccedat, optimè, egregiè, præclarè cadat, procedat,optatum finē ſortiatur: exitum habeat cum animo tuo congruentem,quē ipſe vis euentum ferat: acta dij fortunent,confirment,rata velint.

Euentus rei fœlix erit.

The end ſhall be happie.

Exitum res habebit mea quidē vt ſpes fert exoptatum, fœlicem qualem volumus, & optamus: res ex animi noſtri ſententia ſuccedet,ſucceſſu res, quo volumus,eo concludetur ac terminabitur: euentus rei erit optimus,euadet res,quò volumus: non aliter cadet ac volumus: ſequetur id quod optamus, optatis fortuna reſpondebit: res conſequetur exitum, euentum,finem exoptatum.

Euentus dubius.

The end is doubtfull.

Vtrum res eum finem qui principio reſpondeat, à principio non diſſentiat,non diſcrepet, habitura ſit, ignoro:futurúmne ſit, vt extrema cum primis contexantur, coniungantur, extrema primis reſpondeant, conſentiant,ſimilia ſint,non diſpicio:quem ſit exitum res habitura, ſimilémne, an diſſimilem principio, ſuſpicari non poſſum.

Ex alterius virtute ſpes.

Hope in the vertue, or prowesse of other.

Tua præclara facta, actiones egregiæ, tuæ res geſtæ, ea quæ geſſiſti, quæ tuæ ſigna virtutis oſtendiſti, virtus te perſpecta,perſpicuis teſtata ſignis, præclaris factis declarata,excitauit eos qui antea timore per-

culſi

culſi iacebant: animos à metu ad ſpem reuocauit, retulit, reduxit, tranſtulit.

Ex auaritia multa mala proueniunt.

From couetouſneſſe ſpringeth much euill.

Parit auaritia multa mala: exiſtunt, naſcuntur, proficiſcuntur, proueniunt, effluunt, emanãt, exoriuntur ex auaritia multa mala: multorũ malorũ cauſa, origo, principiũ, fons radix auaritia eſt, multorum malorum cauſa referenda ad auaritiam, conferenda in auaritiã, adſcribenda, aſſignanda, tribuenda auaritiæ eſt: culpã ſuſtinet auaritia multorum malorum.

Ex bello calamitas.

Of warre, miſerie.

Summis difficultatibus regionem vniuerſam bellum affecit: magnæ calamitates ex bello, belli cauſa, propter bellum acciderunt, euenerunt, obuenerunt, contigerunt, obtigerunt, illatæ ſunt, allatæ ſunt, oblatæ ſunt vniuerſæ regioni: vniuerſam regionem in multas difficultates bellum coniecit, impulit: exitioſum, pernitioſum, calamitoſum vniuerſæ regioni bellum fuit, exitio fuit, damno, detrimento, incommodo, calamitati. Vide belli calamitas.

Excandeſcentia.

Great anger and wrath.

Exarſit iracundia vehementi: exarſit vehementer, excanduit, commotus, incenſus, inflammatus ira vehementi: furere cœpit, furor illum inuaſit.

Excellens.

Excellent, or paſſing good.

Virum excellentem,præſtantem, omnibus, vt aiu numeris abſolutum,omni laude inſignem,participem omnium virtutum,cui nihil deſit, in quo nihil deſideres, quem eſſe virum ſingularem dicas.

Ex concordia ſpes victoriæ.

Where vnitie is,there is hope of victorie: vvhen men agree vvell together,they are more like to haue the vpper hand.

In noſtra cōcordia ſpem maximam pono victoriæ ex veſtra concordia victoriam ſpero, veſtra cōcordia victoriæ mihi ſpem affert:vt ſpero,pro mea quidē ſpe, quantum quidem ſpero, niſi me ſpes fallit, vt animus meus auguratur,quemadmodum ipſe mihi polliceor, victoriam pariet,afferet, veſtræ concordiæ fructus, niſi mea ſpes infirma prorſus eſt,erit victoria.

Excuſatio non neceſſaria.

A needleſſe excuſe.

Superuacanea fuit apud me tua excuſatio: officium excuſandi ſine cauſa ſuſcepiſti:nō erat cur te excuſares,cauſam excuſandi nullam habuiſti:minimè neceſſaria fuit excuſatio tua:tuam excuſationem non deſiderabam, non requirebam,non expectabam.

Ex dignitate factum.

Done nobly, a noble act.

Nihil feciſti, niſi pleniſſimum ampliſſimæ dignitatis,omnia tua facta cum dignitate vehementer cōſentiunt: in omnibus rebus maximè dignitatem ſpectaſti: in omnibus tuis factis propoſita tibi dignitas fuit:omnia tua facta ad dignitatem retuliſti: quæcunque egiſti,ad dignitatem omnia ſpectarūt. Gloria tibi

semper prima fuit, antiquissima fuit, maximi fuit: ante omnia, summo loco, primum apud te locum obtinuit: scopus tibi ac finis in omni re dignitas fuit: tuarum actionum norma quædam & regula dignitas fuit: tua sunt eiusmodi facta, vt eximijs ornanda præconijs, diuinis decoranda laudibus, tollenda ad astra, ad cœlũ efferenda videantur: tuis omnibus factis æterna gloria, immortalitatisque præmia debentur.

Ex gula obesus.

Of much eating and drinking commeth a grosse and fat lumpish body.

Nisi cibo parcas, à cibo abstineas, cibum minuas, de cibo detrahas, tibi temperes, modereris in cibis, nisi cibo parcius vtare, pinguior euades, quàm satis est, nimium pinguesces, nimiam pinguetudinem indues, obesior fies, nimia pinguetudine laborabis.

Ex iniuria gloria.

Of iniurie renowne.

Illustrabit amplitudinem tuam hominum iniuria: quò magis obscurare atque extinguere tuam dignitatem iniqui tui conabuntur, eò plus etiam splendoris accedet: eò clarius elucebit, eò patebit illustrius, eò fiet clarior atque illustrior.

Ex intellecta fraude desperatio.

When he saw himselfe intrapped, or deceiued, he would haue rid himselfe of his life.

Vbi se fraudatum, in fraudem inductum, fraude circumuentum, irretitum, captum, deceptum, fictis verbis inductum, fallácijs à veritate abductum sensit, intellexit, vidit, cognouit, vbi fraus illi patuit, manifestæ fallaciæ fuerunt, patefactus dolus: ipse sibi manus

afferre conatus eſt, voluntariam ſibi mortem inferre, conſciſcere, voluntaria morte vitam abrumpere.

Ex inimicorum iniuria laus.

The iniurie of thine enemies ſhall ſet forth thy prayſe, fame and renowne.

Illuſtrabit amplitudinẽ tuam inimicorum iniuria: quo plus ad te oppugnandum ſtudij conferent inimici tui, quò erit grauior in te impetus inimicorum tuorum, quò ſtudioſius euertere te, ac tua commoda conabuntur, quò acrius ac vehementius in te erumpent, irruent, incurrent, inuadent, impetum facient, impreſſionem facient, ſuas vires intendent, ſuos neruos contendent, ſeſe immittent, eò maior ad tuam exiſtimationem fiet acceſſio, eò plus accedet ad tuam laudem, eò clarius tuæ ſplendor dignitatis elucebit, eò clarior atque honoratior euades, eò tua laus fiet illuſtrior, eò magis augebitur, amplificabitur, extolletur, illuſtrabitur honor tuus, eò ſublimius tui gloria nominis aſcendet, extolletur, efferetur, euehetur, eò plus amplitudinis, dignitatis, gloriæ, laudis, exiſtimationis, honoris, acquires, obtinebis, aſſequeris, conſequeris, adipiſceris, tibi parabis, tibi paries, tibi comparabis.

Exiſtimatio honeſta in ſenatu.

A good report, or an honeſt eſtimation in the Senate.

Pulcherimè ſtabis in ſenatu, ſi tuorum aduerſariorum ſententiam fregeris: locum obtinebis honeſtiſſimum in ſenatu, magna tua erit in ſenatu exiſtimatio.

Exitij tuorum autores.

Thou art the vndoing, the vtter ouerthrow of all thine.

Tu tuorum omnium salutem afflixisti: tuos perdidisti: tuos euertisti fortunis omnibus: tuis exitium pepeisti, perniciem attulisti, summam calamitatem ac pestem importasti: in vltimum discrimen, in miserrimum statum, in hanc omnium deterrimam, omnibusque miserandam conditionem tuos adduxisti.

Ex longa deliberatione, nihil.

After long deliberation, nothing done.

Diu deliberatum, actum, consultatum est, perfecta tamen, confecta, absoluta, profligata, ad finem perducta res non est: exitum res non habuit, ad exitum non venit, perducta non est: deliberationem consecuta res non est.

Ex minore cura in grauem coniectus.

From a lesser care, to a greater.

A minore cura maximam ad sollicitudinem traductus sum: curam equidem antea sustinebam, ferendã tamen, nunc sollicitudine premor, quæ ferri non possit: hac sollicitudine nihil grauius: vincitur animus meus, planeq; frangitur hac tam graui sollicitudine.

Ex omnibus causis tibi amicus sum.

I am thy friend in all causes, or there are a thousand reasons, why I should loue thee.

Omnibus tibi necessitudinis causis coniunctus maximè sum, omnes mihi necessitudinum causæ, omnis necessitudinis summa iura, omnes necessitudines intercedunt: mihi tecum omnia sunt: ita multæ mihi tecum consuetudinis causæ sunt, vt nihil possit esse coniunctius. Amo te singulariter omnibus de causis, omnibus ad te amandum causis adducor, moueor, impellor, causam tui diligendi nullam non habeo. Quid est cur te non etiam atque etiam diligam.

Experientia magistra multarum rerum

Experience the schoolemistresse of many things

Multa discuntur, percipiuntur ab experientia: multarum rerum scientia, cognitio, intelligẽtia, doctrina capitur, sumitur, hauritur ab experientia & vsu: multa cognoscuntur experiẽtia duce, multarum rerum magister est vsus, multa docet, ostendit, patefacit, viam aperit vsus ad multarum rerum scientiam: erudimur valde, instituimur, expolimur, ex ignorantiæ tenebris educimur, ad scientiam multarum rerum experientia duce peruenimus: multarum rerum scientiam consequimur, experientiam secuti, experientia docti, experientia magistra.

Experientia vacans.

Without experience.

Rudis es, imperitus, nullius experientiæ, vsu minimè doctus, vsu expers, rudis in rebus, nouus tanquam hospes, planè peregrinus, ab vsu rerum imperitus, parum versatus in rebus: rerum insciens, ignarus, expers: peregrinaris in rebus, res non tractasti: experientia vacas: vsum non habes.

Exper

Expers literarum.

Vnlettered, or vnlearned.

Literas planè non nouerat: parum in via literarum processerat: literas vix attigerat, gustauerat, literas à limine salutauerat: ex abditis literarum fontibus aut nihil, aut parum hauserat: literis erat mediocriter, leuiter, vulgariter, non admodum, haud satis, haud multum eruditus, institutus, instructus: planè, perfectè, absolutè, exquisita quadam ratione, excellenter, egregiè, pręclarè literatus non erat: longè aberat à perfecta literarum scientia: reconditæ, exquisitæ, singulares, egregiæ in illo literæ non erant: vulgares in illo literæ erant.

Ex rei euentu homines de te existimabunt.

Of the successe, or as it falleth out in the end, so men will iudge, esteeme and thinke of you.

Ex euentu homines de te existimabunt: rei exitum hominum iudicia consequentur, vt res cadet, vt succedet, vt euenerit, vt ceciderit, ita de te homines iudicabunt: qualis rei finis, exitus, terminus, euentus, conclusio erit, talem de te opinionem homines suscipient, congruent, consentient in vtramque partem, hominum de te iudicia.

Expectationem meam fefellisti.

You haue deceiued my expectation.

Fefellisti opinionem meam, tractasti me secus, atque existimabam: non eum in me, quem putabam te præstitisti: expectationi meæ nequaquam respondisti

cum animo meo tua facta non conueniunt, consentiunt, congruunt, prorsus te alium, atque arbitrabar sum expertus, re ipsa cognoui, sensi: non praestas mihi eum animum, quem debes.

Extra cõiecturam posita non scrutanda

They are not to be sought after, that cannot be gessed at, or that passe our capacitie.

Abstinendum est ab earum rerum sermone, omittendus, dimittendus, prætermittẽdus, abijciendus earum rerum sermo, suscipiendus, inducendus, habendus his de rebus sermo non est, quæ positæ non sunt in coniectura, minimè à coniectura pendent, à coniectura procul absunt, extra coniecturam sunt: quæ coniectura ante capere, percipere, prospicere, prouidere, assequi, conijcere, coniectari, augurari, diuinari non licet quæ sunt eiusmodi, vt eas vaticinari, ad eas coniectura propius accedere, de ijs certò conijcere, certam coniecturam facere, certus vates esse, coniector esse nemo possit: de quibus difficilis admodum coniectura, incerta & obscura diuinatio, obscurum augurium est: in quibus quid futurum sit euenturum, quid afferre, parere dies, casus, fortuna, sors possit, suspicari non licet.

Extremè angor.

I am vehemently, extreamely tormented or vexed.

Vehementissimè sollicitor: acerbissimè doleo: dolore angor incredibili: angor intimis sensibus. dolorem sustineo quantum ferre vix possum, vel plane non possum, quantum ferre vix, aut ne vix quidem possum

possum: me conficit cura, me dolor exanimat: ita fluctibus curarum iactor, vt à portu prorsus excludar, lõgissimè dimouear, amouear, summouear, arcear. Vide, Dolores nimios sustineo,

Extremè infœlix.

The vnhappiest man in the world.

Nemo omnium qui viuunt, me vno infœlicior, aut infortunatior est: meas miserias nulla æquat infœlicitas, mea est miserrima conditio, in summa versor infœlicitate: omnibus vexor, perturbor, exagitor infortunijs, calamitatibus, miserijs, malis: omnes me premunt miseriæ, infesta, infensa, aduersa, iniqua mihi sunt omnia: nulla est tam misera fortuna quã mea: fortuna nõ suppetet, quæ sit cum mea fortuna conferenda, quæ non infra meam fortunam sit: miserrimo sum fato: singulari, deteriore quam quiuis omnium qui in terris degunt: meum est singulare fatum: singulari vtor fato: singulari fato natus sum: infausto nimiũ aduersoque sydere sum natus: hæc mihi nascẽti dicta lex est, nunquam vt secunda fortuna vterer, nũquam vt miser non essem, perpetuis vt vexarer miserijs, angerer, cruciarer, torquerer, affligerer malis, mecum agitur infœliciter: prorsus infœliciter ago: suas in me vires nunquã fortuna non exercet: omnibus me fortuna machinis, omni telorum genere, suis, quãtascunque habet, opibus, ac viribus, oppugnat: non aduersa tantúm, sed euersa penitus est mea fortuna: quis est omnium mortalium iniquiore conditione, deteriore loco quam ego sum.

Ex valetudine amici voluptas.

Comfort to heare of the health of a friend.

Tua mihi valetudo magnæ voluptati erit, afficiet me voluptate, afferet mihi voluptatem, lætitiam pariet, gaudium, iucunditatem, oblectationem, hilaritatem: voluptatem capiam, suscipiam, percipiam, sumam, colligam, hauriam ex tua valetudine, corpore tuo confirmato.

Ex virtute gloria.

Glorie followeth vertue.

Gloria comitatur virtutem, virtutis comes est, virtutem sequitur, cum virtute cōiuncta, ad virtutem adiūcta: nascitur à virtute, oritur ex virtute, manat, proficiscitur à virtute: virtus gloriam parit, largitur, affert, ad gloriam ducit.

Exulauit æquo animo.

He tooke his banishment patiently.

Summa voluptate Metellus patria cessit, egregiaque animi alacritate, absuit: discessum à patria æquissimo animo tulit Metellus, & absuit nullo dolore. Metelli animus, cum è patria discessit, æquissimus: dum abfuit, lætissimus fuit, erectus, alacer, minimè demissus, aut deiectus. Vide, Metellus æquo animo exulauit.

Ex vultu homo cognitus.

His face bewrayed him, or a man may partly perceiue by his face, what mind or affection he beareth inwardly.

Quoad ex facie, ex vultu, ex oculis, & fronte potui colligere, conijcere, intelligere, suspicari, vt potui de vultu, qui est index & imago animi, coniecturam

facere

facere, ex ea ſignificatione quam mihi vultus dedit, vt mihi vultus ſignificat, oſtendit, vt ſigna quædã, quę animum in vultu coarguunt, patefaciunt, exprimunt, mihi demonſtrant, malè animatus in me eſt, peſſimè de me ſentit, inimicè cogitat aduerſus me, animo eſt mihi inimiciſſimo, admodum infenſo.

Facies honeſta.

A good face.

Facie liberalis eſt, facie liberali: facies ei liberalis eſt, pulchra, formoſa, quæ ad amandum alliciat, quæ amorem conciliet.

Facilè.

Eaſily.

Facilè, non difficulter, non laborioſè, paruo negotio, ſatis leuiter: qui ſapientia valet, fortunæ reſiſtit: ſapienti facile eſt, nõ difficile, non laborioſum, operoſum non eſt, negotij nihil eſt, difficultatis nõ eſt, laboris non eſt, difficilis operæ non eſt, impetum fortunæ ſuſtinere, tueri ſe ab iniurijs fortunæ.

Familiaritas diuturna.

Long acquaintance.

Multos annos vtor eo valdè familiariter: magna mihi cum illo familiaritas, vſus, familiaris cõſuetudo intercedit: mihi eſt familiaritate coniunctiſſimus: nihil eſt noſtra familiaritate coniunctius: eo ſic vtor, vt nec familiarius vllo, nec libentius: quotidiana mihi cum eo conſuetudo eſt: ita mihi familiaris eſt, vt nihil eſſe poſſit coniunctius: magno mihi familiaritatis vſu coniunctus eſt, obſtrictus eſt: amicitia noſtra ſummã ad familiaritatem peruenit.

Fatum acerbum.

Hard hap, or euill destiny.

Fatum hoc meum est, vt miserrima quæque sustineam: hæc mihi nascenti dicta lex est, ea videor conditione natus, vt amarissimam fortunam in omni vita degustem, nihil vt boni videam in vita, nihil vt mali non subeam, sustineam, perferam.

Fœliciter pugnans.

Warring with good successe.

Sæpè cum Romanis exercitibus, copijs, Pœnus Hannibal fœliciter, prosperè, secunda fortuna, prospero euentu pugnauit, pugnas pugnauit, pugna certauit, acie cõflixit, acie contendit, acie cõgressus est, prælio decertauit, depugnauit, digladiatus est, manus conseruit.

Feriari à negotijs.

To rest after trauaile.

Quies nunc à negotijs est: quiescunt negotia, prolatæ res sunt, negotia non geruntur, negotiorum nihil est, rerum nihil geritur, quiescunt homines à negotijs, feriæ sunt à negotijs, vacatio est à rebus gerendis, vacationem à rebus, quietẽ à negotijs concedit tempus. Hic omnia iacent, hic veternus omnes occupauit, omnes languent, omnes torpent, omnes frigent.

Festinanter agendum.

It must be done, or dispatched quickely or speedily.

Si tibi certum est, si habes exploratum, si pro certo existimas posse te illius regno potiri, cunctandum non

non eſt, differendum non eſt: producenda res non eſt, proferenda, proroganda, protrahenda, extrahenda, longius ducenda: ſine mora, ſine cũctatione, ſine vllo temporis interuallo aggredienda res eſt, tentanda, incipienda, facienda mora non eſt, interponenda mora nulla eſt, omnis eſt abiicienda mora, immorari, cunctari, lentè agere, indormire non oportet. Vide, non cunctandum.

Feſtiua oratio.

A merrie ieſt, or pleaſant ſaying.

Dicta dicit eiuſmodi, ijs vtitur dictis, ita facetijs valet, ita bellè, ſcitè, venuſtè, argutè, ingenioſè, feſtiuè, lepidè iocatur, vt ſingulis verbis riſum excitet, commoueat, faciat, vt audiẽtes mira voluptate perfundat eius dictis, facetijs: iocationibus mirè capiuntur omnes.

Feſtiuus puer.

A pleaſant boy, a merry child, with a pleaſant and comely grace.

Nihil eſt eo puero feſtiuius, nihil lepidius: lepôres habet, qui amorem concilient: lepôre, feſtiuitate, elegantia morũ conferendus cum illo puero nemo eſt.

Fides dubia.

You will cauſe, or make men doubt of your honeſty, faith, or credit.

Venies in ſuſpicionem infidelitatis, parum bonæ, ſinceræ, rectæ fidei: tua fides in ſuſpicionem adducetur, in dubium veniet, in dubiũ vocabitur: erit cur de tua fide non benè homines exiſtiment: ſuſpectus eris

nomine infidelitatis: causam afferes de tua fide sec[...] existimandi.

Filius frugi.

A thriftie child, or of honest nature, and disposition.

Est cur gaudeas, habes quòd læteris, iustam læta[n]di causam habes, lætari iure potes: si gratuleris, iu[re] facis, quòd moribus tam politis filiũ habeas, tanta mo[]destia præditũ: quòd is tibi sit filius, qui continentia[m] in tanta cæterorum insolẽtia, tam dissolutis moribu[s], tam immoderato luxu tueatur, & colat: florere laud[i]bus filium, summæ mihi gloriæ duco.

Finis cogitationum.

The end of all musing, intent, studie, and deuising.

Hic est terminus, finis, scopus, quò intenduntur co[]gitationes meæ: hæc est quasi meta, quò vt perueni[am] elaboro, atque euigilo: huc spectat animus meus, hu[c] me voluntas, huc iudicium & ratio ducit. Vide, Con[]silium.

Fortis pro salute patriæ.

Stout in the quarrell, or valiant for the safegard of his countrey.

Egregia laude se dignum ostendit, summam gloria[m] cõsecutus est, quia patriã fortiter tutatus est, acriter[,] strenuè, vehemẽter, acerrimum se patriæ defensorem præbuit, hostibus patriæ suum corpus obiecit, oppo[]suit: ita pro patria pugnauit, vt fortitudinis laudẽ tu[]lerit, prælia sustinuit pro patria, vires omnes ad salu[]

te[...]

tem patriæ tuẽdam contulit: pro salute patriæ defendenda contendit omnes neruos.

Fortuna secunda amicos habet plurimos, aduersa nullos.

Prosperitie hath many friends, aduersity none.

In prospera, secunda, commoda, optima fortuna, florentissimis, prosperis, optimis rebus tuis, si tibi fortuna suffragabitur, fauebit, facilis erit, facilem se tibi ac benignam præbebit, si tibi optimè cũ fortuna conueniet, si fortuna vteris prospera, secunda, facili, benigna, si tibi erit optimè, si commodè tecũ agetur, trãquillus erit rerum tuarum status, res tibi ad voluntatem fluent, commodis abundabis, amicorũ copia florebis, amicorum multitudinem nõ desiderabis: sin ages infœliciter, fortuna vteris aduersa, tuis cõmodis atq; optatis aduersabitur fortuna, inimicam fortunam experieris, tuis optatis fortuna non respondebit, malè tibi cum fortuna conueniet, malè tecum agetur, incommodè tibi erit, casus aliquis rerum tuarum tranquillitatem perturbabit, perculsus fortunæ vi iacebis, languebis, iacebit fortuna tua, iacebunt res tuæ, commodorum inopia laborabis, aliqua te premet, vigebit difficultas, infesta fortuna vteris, infensa, iniqua, aduersa, difficili, dura, acerba, parum prospera, parum secunda, parũ facili, parum benigna: tum amicos requires, amicorum inopia laborabis, omnes te destituent, deserent, à te desciscent, discedent, recedent.

Fortuna desperata.

A desperate case, or a state past all hope of amendement or recouerie.

Eò te redactum video, vt ope humana seruari non possis, vt actum prorsus de te sit, de tuis fortunis, de salute tua, vt spem habere melioris fortunæ nullā possis, vt spes melioris euentus nulla relinquatur, vt ipsa te salus seruare non possit.

Fortuna extrema vtor.

I am quite vndone, or I haue lost all that I haue.

Omnes & industriæ & fortunæ fructus perdidi: perierunt omnes fortunæ meæ: euersæ sunt, ac perditæ meæ res omnes: rerum mearum quid iam habeo? quid possideo? quid mihi reliquum fortuna fecit? ex meis pristinis ornamentis & commodis nullum obtineo: mearum omnium fortunarum iacturam feci, perniciem tuli, subij, passus sum: prorsus actum est de rebus meis: nihil mihi iam reliqui fortuna fecit: ita perij, ita sum perditus, vt salutem planè desperem: oppressæ iacet grauissima fortuna meæ res omnes: ita perditæ sunt fortunæ meæ, vt eas seruare ne salus quidem ipsa possit.

Fortuna vrbes amplissimas euertit.

Fortune hath ouerthrowne most noble Cities.

Vi fortunæ aliquando perculsæ, & prostratæ, iacebunt, fortunæ viribus perculsæ concident aliquando florentissimæ vrbes: præclaras vrbes obscurabit aliquando, atque extinguet, tollet, perdet, malè perdet, prorsus affliget, planè opprimet, penitus euertet, omnino delebit fortunæ vis: erit aliquando, cùm vrbes amplissimæ iaceant, perculsæ vi fortunæ atque prostratæ.

Fortuna

Fortuna omnia ſumma euertit.

Fortune hath ouerthrowne, or caſt downe the moſt renowmed and excellent things that euer were.

Facilè ſummos hominum principatus fortuna delet, euertit fortunæ vis opulentiſſima regna: nulla eſt, poteſtas tanta, quam fortunę poteſtas non exuperet, quæ fortunæ poteſtati non cedat, quæ fortunæ viribus frangi non poſſit: paruo negotio ſummos dominatus fortuna tollit, extinguit, labefacit.

Fortunæ inconſtantia animaduerſa.

The inconſtancie of fortune ſpied.

Quò diligentius, ſtudioſus, acuratius cogito, attendo, animaduerto, meditor, mente animoque conſidero, in animo voluo, mecum ipſe perpendo, examino, pondero varietatem, inſtabilitatem, leuitatem, inconſtantiam fortunæ, euenta varia, varios rerum euentus, qui à fortuna pendent: quò magis ad fortunæ varietatem ſpecto, animum intẽdo, intueor, meas cogitationes conuerto, eò longius à cupiditate diuitiarum animum abduco, remoueo, aufero.

Fortunæ non fidendum.

Truſt not, hazard not, commit nothing to the aduenture of fortune.

Non improbo, non diſplicet mihi tuum conſilium, non reprehendo quod ad mercaturam excercendam, negotia gerenda, adminiſtranda, ad negotiandum te cõtuleris, ad mercaturæ ſtudium te adiunxeris: te tamen hortor, tibi ſuadeo, auctor tibi ſum, ne fortunæ

fidem habeas:cõfidas,credas: ne te fortunæ commit-
tas,credas,tribuas: ne fortunæ potestati te cõmittas:
ne multum in fortuna ponas, ne fidam, stabilem, fir-
mam,constantem,certam fortunam ducas: vt à fortu-
na caueas,cautè agas cum fortuna: minimum tibi de
fortuna pollicearis, spem in fortuna nullam reponas,
constituas vt fortunæ instabilitatem,leuitatem,incõ-
stantiam,varietatem,mutationem,varios casus,vicis-
situdinem extimescas.

Fortunæ bona incerta.

The goods of fortune are vncertaine or fraile and mutable.

Quæ nobis fortuna largitur, detrahi, eripi, adimi,
auferri,mutari facilè possunt: admodum incerta, in-
stabilis,dubia, infirma diuitiarum possessio est, vsum
diuitiarum nemo sibi certum ac perpetuũ potest pro-
mittere:quis præstare possit diuturnam fore diuitia-
rum possessionem?

Fortunatus.

Happie or luckie.

Tuas fortunas nemo superat: æquas omnium for-
tunas:prosperè tecum agitur,sic, vt inuidere nemini
possis:fœlicitate conferri tecum fortasse multi, præ-
ferri tibi,anteferri,præponi,anteponi certè nemo po-
test: ea fortuna vteris, quæ potest esse maxima: tam
beatus es,quam qui maximè: ita beatus es,vt nemo
magis,ijs vel ornamentis,vel præsidijs redundas,qui-
bus maiora esse nulla possunt:nihil non optabile con-
secutus es,nihil ad fœlicitatem tibi deest: ea possides
ac tenes,quæ beatam vitam efficiant: quę sunt in vita
expetẽda,quæ qui possidet, fortunam accusare nullo
pacto

pacto poſſit, nullus fortunam ſibi exoptare debeat: nemo eſt paratior, ab ijs rebus, in quibus ſita fœlicitas eſt, rebus omnibus affluis, non eſt, quod quicquã deſideres: optimus eſt rerum tuarũ ſtatus: tibi ſatis eſt vel ingenij, vel fortunæ ad bene beateque viuendum: animi, & fortunæ bona ſic in te ſunt, vt in nullo magis.

Fortunis & dignitate auctus.

Aduanced to honour and wealth.

Lætor quòd magnas tibi tum fortunæ, tum dignitatis acceſſiones video eſſe factas: multum & ad fortunam, & ad dignitatem tuam acceſſiſſe, additũ eſſe, tum fortunam, tum dignitatem tuam magnopere creuiſſe, auctam eſſe, amplificatam eſſe, valdè de fortuna ſimul, & dignitate auctum, quòd tua ſit dignitas illuſtrior, domeſtica res amplior, quòd & honore magis quam antea, florere & abundare cœperis fortunæ bonis, vehementer gaudeo.

Frui.

To haue the vſe, or to enioy.

Eſt in bonis, fruitur bonis, bona tenet, poſſidet, fructus capit.

Fruor animo tranquillo.

To enioy a quiet mind.

Credibile non eſt, quàm æquo animo ſim, quàm fruar quiete, quàm ſit animus meus omni cura vacuus ac liber, omni cura vacet, ab omni cura procul abſit, quàm ſit tranquillus animi mei ſtatus, quàm tranquillè ſeipſo fruatur animus meus: æquitatem animi

fidem habeas: cõfidas, credas: ne te fortunæ committas, credas, tribuas: ne fortunæ potestati te cõmittas: ne multum in fortuna ponas, ne fidam, stabilem, firmam, constantem, certam fortunam ducas: vt à fortuna caueas, cautè agas cum fortuna: minimum tibi de fortuna pollicearis, spem in fortuna nullam reponas, constituas vt fortunæ instabilitatem, leuitatem, incõstantiam, varietatem, mutationem, varios casus, vicissitudinem extimescas.

Fortunæ bona incerta.

The goods of fortune are vncertaine or fraile and mutable.

Quæ nobis fortuna largitur, detrahi, eripi, adimi, auferri, mutari facilè possunt: admodum incerta, instabilis, dubia, infirma diuitiarum possessio est, vsum diuitiarum nemo sibi certum ac perpetuũ potest promittere: quis præstare possit diuturnam fore diuitiarum possessionem?

Fortunatus.

Happie or luckie.

Tuas fortunas nemo superat: æquas omnium fortunas: prosperè tecum agitur, sic, vt inuidere nemini possis: fœlicitate conferri tecum fortasse multi, præferri tibi, anteferri, præponi, anteponi certè nemo potest: ea fortuna vteris, quæ potest esse maxima: tam beatus es, quam qui maximè: ita beatus es, vt nemo magis, ijs vel ornamentis, vel præsidijs redundas, quibus maiora esse nulla possunt: nihil non optabile consecutus es, nihil ad fœlicitatem tibi deest: ea possides ac tenes, quæ beatam vitam efficiant: quę sunt in vita expetẽda, quæ qui possidet, fortunam accusare nullo

pacto

pacto poſſit,nullus fortunam ſibi exoptare debeat:nemo eſt paratior,ab ijs rebus, in quibus ſita fœlicitas eſt,rebus omnibus affluis,non eſt,quod quicquã deſideres:optimus eſt rerum tuarũ ſtatus:tibi ſatis eſt vel ingenij,vel fortunæ ad bene beatéque viuendum:animi,& fortunæ bona ſic in te ſunt,vt in nullo magis.

Fortunis & dignitate auctus.

Aduanced to honour and wealth.

Lætor quòd magnas tibi tum fortunæ, tum dignitatis acceſſiones video eſſe factas: multum & ad fortunam,& ad dignitatem tuam acceſſiſſe, additũ eſſe, tum fortunam,tum dignitatem tuam magnopere creuiſſe,auctam eſſe, amplificatam eſſe,valdè de fortuna ſimul,& dignitate auctum, quòd tua ſit dignitas illuſtrior,domeſtica res amplior , quòd & honore magis quam antea,florere & abundare cœperis fortunæ bonis,vehementer gaudeo.

Frui.

To haue the vſe,or to enioy.

Eſt in bonis,fruitur bonis,bona tenet,poſſidet,fructus capit.

Fruor animo tranquillo.

To enioy a quiet mind.

Credibile non eſt, quàm æquo animo ſim , quàm fruar quiete, quàm ſit animus meus omni cura vacuus ac liber,omni cura vacet,ab omni cura procul abſit,quàm ſit tranquillus animi mei ſtatus,quàm tranquillè ſeipſo fruatur animus meus: æquitatem animi

mei vix credas, coniectura vix assequare, cogitatione haud facilè comprehendas.

Funus splendidum.

An honorable or solemne buriall.

Funus ei satis amplum faciendum curaui: dedi operam, vt funere satis amplo, satis magnifico, satis honorifico efferretur, vt exequijs honestaretur: exequijs cum honorificis prosequutus sum: honorificè sepultus est: sepultura honestatus est. Funeris, exequiarum, sepulturę honore non caruit: habuit in funere, quæ illum decorarent, illi honorem adderent, decori essent, honori essent.

Fuste percutere.

To strike with a clubbe.

Fuste illum malè mulctare, malè accipere, percutere: fustem illi volebat impingere: fustis ictus volebat illum experiri, fustis amaros ictus gustare, sensu experiri, vim & grauitatem sustinere, ferre, pati.

Gentes subactæ.

Nations ouercommed, or countries vanquished and subdued.

Multis regionibus breui auctum est imperium Romanum: multarum regionum accessio facta est ad imperium Romanum: multæ regiones ad ditionē venerunt, in potestatē redactæ sunt, subactæ sunt, ad imperium accesserunt, additæ sunt, adiunctæ sunt, iura potestatemque subierunt populi Romani.

Geo-

Geometra.

A Geometer.

Geometricis literis perfectè eruditus, penitus cognouit Geometriam: tenet omnino Geometriam: callet omnino Geometricam ſcientiam: excellit in Geometria: perfectam, abſolutam, ſingularem, eximiam Geometriæ ſcientiam poſſidet: ita proceſſit in Geometria, vt ad ſummum peruenerit: prorſus Philoſophiam cognouit: vincit omnes, præſtat omnibus, antecellit omnibus, nemini ſecundus eſt, parem habet neminem, ſuperior omnibus eſt in Geometrica ſcientia.

Gigantes immenſæ magnitudinis.

Giants of high ſtature or marueilous great bigneſſe.

Maximi inter cæteros homines feruntur eſſe Gigantes, extraordinaria, inuſitata, immenſa magnitudine, magnitudinis immenſæ: vaſtiſſima ſunt gigantũ corpora, horribili magnitudine: non ſunt Gigantes cum cęteris hominibus corporis magnitudine conferendi: nemo noſtrum eſt, qui gigantes magnitudine adæquet, qui gigantum magnitudinẽ æquet, aſſequatur, qui gigantibus par ſit: excellunt gigantes magnitudine inter homines reliquos, cæteris hominibus pręſtant, antecellunt, gigantum magnitudo caret exemplo, extra ordinem eſt, præter naturæ morem, vaſtior eſt quàm mos naturæ ferat.

Gloria ex munere benè geſto.

Great honour and prayſe in executing his office well.

Hoc munus si cum laude administraueris, gesseris, curaueris, in hoc te munere si præclarè gesseris, expressior & illustrior tua virtus erit, tua virtus patebit illustriùs, extabit apertiùs: magis quā antea patefient, certiusque cognoscentur animi tui bona: qui vir sis, & quantus, magis, quàm antea res ipsa declarabit, maiorem quàm antea, ingenij animique tui significationem dabis, teipsum oculis hominum aperies, ac patefacies: ipse sic te probabis, vt antea nunquam.

Græcè & Latinè doctus.

Verie well learned both in Greeke and Latin.

Præclarè tenes & quæ à Grecis, & quæ à nostris prodita sunt: vnus optimè nosti non nostra solùm, sed etiam Græciæ monumenta omnia: & omni liberali doctrina politissimus.

Grata salus alterius nomine dicta.

You haue done me a great pleasure in doing my commendations.

Quod eum salucre à me iusseris, meo nomine salutaueris, quod ei meis verbis salutem dixeris, amo te plurimùm.

Gratia reconciliata.

Reconciled or brought in fauour, or made friends againe.

Inimicitias deposuimus: in gratiam redijmus: reconciliati sumus: odia dimisimus, abiecimus, deposuimus. Vide, In gratiam redire.

Gratia excidere aliorum culpa.

To leese the fauour once obtained by the fault of another.

Gratiam tuam extinxit, perdidit, afflixit omnem apud omnes deleuit, non tua, sed tuorum culpa: factū est minimè quidem tuo, sed tuorum vitio, vt, qua florebas gratia, eam amitteres: perijt quod habebas gratiæ, tuorum culpa, non tua: commissum est à tuis potius quàm à teipso, per tuos potius, quàm per teipsum vt esses non vt antea, gratiosus, vt ea gratia, qua fruebaris antea, prorsus excideres, vt amitteres hominum studia, vt ex animis atque amore hominum efflueres, excideres.

Gratus ero.

I will be thankefull, or do my endeuour to requite your deserts and curtesie.

Qui tibi ex me fructus debentur, eos vberrimos capies, percipies, ex me colliges, feres: remunerabor te, remunerabor tua merita: reddā beneficia: parem gratiam referam: tuis beneficijs respondebo, quæ debeo, soluam: eo, quo premor, tuorum beneficiorum onere leuabor: beneficijs compensabo: probabo me gratum ac memorem, paribus officijs: cumulatè tuis in me meritis satisfaciam: quæ in me contulisti, eadem recipies aut paria. Laxabo me quasi vinculis quibusdam, si planè soluere non potero, beneficiorum tuorum: istam tuam liberalitatem semper in ore, animoque habeo.

Grauissimè me læsit, quod amicum ignominia affecit.

He could not displease me worse, then to

Hoc munus si cum laude administraueris, gesseris, curaueris, in hoc te munere si præclarè gesseris, expressior & illustrior tua virtus erit, tua virtus patebit illustriùs, extabit apertiùs: magis quã antea patefient, certiusque cognoscentur animi tui bona: qui vir sis, & quantus, magis, quàm antea res ipsa declarabit, maiorem quàm antea, ingenij animique tui significationem dabis, teipsum oculis hominum aperies, ac patefacies: ipse sic te probabis, vt antea nunquam.

Græcè & Latinè doctus.

Verie well learned both in Greeke and Latin.

Præclarè tenes & quæ à Grecis, & quæ à nostris prodita sunt: vnus optimè nosti non nostra solùm, sed etiam Græciæ monumenta omnia: & omni liberali doctrina politissimus.

Grata salus alterius nomine dicta.

You haue done me a great pleasure in doing my commendations.

Quod eum salutere à me iusseris, meo nomine salutaueris, quod ei meis verbis salutem dixeris, amo te plurimùm.

Gratia reconciliata.

Reconciled or brought in fauour, or made friends againe.

Inimicitias deposuimus: in gratiam redijmus: reconciliati sumus: odia dimisimus, abiecimus, deposuimus. Vide, In gratiam redire.

Gratia excidere aliorum culpa.

T

To leese the fauour once obtained by the fault of another.

Gratiam tuam extinxit, perdidit, afflixit omnem, apud omnes deleuit, non tua, sed tuorum culpa: factũ est minimè quidem tuo, sed tuorum vitio, vt, qua florebas gratia, eam amitteres: perijt quod habebas gratiæ, tuorum culpa, non tua: commissum est à tuis potius quàm à teipso, per tuos potius, quàm per teipsum vt esses non vt antea, gratiosus, vt ea gratia, qua fruebaris antea, prorsus excideres, vt amitteres hominum studia, vt ex animis atque amore hominum efflueres, excideres.

Gratus ero.

I will be thankefull, or do my endeuour to requite your deserts and curtesie.

Qui tibi ex me fructus debentur, eos vberrimos capies, percipies, ex me colliges, feres: remunerabor te, remunerabor tua merita: reddã beneficia: parem gratiam referam: tuis beneficijs respondebo, quæ debeo, soluam: eo, quo premor, tuorum beneficiorum onere leuabor:: beneficijs compensabo: probabo me gratum ac memorem, paribus officijs: cumulatè tuis in me meritis satisfaciam: quæ in me contulisti, eadem recipies aut paria. Laxabo me quasi vinculis quibusdam, si planè soluere non potero, beneficiorum tuorum: istam tuam liberalitatem semper in ore, animoque habeo.

Grauissimè me læsit, quod amicum ignominia affecit.

He could not displease me worse, then to

ſlaunder my friend, or ſlaundering my friend, he ſlaundereth me.

Ex omnibus iniurijs, quas in me contulit, coniecit, quibus me affecit, vexauit, exagitauit, inſectatus eſt, nulla mihi fuit grauior, nulla me grauius affecit, grauiorem nullam ſenſi, grauius nullam tuli, quàm cum amici mei dedecus, ignominiam, dehoneſtamentum, per ſummam iniuriam, nefandumque ſcelus quæſiuit, infamiam amico meo machinatus eſt.

Habitu Hiſpanienſi.

Apparell like a Spaniard.

Ornatu Hiſpanienſi, Hiſpanorum more, indutus more Hiſpanienſi: ſpeciem hominum Hiſpanorũ veſtitu referens, præ ſe ferens vt in Hiſpania ſolet, vt Hiſpaniæ mos & conſuetudo fert.

Hannibal bellicæ artis peritiſſimus.

Hannibal moſt skilfull in warlike affaires, or a verie expert ſouldier.

Hannibal in re bellica, in rei ſcientia militaris, in gerẽdis bellis callidiſſimus, vaferrimus, verſutiſſimus, aſtutiſſimus fuit omnium Pœnorum: vafritie, calliditate, verſutia, aſtutijs, aſtu, arte vicit, anteiuit, anteceſſit omnes Pœnos: præſtitit, antecelluit, ſuperior fuit omnibus Pœnis: excelluit inter Pœnos, parem habuit Pœnorum neminẽ: vafritie, calliditate, verſutia, aſtutijs, aſtu, arte omnium Pœnorum nemo cũ Hannibale conferendus, comparandus, æquandus, cõponendus, ad eam calliditatem, vafritiẽ, artẽ qua gerendis bellis Hannibal excelluit, aſpirare ex omnibus Pœnis nemo potuit: in bellicis aſtutijs, atque artibus adſpirare ad Hanni-

Hannibalem ex Pœnis nemo potuit: quis Pœnorum Hannibali gerendorũ bellorum ſcientia par fuit, quis perfectam belli gerẽdi rationem, vt Hannibal tenuit, calluit, nouit, poſſedit, conſequutus eſt, obtinuit.

Hic tibi ſit ſcopus.

Let this be your marke, intent or purpoſe.

Hoc tibi ante oculos propone, pone, ſtatue, conſtitue, ad animum refer: huc mentem intende: huc ſpectet animus tuus, dirige tua conſilia, tuas cogitationes ad hunc finem, hoc tibi propoſitum ſit: mentis aciem in hoc intende.

Hiems horrida.

An extreame winter.

Teterrima ac fœdiſſima hiems eſt: hieme vtimur iniucunda ac triſti, hiemem habemus perodioſam: nihil hac hieme fœdius, nihil horribilius.

Hoc ſapienti non obuenit.

This chanceth not to a wiſe man.

Hoc in ſapientem minimè cadit: non eſt, vt obuenire hoc ſapienti poſſit: hoc à ſapiente alienum, pertinere hoc ad ſapientem non poteſt.

Homo exploratus.

A well knowne man, or with whome I am well acquainted.

Pulchrè hominem noui, probè noui, præclarè, perfectè, planè, penitus, ſenſus eius egregiè teneo: habeo illum omnino cognitum: neque ipſe me, neque ſtatus eius vlla ex parte latet, præterit, fugit: qui ſit, qui ani-

mo,quo ſenſu,quo ingenio prædıtus optimè noui.

Honeſtum vtili anteponendum.

Honeſtie is to be preferred before profit.

Honeſtum vtili præſerendum, præponendum, anteponendum: debemus honeſtum ſpectare, colere, diligere, curare, ſequi magis, quam vtile: pluris, quàm vtile æſtimare, facere, pẽdere, putare, reputare ducere: de honeſto potius, quàm de vtili laborare, cogitare, curam gerere: præpoſitum habere honeſtum potius, quàm vtile: ad honeſtum potius, quàm vtile, noſtra cõſilia, ſtudia, cogitata intendere, dirigere: antiquior, potior, prior nobis debet eſſe de honeſto cura, quàm de vtili: vtile contemni, præ honeſto decet: in noſtris conſilijs, & cogitationibus plus honeſto, quàm vtili debet eſſe loci: ſpectare honeſtum potius, quàm vtile, conferri, referri ad honeſtum potius, quàm ad vtile, noſtra conſilia, noſtra ſtudia, noſtra debet induſtria: maiorem decet honeſti rationem habere, ducere, quàm vtilitatis.

Honor.

Honour and worſhip.

Exiſtimatio, dignitas, honeſtas, honor, optima fama, amplitudo, honeſta opinio.

Honore afficere.

To honour, eſteeme and reuerence.

Et ſi te in tuenda, colenda, cõſeruanda amicitia ſatis leuem, parum conſtantem, minus firmum cognoui, à me tamen omnia ornamenta proficiſcentur: nullum in te ornando, honeſtando, colendo, locum aut tempus, nullum ſtudij genus, officij, obſeruantiæ prætermit-

termittam: fauebo tuæ dignitati, existimationi, honori: nullo non loco, nullo non tempore, quibuscunque rebus potero, conferam, referam, intendam ad honorem ac dignitatem tuam, omnia mea studia, officia, omnem industriã, curam, operam, diligentiam: figam & locabo in tua dignitate omnia mea studia: augebitur, amplificabitur meo studio tua dignitas: accessio tibi dignitatis meo studio fiet: tuæ dignitatis accessiones meo studio consequeris: meum studiũ honori tuo nullo loco deerit.

Honorem tuum defendam.

I will defend your honour.

Quod pollicitus sum, id re præstabo, vt honorem tuum defendam, tuear, vt honoris tui defensioné, contentionem, certamen suscipiam, vt pro honore tuo pugnem, contendam, certem, vt honorem tuum defendendum, tuendumque suscipiam.

Honoris tui rationem habebo.

I will haue consideration or regard to your honour.

Magnam omnibus in rebus tuæ dignitatis rationé habebo. Semper mihi tua dignitas ante oculos erit, proposita erit, erit antiquissima: meæ cogitationes tuã laudem spectabunt: animus meus in honore tuo fixus erit, ac locatus, in omni re quid honor tuus postulet, quid ferat, quid requirat, attendam.

Humanitas inprimis colenda.

Gentlenesse or curtesie especially to be embraced and esteemed.

Ex omnibus virtutibus nulla est, quæ magis hominem deceat, magis homini conueniat, in hominem cadat, ad hominem pertineat, homini magis propria sit, quàm humanitas: cum omnes virtutes, tum vna in primis homini colenda humanitas est: ita decent hominem virtutes omnes, vt primum sibi locum vindicet humanitas: ita colēdæ sunt, ita expetendæ, ita diligendæ virtutes omnes, vt præter cæteras amplectēda sit humanitas: inter omnes virtutes vna maximè lucet, eminet, excellit humanitas: quærendæ sunt omnes virtutes, sed humanitati dāda inprimis opera est: vt Hesperus inter sydera, sic inter virtutes præcipuè fulget humanitas.

Humanus.

Gentle, curteous, and friendly.

Qui plus habeat, possideat, ostendat humanitatis, in quo plus humanitatis, plus officij sit, qui sit illi humanitate præferendus, magis ad humanitatē propendeat, humanitatis laude sit illo præstantior, humanitate magis abundet, illum humanitate vincat, ei præstet, antecellat humanitate, hactenus cognoui neminem: nemo est illo maioris officij, humaniore sensu, officij studiosior, in officio diligentior. A pueritia floruisti artibus ijs, quæ ab humanitate nomen acceperunt, in hoc humanitatem tuam agnosco.

Iactura rei familiaris deprehensa.

To find my stocke impaired, or to find what losse I haue sustained.

Si putaueris, supputaueris, duxeris, subduxeris rationes tuas: si, subductis rationibus summam facies rerum tuarum, summam colliges, perstringes, conficies

cies, in vnum coges, rei tuæ familiaris iacturam deprehendes, aperies damna rerum tuarum, detrimenta patefacies, intelligẽs, senties.

Idem omnium in re iudicium.

The consent or opinion of all men in a matter.

Communi sensu, consensione omnium, omnium iudicio, approbatione, sententia, cõsentientibus cunctis hominibus, approbantibus, nemine prorsus dissentiente, nulla cuiusquam discrepante sententia, acta res est, gesta, administrata: in ea re gerenda omnes consenserunt, cõsensus omnium par & idem fuit, omnes omnium sententiæ conuenerunt, nemo dissensit, sententiarum varietas nulla fuit, dissimilitudo voluntatũ, aut opinionũ nulla prorsus extitit, sensu diuerso nemo fuit: omnes omnium volũtates, opiniones, sententiæ, iudicia congruerunt.

Idem fuit nostri doloris auctor, & vltor.

One man both the worker, cause or beginner of all our sorrow, and the reuenger also.

Nostram vicem vltus ipse est: quem hostem, eundem suimet vltorem habuimus, eundem & iniquum aduersus nos, & iniquitatis atq; iniuriarũm vindicem habuimus: auctor fuit ac punitor doloris nostri: quod nostrum erat, ipse effecit, vt iniurias nostras in seipso vindicaret, vlcisceretur, persequeretur.

Ignarus rerum gerendarum.

Voyd of all experience, or nothing skilful in doing and working of, &c.

Rudis es, ab vsu rerum imperitus: experientia cares, vsum rerum ignoras: non satis es in tractandis rebus versatus.

Ignauus.

Slouthfull.

Hoc illi tribuebatur ignauiæ: commissum hoc ignauia homines interpretabantur: causam huiusce facti in ignauiam conferebant: hoc ad ignauiam, inertiam, desidiam, languorem referebant, adscribebant ignauiæ, assignabant ignauiæ, ignauia hominis esse aiebant.

Ignominia affectus.

Slaundered.

Ignominia sum à te affectus: tuli à te ignominiam, ignominiosè sum à te tractatus, mihi ignominiam intulisti, attulisti.

Ignominia affectus immerito.

Slaundered wrongfully.

Doleo te immerentem conuicio iactatum, exagitatum, vexatum, malè acceptum: angor animo, quòd ignominiam tuleris nulla tua culpa, quòd ignominia tibi sit illata immerenti: quòd ignominiosè sis tractatus, ignominia sis affectus nullo tuo merito.

Immerito accusatus.

Accused vniustly.

Accusas me innocentem, immerentem, insontem nullo meo merito, immerito meo, iniuria, iniustè, iniquè contrà quàm ius est, contrà quàm meritus sum,

contra ius & ęquum, absq; mea culpa: hæc in me sine causa confertur culpa, mihi adscribenda, assignanda, attribuēda causa non est: culpa vaco, culpa careo, longè absum à culpa: procul abest à me culpa: remotus à culpa sum: culpæ sum expers, extra culpā sum, nō hæret in me culpa, culpam non sustineo, affinis culpæ nō sum, culpæ mihi non sum conscius, in culpa non sum: commissum à me nihil est, quare videar accusandus: non erraui, non peccaui, non deliqui, lapsus non sum, nullam in culpam incidi, nullā commisi culpam, nihil cōmisi, admisi, perpetraui: nullo me scelere adstrinxi, obstrinxi, maculaui, inquinaui. Vide, Culpa vacuus.

Immerito molestijs afficior.

Troubled without cause.

Vexor, exagitor, iactor immerito meo: negotium exhibetur immerenti: molestijs & iniurijs afficior sine causa: commissum à me non est, vt hæc tam grauia sustinerem.

Immodestus.

Vnmodest, without modestie, shamelesse.

Locum in aula Romana non habuit, locus ei non fuit, ob immodestiam, impudentiā, temeritatem, imprudentiam, immoderatam vitæ rationem, quia parum modestus est, non satis modestè viuit: modestia, modo, ratione non vtitur: modestiam ignorat, longè abest à modestia, parum modestis est moribus, de modestia nihil laborat, nullum ei modestiæ studium est, expers est modestiæ, iudicij, prudētiæ, rationis: temerè agit, imprudenter, sine ratione, sine modo, immoderatè, immodicè, inconsideratè, inconsultò prorsus, sine consilio, quia inconsultus est, temerarius, impru-

dens,inconsideratus,immoderatus,immodestus,immodicus.

Impar es in amore.

An vnlike louer,or vnlike in loue.

Animus tuus in amore mihi non respondit: parem in me beneuolētiam minimè declarasti: tuæ beneuolentiæ significationem non dedisti:non esse te mutuo erga me animo, pariter atque ego sum in te animatus non demonstrasti:tuum in me amorem non esse cum meo conferendum,inferiorem esse meo, infra meum esse indicasti.

Impediunt studia salutationes amicorum.

The often greeting of my friends let my studie.

Crebræ amicorum salutationes ita me interpellant vt prorsus me à studijs abducant, euocent,abstrahāt abripiant,auellant,amoueant:omnem prorsus colendi studia facultatem, potestatem, frequentes amicorum salutationes eripiunt:nullam mihi studiorum copiam,nullam ad colenda studia, ad tractandas literas vacuam horam, nullum liberum tempus relinquunt: fit salutationibus amicorum adeuntium ad me,ventitantium ad me amicorum officio,vt spatij nihil habeam ad animum literis excolendum, ad ingenium studijs exercendum:ita sum occupatus,occupationis habeo tantum in excipiendis ijs, qui ad me officij causa adeũt,vt otij nihil supersit ad studia literarum tractāda,vt nullam diei partem arbitratu meo in studijs ponere,ad studia conferre liceat.

Impe

Imperator.

The generall or Captaine generall.

Omnem cogitationem, omnia consilia, mentem prorsus à bellis auocauit, abduxit imperator, is qui nomine imperatoris insignitur, imperatoris titulo decoratur, imperatoris eximia dignitate fungitur, imperium in omnes habet, cuius imperium est, cui potestas est atque ius imperandi.

Imperatum, quod præstare nequeas.

To command a thing vnpossible.

Imperas mihi, iubes, mandas, id fieri à me vis, quod exequi, efficere, præstare neq; debeo, neque possum: id mihi imponis, quod sustinere neque debeo, neque possum: das mihi rem in mandatis parum honestam, & eiusmodi, quæ vires meas exuperet.

Imperium annuum conficere.

To end his yearely office.

Annuum munus confeci, absolui: annuo munere sum perfunctus: absoluta est annua mea administratio: administrationis annuæ finem attigi, ad finē perueni: abijt annus imperij mei.

Impetus consilio repressus.

Violence repressed by wisedome.

Impetum perditorum hominum tua prudentia, tuū consilium, tuum mentis acumē & vis eximia franget, debilitabit, irritum faciet, inanem reddet, reprimet, retundet impetum perditorum hominum tua virtus, franget, reprimet ac retundet. Hominum improbita-

dens,inconſideratus,immoderatus,immodeſtus, immodicus.

Impar es in amore.

An vnlike louer,or vnlike in loue.

Animus tuus in amore mihi non reſpondit: parem in me beneuolẽtiam minimè declaraſti: tuæ beneuolentiæ ſignificationem non dediſti:non eſſe te mutuo erga me animo, pariter atque ego ſum in te animatus, non demonſtraſti:tuum in me amorem non eſſe cum meo conferendum,inferiorem eſſe meo, infra meum eſſe indicaſti.

Impediunt ſtudia ſalutationes amicorum.

The often greeting of my friends let my ſtudie.

Crebræ amicorum ſalutationes ita me interpellant, vt prorſus me à ſtudijs abducant, euocent,abſtrahãt, abripiant,auellant,amoueant:omnem prorſus colendi ſtudia facultatem, poteſtatem, frequentes amicorum ſalutationes eripiunt:nullam mihi ſtudiorum copiam,nullam ad colenda ſtudia, ad tractandas literas vacuam horam, nullum liberum tempus relinquunt: fit ſalutationibus amicorum adeuntium ad me,ventitantium ad me amicorum officio,vt ſpatij nihil habeam ad animum literis excolendum, ad ingenium ſtudijs exercendum:ita ſum occupatus,occupationis habeo tantum in excipiendis ijs, qui ad me officij cauſa adeũt,vt otij nihil ſuperſit ad ſtudia literarum tractãda,vt nullam diei partem arbitratu meo in ſtudijs ponere,ad ſtudia conferre liceat.

Impe

Imperator.

The generall or Captaine generall.

Omnem cogitationem, omnia consilia, mentem prorsus à bellis auocauit, abduxit imperator, is qui nomine imperatoris insignitur, imperatoris titulo decoratur, imperatoris eximia dignitate fungitur, imperium in omnes habet, cuius imperium est, cui potestas est atque ius imperandi.

Imperatum, quod præstare nequeas.

To command a thing vnpossible.

Imperas mihi, iubes, mandas, id fieri à me vis, quod exequi, efficere, præstare neq; debeo, neque possum: id mihi imponis, quod sustinere neque debeo, neque possum: das mihi rem in mandatis parum honestam, & eiusmodi, quæ vires meas exuperet.

Imperium annuum conficere.

To end his yearely office.

Annuum munus confeci, absolui: annuo munere sum perfunctus: absoluta est annua mea administratio: administrationis annuæ finem attigi, ad finē perueni: abijt annus imperij mei.

Impetus consilio repressus.

Violence repressed by wisedome.

Impetum perditorum hominum tua prudentia, tuū consilium, tuum mentis acumē & vis eximia franget, debilitabit, irritum faciet, inanem reddet, reprimet, retundet impetum perditorum hominum tua virtus, franget, reprimet ac retundet. Hominum improbita-

tem infringent conſilia tua.

Importunè Epiſtola reddita.

Letters deliuered out of time, or in euill time.

Epiſtolam mihi non loco reddidit: reddendæ tempus Epiſtolæ parum ſcitè obſeruauit: tempus epiſtolæ reddendæ parum commodè cepit.

Improbandi.

Of diſallowing.

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur: non agis, vt agendum cenſeo: aliter agis, atque ego agendum exiſtimo: cum ita agis, à iudicio diſcrepas meo, diſcedis, diſſentis, procul abis. Hic tuæ vitæ curſus offendit eos, qui te diligunt, optiméque tibi cupiunt.

Improbi ex iudicijs elabuntur.

The wicked eſcape cleare without puniſhment, or eſcape the cenſure of the law and are quit.

Sæpè homines improbi, culpæ, criminum, delictorum, flagitiorum, ſcelerum affines, criminum labe infecti prorſus, atque iniquinati, noxij, nocentes, ſontes, iudicio liberantur, iudicum ſententijs impunitatem aſſequuntur, à ſupplicio vindicantur, pœna eximuntur, pœnas vitant, effugiunt, euadunt ex iudicio, elabuntur, ſeruantur inſontes, innocẽtes, expertes omnis culpæ, nullius affines culpæ, nulla infecti culpa, nullo aſtricti ſcelere, nullo contaminati flagitio iudicantur, non puniuntur, non vindicantur, non caſtigantur, merita non coercentur pœna: pœnas nõ dant, nõ luunt, non pendunt: debitas pœnas non perſoluunt, debito

ſupplicio non mulctantur, non afficiuntur pœna, pœnas factis, vita & moribus dignas, improbitati debitas non ferunt, non ſuſtinent, patiuntur, ſentiunt: ſæpè fit iudicũ culpa, vitio, ſcelere, improbitate, iniuſtitia, perfidia, vt homines impuri, perditi, ſceleſti, flagitioſi, delictorum omnium participes, ſine pœna dimittantur, pœna eximantur, abſolutionẽ conſequãtur, animaduerſionem effugiant: ſæpè non animaduertitur in homines nocẽtes, ſupplicium de nocentibus nullum ſumitur, pœna nulla capitur ſecùs ac meriti ſunt, ac eorum vita poſtulat, iudicantur, ſententiæ feruntur.

Improbi puniendi.

Wicked men or malefactors are to be puniſhed.

Animaduertendũ eſt in homines nocentes: iuſta eſt in homines improbos animaduerſio: animaduerſione vti aduerſus improbos oportet: improbi afficiendi ſunt pœna, vindicandi, puniendi, plectendi, vlciſcendi, caſtigandi, malè multandi, ſumendum eſt de improbis ſupplicium: capere pœnas de improbis æquum eſt: luant improbi pœnas factis dignas: debitum ſupplicium nefarij homines perſoluant: digna eorum factis in animaduerſione improbi plectantur pœna.

Imprudens.

Vnwiſe, raſh, and vnaduiſed.

Nimium te inconſideratum, imprudentem, expertem conſilij, inopem conſilij, expertem rationis, inopem rationis, auerſum à ratione, propẽſum ad temeritatem, immoderati ſenſus, præcipitis conſilij, nimis in agendo præcipitem, inſipientem, ſtultum cognoui.

Impudens.

Impudent or shamelesse.

Si tuum os haberem, si tuam imitarer impudētiam, si essem æque ac tu, pariter ac tu, similiter ac tu, non secus, non aliter ac tu, ita vt tu, vti tu, quemadmodum tu, sicuti tu impudens, ad impudētiam propensus, pudoris expers ac modestiæ, alienus à pudore, remotus à modestia, auersus à pudore, nō immerito impudētissimus haberer: transis verecundiæ fines, abes procul à pudore: modestiam nullam retines, tueris, colis: non te pudor retinet: non te modestia regit, non verecundia temperat.

Impudenter peccas.

You sinne without shame.

Nulla tibi est ad facinus verecundia, nullū tibi peccandi modum verecūdia statuit: peccas, abiecta prorsus omni verecundia: omni prorsus pudore es exutus: peccas sine modo: peccas impudentissimè: non te pudor vllus, non te modestia deterret, abducit, remouet à voluntate, à studio, à consuetudine peccandi.

In acie ceciderunt.

They fell in the field, or were slaine in the conflict.

In illa pugna, illa acie, illo prælio, conflictu, ducenti homines insigni fortitudine præstantes obieru[n]t, ceciderunt, mortem oppetierunt, occubuerunt, desiderati sunt: ducentos homines pugna illa sustinet. Vide; Milites egregij.

In aduersa fortuna benè animatus.

In aduersitie, of good courage, hart, and stomacke.

Et si fortuna mihi charissima quæque abstulit, eripuit, ademit, etsi me orbauit ijs rebus omnibus, quæ homini charissima sunt in vita, non faciam tamen, non committam, vt ipse me planè deserã, atque destituã, vt omnem planè spem abijciam, vt ab omni spe animum abducam, vt de meliore statu desperem, vt ad desperationem abducar, redigar: fortuna me prorsus omni spe salutis orbauit, nec tamẽ nihil spero: exclusa spes omnis videtur esse meliorum rerum, aliqua tamen spe nitor, sustentor.

In aduersis cœlum aspicimus.

We looke vp to heauen in aduersitie, or in euerie sudden mischance.

Hic est mos hominum, ita more comparatum est, vt in repentinis aduersisq; casibus, si quid & præter opinionem, & contra voluntatẽ accidit, cœlum intueantur, suspiciant, aspectent, ad cœlum aspiciant, suspiciant, spectent, oculos tollant, intendant.

In aliqua existimatione esse.

To be in some reputation, credit, or countenance.

Paucorum dierum studio consecutus es, vt aliquo numero esses, vt aliquid haberes inter homines honestatis, vt aliquem inter homines locum obtineres, vt aliquo apud homines loco esses, vt aliquam tibi asciceres existimationem: ne prorsus iaceres, ne planè ignobilis, obscurus, vilis, abiectus, nullius honoris & nominis esses, ne nullius omnino esses, ne nullo

planè loco esses, ne tua esset inter homines obscura aut infirma conditio: parumper te honestauit, aliquo te in numero constituit, aliquem tibi locum tribuit, comparauit, peperit paucorum dierum studium.

Incendium.

A dangerous fire.

Hac nocte nō mediocre excitatum est incendium: vehemens ignis est accensus, ædes multæ conflagrarunt, combustæ sunt, igni corruptæ sunt, consumptæ, absumptæ: grauis admodum periculi, summi damni exorta flamma est.

In conspectu.

In the sight, or before the eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo sedenti erat in conspectu, ante oculos erat, in oculis erat, sese oculis offerebat, ante oculos versabatur, egregiè patebat.

Incredibile.

Incredible, or that one would not thinke or beleeue.

Credibile non est, Credendum non est: non est vt credatur, vt credi possit, vt habenda fides videatur: fidem superat: verisimile non est: mendacium videtur: mendacij speciem habet: mendacium præ se fert: veritatis imaginem nullam ostendit: eiusmodi est, vt fide careat, vt adiungi fides nulla possit.

Incursiones hostium.

The inrodes, assaults, incursions of our enemies.

Decursionibus hostium audio regionem infestari, vastari, loca diripi: excurrere hostes audio, & loca diripere: incurrere hostes in regionem dicuntur, & ex ea prędas agere, eam damnis afficere, rapinis exhaurire, vastare, prorsus ac perdere.

Indignus amore.

Vnworthy of loue or to be made of, and beloued.

Indignus est amore, ac beneuolentia filius tuus: indignus est qui ametur, nō est qui ametur, nullam virtutem possidet: nulla præditus est arte, quæ amorem conciliet: omnia prorsus animi bona, omnia desiderat ornamenta, quibus beneuolentia colligitur: quæ ad colligendam, quærendam, comparandam beneuolētiam faciunt, valent, spectant, apta sunt, accōmodata, idonea, apta, nihil est in filio tuo, quod homines ad illū amandum alliceat: nihil est in illo, quare diligatur: nulla arte scientia, virtute, nulla planè re commendatur, vt inire gratiam ab hominibus, adiungere sibi homines aliqua beneuolentia possit.

Indignus beneficio.

Vnworthy of a benefit or good turne.

Tanto merito indignus es: non is es, in quem tanta gratia conferatur: non ita meritus es, non ea tua merita sunt, vt affici tanto beneficio, ferre tantum beneficium debeas: nō is est animus tuus, qui tantam gratiam capiat, comprehendere, complecti, capere, concipere, excipere possit: ineptus est ad tantam gratiam accipiendam: beneficij magnitudo, tua merita vincit: impar es tanto beneficio.

Indignus laude.

Vnworthy of prayſe.

Laude indignus es: indignum te laude præbuiſti,
oſtendiſti,non eum te præbuiſti,præſtitiſti,oſtendiſti,
probaſti,non ita geſſiſti,non ita te geſſiſti,non ea tu
vitæ ratio fuit, non eiuſmodi ſunt merita tua , non
talem vidimus,cognouimus,ſenſimus, experti ſumus:
non is nobis cognitus es,vt afficiendus, ornandus,de
corandus, honeſtandus, efferendus, extollẽdus laudi
ſis:vt laus in te cõueniat, tibi debeatur:vt laudis pre
mium,quaſi tibi debitum poſſis exigere: vt laus, que
tuis meritis debita merces, perſoluenda tibi eſſe tri
buenda,deferenda videatur.

In diuitijs quærendis occupatus.

Occupied in ſeeking after riches.

In re familiari augenda totus es: præter diuitias
nihil ſpectas: tuum omne ſtudium in quærendis op
bus conſumas, locas, conſtituis: totus in diuitias in
cumbis,id vnum agis,eò tantùm ſpectas,eò tuum ſtu
dium dirigis,confers,tuũ conſilium illud eſt, tua pla
nè ſingularis cogitatio,vt diuitias tibi pares, compa
res,colligas,congeras: vt opes quæras, habeas, poſſi
deas,vt opibus abundes,affluas, vt diuitiæ tibi redun
dent,tibi adſint maximæ,tuam in domum frequente
confluant:vt diues ſis, copioſus,locuples,plenus, be
nummatus, multarum poſſeſſionum munitus, inſtru
ctus,paratus,minimè inops à re familiari, à re dome
ſtica,à diuitijs,ab opibus,à copijs,à fortunis, vt abun
des,vt cumulatè poſſideas, vt vberrima ſit tomnia,
omnium rerum vbertate floreas : vt fortunæ tibi ſi
ampliſſimæ.

In eodem fortunæ periculo.

In the same danger.

In eadem es naui, eodē in discrimine versaris: idem tibi periculum impendet: æquè tua salus agitur, tuæ fortunæ periclitātur, eadem tibi imminet calamitas, æquè periclitaris: in ijsdem nauigas fluctibus: eodem iactaris vēto: eadem te procella perturbat: eodem loco res tuæ sunt: versaris in eodem periculo, in eadem fortuna, eadem te fortuna manet, tibi impendet, tibi imminet, te vrget: pari es conditione; par, similis, eadem, non dissimilis, non dispar, non alia tua conditio est, non minus de te agitur, tua res æquè agitur: de tua re itidem agitur, in periculum tua res adducitur, venit, periclitatur, periculum subit: eadem tibi instant mala, haud melius tecum agetur, haud meliore loco tuæ res erunt: non tibi erit melius: meliore loco res & fortunæ tuæ non erunt.

Ineptus studijs præ imbecilla valetudine.

Vnable to studie, because of his sickly nature or weake bodie.

Infirmior est, imbecillior est, infirmiore, imbecilliore, tenuiore valetudine, infirmioris, imbecillioris tenuioris valetudinis est, corpore est infirmiore, imbecilliore, tenuiore, viribus est infirmioribus, imbecillioribus, tenuioribus, quàm vt studiorum laborem, graue studiorum onus ferre, perferre, sustinere possit: minus habet virium, roboris, quàm vt studiorum labori par esse possit, quàm vt ferendo studiorum labori possit esse: valetudine vtitur infirma, imbecilla sic, vt labor eum studiorum facilè possit opprimere: eam ei valetudinem, eas natura vires negauit, quas labo-

riosa studiorum tractatio, assidua literarum exercitatio, grauissima literarum studia postulant, requirunt, desiderant, exigunt: corporis, valetudinis, viriū infirmitas, imbecillitas, tenuitas facit, vt incumbere, quantum res poscit, in studia non queat.

Infamis.

Infamous.

Æternam ignominiæ labem subijsti: sempiternam ipse tibi ignominiam imposuisti: æterna tibi est inusta infamiæ nota; ipse te aspersisti, atq; inquinasti maculis infamiæ sempiternis: spem tibi omnem futuræ dignitatis ademisti: nullam tibi in posterum dignitatis partem reliquisti.

Infamiam aspergere.

To spread an euill name, or giue forth slaunder.

Vehementer studes de mea fama detrahere, meā famam lædere, detrimento afficere, obesse, nocere, officere meæ famæ: id agis, vt æternas mihi infamiæ notas inuras, vt ijs meum nomē sordibus, ijs maculis afficias, inficias, inquines, inspergas: eas meo nomini sordes, eas maculas inijcias, inspergas, inferas, quas nulla dies, nulla deinde res possit eluere, abstergere, auferre, delere: tuum consilium, tuū studium illud est, vt me in omne tempus, in omnes annos, in omnes meæ vitæ dies, in perpetuum infamem reddas, infamia notes, infamiæ tradas: id spectas, vt perpetuò male audiam, perpetuam in infamiam adducar, æternū vt infamia flagrem, laborem, vt in sordibus infamiæ nunquam non iaceam, vt perpetua verser in infamia.

Infœ-

Infœlices se premi existimant.

They which are vnfortunate thinke themselues opprest, or poore men iudge themselues most miserable.

Videre licet multos, qui se credant, quia laborant inopia, egestate premuntur, in sũma infœlicitate versari, constitutos esse, pessimè fortunatos esse, afflicta penitus fortuna esse, miserrimæ conditionis esse, omnibus malis affligi, omnibus miserijs opprimi, omnibus infortunijs vexari, sic redactos esse ad summã infœlicitatem, prorsus infœliciter, miserrimè, pessimè, secum agi, suas rationes, suas fortunas pessimo loco esse, afflictas, euersas, perditas esse, fortuna se iniquissima, aduersa, graui, infensa, inprimis vti.

Inferiori non cedere.

Not to yeeld, or to giue place to one that is inferiour, or lesse worthy.

Cur ei cedere, loco cedere, locum concedere, locum dare ei debeo, qui comparandus, æquandus, cõferendus, par omnino mihi non est. quamobrem, qui est infra me, qui nihil ad me est, mihi patiar anteponi? quid est causæ, cur primas ei partes concedam, primas ad eum partes deferri sinam, primo eum loco statuam, præponi mihi, ante me collocari, anteire me patiar eum, quem nulla res mecum æquat, cuius meritis mea merita antecellũt? quid est causæ, cur honore superior habeatur, qui virtute inferior est?

In fugam conuersi.

Made to flie.

riosa studiorum tractatio, assidua literarum exercitatio, grauissima literarum studia postulant, requirunt, desiderant, exigunt: corporis, valetudinis, viriũ infirmitas, imbecillitas, tenuitas facit, vt incumbere, quantum res poscit, in studia non queat.

Infamis.

Infamous.

Æternam ignominiæ labem subijsti: sempiternam ipse tibi ignominiam imposuisti: æterna tibi est inusta infamiæ nota; ipse te aspersisti, atq; inquinasti maculis infamiæ sempiternis: spem tibi omnem futuræ dignitatis ademisti: nullam tibi in posterum dignitatis partem reliquisti.

Infamiam aspergere.

To spread an euill name, or giue forth slaunder.

Vehementer studes de mea fama detrahere, meã famam lædere, detrimento afficere, obesse, nocere, officere meæ famæ: id agis, vt æternas mihi infamiæ notas inuras, vt ijs meum nomẽ sordibus, ijs maculis afficias, inficias, inquines, inspergas: eas meo nomini sordes, eas maculas inijcias, inspergas, inferas, quas nulla dies, nulla deinde res possit eluere, abstergere, auferre, delere: tuum consilium, tuũ studium illud est, vt me in omne tempus, in omnes annos, in omnes meæ vitæ dies, in perpetuum infamem reddas, infamia notes, infamiæ tradas: id spectas, vt perpetuò male audiam, perpetuam in infamiam adducar, æternò vt infamia flagrem, laborem, vt in sordibus infamiæ nunquam non iaceam, vt perpetua verser in infamia.

Infœ-

Infœlices se premi existimant.

They which are unfortunate thinke themselues opprest, or poore men iudge themselues most miserable.

Videre licet multos, qui se credant, quia laborant inopia, egestate premuntur, in sũma infœlicitate versari, constitutos esse, pessimè fortunatos esse, afflicta penitus fortuna esse, miserrimæ conditionis esse, omnibus malis affligi, omnibus miserijs opprimi, omnibus infortunijs vexari, sic redactos esse ad summã infœlicitatem, prorsus infœliciter, miserrimè, pessimè, secum agi, suas rationes, suas fortunas pessimo loco esse, afflictas, euersas, perditas esse, fortuna se iniquissima, aduersa, graui, infensa, inprimis vti.

Inferiori non cedere.

Not to yeeld, or to giue place to one that is inferiour, or lesse worthy.

Cur ei cedere, loco cedere, locum concedere, locum dare ei debeo, qui comparandus, æquandus, cõferendus, par omnino mihi non est. quamobrem, qui est infra me, qui nihil ad me est, mihi patiar anteponi? quid est causæ, cur primas ei partes concedam, primas ad eum partes deferri sinam, primo eum loco statuam, præponi mihi, ante me collocari, anteire me patiar eum, quem nulla res mecum æquat, cuius meritis mea merita antecellũt? quid est causæ, cur honore superior habeatur, qui virtute inferior est?

In fugam conuersi.

Made to flie.

Cum aliquandiu pugnassent, in fugam se coniecerunt, dederunt, fugam arripuerunt, fuga salutem petiuerunt, fugati sunt, fuga sibi consulere cœperunt, fuga distracti sunt, dissipati, dispersi, disiecti: distraxit eos fuga, dissipauit, disiecit.

Ingenio præstans.

Of an excellent wit.

De ingenij tui præstantia, vi, acie, ita statuo, neminem tibi anteferri posse, paucos admodum conferri: excellere te ingenio, præstare, florere, valere, vel omnibus antecellere vel certè nemini concedere, iudico acutissimam esse aciem ingenij tui, egregio te à natura instructum ingenio, minimè te esse hebetem ad id quod melius sit intelligendum: eam esse ingenij tui aciem, nihil vt non videas, assequaris, facilè intelligas, scientia comprehendas: ingenij tantum in te duco esse, quantum esse potest plurimum : ingenium in te sentio esse summum, eximium, egregium, non mediocre, non vulgare, non quale multis contingit, exquisitum, rarum, singulare, præstans, acutissimum, planè diuinum.

In gratiam redire.

To come againe in fauour.

Vt mihi tua voluntas reconcilietur, operam dabo, enitar, contendam, elaborabo, vt gratiam mihi tuam meo merito restituas, vt amissam recolligam beneuolentiam tuam: vt te mihi reddas: vt mecum in gratiã redeas, vt te mihi reconciliẽ, vt animus tuus, qui erat antea, idem in posterum erga me sit: vt sis in me, sicut antea animatus: vt, si quid alienæ opinionis, aut parũ amicæ voluntatis aduersus me suscepisti, deponas,

abijcias

obijcias. Vide, Reconciliatus amor.

Ingratitudo deteſtanda.

Ingratitude is to be deteſted,or abhorred.

Vitium ingrati animi peſſimè odi:nullum odioſius mihi crimen eſt ingrati animi culpa: cùm omnia crimina, tum verò prætermiſſæ gratiæ, neglecti officij culpa grauis admodum,moleſta,odioſa mihi eſt: nullum hominum genus acerbius odi,peius odi,acerbiore inſector odio,quàm qui gratiam benè meritis non referunt,qui de gratia referenda minimum cogitant, parum laborant.

Ingratus es.

Thou art vnthankefull.

Meis in te meritis non reſpondes: gratiam non refers,non ſoluis id quod debes:officia mea tuis officijs non compenſas, gratiam non reddis , officium non præſtas, ingratè agis,ingratum te præbes: officium in te requiro,deſidero: gratiam à te non fero: mea erga te non imitaris officia. Magna mihi debes beneficia, nec ſoluis.

Inhumanus.

Vncurteous or vnkind.

Neminem, qui tam longè ab humanitate abeſſet, tã eſſet alienus ab humanitate,tam expers humanitatis,in quo minus eſſet humanitatis vnquam vidi: omnem prorſus humanitatem, liberalitatemque naturæ ſic ignorat,vt nemo magis, minimè omniũ de humanitate laborat:officium negligit: ita nihil agit liberaliter,vt illiberalitatẽ eſſe virtutẽ exiſtimare videatur.

In insaniam prorsus incidit.

He is fallen starke mad, or as mad as a bedlemer.

Vi doloris ita insaniit, vt mentē, rectum animi sensum, rationem nunquam receperit, in perpetuū amiserit, ad sanitatem nunquā redierit, insaniæ morbo ita est affectus, in morbum insaniæ ita incidit, vt nūquam posteà conualuerit, vt furorem nunquam deposuerit, vt bonam mentem nunquā reuocauerit, vt à furore, à demētia nunquam se ad sanitatem retulerit: ita discessit à mēte, ita mentem perdidit, vt illum nemo posteà ratione præditum viderit.

Iniquus.

Vniust or not indifferent.

Aequissimus mihi non est, paulò iniquior in me est, iniquiore animo erga me est, animo est in me non satis æquo. Nonnulli sunt in te obscurius iniqui.

Iniuria afficere.

To do wrong.

Iure hæc in me cōferres, si quando ipse tecum iniquius egissem, iniquior tibi fuissem, iniurius tibi fuissem, iniuriosius in te fuissem, iniuriosius te tractassem, iniuriam tibi fecissem, intulissem, imposuissem, obtulissem, si te aliqua affecissem iniuria, si à me accepisses iniuriam, tulisses iniuriā: si me iniurium, iniuriosum, iniquum, grauem, tuis commodis aduersum, infensum tibi sensisses, cognouisses, expertus esses: si qua re te læsissem, tuus esset animus à me offensus, molestiam aliquam accepisset si de tuis commodis aliquādo detraxissem, tuis commodis obfuissem, obstitissem, ad-

uersatus

uersatus essem: quia esses à me lacessitus iniuria, prouocatus, commotus.

Iniuria compensata.

Iniurie recompensed, wrong requited.

Iniquè mecum egisti, sed erit, cum tibi idem reponam: iniuriā fecisti, iniuriam aduersus me intulisti, iniuria me affecisti, lacessisti, prouocasti, iniuriosè me tractasti, acerbè, iniquè, auarè, contra iura omnia, aduersus iustitiæ leges, contra quàm iustitia præscribit: sed parem aliquando gratiam referam, merita meritis compensabo.

Iniuriam vlcisci.

To reuenge iniurie.

Facilè idem reponam: is sum, qui referre iniuriam facilè possim, par pari referre, æquè te tractare: feres à me quod intulisti: impunè tibi nō erit, quod iniuria me affeceris, impunita non erit iniuria tua, inulta non erit, inulta nō relinquetur, vlciscar iniurias tuas, memorem iniuriæ me senties, reperieris.

Iniurias non vlcisci, laudabile existimo.

Not to reuenge iniurie, I iudge it prayse worthy.

Nihil iudico, duco, censeo, statuo laudabilius, quàm iniuriarum rationem non habere, non ducere, quomodo quidem ego existimo, vt ego quidem arbitror, opinor, puto, autumo, sentio, vt opinio mea est, vt mea fert opinio, quantum quidem assequi iudicio possum, vt mihi suadet ratio, ostendit ratio, nisi iudicio

fallor, iudicij ſum expers, rudis planè ſum: nihil eſt præſtantius, laudabilius, ad laudem illuſtrius, quàm iniurias contemnere, nihil facere, obliuiſci, ex memoria delere, minimè perſequi, vlciſci nolle, vltione non perſequi: referendæ iniuriæ curam non ſuſcipere, de iniuria perſequenda, vlciſcenda, referenda, de iniuriarum vltione minimè laborare, nihil omnino cogitare, vltionem iniuriarum non ſpectare, non curare: in cõtemnendis iniurijs, obliuiſcendis, ex animo euellendis, ex memoria delendis, obliuione voluntaria conterendis, eximia ſita laus eſt, ea laus eſt, qua nulla præſtantior.

In Iuſtitia virtutes omnes.

All vertues are comprehended, or contained in onely iustice.

Omnes inſunt in vna iuſtitia virtutes, iuſtitia cõtinentur, comprehenduntur, continet iuſtitia, comprehendit, complectitur omnes virtutes: omnes ad vnam iuſtitiam virtutes referuntur, ab vna iuſtitia pendent, in vna iuſtitia includuntur, qui iuſtitiam tenet, non eſt vt virtutem vllam præterea deſideret, requirat, expetat, nulla virtute iuſtus caret, nulla virtus abeſt à iuſto: coniunctæ ſunt, colligatæ, connexæ cum iuſtitia virtutes omnes.

In liberos non ſæuiendum.

We must not rage against our children, or we ought not to be cruell ouer our children.

Sæuire in filios, ſæuitiam aduerſus filios exercere, crudeliter agere cũ filiis nunquam debemus: tanti nihil eſſe debet, vt crudeles in liberos ſimus, vt crudeles

les nos liberi nostri experiantur: si quid agitur cum filijs crudelitas absit, nunquam crudelitati locus est.

Innumeris periculis exposita est vita hominum.

The life of man is open to infinite perils, or subiect to many dangers.

Innumeris fortunæ telis proposita est, exposita est, patet hominum vita: impendēt, imminent hominum vitę casus innumeri: euentus rerum varij singulis propè horis extimescendi: quisquis vitam ingreditur, in hanc lucem prodit, spiritum è cœlo ducit, huius lucis vsura fruitur, eum casus innumeri manent, ei & quæ velit, & quæ nolit, expectanda multa sūt, eius animus ex vario rerum euentu, perpetuò fluctuet necesse est.

Inofficiosus & inhumanus.

Vncurteous and vnkind.

Omnis officij & humanitatis expers est: lōgè abest ab officio & humanitate: prorsus humanitatem ignorat: ab humanitate remotissimus est: nihil possidet humanitatis: minimè omnium humanitatem colit, diligit, exercet.

In otio viuere.

To liue at ease or in rest.

Præstabo tibi otium: efficiam vt quiete fruaris, vt quietè agas, quietè viuas, quietam vitā ducas, & summa sit rerum tuarum tranquillitas, summa tui animi quies, vt otio tibi frui liceat, otiosè viuere, otiosam vitam agere, peragere, ducere, traducere, viuere.

In Republica iustitia sequenda.

Iustice is to be followed in a common wealth.

In administranda, tractanda repub. in administratione Reipublicæ, ius honestum, rectum tueri, spectare, sequi, nihil præterea debemus.

Insanus.

Mad or out of his wit.

Quia causa cecidit, litem perdidit, furere cœpit, ad insaniam, furorem, dementiam, amentiam redactus est, mente captus est, mentem amisit, mens eum reliquit, defecit, destituit, incidit in insaniæ morbum, prolapsus est in furorem, à seipso discessit, à mente discessit, sapere desiit.

Inscius reuertor.

I returne vnwitting or vnknowing.

Redeo, reuertor, reuerto, refero me ad rus, repeto rus insciens, imprudens, inscienter, præter voluntaté pedes me ad rus inscientem referunt.

Insectari.

To reprehend sharpely or to exagitate.

In hoc Epicurum Stoici malè accipiunt, accusant, exagitant, insectantur, conuitijs vrgent.

Insidiati mihi sunt, quibus potissimum credidi.

They haue entrapped me, or layd wait for me whome I chiefly trusted.

Quorum

Quorum ego fide nitabar maximè, quibus ego fidei habebam plurimū, quibus apprimè credebā, quorum in fide multum ponebam, quorum esse minimè dubiam aut infirmā fidem existimabam, ij mihi insidias fecerunt, insidiosè vim, damna, ignominiam intulerunt, obtulerunt, insidiosè me tractarunt, insidijs petiuerunt, oppresserunt, perdiderunt, à me defecerunt, desciuerunt.

Insomnia laborare.

I could not sleepe all the whole night: or I slept not one winke all this night.

Somnum hac nocte nunquam vidi, oculis nunquā vidi meis, capere nunquam potui: somnus hac nocte meos oculos effugit, abfuit à meis oculis: nunquam se obtulit oculis meis: refugit à meis oculis: noctem insomnem duxi, insomnia laboraui: perpetua vigilia sum vexatus: spatium noctis vniuersum peruigilaui: soporem nunquam gustaui: nunquam quieui: quies nunquam data est: omnes mihi noctis partes vacuæ somno, expertes somni, sine somno fuerunt.

Insontem accusas.

Thou accusest the innocent, or guiltlesse man.

Accusas, culpas immerentem, expertem culpæ, vacuum à culpa, remotum à culpa damnas, in iudicium vocas, reū facis, persequeris: vitio tribuis, vitio vertis, fraudi das immerenti, ei, qui culpam non commisit, culpæ sibi conscius non est: confers culpam in expertem criminis, insontem, immerentem, innoxium: exagitas illum, in culpam vocas, in infamiam vocas, adducis iniustè, sine causa, iniuria, immeritò, cōtra quā ius est. Vide, Immeritò accusatus.

Institutum tuum vrge, si ita expedit.

Continue or go forward as thou hast begun, if it be for thy profit and commoditie.

Perge vt cœpisti, tene tuum institutum, tene quem cœpisti cursum, qua ire via cœpisti, ea perge, tuā consuetudinē tuere, ac serua, si tibi vtile est, si vtilitas tua ita fert, si suadet vtilitas, si è re tua, è commodo tuo, ex vsu tuo, si ratio rerum tuarum ita postulat, si tibi conducit, expedit, prodest, bono est, emolumento est, vtilitati est, si est vt inueris, vt vtilitatem capias, fructum feras, percipias, colligas, si fructuosum est.

In summas ædes aufugit.

He fled away, and ran vp to the top of the house.

Effugit, fuga se abripuit, fuga euasit ad ædium summa, ad summas ædes, ad fastigium, ad culmē, ad superiores, excelsiores, sublimiores ædium partes: abdidit se in summas ædes, fuga se contulit in summas ædes, fuga petiuit summas ædes.

Intemperantia languefit corpus.

The body is weakened or made feeble with inordinate or dissolute liuing.

Vires corporis tibi minuit, diminuit, imminuit, cōminuit, infirmauit, debilitauit, ademit, abstulit, afflixit vitæ ratio minimè moderata, incōtinentia, intemperantia, nequitia, luxus, libido: vita immoderatè, incōtinenter, intemperāter, dissolutè, nequiter, sine modo luxuriosè

luxuriosè traducta, ad infirmitatem, ad imbecillitatē, tenuitatem corporis te redegit, adduxit, minus te firmum, minus validum, minus valentem, minus robustum, infirmiorem, imbecilliorem reddidit.

Inuidia premitur.

Hated or enuied of all men.

In ſummam omnium inuidiam incidit, adductus eſt: inuidioſus apud omnes factus eſt: ſic egit, ita ſe geſſit, vt odio illum omnes habeant, vt in illum nemo ſit optimè animatus, nemo illi faueat, nemo de illo benè exiſtimet: nulla fruitur hominum beneuolentia: premitur odio multorum, inuidiæ eſt, odio eſt, in inuidia eſt, in odio eſt: quis eſt, quem nulla vnquam attingat inuidia? Diſrumpitur inuidia. Valdè Ciceronem exercebat inuidia. Ciceroni multum erat cum inuidis negotij.

Inuidia ex dignitate.

I am enuied or haue more ill wil abrode, becauſe of honor, preferment or eſtimation.

Sunt quos meus in hac republica ſplendor offendat, lędat, pungat, angat, ſollicitet, afficiat, vrat, dolore cura, moleſtia, ſollicitudine afficiat: florere me dignitate, exiſtimatione, honore, tantum honoris mihi haberi, tantum mihi dignitatis in republica eſſe, auctoritatis, gratiæ, exiſtimationis, ſplēdoris, nonnulli moleſtè ferunt, grauiter, acerbè, ęgrè, iniquè, iniquo animo, non facilè, non leuiter, non patienter tangit animos quorundam, ſollicitos habet quoſdam hic ſplendor meus, hæc ſpecies, dignitas.

In virtutis ſtudio valetudo curanda.

In the ſtudie of vertue our health is not to be neglected.

Ita ſequi virtutem debemus, vt valetudinem non in poſtremis ponamus, valetudinis cum virtute ducēda ratio eſt, ſic ad ſtudia virtutis debemus incumbere ne valetudo negligatur: plurimum virtuti, aliquid tamen valetudini tribuatur: ſpectanda virtus eſt, cũ ea tamen, ne deſpiciatur valetudo: excubare virtutis in ſtudio, præclarum eſt, indormire tamen valetudini minimè debemus: excolatur animus virtutibus, nonnihil tamen corpori ſeruiatur.

Iracundè commiſſum, dedecus.

Shame followeth euerie furious act; whatſoeuer thou doeſt in thine anger, it wil turne to thy ſhame at the laſt.

Quicquid ages iracundè, iratus, in ira, cum ira, irato animo, ânimo ira commoto, ira affecto, ira agitato, cōmotus ira, adductus, inductus, impulſus, incitatus, actus, accenſus, inflammatus, iracundiæ vi impulſus turpiter ages, tua cum infamia, ignominia, tuo cum dedecore: turpi te macula inquinabis, labe inficies, dedecus infamiæ turpis nota conſequetur.

Iracundia multorum malorum cauſa.

Anger the cauſe of much miſchiefe.

Sanè, ſanequam, certè, certò, verè, re vera, profectò ſine dubio, procul dubio, abſque dubio, quidem, omnino, planè, qui ſe iracundia patitur efferri, auferri abripi, à ratione auocari, à conſilio abduci, is ea committit quæ mox infecta velit eſſe, in eum locum adducit

ducitur, vnde exitus non facilè datur, eò progreditur, quò paulò post pœniteat: certum est, pro certo est, exploratum, minimè dubium, nemini obscurũ, omnibus apertum, patet, constat, perspicuum est, oculis ac sensu ipso percipitur, vocari in dubium non potest, venire in dubium, ambigi, dubitari, nemini dubium esse potest, quin multa mala pariat iracundia: ex iracundia mala multa gignantur, erumpant, fluant, manent, multorum malorum culpam sustineat, iracundia multorum malorum causa sit, in iracundiam conferenda.

Iter difficile.

A troublesome or euill iourney.

Admodum hyeme difficilis est, incommoda, impedita, plena laboris & periculi ea via quę Patauio Vincentiam fert, ducit: qui se per hyemem in viam dant, vt Patauio profecti Vincentiam perueniant, molestiã itineris non mediocrẽ sustineant necesse est, in multas incidãt difficultates, multa subeant pericula, multos perpetiantur labores, incommoda, odiosa, dura, minimè pauca: iter habentibus Patauio Vincentiam difficultates occurrunt multæ, viæ difficultas, & iniquitas impedimenta opponit maxima, impedimento vehementer est. In alpibus Apennini magnæ sunt admodumque difficiles locorum angustiæ: impeditissimus est ad iter faciendum mons Apenninus: labor est maximus per montem Apenninum iter habentibus.

Iter omittendum infirma valetudine.

A iourney is not to be taken in hand when a man is ill at ease.

Iter ne suscipias,ne te viæ cōmittas, ne te in viam des,ne ad iter aggrediaris,ne viam ineas, itineris cō-silium abijce,omitte, dimitte, nisi rectè vales, nisi optima vteris valetudine,nisi corpore benè firmo: Ne te viæ, nisi confirmato corpore committas. Vide non nisi sospes,&c.

Itinera hyeme odiosa.

Euill iournying in winter,or winter iourneyes are tedious.

Viæ sunt hyeme difficiles,incommodæ, impeditæ, abruptę,iter habentibus odiosæ: nihil incommodius, quàm hyeme iter habere: per hyemem itinera sunt incommodi plena,interdum etiam periculi.

Iucunda coniunctio.

A ioyfull ioyning.

Spero nobis hanc coniunctionem voluptati fore: optimam de hac habeo coniunctione spem: de hac coniunctione spero optimè, spes me tenet optima, sustentat,alit,pascit,fouet.

Iudicium à natura ne,an ab arte.

Whether nature or art giue iudgement I know not.

Nondum planè constitui, nondū satis habeo constitutum, deliberatum, exploratum, explicatum, certum,naturæ ne munere,an disciplinæ beneficio iudicium cōtingat:iudicij prę stantia,excellentia,vis, subtilitas vtrum à natura, an ab arte, ac disciplina proficiscatur,contingat, manet,naturæ ne priuilegio concedatur,an sit ab arte,ac disciplina petendum: vtrum

is,q

is,qui rectè iudicat,qui optimè iudicio vtitur,qui iudicio valet,præstat,excellit, facultatem habet optimè iudicandi,iudicio abundat,naturæ debeat,an arti,bonum illud acceperit à natura,an hauserit à studio, ab arte,à disciplina,naturaléne bonum sit iudicium, an potius in studio, arte, disciplina, doctrina, ratione situm, eiusmodi, quod doctrina tradatur, à præceptis ducatur,discatur à magistris.

Ius dicere.

To iudge according to the law, or to minister iustice.

Modò in hoc, modò in illo oppido forum agit, ius dicit,litigantes audit,res iudicat,causas cognoscit,iudicat de controuersijs, discrepat, ius administrat, distribuit.

Iustitia sequenda.

Iustice is to be followed: vpright and true dealing is to be vsed.

In adminstranda, gubernanda, regenda, capessenda,tractanda,curanda,gerenda republica, in administratione reipublicæ, in omni publico munere id solũ spectare debemus, quid iustitia postulet, ratio præcipiat,cõscientia proponat:quid sit iustitię,quid rationi consentaneum,quid cum iustitia, cum ratione congruat,conueniat, consentiat: habenda iustitię summa ratio est:vna spectanda iustitia,nihil præterea:de vna iustitia laborandum:sequi ducem iustitiam debemus, agere cum iustitia,iustè,rectè,honestè.honestũ tuendum est solum: nostra cõsilia, nostras actiones ad vnã iustitiam referri decet: propositam habere iustitiam, iustitiæ seruire,ad iustitiam incumbere,iustitiã exer-

cere debemus: non eſt in adminiſtranda republica ne latum quidem vnguem, ne minimum quidem, ne tantillum quidem à iuſtitia diſcedendum, recedendum.

Iuſtitia curæ paucis.

Few haue regard what is iuſt.

Pauci ſunt hac ætate, his temporibus, quibus iuſtitia curæ ſit, cordi ſit, qui iuſtitiam colant, exerceãt, curent, tueantur: qui de iuſtitia laborent, apud quos iuſtitia locum habeat, iuſtitiæ locus ſit, qui ſe iuſtos præbeant.

Iuuabo te, vbi opus erit.

I will helpe thee when thou ſhalt haue neede, or as need ſhall require.

Adero tibi, præſtò ero, opem feram, cum res poſtulabit: vbi opus erit, vbi tempus feret, tuis temporibus, ſi rerum tuarum ratio poſcet, ſi occaſio requiret, vbi erit, è re tua, ſi pertinere ad te videro.

Iuuentus improuida.

Youth is incircumſpect.

Si, quid inſidiarum in vita ſit, minus diſpicis, intelligis, vides, minimè miror, cùm adhuc intra iuuentutis annos tua verſetur ætas, cùm iuuentutis annos egreſſus nondum ſis, nondum exceſſeris, præterieris: cùm in ea ſis ætate, quæ valet viribus, ac prudẽtia infirma eſt, viribus floret, à prudẽtiæ maturitate procul abeſt, longè diſtat à prudentia, in qua prudentia locũ non habet: cum adhuc ætas tua tanquam in vere ſit: cùm ætas iuuentutis, in qua tu es, inopia ferè iudicij laboret, expers iudicij, prudentiæ grauitatiſque ſit: vſu

rerum

rerum & experientia, vnde oritur prudentia, prorsus vacet, vacua sit, careat.

Labi procliue.

It is easie to fall, or to do amisse.

Quis est, qui non offendat, non labatur in tam difficili, tamque lubrica rerum humanarum via? cui timenda offensio non est? cuinam effugere, ac vitare offensionem licet? quis ab offensione præstare sibi quicquam possit?

Labor.

Labour.

Si hoc suscipis, sumis, aggrederis, negotij multum habebis, feres laboris plurimum, rem difficilem, grauem, laboriosam, operosam, molestã inprimis ac duram senties, experieris, cognosces: valdè tibi erit elaborandum, magnus in te labor, graue onus incumbet, oneris multum, laboris, molestiæ sustinebis.

Labor finitus.

I am eased of my labour, or my taske is ended.

Perfunctus sum labore grauissimo, leuatus sum, liberatus, exsolutus, exemptus: labori finis impositus est: factus est: labor ad finem peruenit, terminatus est: iam me non vrget, non premit, non vexat labor: labori grauissimo quies aliquando successit: labori finẽ feci, finem imposui: laborem terminaui, ad finem, ad exitum perduxi: laborem pertuli, donec opus fuit, toleraui quatenus debui, sustinui quoad oportuit.

Læsus immerito.

Hurted wrongfully, or otherwise then I haue deserued.

Iniquè mecum egisti: iniuriosè me tractasti, iniuriā mihi intulisti, iniuria me affecisti, iniuriam abs te tuli, passus sum, læsus à te sum immerito meo, nullo meo merito, nulla culpa, absque culpa, nihil tale meritus: læsisti me immerentem, innocentem, nullius affinem culpæ, omnis expertem culpæ, ab omni vacuum culpa. Vide, Immeritò molestijs afficior.

Lætitia affectus.

A glad man.

Patrem tuum recens hic de tua dignitate nuntius allatus extulit lætitia, affecit lætitia, perfudit lætitia, lætitia compleuit, lætitia cumulauit: pater tuus lætitiam cepit, sumpsit, hausit, lætitia affectus est, lætatus est, gauisus est, recreatus est, gaudium cepit, iucunditatem hausit.

Largitio inuidiosa.

Hatefull briberie.

Inuidiosa est apud omnes bonos tua largitio: inuidiam tibi parit, inuidiæ tibi est ista largitio, lædit animos bonorum: tua largitione grauius afficiuntur bonorum animi: largitione alienas à te bonorum animos.

Latrones ex occulto inuadunt viatores.

Theeues set vpon trauellers vnawares.

Latrones ex insidijs, ex occultis locis, subitò, repētino, improuiso, nec opinato impetu viatores aggrediuntur, adoriuntur, inuadunt, petunt, viatoribus

inuadunt,in viatores inuadunt, irruunt, impetum faciunt,impreſſionem faciunt,incurrunt, inſiliunt, ſeſe immittunt,ſe inijciunt, ſeſe inferunt.

Laudare.

To prayſe or commend.

Omnes te ſummis laudibus extollunt,efferunt, exornant,in cœlum ferunt:ſemper aliquid ex te promis, quod alios delectet, teipſum laudibus illuſtret. Satiſfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit.Cato res Ciceronis ornauit,diuinis laudibus extulit,proſecutus eſt, Brutus effertur laudibus, in cælum tollitur,quia contendit vt in priſtrinam libertatem patriam vindicaret,reſtitueret.

Laudem ſummam conſecutus eſt.

He hath gotten him a great prayſe, or commendation.

Summam ex eo munere laudem,eximiam,egregiam,miram,mirificam, inſignem, immenſam, ſingularem,vnicam, incredibilem, excellentem,præſtantiſſimam, ampliſſimam, æternã, ſempiternam, immortalem,non mediocrem, non minimam, non vulgarem conſecutus eſt,adeptus eſt,obtinuit,tulit,quæſiuit, ſibi peperit, comparauit : ieci fundamenta dignitatis meæ,ingreſſus ſum in laudem. Nunc tuæ ſummæ laudes excelſo,& illuſtri loco ſitæ ſunt.

Laudis ſtudioſus.

Deſirous of prayſe, or hunting after prayſe.

Omnes tuos ad laudem impetus noui. quàm ſis ad laudem propenſus,inclinatus, quanti ſit apud te laus,

quàm labores de laude, quàm vehementer ad laudem incumbas, quam laudi ſtudeas, quo ſtudio laudem ſequaris, quæ tua ſit laudis cupiditas, prçclarè noui, habeo cognitum.

Laus gratiæ cauſa.

To currie fauour by prayſing of men, or to commend other thereby to get him ſelfe more fauour of them.

Tantas in me laudes confers, effers me laudibus non iudicio tuo, meritóue adductus meo, ſed vt ineas à me gratiam, gratiæ cauſa, ad colligendam beneuolentiam: gratiam meã his laudibus aucuparis, das hoc auribus meis: largiris mihi, non veritati: auribus inſeris, loqueris ad voluntatem: non hoc ex animo facis, ſed eo conſilio id ſpectas, id ſecutus, meum tibi vt amorem hoc artificio, hoc tuo quaſi merito adiungas, vt mihi gratificeris.

Laus ex ſola virtute.

A commendation riſing from vertue onely.

Tuæ ſapientiæ eſt, verã laudem in vna virtute poſitam exiſtimare, pertinet ad ſapientiam tuã, ſpectat ad eam ſapientiam, qua tu excellis: eſt eius ſapientię, quæ in te elucet, viget: tuum eſt, qui ſapiens & haberis, & es, qui ſapientia præſtas, abundas, in quo ſapientiæ plurimum eſt: virum ſapientem, qualis es tu decet in animum inducere, pro certo habere, ſic habere, ita credere, exiſtere veram laudem, naſci, fluere, manare ab vna virtute, verum decus in vna virtute ſitũ eſſe, locatum, conſtitutum, ſolidam gloriam non aliundè, quàm à virtute pendere.

Laus

Laus in virtute posita.

Iust prayse consisteth in vertue onely.

Tuæ sapientiæ est, veram laudem in vna virtute positam, sitam, locatam, constitutam existimare: in vna virtute consistere, ab vna virtute pendere, nasci, fluere, manare, proficisci.

Leuatio luctus.

A lessening of sorrow.

Hæc te non mediocriter cogitatio cõfirmabit: hæc si tibi propones, apud animum tuum propones, animo agitabis, animo spectabis, leuabis tuum luctum, leuabis te luctu, ægritudine, sollicitudine, cura: sanabis vulnus doloris tui, ipse te lenies.

Leuis.

Light, inconstant, or vaine.

Vaniorem, inaniorem, leuiorem, dementiorem vidi neminem: nihil est in eo grauitatis: nihil est illo inanius, vento leuior est, aëre inanior.

Leuiter offendere.

Somewhat to stirre a man, or a little to displease a man.

Dedi operam, vt eum parcè ac molliter læderem: non id egi, vt eum grauiter offenderem: nihil paulò grauius in illum cogitaui: cõmouere illum leuiter volui, non acerbè vexari.

Liberalis.

Liberall or bountifull.

Latè patuit in prouincia liberalitas tua, tua excelluit humanitas, nemo est à te nō liberalissimè tractatus, liberalitatem nemo in te desiderauit: prolixa fuit inprimis, ac benifica natura tua sic vt nihil magis: fructus liberalitatis tuæ vberrimi fuerunt, ad multos peruenerunt, pertinuerunt.

Libertatis cura.

A care or regard of libertie and freedome.

Nihil aliud à communi libertate, nihil præter communem libertatem quæsiui, curaui, secutus sum, spectaui: ad vnam ciuium libertatem meas curas intendi, cogitationes retuli, studia contuli: prę ter communem libertatem, proposita mihi nulla res fuit.

Libertatis publicæ ratio habita.

Consideration of the publicke liberty.

Nihil antiquius communi salute, ac libertate iudicaui: omnium rerum mihi prima fuit publica salus ac libertas, cōmuni salute ac libertate nihil mihi potius, omnia sum aspernatus præ communi salute ac libertate. pluris apud me, quàm omnes res, vniuersorum salus ac libertas fuit: nulla de re tantum, quantum de communi salute ac libertate laboraui, salutem publicam ac libertatē omnibus rebus anteposui, præposui, prætuli: curæ mihi fuit salus ac libertas publica, sic vt nulla res æquè.

Libri tui in honore habentur.

Thy bookes are much regarded, or are in great estimation.

Libri tui omnibus vigent, egregia de tuis libris opinio

nio est, existimatio est: præclarè de tuis libris omnes existimant, sentiunt, iudicãt, tui libri magno apud omnes in honore sunt, omnium iudicio probantur, laudibus ac testimonijs ornantur, in manibus sunt, in manibus habentur, manibus teruntur, sinu fouentur, circumgestantur, circumferuntur, assiduè tractantur, diligenter euoluuntur, accuratè ac studiosè lectitantur.

Liceat mihi cubiculo tuo vti.

Let me haue the vse of your chamber.

Velim mihi commodes, accommodes de cubiculo, si mihi cubiculum concesseris, meo commodo consules: sine me vti cubiculo tuo, liceat mihi cubiculo à te concesso, tuo beneficio frui, tua humanitate ac liberalitate.

Literæ gratæ.

Letters welcome.

Literæ tuæ, quod facilè cognouerim, intellexerim, senserim, coniecerim, iudicauerim, quòd facilè nosse, intelligere, sentire, conijcere, coniectura consequi licuerit, potuerim, ei periucundæ fuerunt, summam ei iucunditatem attulerunt, pepererũt, magna illumq; iucunditate affecerunt, perfuderunt. Omnis amor tuus ex omnibus se partibus ostendit in tuis literis, quas ad me literæ, mittis, multo sunt officio refertę, multis insignes amoris notis.

Literæ detrimentum ex morte Aldi Manutij accipiunt.

The death of Aldus Manutius was a great losse to learning.

Multum iacturæ tulerunt,graue detrimentum cę-perunt,damnum adierunt, subierunt præclara literarum studia ex morte,obitu,interitu Aldi Manutij: graue vulnus optimis literis inflixit obitus Aldi Manutij: ictu graui perculsæ sunt, ac penè prostratæ liberales disciplinæ, quo die Aldus Manutius occidit, interijt, extinctus est,perijt,obijt,diem obijt,oppetijt,decessit, è vita discessit,è vita exijt,vitam cum morte commutauit,morte sublatus est,morte nobis ereptus.

Literas non committere.

Not to deliuer letters.

Eiusmodi sunt,eius generis, eius momenti meæ literæ, vt eas non audeam temerè committere:nõ eius generis,non eiusmodi sunt meæ literę,vt eas audeam tęmerè credere:quoties mihi certorum hominum facultas erit, literas ad te dabo.

Literæ semper iucundæ & vtiles.

Learning is alwaies both pleasant and profitable.

Mi fili,semper vsui, semper delectationi literæ tibi erunt,fructum tibi afferent & voluptatem in omni vita,nunquam non vtiles, nunquam inquam iucundæ non erunt: te semper commodis, semper voluptate afficient,iuuabunt pariter,& oblectabunt in vniuerso tuæ vitæ cursu,vitæ tuæ par atque adeo longior literarum vtilitas erit.

Longinquitas temporis finem doloribus affert.

All ſorrow, paine and griefe in continuance of time will ceaſe or haue an end.

Dolorem minuit ac mollit dies, temporis longinquitas, vetuſtas: quæ nobis à fortuna infliguntur vulnera, ſanantur vetuſtate: vis doloris cum tempore lãgueſcit: detrahit de dolore dies, atq; adeo extinguit omnem, planéq; tollit: quouis dolore affectis, quouis malo laborantibus medetur tempus, medicinam dies affert: vetuſtas opem fert, opitulatur, ſubuenit, auxilio eſt, ſubſidio eſt: finem doloris dies affert, habet hoc tempus, vt quemuis dolorem quamuis acriter in animo inſitum, auellat atq; abijciat: eſt hoc temporis, vt omnem malorum memoriam, omnem aduerſæ fortunæ recordationem, ex animo deleat, auferat, eripiat, expellat, amoueat. Vide, calamitatum conſuetudine.

Lucri gratia cauſæ dicuntur.

Gaine maketh many a pleader, pleading for gaine.

In forum multi veniunt, vt lucri plurimum faciant, vt lucrentur plurimum, vt quæſtus maximos faciant, lucri cupiditate adducti, lucelli dulcedine illecti, lucrũ ſpectãtes, lucrũ ſequuti, lucro commoti, lucri ſpe: multos in forum lucri cupiditas adducit, ad agendas cauſas impellit: facit augendæ rei cupiditas, ditandi ſpes, congerendarum opum, comparandarum diuitiarum, pecuniæ colligendæ, vt in forum ſe conferant, vocem in quęſtũ conferant, vt agendis cauſis ſe dent, vt induſtriam ſuam in agendis cauſis exerceant.

Lucrum ex re turpi.

A diſhoneſt or ſhamefull gaine.

Quæstus maximos,sed turpissimos fecit: rem feci turpissimè: diuitias quæsiuit malis artibus: multũ ill quidem,sed inhonestè,sordidè,parum laudabiliter,c dedecore lucratus est, cum infamia lucrum secut est,tanti lucrum fecit, ea cupiditate ad lucrum incu buit,vt expetendum sibi vel cum dedecore,cum inf mia,turpi cum fama existimauerit.

Luctus perpetuus.

Continuall mourning.

Conficior lachrimis, sic vt ferre non possim, lu consumor,cõtabesco,modum lugendi nullum faci finem lachrimis non impono,lachrimis me dedo,l chrimis nũquam abstineo, vberrimus meus est fletu assiduæ lachrimæ, perennes lachrimæ,nunquam no lugeo,luctum nunquam intermitto,non dimitto,no omitto,totus in luctu versor, assiduæ fluunt ex ocul lachrimæ,comes mihi vbique luctus est: perdunt m lachrimæ,nunquam lachrimis non hument oculi.

Luctus è publico malo.

To sorrow and mourne for the common wealth.

Luges Reipublicæ tempora: tuus fletus exorit existit, manat,proficiscitur à publicis malis: lugen causam affert aduersa fortuna Reipublicæ: calamit publica,publica mala te ad fletum impellunt: miseri tibi publicæ lachrimas excutiunt, exprimunt.

Mœreo.

I lament,mourne,or take thought.

Iaceo in mœrore, ac ſordibus: afflictus mœrore iacet, ac languet animus meus, peſſimè eſt animo meo: triſtiſſimis vexor, & conficior curis: mœrore contabeſco, debilitor, conficior, obruor, nil me triſtius, deditus triſtitiæ ſum, triſtis valdè ſum, animi dolore torqueor, iucunditas à me omnis abeſt: nimium te triſtitiæ tradidiſti.

Magiſter ſcripturæ.

The maiſter of requeſts, or ſecretary.

Magiſter ſcripturæ eſt, ſcripturæ præeſt, vectigalibus præeſt, princeps publicanorum eſt, vni potiſſimum demandata vectigalium cura eſt, ei maximè cõmiſſa vectigalia ſunt: vnus præcipuè vectigalium curam gerit, ſuſtinet, vectigalia præcipua quodam iure, ſummo quodam iure exercet.

Magiſtratui rectè præfuit.

He ſo behaued himſelfe in his office, that he gat all mens commendations thereby.

Pater tuus eximiam ex hoc magiſtratu laudẽ collegit, tulit, cepit, adeptus eſt, conſequutus eſt: preclarè pater tuus hunc honorem geſſit, egregiè ſe pater tuus in hoc munere tractauit: pater tuus hunc magiſtratum pro ſua, reique publicæ dignitate adminiſtrauit.

Magiſtratus certus.

I was ſure he ſhould haue that office, or I neuer doubted that he ſhould come to that honour.

Nunquam dubitaui, dubium nunquam mihi fuit,

ambiguum mihi nunquam fuit, nunquam mihi venit in mentem dubitare, ambigere: ſuſpicari, nunquam mihi fuit obſcurum, aut parum apertum, nunquam ſuſpicatus ſum fore, vt hic tibi magiſtratus non deferretur, vt excludereris hoc magiſtratu, vt repulſam ferres, vt reijcereris, pro certo ſemper exiſtimaui, certò ſum arbitratus, certa ſpes animum meum tenuit, exploratum mihi fuit, prorſus mihi perſuaſi futurum, vt ad hunc honoris gradum peruenires, vt aditus tibi ac via pateret, ne tibi, vnquam eunti ad hunc honorem, via præcluderetur: petitionis tuæ ratio nunquã explorata mihi non fuit, incerta, dubia, ambigua, obſcura nunquam fuit. Non dubito, quin ſummum atq; altiſſimum gradum ciuitatis obtineas.

Magiſtratus ſummus.

The higheſt office or Magiſtrate.

Penes eum eſt poteſtas, omnia ſunt, eſt imperandi ius, eſt in omnes imperium: dominatur, imperat, regnat, tenet omnia, rem tenet publicam, arbitratu ſuo cuncta moderatur ac regit, eius in manu ſunt omnia: eius ita poteſtas latè patet, vt omnia complectatur: eius dominatu nihil vacat, ad eum omnia ſunt delata: eius voluntas pro legibus eſt, ab eius volũtate ac nutu pendent omnes, omnia poſita ſunt in vnius voluntate. Tanti non eſt, multis mortalibus imperare, quanti nobiſcum hic vitam ducere.

Magnas res ſuſcipis.

Thou takeſt vpon thee great matters.

Etiam atque etiam vide, quantum facinus coner animaduerte quid ſuſcipias, quid ſuſtinere poſſi quã graue ſubeas onus, quantũ tibi oneris impon qua

quãtam ineas rem,cuius difficultatis,cuius industriæ, cuius operæ sit,quàm difficile, durum, spissum, laboriosum, operosum, quantum industriæ, quam facultatem,quas vires, quos neruos, quãtum roboris postulet id quod conaris,moliris,tentas, instituis, suscipis, aggrederis: Grauissimis rerum susceptarum oneribus premor: Videre te scio quantum officij sustineam. In arcem huius causę inuadam totis viribus,toto pectore contendam.

Magni æstimatur.

He is in great estimation.

Multorum nummorum est mea bibliotheca,pretij magni est,plurimi valet,magnę æstimationis est. Tãta esse puto verborum tuorum põdera, vt ex tua laude omnia me consecutum existimem.

Magnitudo animi absque prudentia.

Hart without wit, or a courage without discretion.

Sæpè qui magnitudine animi præstant, prudentia minus valent: sæpè contingit,euenit,vsu venit,accidit, fieri videmus,non raro fit,non parum,sæpè fit,vt animi magnitudinem comitetur imprudentia: vt in nonnullis magno animo præditis, animo præstantibus, prudentia requiratur, desideretur.

Maiores nostri diuitias virtuti postponebant.

Our elders preferred vertue before riches.

Maiores nostri diuitias minimè putabant, vnam virtutem sequebantur: apud maiores nostros minima

diuitiarum, virtutis erat ratio maxima: nullo loco apud maiores nostros diuitiæ fuerunt, virtus vna vigebat maximè: plurimum semper apud maiores nostros virtus valuit, minimum diuitiæ: opes in minimis ponebant: postremæ omnium rerum diuitiæ illis erant: rem familiarem, quęque nos bona appellamus, parui, minimi, nihili reputabant, ducebant, ęstimabant, pendebant, faciebant, flocci faciebant, flocci non faciebant: (idem enim significatur, siue absit, siue adsit particula non) minimi erant apud maiores nostros opes, minimi ponderis, nullo apud eos loco, parui momēti: postremum apud eos locum opes obtinebant, de opibus minimùm laborabant: diuitias præ virtute contemnebant, infra virtutem ducebant, post virtutem habebant, virtute pósteriores iudicabant.

Maioribus mentiri turpissimum fuit.

Our forefathers thought it a foule shame to lye.

Maiorum nostrûm ætate, tempestate, temporibus, quo seculo maiores nostri vixerunt, mendacium probro maximo fuit: mēdacium dicere, turpissimum fuit, veritas ita colebatur, vt falsi homines pessimè audirē

Malè audis.

Thou art euill spoken of, or thou hast an ill name.

Pessimè tibi omnes dicunt, turpissimè atque acerbissimè de te loquuntur: turpia quædam atque inhonesta in te conferunt: valdè te exagitant, iactant, infectantur, vituperant, accusant, carpunt, vellicāt: omnes tibi grauissimè obtrectant, de tua existimatione m

tu

tum detrahere conantur, liberrimè inuehuntur in te, nefaria quædam de te dissipant, dissеminant, iactant, maledictis te onerāt grauissimis: maledicta in te conferunt, congerunt, conijciunt, ita de te loquuntur vt honori tuo labem inferant, aspergant maculas, tenebras offundant: vt honorem tuum turpi labe inficiāt.

Maleuolentia à sententia detrusus.

Their malice hath forced me to change my mind or opinion.

Istorum maleuolētissimis obtrectationibus de vetere illa mea sententia depulsus sum, deiectus, deturbatus: factum est horum culpa, commissum est horum iniquitate, vt à mea illa vetere sententia desciuerim, vt veterem illum sensum deposuerim, vt abiecta vetera illa sententia, nouam susceperim.

Maritima regio me delectat.

The countrey by the sea side pleaseth me best, or the sea coast best liketh me.

In maritimis facillimè sum: iucunde versor in maritimis: maritima loca cum voluptate frequento: maritima regione libentè: vtor, in ora maritima versari iucundum est, maritima sedes me capit, oblectat, tenet: pascor maritimæ regionis aspectu: meis oculis regione maritima nihil est iucundius: miram haurio iucunditatem maritimæ regionis aspectu.

Maximopere rogo.

I request earnestly, or I pray thee hartely.

Singulari studio, quam possum studiosissimè, valdè hoc ex animo à te contendo: hoc à te ita postulo, pe-

to, contendo, vt fortunas in eo meas positas putem: velim existimes quod à te peto, id eiusmodi esse, vt meæ fortunæ omnes agantur, in eo consistant, locatæ repositæ, constitutæ, sitæ sint, sic à te peto quasi in eo mihi sint omnia, quasi rationes ex eo meæ pendeant, ad vnum illud referantur Officium in te requiro, desidero. Vide, rogo magnopere.

Medicus eruditus.

A learned Phisition.

Benè doctus est, eruditus, instructus medica scientia, medendi arte, medicis literis: sciens inprimis est, peritus, intelligens, gnarus medicinæ: longè processit in medicinæ scientia: nouit penitus medicinam, tenet, possidet, callet: medicinæ scientiam ita est assecutus, vt pauci: medicinę sciētia valet, floret, præstat, excellit medicinæ doctrina, scientia, peritia, cognitione intelligentia, eruditione cū paucis conferendus est: inferior nemini: nota ei præclarè medicina est: patent ei, quæ multos latent ex medica scientia, ex medendi arte: multum hausit ex ijs libris, vnde manat medicinæ cognitio: medicinæ scientiā planè complexus est mente atque animo comprehendit, ingenio sibi aperuit, comparauit, peperit.

Meditari.

To muse, studie, or demise.

Colligere se, animum intendere, meditari accuratius, diligentius animaduertere, considerare cum animo suo, versare in animo, diligenter animo tractare agitare animo diligenter, studiosè cogitare: intentè aliquid animo intueri, attentus examinare, perpendere, ponderare.

Mo

Mei ingenij homo.

One of my nature or disposition, or a meete mate for me.

Valdè mihi aptus est, mirè factus est ad naturam meam, vehementer est ad meæ vitæ rationem & consuetudinem accommodatus: conuenit optimè cum ingenio meo.

Memor beneficij.

Mindfull of a good turne, or neuer to forget the same.

Semper meminero, memoria retinebo, tuebor mēte atque animo, nunquam obliuiscar, nunquam apud me delebit obliuio beneficia, officia, merita erga me tua: memorem me tibi, quæcunq; se occasio dederit, obtulerit, probabo: gratum me tibi memoremq; præstabo, præstabo tibi eam, quam debeo memoriam meritorum tuorum: gratum me nullo non loco, nullo nō tempore: memorem gratiæ referendæ, studiosum senties, experieris, cognosces: grati animi laudem in me nō requires, non desiderabis: non committam, vt ingratum me appellare possis: vt in illo officio, quod benè merētibus debetur, iure me ac merito quisquam reprehendat: vt in vitium ingrati animi non incidam: ne quis mihi turpem ingrati animi notā possit inurere, ingrati animi vitium, crimen, culpam possit obijcere: vt ab ingrati animi vitio, crimine, culpa, turpi infamia longissimè seiungar, discedam, absim, valdè procul absim: vt ea culpa vacem, vacuus sim, caream: eius culpæ sum expers, quam committunt, qui nullam referendæ gratię curam suscipiunt, qui de referēda gra-

tia minimum laborant, enitar, & vt ſpero, conſequar, vt te de me optimè eſſe meritũ lęteris, vt officia erga me tua voluptati ac lætitiæ tibi ſint, vt ex tuis in me officijs voluptatem capias, officiorum tuorum fructũ feras, percipias, colligas: vt gratiæ tuæ gratiam à me feras, vt parem tibi referam gratiam, par pari vt referam, vt officia tua paribus officijs æquem, compenſem, remunerem, remunerer. Vide, beneficij memor.

Mendax.

A lyer.

Quicquid dicis, falſum eſt, minimè verum, alienum à veritate, à veritate ſeiunctum, abeſt à vero, aduerſatur veritati, mendacium eſt: falſa eſt omnis oratio tua, quicquid loqueris, falsò loqueris.

Mens mutata.

His mind is changed.

Ad eundem furorem redijt: iterum defecit à fide, à priſtina mente deſciuit, diſceſſit, abductus eſt.

Mente captus.

Mad or beſide himſelfe, or out of his wit.

Deſipiens eſt, delirus, ſtultus, demens, inſanus, à ratione auerſus, omni ratione carens, delirat, deſipit, diſceſſit à mente, deſertus à mente, deſtitutus à mente, mens & ratio eum reliquit, inſanit, mentem amiſit mente captus eſt: mentis lumine obcæcatus, mentis compos non eſt: mentis inops, mentis expers, inops à mente.

Mercatores diuites.

Rich

Rich merchants and wealthy.

Rem possident benè magnam, amplissimam, vberrimam, copiosam in primis mercatores Forentini: diuitias tenent summas, abundant, affluunt re, copijs, diuitijs, opibus: diuites oppidò sunt, locupletes, opulenti, copiosi, à re parati, instructi, firmi, benè nummati, benè peculiati: ampla res est, prolixa, copiosa, minimè angusta, benè multa mercatoribus Florentinis: ampla re vtuntur, prolixa, copiosa, benè multa.

Merita tua non assequor.

I can neuer deserue your benefits bestowed vpon me.

Nullam vnquam tuorum meritorum partem assequar: nunquam non modò referenda, sed ne cogitanda quidem gratia tuum beneficium consequar. Tantum tibi debere existimo, quantum persoluere difficile est. Cui re vix referre gratias possum, ei verbis non patitur res satisfieri. Magna eius in me sunt non dico officia, sed merita. Magnus ad tua pristina erga me studia cumulus acceder, incredibilem tibi quendam amorem, & omnia in te summa ac singularia studia debeo.

Metellus æquo animo exul.

Metellus left his countrey willingly.

Summa voluntate Metellus patria cessit, æquissimo animo, minimè contra voluntatem: summa fuit Metelli æquitas animi in patria relinquenda. Vide, exulauit æquo animo.

Metu liberari.

To be set free from feare.

Abstergere volo animi tui metum, leuare metu, liberare metu, à metu abducere, metum expellere, eijcere, auferre: animum confirmare, constituere, efficere, ne quis animum tuum metus perturbet, afficiat, commoueat, exagitet.

Metus miseriarum ex bellis.

Feare of miserie after warre.

Hæc si bella durabunt, permanebunt, perpetua, diuturna, fixa erunt, quo cœpêre cursu procedent, longius producentur, consistent: nisi bellis finis imponatur, fiat, afferatur: nisi bella finiantur, terminentur, ad exitum perducantur, perijt vniuersa Italia, desperata omnis Italiæ salus est, actum est de salute Italiæ, suam salutem Italia desiderabit.

Miles fortis.

A stout or valiant souldier.

In bellis ostendit se, probauit, præbuit, præstitit acrem & fortem virum: ita fortem, ac strenuam operam nauauit, vt magnam ex ea laudem tulerit: rem bellicam fortiter ac strenuè tractauit, gessit, administrauit.

Milites egregij cæsi.

Notable souldiers slaine.

Periere milites virtute præstantes: interijt egregia militum manus fortitudine excellens, cuius virtuti committi multum posset: flos exercitus, & robur vniuersum sobolesque militum cecidit. Vide, In acie ceciderunt.

Miser ob contemptos patronos.

A wretch

A wretch, or in misery for despising his patrons and mainteners.

Cecidit, concidit, perditus est, extinctus est, perijt, exitium, perniciem, vltimam calamitatem subijt, sustinuit, tulit, perpessus est, sensit: extremam fortunam subijt, adiuit, sensit, deiectus est in miserrimam vitam, summas miserias, sũmas calamitates, durissima quęque, acerbissima quæque, miserrima quæque, postrema quæque, quia quos maximè debuit, eos minimè veritus est, contempsit, nihili fecit, aspernatus est: nullo loco habuit, minimi duxit: habuit in postremis quos minimè debuit, quos minimè æquum erat: nullam rationem habuit, duxit eorum voluntatis, aut commodi à quibus pendere quorum voluntatem remque spectare, quibus consulere, quorum rationibus consultũ velle debuit, quorum voluntati parere, obsequi, morẽ gerere officio cogebatur.

Moderans studijs valebis rectius.

By vsing your studies moderately, you shall haue your health better.

Si modum studijs impones, facies, statues, si tibi moderabis in studijs, si studia moderabere, si tibi parces in studijs, valetudine melior fies. Valetudinem confirmabis, conualesces quotidiè magis, firmior ac validior fies: bonæ valetudinis, firmitatis, virium, roboris quotidiè plus assequeris, ad perfectam valetudinem quotidiè propius accedes.

Molestia.

Trouble.

Aliquid me mordet, pungit, afficit, est quiddam

quòd moleſtiùs feram, ſubmoleſtè feram, in quo non-nihil offendar.

Moleſtia liberatus.

Free from all trouble and griefe.

Quod Deo ſit gratia, vacuus moleſtijs nunc quidẽ ſum, ſine moleſtia, cura, ſolicitudine, procul abſum à moleſtijs, extra moleſtiam ſum, tranquillè ſatis ago: Dei benignitate factum eſt, contigit vt nunc quidem omni moleſtia vacem, nullis angar curis, nulla vexer ſolicitudine, nulla meum animum paulò moleſtior, grauior, acerbior, exagitet, vexet, perturbet, commoueat, afficiat cogitatio: fruitur animus meus tranquillitate: benè eſt, tranquillè eſt, commodè eſt, quies eſt, pax eſt, tranquillitas eſt animo meo: animo ſum ab omni moleſtia ſoluto, vacuo, libero, longè ſeiuncto: Dei me benignitas omni moleſtia exemit, liberauit, ab omni moleſtia vindicauit, dicauit, eripuit, diſiūxit.

Moleſtia affici à benè meritis

To be troubled and vexed of them, vpon whom you haue beſtowed moſt friendſhip.

Valdè ſum commotus, cum eos audiui negotium tibi faceſſere, moleſtiam exhibere, moleſtos eſſe, infeſſos eſſe, ſolicitudinem inferre, te vexari, iniurias accipere, affici moleſtia ab ijs, de quibus ipſe benè meritus es maximè, qui ſumma tibi beneficia debent.

Moram adhibe.

Pauſe a while, or ſtay, and deferre the matter as long as ye can.

Rem ſuſtine, ſuſpende, quoad licet, moram inter-

pone

pone: rem ducas, producas, proroges, protrahas.

Moram auerte.

Flie lingering.

Caue, ne mihi ſpatium producatur, dies proferatur, prorogetur, protrahatur, extrahatur, protendatur, fiat longior, ne res longius ducatur, ne in aliud tempus reijciatur, protrudatur, reſeruetur. Vide ne quid mihi ad hoc negotium temporis accedat: ne tempus addatur, ne qua fiat acceſſio temporis, ne quid mihi tẽporis in hoc negotio, in hoc munere, in hac adminiſtratione, prorogetur, ne fiat longior, ne ducatur longius, ne ſit diuturnior hæc adminiſtratio.

Moram trahere.

To deefrre, ſtay, put or driue off.

Morari diutius, moram facere, moram interponere, procraſtinari, differre, diem ducere, referre me in aliud tempus, rẽ proferre, ducere, producere, protrudere, protrahere, extrahere, in aliud tempus reſeruare non poſſum.

Morbus ex itinere.

Sickeneſſe taken in iourney.

Itineris laborem ita grauem ſenſit, expertus eſt, itineris labore ita eſt affectus, defatigatus, fractus vt in grauem inciderit morbum, vt morbo ſit affectus difficillimo, vt ægrotauerit periculosè, dubia vitæ ſpe: labor itineris ita grauiter eum affecit, afflixit, vt morbi cauſam attulerit, & eius morbi, qui vitam in diſcrimẽ adduceret in quo de vita prorſus ageretur, vita veniret in dubium.

Morem tibi geram.

I will be ruled by you, or follow yout aduise and counsell.

Parebo tuis mandatis: exequar tua mandata, effectum dabo quod mandasti: tuæ voluntati parebo, morem geram, obsequar, obtemperabo: sequar voluntatem tuam: meam voluntatem ad tuam aggregabo, cum tua coniungam, tuæ voluntati mea voluntas seruiet: tua mihi voluntas lex erit, atque norma.

Mori.

To dye.

Optabile est, effecta ætate diem obire vltimum, summum obire diem, vitam cum morte commutare, è vita discedere, vita excedere, migrare è vita, huius lucis vsuram amittere, obire, occidere, interire, perire, mori, vitam finire, mortem oppetere, ad exitum vitæ vocari.

Morosus.

Waiward, crabbed, or froward.

Cum nemine prorsus tibi conuenit: tui mores ab omnium moribus abhorrent, aptus non es, ineptus es, minimè accommodatus ad mores, ad consuetudinem, ad naturam, ad ingenium cuiusquam: nescis vti cuiusquam consuetudine: alienus es ab omnium consuetudine, ac moribus: non facilè tuos mores ad cuiusquam mores conformas: morosus es, nimiumque difficilis in consuetudine & vsu, ita te morosum difficilemque præbes in consuetudine, ita mores aliorum fastidis, vt nemo te, tu nemine vti possis: vt neque te

quen-

quenquam, neque te quiſquam ferre poſſit: vt neque tu conſuetudine cuiuſquam, neque tua quiſquam vti poſſit. Vide, difficilis in conſuetudine.

Mors immatura ex intemperantia.

Of intemperance vntimely death, or through diſorder in diet & ſurfetting, many dye before their time.

Multos adoleſcentes conficit, perdit, immatura morte afficit cruditas, crapula, immoderata, diſſoluta victus ratio: largiore, vberiore, pleniore cibo vtuntur adoleſcentes, quàm vt ſtomachus digerere, ferre, ſuſtinere poſſit, quàm vt vitę conducat, id quod ſæpè illis immaturæ mortis cauſam attulit.

Mors ſine ſenſu eſt.

Death is without ſence, or dead men fee le not.

Nullus in morte reſidet ſenſus, mors nullum habet ſenſum: mortui ſenſu carent, mortuis nullus ineſt ſenſus, extra ſenſũ mors eſt, ſenſus à mortuis abeſt: morte ſenſus amittitur, ſentiendi vis morte extinguitur.

Multi non ſapientes, ſecundis rebus ſapientes habiti.

Many vnwiſe men reputed as wiſe in their proſperity.

Multi, cum ſapientes non eſſent, ſummæ tamen ſapientiæ nomen proſperis temporibus tulerunt, nacti ſunt, conſecuti, adepti: multi, cum ſapientiam haberẽt nullam, ſummam tamen poſſidere ſecundis temporibus crediti ſunt: in proſpera fortuna, ſecũda, læta, fœ-

lici, optima, ſecundis rebus, rebus ad voluntatem flu-
entibus, cùm nihil eſſet aduerſi, cùm rebus omnibus
eſſet optimè, cùm omnia faciliimo curſu procederent:
iucundiſſimis, lætiſſimis, optimis temporibus.

Multis imperare optabile.

It is a wiſhed thing to haue rule ouer many.

Optabile eſt, imperium in multos habere, habere multos, quibus liceat imperare, qui pareãt imperata, quorũ opera iure tuo, pro tuo iure, pro poteſtate, arbitratu poſſis vti, multis dominari, multis præeſſe, paratos ad voluntatem, ad imperium, ad nutum habere multos.

Munere afficere.

To giue a preſent.

Donare cuiquam, dona dare, largiri, munus offerre cuiquam, donis quenquam afficere, donare quenquam munere, dona in quenquã conferre, munera conferre, liberalis in quenquam eſſe, liberalitate vti, liberalitatem exercere non ſoles, in conſuetudine non habes.

Munere egregiè perfunctus.

He hath ended his office with great commendation.

Magnificentiſſimo perfunctus eſt munere ædilitatis, præclarè ſe tractauit ædilitatis munere, ædilitatem ſumma cum laude geſſit, nihil fecit non egregiè, iuſtitiæ laude præſtitit, ſpecimen dedit minimè dubium virtutum ſuarum: ædilem ſe præbuit egregium, præſtitit, oſtendit: ſummam ex ædilitate laudem eſt conſequutus, ſibi comparauit, ſibi peperit, cepit, tulit,

tulit. Vide, Magistratui rectè præfuit.

Mutas sententiam.

You chaunge your mind or opinion.

Non permanes in eadem sententia, non persistis, non perseueras, non pergis, tuam sententiam non retines, non tueris, non seruas: tibi non constas, discedis à sententia, labas in sententia, eadem non est, fixa non est, infirma est tua sententia, mutas sententiam, consilium, opinionem: discedis à sententia, consilio, opinione, sensus tuus non idem est, alius nunc est, immutatus est. Bono viro sensum rectum deponere, difficilè est. Non ita flexibilem esse tuam voluntatem putarã. Vide, vir bonus constans est.

Mutata de pace sententia.

His iudgement is changed concerning peace.

Anno proximo, superiore, pacis autor præter cæteros eras, nunc videris à pristina causa desciuisse: nõ quod anno proximo, nunc idẽ de pace sentis: tua de pace sententia cum superioris anni sententia conuenire non videtur, nõ eadem tua est, quæ anno proximo, superiore, de pace sententia: pacem vnus omnium maximè tuebaris anno superiore, nunc alia tua mens videtur, non idem sensus, diuersa opinio.

Mutata sententia.

Your mind is changed.

In sententia non permansisti, sensum mutasti, aliter æstimas, à pristina sententia desciuisti, à te dissentis, diuersam opinionem suscepisti, cœpisti. Vide, Mutas sententiam.

Mutatio rationis.

Alteration of state, an other condition, or the case is changed.

Diuersa nunc mea ratio est, non eadem est : immutata est ratio rerum mearum: alius est rerum mearum status: aliter se meæ res habent, non eodem loco sunt.

Mutuò nos amamus.

We loue each other alike.

Mutuò amamus inter nos, pariter, æquè, similiter, vicissim, amore non dissimili, mutuo, pari: par voluntas ab vtroque nostrum accipitur, ac redditur.

Natura.

Nature.

Mos hic omnium est, consuetudo est, institutum est, moris est, consuetudinis, instituti, mos obtinuit, inualuit: ita fert omnium consuetudo, mos communis, nemo non ita consueuit, omnibus est à natura tributum, ita natura comparatum est, ita comparatū est, habet hoc omnes à natura: ita facti, ita instituti natura omnes sumus, vt vim vi repellamus, vt ab iniuria nos tueamur.

Natura auarus.

Borne to be a niggard, or naturally couetous.

Multis argumentis inclinatum, ac natura propensum te ad turpissimum & execrabile vitium auaritiæ iudicaui: quod multis argumentis potuerim conijcere, colligere, intelligere, suspicari, ad auaritiæ vitium natura propendes, tua te ad auaritiam natura du

auaritiæ ſtudioſus es hortāte natura, naturali quodā ſtudio ad auaritiam inclinas, ſequeris auaritiam quadam naturæ inductione.

Natura omnibus accommodatus.

A nature meete for all things, or framed of nature to all purposes.

Præcipuo quodam naturæ munere aptus erat, accommodatus, appoſitus erat ad omnia, factus ad omnia videbatur: ingenium acceperat à natura ad omnes res appoſitum, atque accommodatū: eo erat, eo vtebatur ingenio, quiduis vt exequi, & præſtare ſatis commodè poſſet: natus ad omnia videbatur: dederat hoc ei natura, quicquid aggrederetur, vt egregiè cōficeret, vt excelleret: habebat hoc à natura, vt quācunque ad rem ſe cōferret, quamcunque rem capeſſeret, a non peſſimè perfungeretur, ex ea cum laude diſcederet. Vide, ad omnia aptus.

Neceſſitati parendum.

Neceſſitie or neede hath no law.

Sapientis eſt, ſapientiæ eſt, conſilij eſt, rationis eſt, ſapientem decet, tempori cedere, neceſſitati parere, rationem temporis habere, cōſulere temporibus, cōformare ſe ad temporis rationem, conſilia & actiones tempore moderari, pro temporum ſtatu & ſuſcipere, deponere, ita ſe gerere, vt præcipere tempus videatur, vt temporis ratio ferat ac poſtulet: quaſi ducē ſequi in agendis rebus, quaſi cōſiliarium habere tēpus, conſiliario vti tempore nos decet.

Nec vſui nec incommodo eſſe.

Neither to further nor to hinder.

Si tibi vtilis esse non possum, incommodare tibi nolo, incommodo tibi esse, incommodo te afficere, incommodum tibi afferre, parere, præbere.

Negotiari.

To be occupied or to traffike.

Mediolani negotiatur, habet negotia gerit, negotia, mercaturam exercet, res agit, negotia tractat.

Nemini fidendum.

No man is to be trusted.

Nemini, vel summa necessitudine coniuncto, habenda fides est: nusquam tuta fides, cauendum est ne cuiusquam fidei nos credamus, cõmittamus, res nostras commendemus: cautionis est, sapientiæ est, consilij est, nemini se credere, committere, nemini plane confidere, nullius in fide omnia statuere, ponere, collocare: quis est, quem tibi fidum præstare possis, cuius incerta, dubia, infirma, fluxa, fides non sit.

Nemini maledicendum.

No man is to be spoken ill of, or reuiled and rayled at.

Conuitium cuiquam facere non debemus: male cuiquam dicere non decet, dicere conuitium cuiquam iacere conuitium, conferre conuitium in quenquam conuitijs quenquam afficere, vexare, exagitare, lacerare turpe est, laudis non est, laudi non est.

Nemo ab omnibus incommodis liber.

No man free from all il fortunes.

Quis est, qui nihil in vita mali videat, nihil sustineat incommodi

incommodi, nullam ferat calamitatem? cuius est perpetua fœlicitas, nullis interrupta malis, nemo fortuna vitur perpetuò bona: nemini res ad voluntatem semper fluunt: nemo est cui prosperè omnia succedant, nihil contra voluntatem eueniat, nullum accidat infortunium, secunda sint omnia, optata omnia contingant: Nemini sua conditio satisfacit: nemo est, qui acquiescat fortuuæ suæ.

Nemo sine crimine.

No man without some fault.

Omnes in omnem culpam prolabuntur: incurrunt homines in omnem iniquitatem: nulla culpa est, quæ non hodiè subeatur: omnes in omni scelerum flagitiorumq; genere volutantur: omnem improbitatem omnes amant. nullum hodiè flagitium ignoratur, prętermittitur.

Nemo tantum habet, quantos sumptus facere possit.

No man hath so much, as he hath wayes to spēd it, or no mans wealth is so great but his expense may be greater.

Quis ita firmus ab opibus est, quis ita fortunæ bonis affluit atq; abundat, cuius tantæ diuitiæ sunt, quis tantum possidet diuitiarum, quis opibus adeo pollet, cui res familiaris ita copiosa est, cui tantum fortuna largita est, de suis bonis impertiuit, communicauit, vt sustinere sumptum possit, vt respondere sumptui possit, vt sumptum ferre satis possit, vt quātum res postulat, tantum facere sumptum, tantum erogare possit?

Ne quid dicam triſtius.

To tell no worſe newes, or that I may tell no heauie tidings.

Nolo triſtius quicquam dicere, nolo malis ominibus hanc rem proſequi, nolo malè ominari.

Ne ſis autor.

Be not the author.

Noli me hortari, cohortari, adhortari, vt hoc faciam: ne mihi ſis autor huius conſilij, ne me rationibus ad hoc impellas, ne cohortatione vtaris, ne cohortationem ſuſcipias.

Nihil ſine numine fœlix.

Nothing happie without the grace of God.

Qui ſuas ad cogitationes Deum non adhibet, ſuis in cogitationibus non confugit ad Deum, ſua conſilia ad Deum non refert, cuius animus cum Deo nunquam loquitur, ſæpè illum fallit humana prudentia, ſæpè is ab humana prudentia in fraudem, in errores inducitur, ſæpè labitur, aut offendit, aut errat, ab humana prudentia ductus, ducē ſecutus humanam prudentiam, humanæ prudentiæ ductu, falſa quadam rerum humanarum ſpecie deceptus.

Nihil eſt laus ab illaudatis profecta.

To be prayſed of vnhoneſt men, is nothing worth.

Ea de laude minimùm laboro, eam laudem minimè puto, reputo, facio, duco, æſtimo, pendo, flocci facio, contemno, reſpuo, aſpernor, nullam puto, in ni-

ni

nimis pono, in postremis habeo, ab ea laude nō pendeo, ea me laus minimum mouet, parum afficit, non tangit, non capit, non ducit: eam laudem non specto, non amo, non curo, non expetendam duco, inter optabilia refero, (& hæc omnia passiuis licet ijsdem verbis conuertere) quę proficiscitur ab ijs, qui ipsi in laude viuunt, qui laudem ipsi nudam consecuti sunt, qui ab omni laude procul absunt, quibus ipsis laus nulla tribuitur.

Nimis arrogans.

Too proud, or too arrogant.

Nimium tibi tribuis, arrogas, assumis. Vide infra, Nimium es superbus.

Nimis studiosus.

To too studious, or too much giuen to studie.

Nunquam te explent studia, tua nunquam expletur, aut satiatur studiorum sitis, nimius in studijs, nimium te studijs dedisti: præter modum, supra modum, extra modum, parum modicè, immoderatè, minus moderatè: sine modo, nimis intemperanter studia colis, tractas, exerces: nimia studiorum cupiditate flagras: te studiorum amor, & consuetudo nimiùm tenet.

Nimium es superbus.

Thou art too proud.

Nimium tibi places: plus tibi assumis, quàm deceat, quàm liceat, conueniat, æquum sit, oporteat, ratio ferat, patiatur, concedat: nimium te effers: arrogas tibi plus quàm licet: altius quàm oporteat ipse te extollis:

ita ſuperbè agis, vt ferri non poſſis, ſuperbia es prorſus non ferenda, parem tibi eſſe neminem vis, te cunctis antefers, omnes deſpicis, te verò vnum ſuſpicis, amas ipſe te ſine riuali, tibi ipſe magnus es atque eximius, omnia putas eſſe in te vno collocata, fortunam ipſam minus eſſe teipſo fortunatam putas: perſuaſum habes tuis te fortunis, ipſam fortunam anteire.

Nimius labor in ſtudijs.

Exceſſiue labour in ſtudie.

Nimis elaboras, inuigilas, ſudas, exerces te nimis, immoderatè, ſupra modum, intemperanter in ſtudijs nimium laboriosè ſtudia tractas, colis, exerces: ſuſtines laboris plus, quàm ſatis eſt in ſtudijs exercendis, ſic elaboras in ſtudijs, vt vires tuas imminuas, conſumas, exhaurias, debilites, infirmes, affligas.

Nobili neceſſariò virtuti ſtudendum.

It is neceſſary for noble men to ſtudie vertue.

Quicunque honeſto, claro, non obſcuro, ſummo loco, claris parentibus natus eſt, ex nobili familia, clara ſtirpe, ei maior, quàm cæteris, colendi præclara ſtudia, exercẽdarũq; laudandarum artium neceſſitas imponitur: habet hoc nobilitas & familiæ ſplendor, vt vitæ laudabiliter & cum virtute traducendæ, non modo occaſionem, verum etiam cauſam, neque cauſam tantum, ſed etiam neceſſitatem afferat, quem familiæ nobilitas cõmendat, oportet eum ad liberalium doctrinarũ ſtudia, ad ſtudiũ ſummæ laudis, ad omnem laudem, ad decus eò ſtudioſius incumbere, ad excellentem omnium rerum cupiditatem eò vehementius excitari: ſi quis ex egregia, nobili, præclara, illuſtri, do-

mo

mo natus est maiore, quàm quiuis alius, vrgetur virtutis expetendæ necessitate.

Noctem studijs assumere.

To watch all the night at studie

Vigilare de nocte, noctu, per noctem: noctem studiorum causa cepi: nocturnas vigilias diurnum ad studium cœpi adiungere, diurno cum studio coniungere, ad studia iam etiam aliquantum noctis assumo.

Nolo rempublicam in discrimen adducere.

I will not hazard the common wealth.

Nolo summam Rempublicam, salutem Reipublicæ, publicam rem in discrimen, in dubiam fortunam adducere, deducere: non cõmittam, vt incertam fortunam Respub. subeat, vt periclitetur Reipublicæ salus, vt in dubium vocetur, in periculum, in discrimen veniat.

Nomen ex scriptis.

Immortall name by writings, or famous for euer.

Si tua scripta ad exitum perduces, perficies, conficies, absolues, si tuis scriptis finem impones, extremã manum impones, perpetua erit, æterna, immortalis fama: nunquam deficiet, consenescet, peribit, obscurabitur, extinguetur, delebitur: nulla dies tuam famam terminabit, nullum temporis spatium circumscribet, nulla vetustas corrumpet: vigebit in omnes annos tua fama: omnis te posteritas cognoscet, tuas laudes excipiet ac tuebitur: nomen tuum immortali-

tati commendabis, immortalitate donabis, immortalitatis præmium consequeris, non simul cum corpore mors tuum nomen extinguet, delebit, auferet, tuum nomen ab interitu vindicabis, in hominum memoria tenebis, æterna laude illustrabis, decorabis, afficies, ornabis: de te posteritas omnis audiet, ac loquetur.

Non contendendum cum fortioribus.

Striue not with thy stronger.

Contendere, certare, pugnare, altercari cum valentioribus non debemus, aduersus valentiores, firmiores, robustiores, paratiores à viribus suscipienda contentio non est.

Non cunctandum.

It must not be lingered, or delaied and deferred.

Si exploratum tibi est, posse te illius regni potiri, illo regno potiri, regnum illud obtinere, non est cunctandum, producenda res non est, protrahenda, differenda non est, mora facienda nulla est, interponenda non est: omnis tollenda mora, languor omnis abijciendus. Vide, Festinanter agendum.

Non dubito quin summus futurus sis.

I doubt nothing to see you in greatest estimation

Non dubito, quin summum atque altissimum gradũ ciuitatis obtineas, nulla me dubitatio tenet, nihil mihi dubitationis relinquitur: non est cur dubitem quin ea assequaris, quæ in Repub. putantur esse amplissima: quin futurus in ciuitate sis honestissimus

amplissi-

amplissimus, eximius, honestissimo loco, summo loco, singulari loco.

Nondum assuefactus es laboribus.

You are not yet accustomed to paynes.

Nondum laboribus assueuisti: nondum es à laboribus assuefactus, laboribus assuefactus, assuetus: labores ferre ac sustinere nondum consueuisti: labores nódum satis expertus es, sensisti, tulisti: nondum es in laboribus plenè versatus, exercitatus: rudis es, insolens in laboribus: nondum tibi familiaris labor est.

Nondum planè res absoluta.

Not yet fully ended.

Sublata res tota non est, sed magna tamen ex parte profligata: parum abest, quin ad exitum res peruenerit: eò res processit, vt ab exitu non longè abfuerit, vt ad exitum penè peruenerit, exitum penè attigerit.

Non est causa mutandæ sententiæ.

You haue no cause to change your mind.

Quid est, quod aliam in partem traducere me debeat? cur hanc opinionem abijciam? cur hunc deponam sensum? cur ab hac sententia desciscam, discedam? cur aliter sentiam? cur à me ipso dissentiam?

Non esse soluendo.

He hath not wherewithall, or he is not able to pay.

Soluendo non sum: non est, vt possim soluere: non habeo vnde soluam: non suppetit, vnde creditoribus satisfaciam.

Non multum edo.

I eat not much, or but a little.

Non multi cibi ſum: minimè ſum edax: tenui cibo vtor.

Non niſi ſoſpes proficiſcaris.

Trauell not except ye be ſtrong, or be ſure you haue your health before ye iourney.

Ne te viæ, niſi confirmato corpore committas: niſi rectè valeas, ne te in viã des: peregrinandi conſilium, niſi valetudine firma vtaris, omitte. Vide, Iter omittẽdum infirma valetudine.

Non punitus.

Not puniſhed.

Pœnam effugit: elapſus eſt: impunè illi fuit: impunitatem eſt aſſecutus: pœnam nullam tulit, ſuſtinuit, perpeſſus eſt: euaſit ex iudicio: abſolutus eſt: abſolutionem eſt adeptus.

Non ſatis religioſus.

Not very deuout.

Non ſatis diligenter, parum piè, minus religioſè quàm conueniat, ſacris operam das, in templo verſaris, Deum colis: ſatis piè non agis in templo: pietas in te deſideratur, requiritur: non eam pietatem, non eã religionem, quæ Deo debetur, præſtas in templo.

Non ſum inconſtans, quòd hominem ingratum negligo.

I am

I am not inconſtant by ſetting light by an vnthankefull perſon.

Non puto mihi famam inconſtantiæ pertimeſcendam, ſi tam ingratum hominem, tam immemorem officij, proſequi nouis officijs nolui: non vereor, ne quis mihi tribuat, adſcribat, aſſignet inconſtantiæ leuitatē: ne quis in me inconſtātis animi, leuis, mobilis, inſtabilis, parum firmi vitium conferat, ne quis mihi notam inurat inconſtantiæ: ne inconſtantiæ nomine malè audiam, ſuſpectus ſim: ne accuſer, quaſi parum in officio conſtans, quaſi diſceſſerim à priſtina conſuetudine, quaſi deſciuerim à meipſo.

Non tibi adulor.

I flatter you not.

Noli putare, me hoc auribus tuis dare: gratiam tuā aucupari: hoc me loqui ad voluntatem, me velle tuis auribus inſeruire, nec eſſe blandum, aſſentatione vti, aſſentationis artificio tuam gratiam quærere: ne me putes ficte loqui ad colligendam beneuolentiam tuā: vt gratiam à te ineam, te mihi vt adiungam, tuam in amicitiam vt me penitùs inſinuem.

Non tua, ſed mea intereſt.

It is not your part, but mine: or it is no matter to you, but it concerneth or toucheth me very much.

Hoc tua nullam in partem intereſt, mea multum: tua minimum refert, mea plurimū: ad te nihil, ad me valdè pertinet: tua res in hoc nulla, mea verò agitur maxima: hoc ad tuas res momenti nihil habet, vim nullam habet, minimū valet, ad meas valet in omnes

partes,multum interest,refert;multũ habet ponderis

Nouitatis cupidus.

Desirous of newes.

Res nouas quæris,cupidus es rerum nouarum,status hic te minimè delectat,nouitatem amas: nouitati studes, faues.

Noui tuarum rerum statum.

I know your state well.

Noui,cognitum habeo,probè teneo statum rerum tuarum,qui sit rerum tuarum status,optimè scio,præclarè noui,egregiè intelligo,de tuis rebus planè mihi constat,exploratum est, exploratum habeo, compertum habeo,mihi dubium non est , obscurum non est, non me fugit,latet,præterit status rerum tuarum.

Nulla merita.

No deserts.

Non valdè de me meritus es, nõ magna in me beneficia contulisti: grauia non sunt,exigui momenti, parui ponderis ea,quæ mea causa fecisti:beneficium vel à te nullum accepi, vel accepi minimum : exigua sunt,quæ apud me beneficia collocasti, posuisti: non magnis à te sum affectus beneficijs: beneficia tibi debeo non ita magna: obligasti me, obstrinxisti, deuinxisti mediocribus officijs.

Nullius pretij homo.

One of no accompt,or whome no man careth for, or setteth a point by.

Valdè miror, quòd hominis deterrimi,ac sordidissim

ſimi conſuetudine vtaris: mirari ſatis nõ poſſum, quòd eius te hominis vſus & conſuetudo delectet, cuius infima conditio ſit, qui ſit infimæ cõditionis, humillimi loci, obſcuri loci, nullius loci, nullius ordinis, nullius pretij, deſpectus, abiectus, contemptus: terræ filius, inops ab omni prorſus exiſtimatione, neque à ſeipſo neque à maioribus cõmendatus, nulla maiorum laude, nulla ſua virtute commendatus, honeſtatus, nobilitatus, inſignis.

Nullo in honore eſſe.

To be of no credit or eſtimation.

Prorſus iaces: nulla tua exiſtimatio eſt: nullum apud homines locum obtines: nullo loco es: nullus es, nullo in honore es, nullius te pretij homines ducunt.

Nunquam tibi deero.

I will neuer faile you, or leaue you.

A me omnia in te ſtudia atque officia, quæ quidem ego præſtare potero, velim expectes: mea omnia ſtudia, atq; officia polliceor, præſtò tibi ſemper fore me velim exiſtimes, planeque tibi perſuadeas, ſi quid valebo, valebo tibi hoc editum ex oraculo puta, hoc tibi confirmo, ac re præſtabo, nullum me ſtudij genus, aut officij, quod ad rẽ tuã ſit, quod ad rem tuã pertineat, quod ad rem, laudem, dignitatem tuam valere videatur, vllo eſſe loco prætermiſſurum.

Nunquam tua merita compenſabo.

I ſhall neuer requite your deſerts.

Nullam vnquam tuorum meritorum partem aſſe-

quar:nunquam ne minima quidem ex parte tuis in me meritis satisfaciam:nunquam omnino tibi soluam quantum debeo,ac ne vlla quidem ex parte: officia tua nunquam rependā,remunerabor,remetiar, compensabo,officijs paribus æquabo. Vide,Merita tua.

Nuntius sinister.

Euill newes.

Rumores de illo duriores erant, aduersa quædam de illo erant allata,nuntij venerant tristes,aduersi, infausti,parum commodi, minimè læti, parum secundi: grauior de illo fama peruenerat, dissipata erat, peruulgata:duriora quædam,grauiora erant significata, iactabantur,sermonibus dissipabantnr.

Ob auaritiam vituperatus.

He is disprays'd for his couetousnesse.

Auaritiæ nomine malè audis,auaritię flagras infamia,laboras infamia: auaritiæ tibi crimen obijcitur, exprobratur,in te cõfertur auaritię culpa:tibi auaritiæ nota inuritur: suspectus in primis es auaritię nomine,accusaris,reprehenderis, exagitaris, vt in auaritiam pronior,ad auaritiam procliuior, vt homo diuitiarum nimis appetens, immoderatè sitiens, supra modum cupidus,cupidior quàm satis est,nimius in diuitiarum cupiditate.

Obest valetudini.

It is hurtfull to me,or it maketh me sicke.

Igne vti sine valetudinis damno mihi non licet: ad ignem accedo, obest valetudini, valetudinis d

de

detrimento ſit, læditur valetudo, damnum facit, infirmatur, incommodo afficitur.

Ob liberalitatē laus.

Prayſe for his liberalitie.

Tuum nomen liberalitate extolles, efferes, tuam laudem excelſo, ſublimique in loco, atque in illuſtri quadam ſpecula liberalitas conſtituet, collocabit: ad ſummam laudem, ad ſumma ducem ſecutus liberalitatem, duce liberalitate, peruenies.

Obliuiſcendum malorum.

All euill happes or ill fortunes muſt be forgotten.

Lætior tibi vita eſſet, iucundior, tranquillior, tranquillius ageres, ſi tuos caſus obliuiſceris: ex animo tuo, mente, memoria deleres: ſi memoriam tuorum temporum omitteres, deponeres, abijceres ex animo deleres: ſi tua priſtina mala, tuos caſus, tuorum temporum varietatem obliuione voluntaria contereres, apud te deleret obliuio.

Ob oculos.

Before a mans eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo ſedenti erat in conſpectu, ante oculos erat, ſub oculis erat, ob oculos erat, ad oculos occurrebat, in oculis erat, ſeſe oſtendebat, patebat, aperiebatur, exponebatur.

Obſecrauit me vt fidem ſeruarem.

He humbly deſired me to keepe promiſe.

Meam fidem implorauit, ſuppliciter mecum egi rogauit me quàm ſuppliciter potuit, vt fidem præſt rem, tuerer, ſeruarem, ſoluerem, vt ſtarem promiſſi vt in fide permanerem, vt promiſſa perſoluerem.

Obuiam ire amicitiæ gratia.

To go to meete him for old acquaintance.

Obuiam ibo, obuiam procedam, occurram, vt of cium amicitiæ debitũ perſoluam, vt id preſtem qu amicitia poſtulat.

Occupato non moleſtus.

Not to be troubleſome to him that is occup with waighte affaires.

Nolo tuas occupationes impedire, tibi tam occ pato moleſtus eſſe, moleſtiam exhibere, obſtrepe nolo tuorum negotiorum curſum impedire, tuis r bus impedimento eſſe, auocare te à tuis negotijs, c ris, occupationibus.

Officioſiſſimus.

Moſt officious or readieſt at all aſſayes.

Erat in omni genere officij maximè omnium di gentiſſimus, omnis officij diligentiſſimus: vinceb ſuperabat, anteibat, antecedebat omnes, excelle omnes, antecellebat omnibus diligentia, par illi æq lis, ſimilis, cum illo comparandus, æquandus, co rendus, componendus in diligentia nemo fuit. F ſemper fuit & officio ſingulari: ſi complecti homin volueris neminem habebis, cùm res tuæ poſtulab neque præſtantioris animi, neque maioris in te be uolentiæ.

Ominosum.

An ill token, or signifying some euill hap to come.

Malè veteres ominabantur, augurabantur, infaustum omen mali euentus, omen aduersum calamitatem portendens, incommodum significans, iudicabant, si quercus fulmine percuterentur, ferirentur, fulminis ictum sentirent, de cœlo tangerentur.

Omnes morti obnoxij.

Al men are subiect to death.

Paterni obitus dolorem hæc ratio depellat, quòd omnibus impendet mors: hac omnia lege creata sunt morte deleantur, extinguantur, tollantur.

Omnes omnibus calamitates incumbunt.

All sortes of men shall feele the smart of ill or trouble.

Ea temporum impendet conditio, vt optimè actū um eo putem, qui ante è vita discesserit: omnibus mnia impendent mala, manet omnes, impendet mnibus, vrget omnes, aduentat, approquinquat, iam est eadem calamitas: nemini rectè erit, nemo erit i pessimè non sit, qui pessimè se non habeat, qui nō uersa fortuna vtatur, qui non aduersis fortunæ flubus iactetur: communis erit, eadem omnium, parillima fortuna: suum quisque miseriarum pondus tinebit: vexabit omnes eadē calamitas: miserrimè m omnibus, atque infœlicitet agetur; expers malo-

rum nemo erit, miserijs nemo vacabit: malorum incendio flagrabit vnusquisque. Nulla est acerbitas, quę non omnibus impendeat, immineat, quæ non omnes maneat: aduersa omnes omnia sustinebunt: pari omnes calamitate prementur: communis erit omnium, non propria cuiusquam malorum tempestas, vis malorum, iniquitas fortunæ. Vide, Nemo ab omnibus incommodis liber.

Omnia debeo tuis beneficijs.

Your benefits deserue all I can do.

Omnia tibi studia, omnia prorsus officia debeo tuis beneficijs: pręstare cogor tua causa quicquid possum, quantum valeo, quantum consequi viribus possum, quantum est in me situm: tua in me beneficia, meum omne studium, meũ officium, omnes à me curas, omnem industriam, omnia denique quæ in me sunt, non solum postulant, verùm etiam exigunt: quid est quod ego tua causa non debeam? obsequi tuæ volũtati, morẽ gerere, parêre, inseruire prorsus in omni re debeo.

Omnia nihili facio.

I set not a rush by all the world, or care not a straw for it.

Trahantur per me pedibus omnia, nõ laboro: nihil me afficit, nihil me tangit, nulla re moueor, de qua ui re susque deque fero: æquè omnia contemno, fastidio, respuo: nulla res apud me pondus habet: nullius momenti est, in pretio est, ne minimi quidem est.

Opera frustrata.

My trauell or labour is in vaine.

Nunc me ſentio fruſtra elaboraſſe, inanem laborē ſuſcepiſſe, ſpes meas infirmis & labantibus fundamentis eſſe nixas: me ducem habuiſſe, ducem ſecuturum eſſe incertam cęcamque ſpem, arido ſolo, infructuoſo campo, arenę ſemina commiſiſſe, mandaſſe. imprudētiam conſilij mei exitus rei mihi declarat, ſpe ſum deceptus, ductus ſum, inani ſtudio, laterem laui, operam malè poſui, oleum & operam perdidi, ſtudium inutiliter conſumpſi, locaui.

Opinio inueterata.

A ſetled opinion.

Erat hæc in animis hominum inueterata opinio, peruetus, diuturna, multi temporis.

Opinor.

I ſuppoſe, or I thinke.

Opinor, arbitror, puto, autumo, exiſtimo, iudico, cenſeo, duco: ita mihi perſuaſi, in animum induxi, pro certo habeo, exploratum habeo, minimè dubito, planè credo, prorſus, omnino, penitus, certò, pro certo, minimè dubitanter, exitum fore, qualem ſum auguratus, qui augurio meo reſpondeat, quem prædixi. Vide, meditari.

Oportunitas amiſſa.

Oportunitie let ſlip.

Amiſſum tempus eſt, elapſa de manibus eſt, abijt, præterijt, fugit, euanuit, amiſſa eſt, nulla iam eſt, prorſus perijt occaſio, tempus, oportunitas.

Opulentum patrimonium diſperdis.

To wast a rich patrimony, or his fathers lands and goods.

Pater tuus opes, diuitias, rem, ea quæ tu possides, quæ tibi reliquit, bonis artibus, honestis rationibus, laudabiliter, honestè bona quęsiuit, collegit, at tu malis artibus, improbis rationibus, inhonestè, turpiter per nequitiam, per luxum, ac libidinem patrimonium exhauris, dissipas, consumis, perdis, malè perdis, disperdis. Vide, Patrimonium dissipare.

Opus inchoatum.

A worke begunne.

Opus non modò non perfectum, confectum, absolutum, ad vnguem factum, sed inchoatum, aç rudè reliquisti: tantum abes à perfectione operis, vt principia vix appareant: tantum abest vt opus ad finem perduxeris, vt minimùm vltra principia processeris, vt in ipsis penè principijs constiteris, hæseris, vix opus instituisti, vix aggressus es, operis initium fecisti, à fine autem longè distas: rem tu quidem habes institutam sed perpolitio requiritur: instituta res est, non perpolita: operis tu quidem fundamenta iecisti, fastigium adhuc tamen nullum videmus, nullum extat.

Orestes matrem occidit.

Orestes slue his mother.

Orestem parentem Clytemnestram sua manu defodit, confodit, perfodit, vita exuit, priuauit, morte affecit, puniuit, multauit, vltus est, vindicauit, interfecit interemit, occidit, cecidit, peremit, trucidauit, obtruncauit, parenti vitam eripuit, mortem obtulit, attulit, intulit, vim intulit, attulit, manus attulit, intulit.

Ornatus

Ornatus animi & fortunæ bonis.

Beautified with the gifts of mind, and of fortune.

Honeſtus, grauis, plenus officij, bonus planè vir, & cùm virtutibus, tùm etiam fortuna ſatis ampla ornatus: animi bonis abundat, nec fortunæ tamē bona deſiderat: animi bona multa, fortunæ pauca poſſidet.

Oſtendam me rectè feciſſe.

I will iuſtifie that which I haue done, or prooue that I haue done well.

Omnino conſtitui, decreui, deliberaui, meum factū purgare, probare, rationibus tueri: id mihi propoſitū, planeq́ue certum eſt vt rationem reddam cōſilij mei, agere, probare, tueri, defendere, ſuſtinere meam cauſam prorſus volo, argumentis minimè dubijs oſtendere, rationibus perſuadere, non me caſu, non temerè non inani quadam voluntate, repentino mentis impetu, nulla ſatis firma, certáue cauſa commotum, adductum, impulſum: quod feci oſtendam iure factum, conſilio factum, optimis de cauſis, ratione ſuadente, ratione duce, certo iudicio, rectè & conſideratè ita factum, vt reprehendi non poſſim, vt mihi temeritatem, imprudentiam, inopiam conſilij nemo poſſit obijcere, nemo poſſit in controuerſiam, in dubium vocare, meritò damnare, vituperare, accuſare, exagitare.

Parcus ob egeſtatem.

Sparing or not liberall becauſe of pouertie.

Parcus es in conferendis muneribus, quia copiæ tibi non ſuppetunt: anguſta eſt tua liberalitas pro te-

nuitate copiarum: ideò benignus & liberalis valdè nō es, quia non valdè abundas, non valdè copiosus es: qui potest esse prolixa, atque ampla tua liberalitas cū āgusta sit res tua familiaris: largiris tenuiter: infra modum potius, quàm supra modū, quia non satis à copijs paratus es, ideò largè nō das, quia quod des, nō habes.

Parentes liberos ad virtutis studia cohortentur.

Let parents exhort their children to the studie of vertue.

Decet parentes illos, qui liberis consultum volunt non eos ad rem cohortari, quam facilè, nullo negotio, arbitratu suo tum largitur, tum eripit fortuna; verùm ad eas artes, quarum vitæ par vsus & possessio est: autores filijs parētes esse debent, vt ad eas artes, ad earum artium studia sese conferant, applicent, animum adiungant, toto animo incumbant, quarum possessio vitam æquat impellere filios parētes, debent, incitare consilio, rationibus, argumentis adducere ad eas artes, laudare, illis eas artes, ostendere illis earum artium fructum, hortatores esse ad eas artes, id consilij dare filijs parentes debent, ita consulere, eam suscipere cohortationē, ea cohortatione vti: ea demum est apud filios egregia parentum cohortatio, qua impelluntur ad eas disciplinas, quarum est æterna possessio quarum nobis fructum vna mors adimit, quarum vsus interitu vitę, nulla re præterea terminatur. Filium tuum imitationem velim erudias.

Parenti vim afferre facinus atrocissimum.

A mos

A most wicked offence to offer wrong or violence to thy father.

Nullum crimen, piaculum, ſcelus grauius eſt, aut deteſtabilius, quàm patri manus afferre, vim inferre: maximo ſe aſtringit ſcelere, graue piaculum admittit, impiè facit qui parentem violat, lædit, qui violat eam pietatem, quę parenti debetur: nullum ſcelus abeſt ab eo ſcelere, in vno illo ſcelere omnia inſunt ſcelera, cũ parenti vis infertur.

Parentibus ſenibus liberi ſolatio ſunt.

Children a comfort to their aged parents.

Parentum ętas ingraueſcens filiorum in adoleſcentia conquieſcit, parẽtum imbecillitas filiorum nititur adoleſcentia, parentum ſenectutem fulcit ac ſuſtẽtat filiorum adoleſcentia: ſubſidio eſt labantibus parentũ viribus adoleſcentia liberorũ, ſenio parentum ſubueniunt adoleſcentes filij.

Paries labefactus.

A weakened wall.

Hic paries vitium facit, rimam ducit, rimam agit, labefacit, labefactatur.

Parua extollere.

To extoll or magnifie things of no price or value.

Magni oratoris eſt humilia tollere, efferre ea, quæ iacere videntur, excitare atque erigere, obſcuris dare lucem, ſplendorem afferre, obſcura illuſtrare.

Paruus animus.

An humble mind, a base courage or stomacke.

Ex humili animo, abiecto, pusillo, exili, ieiuno, angusto, gloriæ cupiditas non emergit, exoritur, existit, effluit: angustos animos ampla & præclara cogitatio non ingreditur.

Pater colendus.

Thy father is to be reuerenced.

Debes patrem tuum colere ante omnes homines: est cur patri tuo præcipuū quendam honorem præstes, tui muneris, tui officij, tuarum partium est, tuum munus, tuum officium, tuæ partes sunt, hoc in te conuenit, ad te pertinet, à te postulatur, hoc tibi omnis ratio suadet, proponit, vt patrem tuum pręcipuo quodam honore colas, obserues, tuearis, afficias.

Patriæ res nescire dedecus.

To be ignorant in the manners of thy natiue countrey is a foule shame.

Turpe inprimis est, dedecus est, in patria peregrinari, hospitem esse in ijs rebus, quæ ad patriam pertinent: ea non tenere, scientia non comprehendere, vsu, doctrinaq; percipere in quibus patriæ res agitur.

Patriam ab interitu liberaui.

I haue deliuered my owne countrey from vtter ruine.

Patriam seruaui, patriam ab exitio vindicaui, patriæ incēdium extinxi, salutem attuli, peperi, dedi patriæ, opera mea patria stat: cadentem patriam sustinui, labentem confirmaui, labentem excepi: ego salutem

patri-

atriæ fui, à me salutem accepit patria: patriam ab xitio, à pernicie, ab interitu, à peste eripui, liberaui, utatus sum: patriæ mala sanaui: patriæ salutem attuli, ncolumitatem peperi, pestem abstuli: grauiter laboranti patriæ opem tuli.

Patrimonium dissipare.

To wast the patrimonie.

Rem consumis, perdis, disperdis, malè perdis, dissias in res inutiles, inanes, leues erogas: partam, quætam, comparatam, congestã summis laboribus maorum tuorum, quam maiorum tuorum summa collet industria. Vide, Opulentum patrimonium, &c.

Patris dissimilis.

Unlike his father.

Patris tui dissimilis es, patrem non refers, non imiaris, parentis tui consuetudo in te desideratur: paenti tuo dissimilem te præbes, tua ratio à patris tui tione longè distat, à patris tui consuetudine longè iscedis: non agnoscitur in te pater tuus.

Paucis agendum.

Dispatch in few words.

Pluribus tecum agere non debeo: longiorem oranem tua non expectat humanitas, non paritur, non rt, non sustinet, reijcit, recusat, renuit, respuit: amici nostra minimè patitur, vt te pluribus rogem.

Paupertas honoribus excludit.

Pouertie keepeth a man from preferment.

Sæpè facit inopia, vt honores consequi non liceat: ohibet, arcet, summouet ab honoribus rei familia-

ris inopia: impedimento egestas est, quo minus ad ea quæ sunt in ciuitate amplissima, liceat peruenire: aditum ad honores intercludet rei domesticæ facultas: egentibus ad honores magnas difficultates obijcit, magna impedimenta opponit, viam obstruit, obuiam it, occurrit inopia: imparatis à re domestica honores obtinere non facilè est, multi negotij, magni operis est: honorum cursum impedit, interrumpit egestas, egētibus non facilis est, non expeditus honorum cursus, non patent honores inopiæ. Vide, Egestas honoribus impedimento.

Pecuniæ diues.

Rich in money.

Benè nummatus est, benè peculiatus, benè paratus à pecunia, instructus à pecunia, abundat nummis, copiosus est à pecunia, minimè pecuniam desiderat: multum habet in arca, refertus est pecunijs, pecunia illi multum est, pecuniæ multum possidet, magnam auri vim argentique possidet, in numerato habet.

Perditi adolescentes in viam redeunt.

Lost children oftentimes come home againe, or youth that goeth astray will turne againe.

Perditis in adolescētia moribus multi sunt, qui deinde meliorem adepti mentem, meliorem ad mentem & sententiam reuocati, resipiscentes, honestius vitam instituunt, honestioris vitæ initium ordiuntur, laudabiliorem vitam exordiuntur, multorū est impuris moribus, improbis, inhonestis, turpissimis, inquinata adolescentia, cōtaminata, infecta: viuūt multi turpiter in adolescentia, student vitijs, turpem vitam colunt

inho

inhoneſtè vitam traducunt,pecudum more vitã tranſigunt.procliues ad vitia ſunt,turpi voluptate capiuntur,culpam facilè committunt.

Perditorum fugienda ſocietas.

The company of wicked is to be auoyded.

Non eſt cum improbis hominibus iungenda ſocietas,coire ſocietatem,coire in ſocietatem, inire ſocietatem cum perditis hominibus, dare ſe in ſocietatem perditorum,conferre ſe, adiungere ſe, applicare ſe ad homines perditos,cõiungere ſe , vinculo ſe ſocietatis obſtringere cum perditis hominibus , vtilitatis vel maxima ſpe propoſita,vel ſi ſpes vtilitatis maxima oſtendetur,non decet, turpe eſt, minimè debemus: qui ſe ſocium ad perditos homines adiungit,cum perditis hominibus coit,perditos ſequitur,comitem ſe præbet improbis,facit turpiter, contrà quàm decet, minimè laudabiliter.

Per fratrem tuum agam.

I will compaſſe it by your brother,or I will vſe your brothers helpe.

Vtar ad omnia tuo fratre,vtar opera fratris tui,fratime tuo committam,tradam,ſi quid agendum erit, per fratrem tuum vt agatur,operam dabo. Vide, Vtar fratre tuo.

Periculum honoris.

The hazarding of your honour.

Tuus honor agitur,honor tuus in diſcrimen adducitur,de honore periclitaris. Vide, Dignitas imminu-

Perpetuò gratus.

Alwaies gratefull or thankefull.

Dum viuam,quoad viuam,quatenus vitam produ-cam,donec viuere licebit,dabo operam diligenter,id agam omni ſtudio,curabo,enitar,contendam,in illud ſtudium,illam curam,vnam illam rem incumbam,id mihi propoſitum erit in omni vita, eò ſpectabit animus meus,eò curæ,cogitationeſque meæ referentur, intendentur, eò mea conſilia dirigentur, vt me tibi memorem,gratumque probem,parem vt gratiam,pro pari vt referam,vt in me gratum animum deſiderare non poſſis,vt officia tua paribus à me compenſentur officijs: in omni meæ vitę curſu nihil mihi prius erit, nihil antiquius,res mihi non tam erit vlla propoſita, nulla de re laborabo magis, nulli rei ſtudebo magis, aut ſeruiam diligentius,quam vt de me optimè meritum eſſe læteris.

Peruerſitas hominum.

The crookednesse or frowardnesse of men.

Summa eſt hominum peruerſitas, grauiori enim verbo vti non libet: peruerſi ſunt hominum mores, duri nimis, ac difficiles: ingenio ſunt homines peruerſo,difficili,duro,à ratione auerſo. Improbi multis partibus plures ſunt,quam boni.

φίλαυτος.

A ſelfe louer, a flatterer of himſelfe, or one that ſtandeth in his owne conceit.

Nimium tibi tribuis, nimium tibi arrogas,nimium tibi aſſumis,nimium te effers, nimium tibi places,

ſentare

ſentaris ipſe tibi, te amas cum de te iudicas,non rationem,non veritatem conſulis : largiris ipſe tibi plus quàm veritas concedat,plus quàm veritati.

Philoſophiæ te adiungas.

Giue thy ſelfe to Philoſophie.

Velim te ad eius ſcientiæ ſtudium adiungas, vnde naſcitur atq; alitur moderatio vitæ,vnde recta viuendi ratio atque omnis ordo manat: velim te ad Philoſophiam conferas,tuum ſtudium applices: velim Philoſophiam complectaris, Philoſophiæ te dedas, tuam operam tradas,tuum ſtudium dices.

Philoſophus in ſe,non in fortuna collocat omnia.

The Philoſopher meaſureth all things by his owne wiſedome, and none by fortune.

Hic eſt mos Philoſophorum,ea vitæ ratio,illud inſtitutum, non vt à fortuna pendeant, cuius eſt in rebus humanis maxima vis, ſed vt in ſeipſis omnia ſtatuant,collocent,ponant: omnes in ſeipſis ſitas ac locatas rationes & ſpes habeant, ſe ſpectent ipſos, ſuis nitantur viribus,nihil aliunde, ſpectent à ſe ipſis omnia præſidia, conſtituant ad omnes caſus in ſeipſis omnia.

Pingit egregiè.

He painteth paſſing cunningly, or he draweth verie well.

Apelles Veneris caput, & ſumma pectoris politiſſima arte perfecit, mirè pinxit, egregiè, ſic, vt nemo

melius:singulari expressit atque exornauit artificio, egregijs picturæ coloribus illustrauit, perfecit, ac perpoliuit egregiè.

Pingues hebetis ingenij.

Fat men are of dull vnderstanding.

Pinguis est, obesus est, pinguetudine diffluit extra modum, quod hebetis, tardi, stupidi ingenij signum est, quod ingenij tarditatem arguit, quî potest in tanto abdomine, in tam vasta corporis mole, spiritus locum habere, ingenio aut menti locus esse? ex illa pinguetudine, illo abdomine, illo sumine nobiles, elegantes, præclaræ cogitationes minimè excitantur.

Pius.

Godly and deuout.

Qui pius est, religiosus, pius in Deum, qui honorem Deo præstat, Deū animo spectat, Deo seruit, qui pietatem & religionem colit, qui suum animum, suas cogitationes, sua consilia ad Deum refert, qui piè religioséque viuit, qui cum pietate vitam ducit, qui omnibus in rebus ducem Deum sequitur, duce Deo vtitur, ad Deum spectat, cuius est vita cum pietate coniuncta, qui nihil non piè, nihil nō cogitat cum religione coniunctum, ei optata omnia contingunt, fœliciter omnia succedunt, nihil non prosperè succedit.

Pœnas iudicio persequi.

To seeke for punishment by law, or to follow the law for punishment.

Milo pœnas à Clodio iudicio persequebatur: id agebat Milo vt pœnas à Clodio debitas iudicio exi-

et. Huius audaciam merita pœna si cōprimitis, cæterorum animos frangetis.

Policitatio officij.

A promise of all dutie, goodwill and diligence.

Quæcunque tibi commendare potero, omni cura diligentia complectar: quæ tibi intelligam esse acmmodata, omnia studiosè persequar, diligenter præabo, meum erga te studium in ijs maximè declarao, quibus plurimum significare potuero tuam mihi stimationem & dignitatem charissimam esse, à me nia in te studia atque officia, quæ quidē ego præare potero, velim expectes: velim vtaris opera mea: dium meum dignitatis tuæ, vel tuendæ, vel etiam gendæ summum omnes intelligent: nihil erit tibi m promptum, aut tam paratum quam in omnibus bus, quæ ad voluntatem, ad commodum, ad amplidinē tuam pertineant, opera, cura, diligentia mea: fiteor atque policeor eximium & singulare meum dium in omni genere officij, quod ad honestatem, gloriam, ad rem tuam spectet: nulla tibi in re ne studium, neque beneuolentia mea deerit. præstò erit, qui antea fui, idem in posterum futurus sum ornando & amplificando: quæcunque mihi tui estandi potestas dabitur, nihil prætermittā, quod tū sit aut in ipsa re, aut in honore verborū: nunm mihi tui aut colendi aut ornandi voluntas deepolliceor tibi studium meum, & operam sine vlla eptione aut laboris, aut occupationis, aut tempomnem meum laborem, omnem operam, curam, ium in tuis rebus consumam: quicquid valeo, tialeo, vniuersum studium meum & beneuolentiā defero: vincam meis officijs cogitationes tuas,

melius:singulari expressit atque exornauit artificio, egregijs picturæ coloribus illustrauit, perfecit, ac perpoliuit egregiè.

Pingues hebetis ingenij.

Fat men are of dull vnderstanding.

Pinguis est, obesus est, pinguetudine diffluit extra modum. quod hebetis, tardi, stupidi ingenij signum est, quod ingenij tarditatem arguit, quî potest in tanto abdomine, in tam vasta corporis mole, spiritus locum habere, ingenio aut menti locus esse? ex illa pinguetudine, illo abdomine, illo sumine nobiles, elegantes præclaræ cogitationes minimè excitantur.

Pius.

Godly and deuout.

Qui pius est, religiosus, pius in Deum, qui honorem Deo præstat, Deũ animo spectat, Deo seruit, qui pietatem & religionem colit, qui suum animum, suas cogitationes, sua consilia ad Deum refert, qui piè religioséque viuit, qui cum pietate vitam ducit, qui omnibus in rebus ducem Deum sequitur, duce Deo vtitur, ad Deum spectat, cuius est vita cum pietate coniuncta, qui nihil non piè, nihil nõ cogitat cum religione coniunctum, ei optata omnia contingunt, fœliciter omnia succedunt, nihil non prosperè succedit.

Pœnas iudicio persequi.

To seeke for punishment by law, or to follow the law for punishment.

Milo pœnas à Clodio iudicio persequebatur: id agebat Milo vt pœnas à Clodio debitas iudicio exi

ret. Huius audaciam merita pœna si cōprimitis, cæterorum animos frangetis.

Policitatio officij.

A promise of all dutie, goodwill and diligence.

Quæcunque tibi commendare potero, omni cura diligentia complectar: quæ tibi intelligam esse acōmodata, omnia studiosè persequar, diligenter præabo, meum erga te studium in ijs maximè declara, quibus plurimum significare potuero tuam mihi istimationem & dignitatem charissimam esse, à me nia in te studia atque officia, quæ quidē ego præare potero, velim expectes: velim vtaris opera mea: udium meum dignitatis tuæ, vel tuendæ, vel etiam gendæ summum omnes intelligent: nihil erit tibi m promptum, aut tam paratum quam in omnibus bus, quæ ad voluntatem, ad commodum, ad amplidinē tuam pertineant, opera, cura, diligentia mea: ofiteor atque policeor eximium & singulare meum dium in omni genere officij, quod ad honestatem, gloriam, ad rem tuam spectet: nulla tibi in re ne- studium, neque beneuolentia mea deerit. præstò erit, qui antea fui, idem in posterum futurus sum eornando & amplificando: quæcunque mihi tui estandi potestas dabitur, nihil prætermittā, quod tū sit aut in ipsa re, aut in honore verborū: nunm mihi tui aut colendi aut ornandi voluntas dee- polliceor tibi studium meum, & operam sine vlla eptione aut laboris, aut occupationis, aut tempo- mnem meum laborem, omnem operam, curam, ium in tuis rebus consumam: quicquid valeo, ti- aleo, vniuersum studium meum & beneuolentiā defero: vincam meis officijs cogitationes tuas.

Policitatio.

A promiſe.

Nihil non agam tua cauſa:nullum pro te labore, nullum onus,aut officium recuſabo,ſubibo omnia tu cauſa,tuis in rebus toto pectore, cunctis viribus co tendam,neruos omnes,vbi res tuæ poſtulabunt,in dam,omnia mihi pro te ſuſcepta,nec difficilia,ſed cunda erunt:mea tibi ſtudia, atq; officia præſtò er Pro te mori poſſum.

Policitatio ſtudiorum.

A promiſe of good will.

Vbi ſe obtulerit occaſio, mea in te ſtudia extab mea in te ſtudia conferam, ornabo te, omnia tibi ſ dia præſtabo, mea ſtudia non deſiderabis.

Pontifex.

The Pope or high prieſt and Biſhop.

Pontificum munus ſuſtinet,Pontificis agit pa Pontificem agit,Pontificis loco eſt, vicariam ope Pontificis loco præbet, Pontificis perſonam ge ſuſtinet.

Poſt longum tempus rediijt.

He came at the length, or it was long be he came.

Aliquando, denique, demum, poſt diurnum t pus,lógo temporis interuallo, cum temporis mu abijſſet, tranſacto iam multorum annorum ſpati dijt, reuertit,reuerſus eſt,accepit ſe ad ſuos lare triam,cunabula,patrias ſedes.

Pot

Poteſtatem ſummam obtinere.

To haue the higheſt authoritie.

Audio te Mediolanum ſummo cum imperio obtinere, tuam eſſe ſummam poteſtatem, ſummũ ius administrandi Mediolani rebus, præeſſe te Mediolano o iure, quod ampliſſimum eſſe poteſt, ea poteſtate, uæ poteſt eſſe mexima: ita te Mediolanum regere, t ſummo vtaris imperio, liceat tibi quicquid velis.

Præclara ſcripta ſunt à veteribus de virtute.

Our Auncients haue written very well of vertue.

ta veteres de virtute ſcripſerunt, vt in libris eorum gulis eniteat, eluceat, emineat, excellat induſtria: æclara ſunt à veteribus ad benè viuendum ſcripta, virtutis præſtantia tradita, prodita, memoriæ manta, monumentis conſignata literarum, ſcriptis excata, conſignata chartis, tradita literis, prodita, liis mandata, conſignata, commendata, comprehẽ. expreſſa, explicata.

Præmia virtutis, honores.

Honour the reward of vertue.

vt inſtituiſti perges, ſi curſum inſtitutum tenebis, am conſuetudinem ſeruabis, omnia quæ ſunt in ublica ampliſſima, conſequeris, premiũ feres tuæ utis eximios honores: ad ſummos honores, ad ea, ſumma ſunt in republica, tua te virtus efferet, exet: merces tuorum meritorũ erit ampliſſima, digs aditum tibi ad maximos honores aperies, pate-

patefacies,viam strues,munies:honorem in Republi-ca nullum frustra petes, multi etiam non petenti vl-tro deferentur.

Præmia virtuti proposita.

Rewards appointed for vertue.

Præmiorum spe magna, admodum firma niti sunt,ij,quorum vita cum virtute traducitur : egre- præmia pro certo expectare,sine dubio polliceri, nè sperare licet ijs,qui virtutem colunt, qui rectè honestè,& cum virtute vitam agunt, peragunt,du- traducunt,viuunt:magna sunt rectè agetibus præ- constituta,proposita:sũma rectè agentes manent pr- mia:certum fructum boni colligent,capient,perci- ent,ferent suæ virtutis, probitatis,officij,optimor- consiliorum atque factorum:mercedem actionum arum expectare certissimam possunt,qui virtutem vita primam habuerunt,quibus in vita virtus fuit tiquissima.

Pro alio soluendum.

You must pay for another.

Dependendum tibi est, quod mihi pro illo sp- disti, pro illo solues, illius promissum præstabis, illo satisfacies. Vide,Soluendum pro altero.

Probabo me tibi esse amicissimum

I will shew my selfe thy very friend.

Nullum erga te officium hominis amantissim- termittam, meam in te non mediocrem,non vul- eximiam,summam,singularem,incredibilem be- lentiam re declarabo,ostendam,patefaciam : q

officiorum genere testificabor, testatam apud te re-
linquam, tibi probabo: sic officijs & studijs illustrabo,
vt eam & tu, & omnes clarissimè cernant, vt ea tibi
usque adeò cunctis hominibus clarissimè pateat: No-
tior & illustrior meus in te animus erit.

Probatio opinionis.

A proofe of my opinion.

Probabo tibi meam sententiam: efficiam, vt opinio
tibi mea cum ratione congruere videatur: ostendam
esse, cur probes meam sententiam.

Procurat mea.

He doth all things for me.

Meas rationes tractat, mea negotia gerit, meas res
curat, administrat, meus procurator est, mea negotia
procurat, is est cui res meas commisi, credidi, com-
mendaui, tradidi, mandaui, sustinet rerum mearum
curam.

Prodigalitas turpis.

To spend wastfully bringeth shame, prodigalitie is a shamefull vice.

Si tuam rem malè dissipaueris, perdideris, consump-
seris, in res inanes erogaueris, conieceris, dedecori
tibi erit, infamiæ, ignominiæ, turpe tibi erit, infamia
consequetur.

Producis rem.

You deferre, prolong or delay the matter.

Id agis, vt rem extrahas, ducas, producas, protra-
has, differas, proferas, proroges, protendas, in aliud

tempus reijcias,protrudas:vt rem suspēdas,sustineas vt rei moram facias,moram inijcias.Vide, Res dila

Proficiscuntur ad Deiotarum.

They take their iourney to Deiotarus.

Ibant, proficiscebantur, commeabant, iter habebant ad Regem Deiotarum, conferbant se, recipiebant se ad Regem Deiotarum: erat illorum iter Deiotarum versus.

Propinqui & affines egregij.

Honourable alliance or noble kindred.

Propinquis & affinibus flores:à propinquis optime paratus es,munitus es:propinquis abundas:copia res propinquorum.

Prouinciam cum laude administrauit

He gouerned the prouince with great prayse.

Prouinciam rexit,præclarè,egregiè administrauit cum laude gessit:magna virtutis & innocentiæ fa prouinciæ præfuit: in illius administratione prou ciæ summa virtus enituit: in gerēda prouincia lau illorum æquauit, quorum nomina propter egregi cta,singularemq; iustitiam perpetuò viuent in ani hominum:quorum vigebit memoria in omnes an multis testata expressaq; rectè factorum monum tis,quorum memoriam ob iustitiæ præclara facta cipiet,ac tuebitur immortalitas.

Publica & priuata æquè curanda

Like care is to be had as well of the publik

as your owne priuate wealth.

Debet vnusquisque suam voluntatem ad publicam ausam aggregare: rempub. curare, reipub. curatio-em habere: reipub. rationibus consulere eo studio ebemus, quo rem nostram familiarem, quo fortunas ostras, quo priuata commoda tueri, complecti, foue- solemus: vnusquisque æquè publicam rem curet ac riuatam.

Puerorum est intemperantia.

Not to be able to order or rule themselues, is childish.

Puerorum hoc est, auidius appetere, vt ad appe-ndum procliuiores sint, vt eos ab appetendo ratio on satis arceat, contineat: vt in appetendo nimis ef-antur, minimè sibi temperent, sibi moderentur, sibi rceant.

Pulchrè factum.

Done honourably.

Nihil à te neque elegantius, neque ad honorem æstantius effici potuit: facinus fecisti pulcherrimum n primis honorificum: speciosa res est, valdeque pla quam præstitisti.

Pusillanimis.

A dastard, coward, or of base courage and stomacke.

Summam in eo animi humilitatem cognoui, animi nissionem, abiectionem, infirmitatem, imbecillita-, tenuitatem, angustias: hominem esse vidi exigui nodum animi, demissi, abiecti, humillimi, infirmi,

imbecilli, perangusti, inprimis pusilli, nihil altum su-
spicientem, nihil spectantem in laude positum, nihil
de laude cogitantē, nullius laudis cupiditate flagran-
tem, auersum ab omni gloriæ studio, in humiles pla-
néque sordidas cogitationes deiectum, tanquam hu-
mi serpentem.

Qua causa speres non video.

I see no cause why you should hope.

Non video, cur speres, quare, quamobrem, qua
causa, qua de causa, quam ob causam, qua ratione ad-
ductus, qua commotus causa, quo impulsus argumen-
to, quæ te ratio, quid rationis in hanc spem adduxit,
impulit? cum in hanc spem venisti, quam rationem
secutus es, quæ te duxit, aut hortata spes est, quid te
fecit vt sperares? tuæ spei causam ignorare me confi-
teor: spei tuæ causa me latet, præterit, fugit: mihi qui-
dem aperta, perspicua, manifesta, satis clara non est,
perobscura apud me est, explorata mihi non est, ob-
scuritatis apud me habet plurimum.

Quamprimum natus sum.

As soone as I was borne, or euer since I was a Child, from my infancie or youth.

Ab initio ætatis, à primo ætatis exordio, à pri-
ma ætate, ab ineunte ætate, à primis temporibus, à pue-
ro, iam inde à puero, iam inde vsque à puero, à pri-
ma pueritia, à primis annis, à teneris, vt Græci dicunt, vn-
guiculis, à die natali, ab ortu primo, à quo die natus
sum, ex quo ingressus in vitam sum, ex quo lucis vsu-
fui cæpi, ex quo vitæ limen attigi, animam duce-
spiritum haurire de cœlo cœpi.

Qua

Quam tu dignitatem esse existimas, ego infamiam puto.

What you esteeme as worship, I take to be an infamy vnto you, or will discredit you.

Qua tu in re dignitatem, ego deformitatem statuo, pono, loco, sitam censeo, positam, locatam, constitutam: quem tu dignitatis, eum ego locum infamiæ puto: quod tu valere ad laudem existimas, ego dedecus in eo, turpitudinemque constituo: vnde tu decus, & gloriam speres exoriri posse, inde ego, ne dedecus emergat, ne emanet infamia, ne turpitudo effluat, magnopere vereor.

Qui consolari à nemine queat.

Comfortlesse, or which cannot be comforted.

Nihil est, quod solatium, consolationem præbere, afferre, parere, solatio esse, cõsolationi esse mihi possit nulla res est, quæ creare, reficere, leuare, vindicare à dolore, liberare sollicitudine, eximere dolore, abducere à cura, auocare à molestia, abstrahere, auellere à mœrore animum meum possit: afflictum à mœrore animum languentem, iacentem erigere, excitare, cõfirmare nulla iam consolatio potest: affectum dolore animum sanare nulla ratio valet: laboranti animo, ægrotanti, pessimè affecto mederi satis nulla ratio valet: parum apta remedia reperiuntur, inutilis, infirmis inanis, superuacanea prorsus omnis medicina est: quis iam homo (dicerem nisi esset impium quis iam Deus) animo meo virtutem, dolore ereptam, restituere possit? quis ea sanare vulnera, ijs vulneribus mederi, medicinam afferre, remedium inuenire, quæ mihi fortu-

na intulit, impoſuit, inflixit ? ita dolore obruor, vt emergere nulla ratione poſſim, ita malis opprimor prorſus vt reſpirare non liceat: reſpuit iam animus meus, quaſi deſperata ſalute, omnem medicinam, remedia cuncta, omnia conſolationum genera: fruſtra in me conſolando ponitur opera, inanem operam ſumit, qui ad me conſolandū aggreditur: inſitus, infixus in animo dolor ita penitus eſt, vt euelli nulla ratione poſſit: vt nulla vis rationum poſſit eſſe tanta, quę illū ne die quidem adiuuante, poſſit euellere, extrahere, educere, eripere: finem facere dolori meo, finem imponere, modum ſtatuere, terminum ſtatuere, dolorē medicari, neque homo eſt, neque res vlla, quæ poſſit: non eſt vt poſſim in dolore mihi temperare, dolore abſtinere, dolorem ſedare, abijcere ipſum me ad eam hilaritatem, eam iucunditatem, quam dolor ademit, reuocare, referre me ad priſtinam animi æquitatem, in eum ſtatum, vnde me dolor deiecit, deturbauit, depulit, detruſit, reſtituere.

Qui Deo ſe dicat optimè facit.

Who ſo dedicateth him ſelfe to God doth beſt.

Qui ſe Deo dicat, addicit, dedit, totum tradit, optimam partem elegit, rectam init viam, curſum capit laudabilem, pręclare vitam inſtituit, egregiè ſibi conſulit, ſapienter facit, qui ſe ad vnum Deum cōfert, qui ſuas omnes cogitationes, omnia ſtudia in vno Deo figit, ac locat, qui ab vno Deo pendere vult, qui vnum Deum curat, contemnit cętera, qui diuina ſtudia, prętera nihil colit: qui Chriſtianam pietatem non communi vulgarique inſtituto, ſed proprio quodam ſtudio, propria quadam mētis inductione complectitur,

is omnium optimè ſuis rationibus conſulit, ac proſpicit.

Quid futurum ſit, ignoro.

I know not what will fall out. or happen.

Quid caſurum ſit, euenturum ſit, quid cadere, quid conſequi poſſit, ignoro, non diſpicio: quid tempus laturum ſit, exploratum non habeo: latent me quæ naſci poſſunt, futura me fugiunt, non aſſequor ea, non aſſequor coniectura, diuinare non poſſum, aut mente præcipere, quæ ferre, parere, patefacere dies ipſa poteſt: futuri caſus aperti mihi non ſunt, mihi non patent, me fugiunt, prætereunt, latent.

Quid illos audis?

Why giueſt thou eare vnto them?

Cur ad iſtorum ſermonem aures tuæ patent? cur horum ſermonibus aures præbes? cur hi tuis auribus utuntur æquiſſimis? cur te tam facilem habent in audiendo? cur tantam audiendi moleſtiam aures tuæ ſuſtinent?

Quis rempub. capeſſet tantis propoſitis periculis?

Who will gladly beare any office, or rule the cōmon vvealth, the ſtate ſtanding thus dangerous.

Qui Rempub. attinget, Rempub. capeſſere, ſuſcipere, tractare, ad Rempub. ſe conferre audeat, tot periculorum metu propoſito, qui ſibi tot impendere, imminere pericula intelligat: quis operam Reipub. dare, in Repub. verſari, Rempub. gerere, adminiſtrare,

ad Rempub.ſua ſtudia conferre, tot periculis impendentibus, imminentibus, animum inducat, facilè ac libenter velit.

Quo animo in te fuerim, ſcio.

I know what my good vvill hath bene tovvard you.

Quo fuerim ſemper in te animo, qui meus fuerit erga te animus, quo ſenſu in te fuerim, quomodo animatus, teſtis ipſe mihi ſum, teſte vti me ipſo poſſum, teſtem habeo conſcientiam meam, teſte licet vti conſcientia mea, conſcius ipſe mihi ſum.

Quod creſcit, minuitur.

Whatſoeuer encreaſeth, may decreaſe againe.

Quicquid augetur, creſcit, maius atque amplius fit, amplificatur, quamcunq; fit ad rem acceſſio, aliquid accedit, accreſcit, eandem minui, imminui, diminui, comminui neceſſe eſt, attenuari, extenuari, iacturam pati, de ea detrahi: diminui, adimi, auferri.

Quod honori obſit.

Impayring your honour.

Hæc honori tuo, tuę dignitati, tuę laudi aduerſantur, aduerſa ſunt, nocent, officiunt, labē inferunt, maculas inijciunt, tenebras offundunt, dãno ſunt, detrimento ſunt, iacturam afferunt, de honore tuo detrahunt, adimunt, auferunt: lædunt honorem tuum, imminuunt, turpi labe inficiũt, quaſi tenebris circumiectis, circumfuſis, offuſis obſcurant.

Ratio aduerſa.

A di-

A diuerse or contrary way.

Alia mea ratio est, diuersa mea ratio est, meæ res alio loco sunt, non eadem mea ratio est, aliter se habent res meæ, nihil simile, nulla similitudo, quid simile? nihil habet res similitudinis, dissimilitudo magna, diuersa omnia, dissimilia, prorsus alia.

Rationes dissentientes.

Vnlike trades.

Dissimillima, diuersa inprimis rerum nostrarum ratio est, meæ rationes admodum à tuis differunt, discrepant, distant, dissentiũt: multũm inter res nostras interest: non idem est mearum ac tuarum rerum status: meæ rationes aliter, ac tuæ se habent, dissimiliter, diuersè, diuersa quadam ratione, prorsus alio modo.

Rarò ad me scribis.

You write seldome vnto mee.

Infrequens es in officio scribendi: raras à te literas accipio: minus sæpè ad me scribis, calamo parcis: officium literarum abs te requiro, in te desidero, impiger admodùm in scribendo non es: crebriores à te literas postulo: non satisfacis officio tuo crebritate literarũ, crebrius vellem ad me scriberes.

Reconciliatus amor.

Reconciled friendship, or made friends againe.

Cum inimicis in gratiam redij, reconciliatus sum, reiecto odio me coniunxi, pacem colui, inimicitias, simultates, odia deposuimus, abiecimus, omnem veterum iniuriarum memoriam, omnem vlciscendi voluntatem ex animo deleuimus, pulso odio successit

amor, odium amore commutauimus, depositis odiis mutuam beneuolentiam suscepimus: orta est inter nos vetere prorsus extincto odio, mutua beneuolentia, animorum nostrorum in amore mutua consensio, ad amandum mutua propensio, animorum ac voluntatum similitudo.

Rectum iudicium.

A good or an vpright iudgement.

A certo, & vero sensu iudicas, quod isti, ne faciant, maleuolentia, & liuore impediuntur: non tuæ mentis oculos liuor obducit, rectum animi sensum in iudicando sequeris, tuum iudicium ratio dirigit, ac moderatur, quod ratio præscribit ac probat, id iudicas, quod istis per maleuolentiam non licet, quam istis facultatem eripuit liuor & maleuolentia.

Reditus importunus.

Your returne was out of time.

In alienum tempus cadit reditus tuus: non redis opportunè, alieno tempore reuerteris: reuertendi maturitas nondum aderat, non erat cur hoc tempore redires: tuum reditum minimè tẽpus postulabat, ratio tẽporis improbat ac dissuadet: minimè conuenit cum tempore tua reuersio: si temporis rationem spectasses redeundi cõsilium non cepisses, aut susceptũ abiecisses, improbasses, vituperasses, reprehendisses, dãnasses, ineptum, absurdũ, auersum à ratione, planè stultum iudicasses.

Rei difficultas.

A busie worke to compasse, A peece of troubl

trouble or the difficultie of the thing.

Difficilis res eſt, laborioſa, non facillima, minimè facilis, difficultatis habet, negotij, laboris plurimũ: nõ ea res eſt quæ facilè, patuo negotio, leui labore, non magno ſtudio poſſit effici, magnæ difficultatis, multi laboris, non patui negotij, non operis exigui: laborioſa, operoſa, grauiſſima res eſt, in qua ſudandum ſit, ſuſtinendi labores, multum operæ ponendum, vigilandum, excubandum animo ſit, non leuiter laborãdum, ſtudij multum, induſtriæ plurimum ſit adhibendum.

Rem meam non curaui.

I regarded not my owne profit.

Nullam hactenus vtilitatis meæ rationem habui, duxi, ſpectaui quid eſſet è re mea, in rem meam, quid ad rem meam pertineret, in rem meam faceret, cõueniret, quid meis rebus expediret, prodeſſet, conduceret, vtile eſſet, vtilitaté afferret, vtilitati eſſet, emolumento eſſet, bono eſſet, fructum pareret. Vide commodis meis non conſului.

Res adducta in optimum ſtatum.

It is brought to a good paſſe or caſe.

Hoc videor mihi eſſe cõſecutus, vt optimam ſpem habere, optimè ſperare, optima ſpe niti poſſumus: eò rem perduxiſſe mihi videor, vt euentũ ſperare quàm ſecundiſſimum liceat: rem vt opinor, ita conſtitui, in eo ſtatu collocaui, in eum ſtatum adduxi, ita cõpoſui, atque confirmaui, nihil vt aduerſum timere, nihil cõtra voluntatem, omnia ſecunda, qualia volumus ex noſtra voluntate, ex animi ſententia ſperare poſſimus iacta ſunt à nobis fundamenta Reipub, ſic inquam vt

certa propemodum in ſpe reliqua ſint. Vide, ad finem optatum.

Res communis.

You ſhall vſe anie thing that I haue, as though it were your owne. Be as bold with my goods as with your owne.

Communicabo tibi, impertiam tibi rem meam: communis inter nos erit mea res: partem capies de mea re, rei meæ particeps eris, non minus tibi quàm mihi, tibi pariter & mihi, æquè vtrique noſtrûm, non mihi magis, quàm tibi, mea res patebit: vtemur communi iure, æquo iure, pari poteſtate mea re: iuris tibi tantum, quãtum ipſi mihi, erit in mea re: mecum rem meam communicabis, communem habebis.

Res dilata.

The matter put off, or deferred.

In Ianuarium reiecta, producta, dilata, prolata, prorogata, protracta, protruſa res eſt: caue ne mihi ſpatium producatur, dies proferatur, tempus prorogetur. Vide producis rem.

Res familiaris integra.

Thy goods are whole or nothing impaired or diminiſhed.

Integræ ſunt adhuc res tuæ: ſalua ſunt hactenus apud te omnia: nihil dum perdidiſti, ſtatus idem est qui anteà rerum tuarum: eodem loco ſunt, quo antea fortunæ tuæ: nihil detractum eſt de fortunis tuis: nullam res aut fortunæ tuæ iacturam facere, nullum damnum tulere, nullum detrimentum paſſæ ſunt, nihil a-

ue

uersi subierunt: nullam partem desideras fortunarum tuarum: nihil eripuit fortuna, abstulit, ademit, detraxit.

Res familiaris imminuta.

Thy stocke is decaied or impaired.

Fortunæ tuæ dissipantur: res familiaris tua disperditur, disijcitur, imminuitur, perditur, damnis afficitur accipit iniuriam, distrahitur: detrahitur de tuis fortunis: iniuriosé tractantur fortunæ tuæ: damna inferuntur fortunis tuis: inuaduntur fortunæ tuæ, irruitur, impetus fiunt in fortunas tuas.

Res fructuosa.

A very profitable thing.

Nihil est vberius, fructuosius, conducibilius, ad vtilitatem præstantius, maioris emolumenti, vnde plus manet vtilitatis, plus emergat commodi, plus existat emolumenti, nihil est è re magis, nihil magis ad rem pertinet, nihil pluris est, tantum continet vtilitatis, quantum fortasse nulla res præterea, quantum haud scio, an vlla res præterea.

Res ita se habet.

It is so.

Induc animum, induc in animum, ita esse: pro certo habe, persuade tibi, pro certo existima: planè credas, ita crede vt minimè dubites, exploratum habeas atque omnino certum, pro comperto habeas: sit hoc apud te minimè dubium, sit exploratum, rem ita se habere, in hoc statu esse, hunc esse rei statum.

Res magna.

certa propemodum in ſpe reliqua ſint. Vide, ad finem optatum.

Res communis.

You ſhall vſe anie thing that I haue, as though it were your owne. Be as bold with my goods as with your owne.

Communicabo tibi, impertiam tibi rem meam: communis inter nos erit mea res: partem capies de mea re, rei meæ particeps eris, non minus tibi quàm mihi, tibi pariter & mihi, æquè vtrique noſtrûm, non mihi magis, quàm tibi, mea res patebit: vtemur communi iure, æquo iure, pari poteſtate mea re: iuris tibi tantum, quãtum ipſi mihi, erit in mea re: mecum rem meam communicabis, communem habebis.

Res dilata.

The matter put off, or deferred.

In Ianuarium reiecta, producta, dilata, prolata, prorogata, protracta, protruſa res eſt: caue ne mihi ſpatium producatur, dies proferatur, tempus prorogetur. Vide producis rem.

Res familiaris integra.

Thy goods are whole or nothing impaired or diminiſhed.

Integræ ſunt adhuc res tuæ: ſalua ſunt hactenus apud te omnia: nihil dum perdidiſti, ſtatus idem est, qui anteà rerum tuarum: eodem loco ſunt, quo antea fortunæ tuæ: nihil detractum eſt de fortunis tuis: nullam res aut fortunæ tuæ iacturam facere, nullum damnum tulere, nullum detrimentum paſſæ ſunt, nihil a-

ue

uersi subierunt: nullam partem desideras fortunarum tuarum: nihil eripuit fortuna, abstulit, ademit, detraxit.

Res familiaris imminuta.

Thy stocke is decaied or impaired.

Fortunæ tuæ dissipantur: res familiaris tua disperditur, disijcitur, imminuitur, perditur, damnis afficitur accipit iniuriam, distrahitur: detrahitur de tuis fortunis: iniuriosé tractantur fortunæ tuæ: damna inferuntur fortunis tuis: inuaduntur fortunæ tuæ, irruitur, impetus fiunt in fortunas tuas.

Res fructuosa.

A very profitable thing.

Nihil est vberius, fructuosius, conducibilius, ad vtilitatem præstantius, maioris emolumenti, vnde plus manet vtilitatis, plus emergat commodi, plus existat emolumenti, nihil est è re magis, nihil magis ad rem pertinet, nihil pluris est, tantum continet vtilitatis, quantum fortasse nulla res præterea, quantum haud scio, an vlla res præterea.

Res ita se habet.

It is so.

Induc animum, induc in animum, ita esse: pro certo habe, persuade tibi, pro certo existima: planè credas, ita crede vt minimè dubites, exploratum habeas atque omnino certum, pro comperto habeas: sit hoc apud te minimè dubium, sit exploratum, rem ita se habere, in hoc statu esse, hunc esse rei statum.

Res magna.

A weightie matter.

Grauis admodum hæc res est, grauitatis, ponderis, habet multum, minimè leuis est, inest in hac re grauitatis, ponderisque multum, non mediocre pondus. Hæc magni negotij res est, admodum operosa, occupationis non exiguæ, eiusmodi, vt curam ac diligentiam non mediocrem postulet, non leuiter curanda, non frigidè, aut languidè agenda, tractanda videatur.

Res meæ meliores essent te defensore.

My affaires had bene in better case, had you looked vnto them.

Res meæ benè ex sententia successissent, prosperè cecidissent, nihil in rebus meis accidisset incōmodè, si tu eas gessisses, administrasses, tractasses, curasses, procurasses: si rebus meis præfuisses, operam dedisses, si rerum mearum, fortunarū, cura penes te fuisset, ad te peruenisset: si tua in rebus meis opera vsus essem: si rationes meæ te curatorem, procuratorē habuissent.

Res minimè impeditæ.

Matters nothing intricate or troublesome.

Res meas tibi tradidi, satis aptas, explicatas, expeditas, optimè constitutas, nullis difficultatibus amplificatas: eiusmodi, vt exhibere tibi negotium aut nullum, aut certè minimum possint, vt labori tibi esse, aut molestiæ nequaquam possint.

Res nostræ similes.

Our businesse is one, or our causes are alike.

Rerum mearum imaginem video in tuis rebus: in rebus tuis meas agnosco: simillima rerum nostrarum

ratio

ratio est: à rebus meis tuæ minimùm differunt: nulla est rerum nostrarum dissimilitudo: planè res meas in tuis agnosco: res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil discrepare: congruunt res tuæ cum meis: rerum nostrarum eadem ratio est, nulla dissimilitudo: qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet: tuæ res nihil differunt à meis, inter res nostras nihil interest, nihil est, quo res tuæ differant à meis.

Res penè confecta.

Almost ended.

Puto rem aut iam esse aliquam, aut appropinqua-re: puto aut confectum iam aliquid esse, aut inibi esse: vt opinio mea fert, res non abest longius, non longè absumus à re, longinqua res non est.

Res præclara.

A matter of great importance.

Magnum quiddam specto, magni momenti, magni ponderis rem in animo voluo; præclara quædam, admodumq; sublimia suspicit, & cogitat animus meus, post hominum memoriam, post homines natos, ex omni memoria, nihil gloriosius.

Respublica penitùs interijt.

The common wealth vtterly vndone or decaied.

Perijt respublica, concidit, nulla prorsus est, formā planè pristinam amisit: actum est penitus de republica: formam, imaginem, simulachrum veteris reipublicæ nullum agnoscas: vestigium reipublicæ nullum superest: fuit respublica: communis res ita dilapsa est, vt ne spes quidem melius aliquando fore, prorsus vlla

relinquatur: perijt omninò reipublicæ salus: non aduersa tantùm est, verùm etiam penitus euersa fortuna reipublicæ: fractæ sunt opes, afflictæ vires, amissa dignitas, extincta salus reipublicæ.

Res reprehensa.

A matter misliked.

Res palàm exagitatur, vituperatur, accusatur, reprehenditur, damnatur, acerbè notatur, infamia notatur, improbatur, sermones ea de re minus commodi sunt, parum honesti dissipantur.

Res saluæ.

All is well with you, you haue no losse.

Res adhuc tuæ tibi sunt integræ, saluæ, incolumes: nullam res tuæ iacturam tulerunt: nihil detractum est de tuis rebus: incolumitatem obtinent res, rationes, fortunæ tuæ: benè est rebus tuis, nihil præter voluntatem, nihil secùs, nihil contra quàm velis.

Robore præstans.

Strong, of great strength.

Neminem cognoui fortiorem, validiorem, in quo plus roboris, firmitatis, viriū inesset, qui firmior esset à viribus, qui virium firmitate præstaret, qui robore corporis illū anteiret, qui viribus magis valeret, cuius esset præstantior fortitudo.

Robustus.

Strong and mighty, valiant or puissant.

Tam firmus es, tam validus, tam fortis, tam robustus, quàm qui maximè, ita paratus es à viribus, vt ne

mo magis: viribus vales, nemo tibi viribus superior est, præstat, antecellit: superiorem viribus neminem habes, paucos pares: firmitate corporis excellis, vires in te sunt firmissimæ: virium, roboris, neruorum in te plurimũ est: egregiè robustus es, validus, firmus, fortis.

Rogo magnoperè.

I instantly desire you, or I pray you hartely.

A te maximoperè, pro nostra summa coniunctione etiam atque etiam peto & quæso: precibus tecum ago quàm possum diligentissimis: rogo te quàm studiosè possum, da mihi hoc, largire, sine me hoc à te impetrare, hoc in me confer gratiæ, hoc impertito gratiæ, noli pati meas esse irritas & inanes preces: sit apud te meis precibus locus: exaudi, excipe meas preces: ne me rogantem suppliciter à te reijcias: meis precibus facilem te præbe. Vide, Maximopere rogo.

Rogo vt hunc suscipias.

I desire you to shew him some fauour.

Pro eo, quanti te facio, quanti es apud me, quanta mea est erga te obseruantia, quantum tibi tribuo, tibi defero, pro mea de te opinione, pro animo, volũtate, studio in te meo, peto à te, vt hominẽ suscipias, complectare, foueas, in tuis habeas.

Rudis.

Rude and ignorant.

Non est cur miremur, si sæpè labitur is, qui est omnium imperitissimus, maximè rudis, maximè insciẽs, cuius ignorantia, inscitia, inscientia summa est, qui omnes inscitia vincit, cui neminem inscitia parem in

uenias, quem omnia latent, qui nihil prorsus nouit, omnium rerum ignarus est, nihil omnino videt, nullam partem doctrinæ tenet.

Rumores incerti.

Vncertaine rumors, newes or tales.

Rumores sunt, satis illi quidem constantes, sed sine autore: rumor est, sed sine capite, sine autore, rumore ipso nuntio: sermones exaudiuntur, prorsus tamen incerti, inanes, infirmi, orti ex voluntate, qui nulla veritate nitantur, dissipati sine causa, autore nullo iactantur hæc sermonibus incertis, sermones ij, quibus haberi fides nulla debeat, vnde merito fides absit, in quibus non sit pondus, qui nihil certum sequantur, qui neque nuntijs, neque literis comprobentur, quos veritas nulla cõfirmet, qui nulla veritate, nullo satis firmo testimonio, nullo prorsus argumento, rationéue nitantur.

Ruri esse, iucundum.

Pleasant being in the countrey.

Ruri esse, ruri habitare, rus colere, rusticari, cũ rusticis esse, in agris esse, rusticam vitam agere, periucũdum est, delectat inprimis, iucunditatem habet, summæ voluptatis est, malè affectũ animum recreat, mœrorem fugat, mœroris medicina est.

Salua republica liberalis, nunc nimis parcus.

Before the publike plague of the realme he was liberall, but now to too sparing or niggardly.

Saluis rebus,rebus nondum perditis, cum salui eramus,ante publica mala,dum Reipub. salus erat integra,incolumi republica,stãte republica, vigente republica;cum respublica suum ius obtineret, sui iuris esset,suum ius possideret,suo iure vteretur, cum optimus esset reipub.status, ante casum reipublicæ, antequam respub.concideret,occideret, periret, liberalitate vtebaris, eos quibuscũ tibi res esset liberaliter tractabas:nunc in omni re frugaliter, parcè, tenuiter restrictè, infra modum potius, quàm suprà modum sumptum facis: in faciendo sumptu, parcus es & illiberalis: satis moderatè, vel angustè potius impensam facis: tuos sumptus, nimis ad frugalitatem reuocas, nimis accurata frugalitatis regula metiris.

Salutatores humaniter excipit.

He welcõmeth friendly all that salute him.

Complectitur, quisquis eum it salutatum, quicunque ad eum honoris causa venit,accedit, adit: euntes ad eũ salutãdi causa, salutantes eum honoris causa, perhumaniter excipit, hilari admodum & benigno vultu,omni genere humanitatis, quod vultu & verbis exprimi possit, quàm licet humanissimè, sic vt nihil humanius eo vultu,qui facilè gratiam ineat, beneuolentiam conciliet, hominum animos amore deuinciat,ad amandum alliceat.

Sanum iudicium.

A sound iudgement.

Optimam partem elegisti,sapienter vitam instituisti,rectum cursum cepisti,optimo iudicio vsus es, sa-

pienter judicasti, cum te ad ingenuarum artium studia contulisti.

Sapientes futura præuident.

A wise man foreseeth that which is to come.

Sapientia præditi longè in posterum prospiciunt, res futuras vt præsentes intuentur, tanquam oculis cernunt: sapientibus euenta rerum patent, ante oculos futura sunt: sapientes percipiunt animo futura, coniectura futuras res assequũtur, ea quæ impendent tanquam ex aliqua specula prospiciunt. Vide, Vitæ approbatio.

Sat diues.

He is sufficiently rich.

Satis erat diuitijs instructus, munitus, paratus à re, res erat ei familiaris satis ampla, satis habebat, satis possidebat diuitiarum, satis ei diuitiarũ erat: minimę erat ei angusta res domestica: satis valebat opibus.

Satis diu vixi.

I haue liued long enough.

Iam me ad exitum vitæ penè natura ipsa perduxit, ætatis satis superq; vixi: nõ est cur me pœniteat, quãtum vixerim: vixi vitam satis diuturnam: cursus mihi vitæ iam penè confectus & absolutus est: decursum mihi iam propè vitę spatium est, quantulum mihi vitę spatium restat: quantulum mihi vitę restat, superest, reliquum est, relinquitur, tanquam à carceribus ad metam vitæ iam perueni: vixi quatenus homini licet, quatenus homini satis esse possit: extremæ senectutis onus sustineo: extrema mihi vitæ pars agitur.

Scelus

Scelus committere.

To commit ſome hainous fault, or miſchieuous deede.

Grauiſſimè peccas, ſceleratè agis, ſummum dedecus admittis, piaculum committis, maximo te ſcelere adſtringis, obſtringis, culpam grauem committis, iniquiſſimè facis, ſcelus committis, perpetras.

Scio quanti hunc æſtimes.

I know what count you make of him.

Noui locum, quem tenet apud te, noui, quo ſit apud te loco, qui ſit apud te, quanti eum facias.

Scribendo præſtas.

Thou excelleſt in writing, or thou writeſt exceeding faire.

Scribis egregiè, ſcribendi laude excellis, ſubtiliter & eleganter ſcribis, ita ſcribis, ita verſaris in ſcribendo, ita te in optima ſcribendi ratione exerces, tua vt excellat induſtria, ſcribis vt pauci, propriam quãdam laudem in ſcribendo conſequeris: præclara ſunt, quæ ingenio ſtudioque paris, quæ tua parit induſtria: mirabiles ſunt, minimè vulgaris ingenij & induſtriæ tuæ fructus.

Seditio peſtis rerumpublicarum.

Sedition, diſcord or variance, is a plague in common wealths.

Multas reſpublicas ciuiles diſcordiæ perdiderunt, domeſticæ ſeditiones, inteſtina bella, cõtrouerſiæ inter ciues, partium cõtentiones: è ciuilibus diſcordijs.

contentionibus,controuerſijs,diſſentionibus,ſeditionibus multarum rerum publicarum pernicies fluxit, manauit, orta eſt.

Seditio peſtis vrbium.

Sedition a plague of cities.

Ciuiles diſcordiæ, domeſticæ ſeditiones, ciuium diſſentiones multas vrbes, opibus admodum florentes,euerterunt,ſolo æquarunt,diruerunt,exciderunt, afflixerunt, perdiderunt, ſuſtulerunt, multis vrbibus perniciem,exitium,peſtem,excidium, ruinam, interitum attulerunt,exitio fuerunt.

Senes prudentiores.

Old men wiſer.

Senum conſilia non ſæpè inutilia ſunt,inania, ſtulta, abſurda,rarò labitur ſenilis ætas in conſilijs : ſapienter ferè conſulit ſenilis ætas: optimis ac firmiſſimis rationibus ferè ſemper nititur ſenilis opinio, ſententia: ſapienter conſulunt ſenes, optimam partem eligunt,non peccant in conſilio, non errant, non labuntur,non offendunt:quorum grandior eſt ætas, qui longius ętate proceſſerunt,is eorum ſolet eſſe ſenſus, qui à ratione non diſcedat,recedat,procul abſit,qui cum ratione congruat, quem ratio confirmet, à quo ratio non diſſentiat.

Senſus animi latens.

My inward mind or thought, not able to be expreſſed.

Mentis cogitata,conſilia, animi ſenſus, ſenſus intimos,non eſt,vt poſſim enunciare, patefacere, oſtende-

dere:exprimēdis animi ſenſis impar oratio eſt, animi ſenſa non efficiunt, verba deſunt, apta verba requirū-tur: mentem oratio non aſſequitur, non æquat, exprimere ſatis non poteſt.

Sententia è republica.

A ſentence in the behalfe, or for the profit of the common wealth.

Sententiæ noſtræ, ſi minus è re tua ſunt, reipub. rationibus conducunt: tuam ſi vtilitatem oppugnant, reipub. commoda tuentur, ſi tibi detrimentum, reipub. commodum afferunt: tua ſi minuunt, reipub. augent commoda: ſi tuis aduerſantur, reipub. rationibus expediunt.

Sententia à prudentibus approbata.

A ſentence or opinion approued of all wiſe men.

Tua ſententia magnum apud eos, qui rectè iudicāt pondus habet: plurimi eſt apud intelligentes opinio tua, ſenſus tuus, iudicium tuum, id quod tu probas, id quod placere tibi ſentiunt, quod tu optimum cenſes, quod teſtimonio tuo confirmatur: grauis eſt, magni momenti eſt, minimè leuis eſt, magni ducitur, autoritatis habet plurimum, non vulgarem obtinet locum apud ſapientes opinio tua.

Sermo tuus ad me perlatus.

Your talke came to my eares.

Tuus ad me ſermo per honeſtiſſimos perlatus eſt, tuum ad me ſermonē detulerunt homines honeſtiſſimi, mihi ſignificātur, aperuerunt, narrarunt, ipſa mihi

contentionibus,controuerſijs,diſſentionibus,ſeditionibus multarum rerum publicarum pernicies fluxit, manauit, orta eſt.

Seditio peſtis vrbium.

Sedition a plague of cities.

Ciuiles diſcordiæ, domeſticæ ſeditiones, ciuium diſſentiones multas vrbes, opibus admodum florentes,euerterunt,ſolo æquarunt,diruerunt,exciderunt, afflixerunt, perdiderunt, ſuſtulerunt, multis vrbibus perniciem,exitium,peſtem,excidium, ruinam, interitum attulerunt,exitio fuerunt.

Senes prudentiores.

Old men wiſer.

Senum conſilia non ſæpè inutilia ſunt,inania, ſtulta, abſurda,rarò labitur ſenilis ætas in conſilijs: ſapienter ferè conſulit ſenilis ætas: optimis ac firmiſſimis rationibus ferè ſemper nititur ſenilis opinio, ſententia: ſapienter conſulunt ſenes, optimam partem eligunt,non peccant in conſilio, non errant, non labuntur,non offendunt: quorum grandior eſt ætas, qui longius ętate proceſſerunt,is eorum ſolet eſſe ſenſus, qui à ratione non diſcedat,recedat,procul abſit,qui cum ratione congruat, quem ratio confirmet, à quo ratio non diſſentiat.

Senſus animi latens.

My inward mind or thought, not able to be expreſſed.

Mentis cogitata,conſilia, animi ſenſus, ſenſus intimos,non eſt,vt poſſim enuntiare, patefacere, oſtendere

dere: exprimēdis animi ſenſis impar oratio eſt, animi ſenſa non efficiunt, verba deſunt, apta verba requirū-tur: mentem oratio non aſſequitur, non æquat, exprimere ſatis non poteſt.

Sententia è republica.

A ſentence in the behalfe, or for the profit of the common wealth.

Sententiæ noſtræ, ſi minus è re tua ſunt, reipub. rationibus conducunt: tuam ſi vtilitatem oppugnant, reipub. commoda tuentur, ſi tibi detrimentum, reipub. commodum afferunt: tua ſi minuunt, reipub. augent commoda: ſi tuis aduerſantur, reipub. rationibus expediunt.

Sententia à prudentibus approbata.

A ſentence or opinion approued of all wiſe men.

Tua ſententia magnum apud eos, qui rectè iudicāt pondus habet: plurimi eſt apud intelligentes opinio tua, ſenſus tuus, iudicium tuum, id quod tu probas, id quod placere tibi ſentiunt, quod tu optimum cenſes, quod teſtimonio tuo confirmatur: grauis eſt, magni momenti eſt, minimè leuis eſt, magni ducitur, autoritatis habet plurimum, non vulgarem obtinet locum apud ſapientes opinio tua.

Sermo tuus ad me perlatus.

Your talke came to my eares.

Tuus ad me ſermo per honeſtiſſimos perlatus eſt, tuum ad me ſermonē detulerunt homines honeſtiſſimi, mihi ſignificātur, aperuerunt, narrarunt, ipſa mihi

verba tua exposuerunt: perlatus est, delatus, allatus est ad me tuus de me sermo.

Sermo inhonestus.

Vnhonest talke.

Væ tibi, si turpiter aliquid dixeris, si minus honestè, si temerè, parum consideratè, non vt ratio præscribit, præter honestatem, contrà quàm conueniat, contrà quàm deceat, contrà quàm liceat, non vt conueniat, deceat, liceat, minus quàm conueniat, deceat, secus quàm conueniat, deceat, liceat, aliter atque cõueniat, deceat, liceat, si quod ex ore tuo paulò turpius verbum exciderit, si oratio tua finibus excesserit ijs, quos honestum, quos ratio, quos modestia præscribit.

Sermones nostros diuitijs antefero.

I preferre our talke or conference before riches.

Omnes omnium diuitias cum nostris sermonibus non confero: pluris apud me sermones nostri, quàm omnes diuitiæ sunt: sordent apud me præ nostris sermonibus omnes diuitiæ: sit modo sermonum nostrorum copia, thesauros omnes contemno.

Seruabo promissa.

I will keepe my promise.

Dabo operam, quod pollicitus sum, vt re præstem, exitu præstem, exequar, efficiã, re confirmem, vt præstem fidem meam, soluam fidem, tuear, seruem, probem, vt promissa seruem, obseruem, tuear, præstem, promissis ne desim, ne fides in promissis mea desideretur, vt fidei satisfaciam, ne de fide mea parũ videar

labo-

laborare, vt à meis verbis, ab affirmatione mea, à promiſſo exitus rei ne diſſentiat: vt verba res confirmet, vt id quod dixi, veritas probet, vt ſtem promiſſis, à promiſſis ne diſcedam: præſtabo fidem meam, perſoluam promiſſum, quæ pollicitus ſum exitu præſtabo, ſoluam fidem meam, tuebor fidem meam, ſeruabo promiſſa, fidem non fallam, fidei non deero: ſtabo promiſſis.

Seruata dignitas.

Keeping my honor or worſhip.

Sit modò dignitas incolumis, adimi de fortuna non recuſo. liceat modò dignitatem tueri, incolumem ſeruare, permaneat dignitas in eodē ſtatu, modò ne cogar de ſtatu meæ dignitatis demigrare, ſit eadem dignitas, ne mutetur, ne diminuatur, ne lædatur, ne qua iniuria, damno, detrimento afficiatur, ne quid iacturę faciat, ne quam iacturam ſubeat, ſuſtineat, ferat, patiatur, ne damni quid faciat, ne de dignitate detrahatur, adimatur, imminuatur.

Simulatio aliena à viro bono.

Diſſembling muſt be farre from a good man, or honeſt men ought not to faine and diſſemble,

Virum bonum ſimulatio non decet, non cadit in virum bonum ſimulatio, ab omni ſimulandi ſtudio vir bonus longè abeſt: non decet ſimulare, figmenta non probantur: aliud ſentire & loqui, non eius eſt, qui vir bonus haberi velit: viri boni non eſt fingere: artem ſimulandi qui ſequitur, bonorum in numero non eſt, bonorum numero excluditur, longè à bonorum conſuetudine diſcedit.

Sine incommodo exploratus.

Tried without any losse.

Lætor, quòd mercede non ita magna, leui detrimẽto, non admodum graui damno, satis exigua iactura quomodo sis erga me animatus, quo erga me animo sis, quo sensu sis, qui tuus in me sit animus, qui sit sensus, intellexi: tuum animum, tuum sensum intellexi, perspexi, cognoui, aperui, patefeci.

Singulare fatum.

A strange destinie.

Præcipua, propria, minimè communis mea fortuna est: singulari sum fato, longè alia conditione ego sum, ac cæteri: est mea conditio, mea fortuna, vt conferri mecum nemo possit, vt exemplum simile planè nullum extet.

Si per otium potero.

If I haue any leisure.

Si quid otij nactus ero, literas ad te dabo: si otium erit, si vacabo, si per occupationes licebit, si permittẽt curæ, si quid habebo vacui temporis, si quid erit spatij, si quod surripere spatium licebit, siquid ab occupationibus impetrare temporis licebit: nisi occupationes vrgebunt, si mei iuris ero, si qua hora meo arbitratu licebit, vti si negotijs vacabo: si vinculum illud occupationum, quo & assiduè astringor, & arctissimè non dico prorsus exoluetur, sed paululum modo paulisper, aliquantum, aliquantisper, nonnihil aliqua ex parte laxabitur: si vacuus ero, curarũ expers, liber negotijs: si me ijs rebus, quibus nunc teneor implicatus, explicauero: si dabitur otium, si quies erit, si quies

cer

cere licebit à curis, negotijs, occupationibus, molestijs.

Si potero tibi nauare operam, faciam.

If I can do you any pleasure, or I can stand you in any steede, I will do it.

Si accidet vt operam nauare tibi possim, vt opera mea tibi vtilis esse, in rem tuam esse, è commodo tuo, ex vsu tuo esse possit, officio meo non deero, satisfaciam officio meo, officium meum præstabo, non committam, vt officium meum desiderari possit, vt meæ partes requirantur, si cõtinget, si euenit, si vsu veniet fierit, si res, si tempus, si occasio feret, postulabit, poscet, exiget, requiret, si occasio se offeret, se dabit, se ostendet, offeretur, dabitur, ostẽdetur, si fortuna feret occasionem, attulerit, detulerit, præbuerit, ostenderit, si tempus accidet: si mihi grata omnia ac libera essẽt, si essent omnia mihi solutissima.

Si videtur fieri posse.

If you thinke that it may be done.

Si tibi res facultatem videtur habitura, vt id quod cogitas, consequi possis, si videris id posse consequi: si putas posse fieri: si euentum speras cum animo tuo congruentem, non alienum, non abhorrentem à tua voluntate.

Sollicitudo.

Carefulnesse, or thought taking.

Grauem curam suscepi, grauis me excipit cura, grauis in me incubuit sollicitudo, acerba mihi inuasit sollicitudo.

Soluendum pro altero.

To pay for another.

Pro illo ſolues, illius promiſſa tu præſtabis: dependendum tibi eſt, quod mihi pro illo ſpopondiſti: illius promiſſio, ſolutio tua erit. Vide, pro alio ſoluendum.

Specie capi.

To be taken with outward ſhew or beautie.

Specie capitur adoleſcentia, oblectatur, gaudet, lætatur, ſpeciem amant adoleſcentes.

Spe deiecti.

Paſt hope of that which before they ſurely truſted vpon.

Ex magna ſpe deturbati, deiecti, detruſi, depulſi iacent: ex alta ſpe deciderunt: ſpem illam quã ſuſceperant, abiecerunt, depoſuerunt, omiſerunt: ſpe non tenentur, vt antea, non paſcuntur, non aluntur: non eo quæ antea ſpes tenet, paſcit, alit: ſpes iam omnis abijt, diſceſſit, euanuit, nulla prorſus iam eſt: firma ſe ni ſpe putabant, ea quàm ſit imbecilla, nunc intelligunt

Spe excidi.

I was deceiued.

Spes me fefellit, opinione ſum deceptus, falſa m ſpes aluit, falſa lactauit opinio.

Spes bonæ famæ.

Hope of a good name.

Si tuam conſuetudinem tueberis, ſi vt inſtitui perges, optima conſequetur fama, hominum exiſt

ma

matio, præmium feres famam.

Spes de virtute alicuius.

Hope of the vertue of one.

Spem affers eximiam summæ virtutis: adducis me summam in spem eximiæ virtutis: facis vt sperem de tua virtute, eaque minimè vulgari: inclinat animus meus, à te videlicet impulsus, ad optimam spem tuæ virtutis eximiæ: es tu quidem apud me in egregia spe virtutis propè singularis.

Spes falsa.

A vaine hope.

Spes mea frustrata est: aliter, atque opinabar euenit, accidit, contigit, successit: non is quem volebam exitus consequutus est: successit præter sententiã, cõtra voluntatem, non vt volebam, secus atque opinabar: exitum sortita res est alienum à sentẽtia mea, dissimilem voluntati, minimè cum animo congruentem, ab animo meo discrepantem, diuersum, abhorrẽtem.

Spes frustrata.

Hope frustrate, or deceiued.

Spes me fefellit, frustrata est, decepit, delusit: spem meam non is quem volebam exitus est consequutus: non successit vt sperabam, nõ processit ex animi sententia: aliter ac sperabam, contigit, accidit, euenit: exitum res habuit cõtra spem, alienum à spe: inanem fuisse meam spem exitus rei declarat.

Spretum alterius consilium.

The counsell of another set light by.

Non egeo, non indigeo tuis præceptis, admonitionibus, consiliis: superuacanea sunt, parum vtilia, nullius emolumenti, minimè necessaria, locum apud me non habent, à me non requiruntur, non desiderantur, non expectantur tua præcepta, tuis mihi monitis nequaquam opus est: tuis carere monitis facilè possum.

Standum promissis.

Promises are to be kept.

Dependendum tibi est, quod promisisti: volo stes promissis, promissa serues, fidē tuearis, fidem soluas, quod promisisti, re præstes, cum tuis verbis facta consentiant, promissa tua exitus confirmet, ne fidem tuā fallas: falsa ne fuerint, inania, irrita promissa tua.

Stat sententia.

I am determined or fully purposed.

Satui, decreui, hoc mihi proposui, hoc deliberaui, consilium hoc cepi, quiduis potius perpeti, quam susceptam rem abijcere, ab incœpto desistere, institutū omittere. Vide, tenax sententiæ.

Status rei.

The state of the thing.

In hoc statu res est, rei status hic est, res ita se habet, ita res habet, eiusmodi res est, hac in re sunt, in causa sunt, hoc loco res est.

Status temporum miserrimus.

The state of our time is most miserable.

Nemo est, cui rectè sit in hoc temporum miserrimo statu, in hoc tam misero temporum statu, his temporibu

poribus, his tam miseris temporibus, tam duris, tam aduersis, tristibus, infaustis, iniquis, improbis, perditis tam alienis ab omni virtute, à bonis artibus, ab omni rectè viuendi ordine ac ratione, in hac tam aduersa, tam dura, tam iniqua, tam misera, tam infelici temporum conditione: in tanta prauitate, atque improbitate, tantisque temporum vitijs, in his omni scelere ac flagitio temporibus refertis: in hac omnium rerum perturbatione, malorum colluuie, doctrinarum artiumque liberalium pernicie.

Stomachi difficultas.

A weake stomacke.

Stomachus languet, infirmus est: malè se habet, stomachi virtus iacet, languet, debilitata est, infirma est, imbecilla, imminuta, nulla prorsus, minimè ad concoquendum apta: languente stomacho sum, infirmo, imbecillo, malè constituto: stomacho nō vtor optimè, stomachus laborat: non est qualem digerēdi ratio requirit, qualem optima valetudo postulat cruditas stomachi multos conficit adolescentes.

Studere rebus leuibus.

To studie toyes.

Rebus leuioribus tuum studium das, tibi placent leuitates: contemplaris, sequeris, amas inania: contulisti tuum studium ad res inanes: colis ea, quæ non consistunt, nihil habent firmitudinis, nihil grauitatis, nihil ponderis, inania sunt, leuia, nullius ponderis, infirma, minimè solida: amas ea quæ solidum nihil habent.

Studia relinquere.

To forsake his studies.

Multam literis salutem dicere, in animo est: prorsus abijcere studia cogito, seiungere me penitus à studijs, vsum studiorum in perpetuũ dimittere, minimè de studijs in posterum laborare, meam operam, meũ tempus, meam industriam à studijs aliò traducere, transferre, conferre.

Studia omittere ob valetudinem.

To leaue off studying by reason of sickenesse.

Cum sis valetudine infirmus, me perlibente vsum studiorum dimittes, summa mea voluntate studia depones: libentissimè tibi largior, perlibenter concedo, vtraque manu do, vt à studiorum consuetudine te seiungas: te à studijs discedere facillimè patior: in studijs omittendis cum tuo sensu meus quoque sensus congruit.

Studiorum in omnibus vtilitas.

Studie alwaies profitable.

Studia nunquam non prosunt, non vtilia sunt, non vtilitatem pariunt, non emolumento sunt, non fructum ferunt, studiorum vtilitatem dies non imminuit: non terminatur spatio temporis, non definitur vlla die, perpetua est, eadem est in omni tempore, vitę par est studiorum vtilitas. studijs res secundæ ornantur, aduersæ adiuuantur: à studijs delectatio petitur in secunda fortuna, salus in aduersa: studiorum fructus in omni fortuna idem est: studiorum tractatio nunquam non vtilis, nunquam est infructuosa: habent studia quo iuuemur in omni vita, in omni fortuna, in omni loco: ecquando studijs non iuuamur? ecquæ dies vtilitatem

tilitatem ſtudiorum extinguit, aut imminuit? de ſtudiorum vtilitate nihil fortuna, nihil hominum iniuria, nihil ne dies ipſa detrahit.

Studium perueſtigandi.

A deſire to ſeeke out.

Vt poetarum fabulæ narrant, diu ac multum Proſerpinam filiam, quam inferorũ Deus Pluto ſurripuerat, Minerua perquiſiuit, inueſtigauit: multum ſtudij poſuit: Valdè vigilauit Minerua in filia perquirenda: omnia loca permeauit, perluſtrauit, inueſtigauit, penetrauit: quo non adiuit, nõ acceſſit, vt filiam Minerua reperiret, nullum Minerua locum, nullas in quærenda filia latebras omiſit.

Studium famæ.

A deſire of name or glorie, or to be made famous.

Id eſt omnibus optandum, vt benè audiant: benè vt ei dicatur, honeſtam famam, egregium nomen, bonam apud homines opinionem conſequatur: vt eius nomẽ fama divulget, pervulget, circumferat, circumgeſtet, per orbem terrarum diſſipet, ad vltimas terrarum partes, ad vltimas terras peruehat, vt eius nomẽ fama celebretur, omnium ſermonibus extollatur, ſit ore omnium, vt nominis fama ad extremas terras peruadat.

Sub virtute omnia.

All things ſubiect to vertue.

Summa virtutis poteſtas eſt: præeſt virtus cunctis rebus humanis, regit omnia, temperat, moderatur ad

ministrat: omnia sunt in potestate virtutis, ipsa nemini ei omnes & omnia parent: virtus latè dominatur, regnat vbiquè locorum, imperium habet in omnes res, vim habet infinitã, valet ad omnia, assequitur omnia, summum possidet ius, vincit omnes opes, omnes superat difficultates, durissima quæque perrumpit, quaslibet angustias, quæuis claustra pertransit, illustrat omnes tenebras, lucet in tenebris, pulsa loco manet, non surripitur furto, non eripitur vi, non vetustate senescit, non incendio corrumpitur, nullis capitur insidijs, nullos fortunæ casus extimescit, planè omnium rerum domina, omnium regina.

Summa de te sperant.

Great things are looked for at your hands.

Magnum quendam atque excellentem virum te sperant futurum: expectantur à te, quæ à summa virtute, summoque ingenio expectanda sunt: nihil humile, nihil vulgare, nihil angustum, omnia excelsa, ampla, mira, diuina prorsus à te expectantur.

Summum beneficium.

An especiall benefit, a singular good turne.

Hoc ego summi beneficij loco ponam, numerabo inter maxima beneficia referam: hoc apud me non exigui beneficij, non vulgaris gratiæ locum obtinebit: ita credam, tulisse me beneficium singulare, gratiam tantam, quanta potest esse maxima.

Sumptibus impar.

Not able to beare so great costes, or charges.

Quis

Quis ita firmus ab opibus est, vt sustinere sumptũ possit? cuius diuitiæ sumptui pares esse possint? ferendo sumptui quis sit? tantam impensam quis sustineat? ita magni sumptus fiunt, vt ferri non possint: ita grauis est impensa, vt debilitare, atque opprimere quemuis possit: non is est sumptus qui ferri possit: supra modum, immoderatus est.

Tacere.

To hold your peace, or keepe silence.

Non faciam vt dicam: tacitum relinquam, tacitus prætermittam, tacitus pertransibo, tacebo, silebo, silẽtio involuam, silentio percurram, prorsus hoc omittam, abstinebo, oratione mea non attingam, verbum non faciam, sermonem hac de re nullum habebo.

Tanti me non facio.

I set not so much by my selfe.

Hoc mihi non sumo, non assumo, non arrogo, non adscisco: ad hunc me sapientiæ gradũ peruenisse nõ puto, eam mihi sapientiam contigisse non sentio: fateor ●ò me sapientiæ non peruenisse, ea me sapientia non esse, non vsque adeo me sapere, non ita mihi placeo, non ita mihi assentior, non eam de me opinionẽ suscepi, non ita me effero, nõ mihi tantum tribuo, non in me tantum statuo, pono, loco, non ipsi mihi tanti sum, non ita valdè me amo, non ipse me tanti facio, æstimo, pendo, puto, reputo, duco.

Tecum sentiam, assentiente patre tuo.

I will agree with you, if your father like of it.

Assentiar tibi, probabo tuum consilium, meam sen-

sententiam ad tuam aggregabo, meum iudicium cum tuo coniungam, ita sentiam quod tu sentis, ita faciundum iudicabo, si modo, id vt facias, suadet, censet, autor est, consulit pater tuus: assentiar tibi, assentiente patre tuo, si facis approbante patre, si tuo cum iudicio patris tui iudicium congruit, si de patris sententia facis, si pater non dissentit, si ad tuam sententiam pater accedit.

Teipso neglecto gratificaris alijs.

You gratifie, or pleasure other, not esteeming your selfe, or not regarding your owne profit.

Alienam voluntatem vt sequaris, vt alienæ voluntati morem geras, vt alijs satisfacias, aliorum causa te ipsum destituis, deseris, derelinquis, de alijs plurimùm de teipso, tuisq; rebus minimè laboras: aliena tibi curæ sunt, tua negligis, aliorum rationes pluris apud te quàm tuæ sunt, propensior ad alios, quàm ad teipsum tua voluntas est: quid alijs placeat, quid aliorum è re sit, attendis, ratio rerum tuarum quid postulet, minimè cogitas: præ alijs teipsum negligis: vt sequaris alios, discedis à teipso, deficis, desciscis.

Tempestas spectanda in nauigatione.

In sayling, the weather is to be marked, or looked on, or in passage of the sea, the weather must be weighed or considered.

In nauigando, tempestati obsequi artis est, parere tempori: ad rationem temporis consilia accommodare, quasi ducem sequi tempestatem, spectare quid postulet, pendere oportet à tempestate, spectanda tempestas est, ad tempestatem consilia dirigere debemus, habenda

habenda tempeſtatis ratio eſt: curſus nauigationis ad rationem tempeſtatum moderandus, dirigendus, tenendus.

Tempeſtate ſecunda nauigauimus.

We haue wind and weather, we ſhal ſayle very proſperouſly, we wil take time while time ſerueth.

Quæ prima nauigandi facultas data erit ea vtemur, nacti tempeſtatem oportunam, idoneam, aptam, minimè aduerſam, proſperam, ſecundam, diſcedemus, ſoluemus, proficiſcemur, vela faciemus.

Tempori parere ſapientis eſt.

It is wiſedome to giue place to time.

Tempori cedere, neceſſitati parere, res ad tempus accõmodare, vti tempore, quæ tempus poſtulet, ea ſeruare, atque exequi, ſapientia eſt, ſapientiæ eſt, ſapientis eſt, conuenit ſapienti, proprium ſapientis eſt, decet ſapientem, ad ſapientem pertinet: qui tempus cõtulit, qui rationem temporis habet, qui nullam rem agit, quam temporis improbare videatur, is verè ſapiens eſt, hunc verè ſapientem dicas, ſapientem ſi quis hunc appellat non errabit.

Tempus matutinum.

Morning or dawning of the day.

Prima luce, ſummo mane, diluculo, primo mane, cùm luceſceret, albeſcente die, in ortu ſolis, oriente ſole.

Tempus veſpertinum.

Euening, or euen tide.

Aduesperascit, vespertinum crepusculũ adest, nox aduentat, lucem tenebræ pellunt, vesperum appropinquat, diei iam succedit nox, dies abit nocte aduentante, cedit iam nocti dies.

Tempus anni incommodum.

An euil, or unfit time of the yeare.

Anni tempus non fert, non permittit, non patitur, non concedit, non conuenit, alienum est, parum aptum, aduersum anni tempus: non licet per anni tempus: aduersatur anni tempus: pugnat cum ipsa re temporis ratio: aliud planè tempus, aliud res postulat, desiderat, requirit: rei maturitas non adest, non conuenit cum re tempus.

Tenax sententiæ.

Obstinate in opinion, that will haue his owne will.

Ab hac sententia deduci non possum: hanc deponere, & aliam suscipere opinionem vix ægrè, nullo modo, nulla ratione, nequaquam, neutiquam, minimè possum, prorsus non possum: Siquis in recta sententia sibi cõstat, ei magna laus debetur. Si vocet ad exitum vitæ, non faciam, vt hunc sensum amittam.

Tibi amicisque tuis gratificabor.

I will gratifie, or pleasure thee and thy friends.

Cupio, volo non solum tua, verum etiam tuorum amicorum causa studio aliquid agere, quod tibi, amicisque tuis gratum sit, gratum ac iucundum accidat, placeat

placeat, satisfaciat, inire gratiam & apud te, & apud amicos tuos ex aliqua re velim: opto gratificari: rem gratam facere, aliquid efficere, aliquid præstare tua, tuorumque amicorum causa, ex quo tu & amici tui voluptatem, iucunditaté, lætitiam capiant, sumant, hauriant, colligant.

Tibi tuisque operam dabo.

I will do my best for you and yours.

Volo, cupio non solum tua, verum etiam eorum qui à te diliguntur causa, rem gratam facere, gratificari, seruire non solum tibi verum etiam amicis tuis, seruire voluntati, & commodo non solum tuo, verùm etiam amicorum tuorum inire gratiam officijs meis, non à te modò, verùm etiam ab amicis tuis: tuam amicorumque tuorum officijs meis, gratiam quæro: aliquid efficere, nauare, quod tibi, amicisque tuis gratum sit, placeat, satisfaciat, voluptatem, iucunditaté, lætitiam afferat valdè velim.

Timidus.

Fearefull, or cowardous.

Multos ita pusilli, infirmique animi videas, inuenias, qui ad omnes casus extimescant, pertimescant, timeant, metuant, terreantur, deterreantur, perterreantur, timore commoueantur, metu perturbentur, afficiantur, timorem suscipiant: multos ob infirmitatem, imbecillitatem, tenuitaté animi quilibet casus deterret, perterret, perterrefacit, metu afficit, perturbat, in timorem conijcit, ad timorem impellit.

Tranquillus animus.

A quiet mind.

Vix credas, non facilè putes, ægrè possis cogitatione assequi, quàm æquo animo sim, tranquillo, quieto, ab omni cura vacuo, quàm omni vacem perturbatione, quàm sim omnis expers curæ, quàm procul absit animus meus ab omni cura, quàm tranquillo animo sim, quàm tranquillè agam, quàm tranquillè agat animus meus, qua meus fruatur animus tranquillitate, quæ sit animi mei tranquillitas, quàm nulla sit animi mei perturbatio, cura, molestia, quàm parum animus meus cura fluat, iactetur, agitetur, commoueatur: æquitatem animi mei, tranquillitatem, securitatem, quietem vix credas, haud facilè conijcias, assequi cogitatione vix possis.

Tribuas hoc amori nostro, vt me honestes.

Do so much for friendship sake, as to commend me in your talke abroade, or to speake well of me, and giue me your good word and report.

Meis libris velim, si minus ex animo potes, gratiæ saltem causa suffragare: meis libris, si minus iudicij, at gratiæ saltem causa faueas: quod obtinere à iudicio tuo fortasse non possum, impetrem ab amore, vt mea scripta probes, cõmendes, tuearis: quod veritati non potes, amori tribue, vt mea tuo testimonio subleues, tua commendatione exornes, honestes, in honorem adducas.

Trib. pl. Reipublicæ Romanæ nocuerunt.

The tribunes did much hurt and hinde-

rance

rance to the common wealth of Rome.

Multa mala,damna, detrimenta, incommoda, infortunia vrbi Romanæ peperit, attulit, intulit, tribunorum pl.creatio,damna tulit,pertulit,sustinuit,passa est, perpessa est,cepit, accepit,damnis affecta est, in damna incidit,incurrit, magnam sui iacturam fecit, grauissimis afflicta malis est:vehementer vexata, valdè comminuta vrbs Romana ex creatione,ob creationem tribunorum.

Tristitia ex morte amici.

Sadnesse or heauinesse for the death of a friend.

Magnum mihi dolorem,grauem sollicitudinem, acerbitatis multum attulit, peperit epistola tua de interitu parentis tui: magno me dolore affecerunt literæ tuæ, valdè me perturbarunt, afflixerunt, commouerunt:acerbè sum affectus literis tuis: molestiæ,plurimum doloris,sollicitudinis,acerbitatis cepi,accepi, suscepi,tuli, contraxi, hausi, legi magno cum dolore, molestissimè literas tuas.

Tuæ laudi faueo.

It reioyced me to heare well of thee , or I desire much to heare good report of thee,and cõmendation abroad of thy doings.

Mirè,mirificè,mirabiliter, mirum in modum, mirandum in modum, admirabili quodam studio tuam laudem, tuum decus expeto,cupio,opto,exopto,percupio tuam laudem: sum in desiderio tuæ laudis: cupiditate tuæ laudis incredibili teneor: ardeo, flagro, sum incensus, sum inflammatus,ducor,trahor,rapior

amore flagro, ſtudio ſum incenſus, alacri animo ſum vt honeſtiſſimum te videam, laude florentem, honoratum, tua mihi laus chariſſima eſt, cordi eſt, curæ eſt, prima eſt, antiquiſſima, in maximis eſt, inter prima ducitur, inter ea, quæ apud me ſumma ſunt.

Tuæ res tanto mihi gaudio ſunt, quanto meæ.

Your welfare and weldoing reioyceth me as much as mine owne, or I am as glad to ſee you proſper, as mine owne ſelfe.

Letitiam ex rebus tuis eandem, quam ex meis, nihilo minorem, quàm ex meis, capio, accipio, percipio, ſuſcipio, ſumo, haurio: lætitia me afficiunt res tuæ æquè ac meæ, pariter ac meæ, non minus quàm meæ, non ſecùs quàm meæ, haud aliter ac meæ: tuæ me res efferunt lætitia, gaudium mihi afferunt, pariunt, præbent, voluptate me perfundunt itidem vt meæ: tuis rebus vti meis, afficior: quæ meis è rebus, eadem mihi è tuis oritur iucunditas, voluptas, delectatio, lætitia, gaudium: tuis rebus ita lætor, vt meis.

Tuarum partium ſum.

I take your part.

Tecum ero: tecum faciam: te ſequar, à te ſtabo: tuis in præſidijs ero: tuas partes: tuam cauſam ſequar, tuebor, de tuis vnus ero, me tuum numera, me de tuis vnum habe, in numero tuorum ero.

Tui officij eſt.

It is your duty.

Tuum eſt hoc munus, tuę partes, hoc à te poſtula-

tur

tur, tibi conuenit, à te requiritur, exigitur, exſpectatur, tui muneris eſt, tuarum partium: hoc homines à te expectant, hoc ad te pertinet, attinet, ſpectat, in te conuenit, te decet, tuum eſt, hoc debes, tibi non licet hoc negligere, propriè in te cadit.

Tuis rebus præſum.

I looke to your buſineſſe.

Ego tuas res, pro eo ac debeo, vti debeo, tua negotia, quicquid ad te pertinebit, diligenter agam, curabo.

Tu mihi es chariſſimus.

Thou art my deareſt, or beſt beloued, or I loue thee beſt of all men in the world.

Summè, vehementer, valdè, magnoperè, maximoperè, maximè, etiam atque etiam, mirè, mirificè, incredibiliter, vnicè, ſingulariter, egregiè, inſigniter: ex animo, ex intimo ſenſu, cum primis, in primis, apprimè, præcipuè, admodum, oppidò, maiorem in modũ, mirum in modum, minimè vulgariter, non mediocriter te diligo: in te amando nemini concedo, qui te vehementius diligat, concedo nemini: beneuolentia in te mea ad ſummum peruenit: amor in te meus is eſt, ita accumulatus eſt, vt addi nihil poſſit: amorem in te meum verbis exprimere qui poſſum, quem cogitatione vix amplector? cuius magnitudinem vix mente comprehendo? amorem in te meum cogitatione fortaſſe conſequi, complectique poſſum, verbis quidem exprimere, explicare, expromere, profectò nõ poſſũ, æquè, ſimiliter, pariter ac meipſum, non aliter ac meipſum, non ſecùs ac meipſum, itidem vt meipſum, te

diligo:sic te diligo, vt neminem magis ne me ipsum quidem,cum te multi diligant,omnes tamen in amore vinco,principatum appeto,primas partes mihi védico,principem locum obtineo:fero te in oculis,mihi es in amoribus, nihil mihi est te carius secundum Deum,post Deum,excepto Deo, cum à Deo discessi, nemo mihi est te charior:ego te vt oculos meos aut si quid est oculis charius diligo:singulari erga te animo sum:vt pater in filium,ita ego in te sum animatus: habeo te filij loco: amor in te meus tantus est, quantus potest esse maximus:hæres mihi in animo, in medullis, in intimis sensibus:singulari sum in te beneuolentia:primum in amore Deum,te habeo proximum.

Tuo consilio rectissimè vteris.

Your owne counsell is best for you.

Tuo consilio si vteris, teipsum si audies, ipse tibi si obtemperaueris,morem gesseris,obsecutus fueris,nihil errabis,nihil contra rem tuam, nihil à tuis rationibus alienum committes,non laberis, non offendes, non cecideris: nullam offensionem, nullum casum aut errorem timebis: sapienter statues, rectè iudicabis,optimam rationem inibis.

Tuo merito te odi.

I hate thee deseruedly,or thou hast deserued my hatred.

Ita de me meritus es,ita te gessisti, ea commisisti, eum te præbuisti,præstitisti, vt minimè mihi curæ sis, nullo apud me loco sis,minimùm te curem, minimè de te laborem,nullam propè tui curam geram, in minimis te ponam.

Turpe

Turpe à parente diſſentire.

It is ſhame to diſſent from thy father.

Honeſtè à parente tuo diſſentire non potes: turpe tibi eſt à parente diſſentire, non potes à patre ſine infamia, ſine dedecore, ſine graui culpa, ſine turpi nota diſſentire.

Turpe eſt ſibi tantum viuere.

It is a ſhame for one to liue ſo, that he will do no man good but himſelfe.

Seipſum curare, nihil præterea, de ſeipſo tantum, ſua tantum vnius cauſa laborare, ſibi vni ſtudere, ſeruire, proſpicere, conſulere, præterea nemini, turpiſſimum eſt, maximè dedecet, indecorum in primis eſt, infamiæ, ignominię, dedecori eſt, dedecus affert, infamiam parit, turpem famam, opinione minimè commodam, aut optabilem parit: eiuſmodi res eſt, quam ſumma conſequitur infamia, ignominia, turpis infamiæ nota, dedecus, accuſatio, reprehenſio, fraudi eſt, vitio vertitur, tribuitur, datur, adſcribitur, aſſignatur.

Turpe parentes ſenes deſerere.

It is ſhame to forſake thy aged parents.

Deſeri à te, deſtitui patrem, tot affectum incommodis, inopiæ, valetudinis, ſenectutis, minimè honeſtum eſt, haud æquum eſt, haud par eſt, minimè rationi conſentaneum eſt, non decet, non conuenit, non oportet, ius non eſt, fas non eſt, nefas eſt, iniquum eſt flagitium eſt, criminis eſt, turpe eſt. vt parentem deſeras afflictum inopia, morbo, ſenectute, in ſummis cōſtitutum difficultatibus, inopiæ, valetudinis, ſenectutis, honeſtum non fert, non patitur: ratio non conce-

dit non permittit: ſi patrem deſtitues, culpã, committes, flagitiũ facies, flagitiosè facies, iniquè, iniuſtè, inhoneſtè, turpiter, improbè, præter honeſtum, contra honeſtum æ, quum, ius non vt honeſtum ſuadet, non equum eſt, ius eſt, par eſt, decet, conuenit.

Vacare aliquantum à ſtudijs.

To take ſome breathing time from my booke, it is good ſometime to haue ſome refreſhing, paſtime, recreation after ſtudie.

Feriari licet à ſtudijs: poſtulat tempus, vt ſtudia intermittantur, tempus fert vt ſtudiorũ vſus paru mper dimittatur: deponere aliquantiſper ſtudiorum onus licet, omittere ſtudia, leuare animum onere ſtudiorũ: vacatio datur à ſtudijs, auocare animum à ſtudijs honeſtè poſſumus: feriæ ſtudiorum conceduntur.

Valet apud intelligentes ſententia tua.

Wiſe men allow your iudgement.

Magnum apud eos, qui rectè iudicant, tua ſentẽtia pondus habet, magni fit, magni æſtimatur, magni penditur, authoritatis habet plurimum, grauiſſima eſt: rectè ſcientes in opinione ac iudicio tuo plurimum ponunt, opinioni tuæ multum tribuunt, multum deferunt, facilè aſſentiuntur, acquieſcunt. Vide, Sententia à prudentibus approbata.

Valetudine vtor bona.

I am in good health.

Benè me habeo, mihi benè eſt, ſatis commodè, ſatis bellè habeo, benè valeo, commodè valeo, valen-

di

dine bona vtor, mihi est, vt volo: quales cupio, vires possideo: viribus vtor firmis, roboris, virium, valetudinis habeo satis.

Valetudo restituta.

Health restored or recouered after sickenesse.

Ego te languentem, iacentem, malè affectũ, ad pristinam valetudinem, virtutemque reuocaui: meo beneficio pristinas vires recuperasti, recepisti, cõfirmatus es: factum est à me, vt ex morbo planè conualesceres, vt ex infirmo validus fieres, vt amissam valetudinem recuperares, vt in statum valetudinis pristinum, optimum restituereris.

Valetudo aduersa ex gula.

Sickenesse of surfeting and glottony.

Non facilè conualescunt, quibus neque quantum comedant, neque quid comedant curæ est, qui quod comedant, neque quantum, neque quale sit animaduertunt. quibus omnem in cibis modum, omne iudicium, omnem prorsus rationem gula eripuit: quibus neque modus edendi, neque vlla deligendi cibi ratio est, qui & plus appetunt in mensa, quàm satis est, & ex eo genere, quod obsit.

Valetudo nondum confirmata.

Not perfectly whole my strength not fully recouered.

Nondum vires colligere potui: nondum satis firmo sum corpore: nondum pristina mihi restituta valetudo est: confirmatus à morbo nondum omninò sum,

non planè conualui: quas morbus mihi vires ademit, abstulit, eripuit, nondum prorsus recuperaui, recepi, reuocaui: pristinam valetudinem nondum satis mihi videor assecutus: paulò adhuc deterius, aliquantò deterius, quàm solebam, valeo: non vt solebam, valeo: minus firmiter, minus bellè: nōdum vtor pristina valetudine: pristinas vires quadam ex parte desidero.

Varro doctior, quàm eloquentior.

Varro better learned then eloquent.

Scripta Varronis ex doctrina potiùs, quàm eloquētia, magis ob doctrinam, quàm eloquentiam, rerum causa, non verborum, probabantur ab omnibus: libros Varronis, ea quę Varro chartis mandabat, literis committebat, componebat, scribebat, literis persequebatur, literis explicabat, literarum monumentis tradebat, probabant omnes, rerum fructu potius, quàm specie verborum adducti.

Vastare.

To spoile, wast, and destroy.

Prouinciam diripuit, vastauit, deprædatus est, rapinis exinaniuit, exhausit prædas egit è prouincia.

Vehementer.

Vehemently, or very much and greatly.

Valdè, maximè, magnopere, maximopere, vehemēter, admodum, etiam atque etiam, non mediocriter, non parum, in primis, præcipuè.

Velim te animum meum videre.

I would you saw my hart or goodwill.

Vel-

Vellem, quæ ſit in te animi propenſio, poſſes inſpicere: cuperem ſenſus tibi patêre intimos animi mei: quàm vellem, quo modo animatus erga te ſim, oculis cernere tibi liceret: nihil mihi eſſet optatius, quàm vt eas mentis meæ partes quæ oculos latent, ab oculis remotę ſunt, oculis minimè patét, poſſes introſpicere.

Velim ſcire quo animo in me ſint homines.

I would know how men are affected toward me, or what good will is borne me.

Scire velim, quo quiſque in me animo ſit, vt quiſque ſit erga me animatus, affectus, qui cuiuſq; ſit erga me animus, qui ſenſus, quæ voluntas: ſenſum cuiuſque noſſe, tenere, callere velim, patêre mihi velim.

Velim noſtras à te hiſtorias conſcribi.

I would haue you write a ſtorie of our time and doings.

Velim à te noſtrorum temporum conſilia atque euentus literis mandari, res noſtras monumentis cōmendari tuis: noſtrum nomē tuis illuſtrari & celebrari ſcriptis, tuis ornari ſcriptis valdè velim: gloriæ ſempiternæ commendari per te cupio.

Velim abs te amari.

I deſire to be in your loue and fauour.

Ne patiaris me partem amoris tui minimam ferre, noli committere vt partem amoris tui minimam capiam, vt exiguum ab amore tuo fructum feram, colligam, ſumam, percipiam: fructum amoris tui velis eſſe

non exiguum, non vulgarem, non mediocrem.

Veneti potentes & diuites.

The venetians mightie and rich.

Veneti opibus & potentia valent, pollent, vigent, præstant, excellunt, affluunt diuitijs, opibus vigent, neque diuitias, neque opes desiderant.

Venti à portu repulerunt.

We were driuen from the hauen by the wind, or the wind kept vs from the hauen.

Portum, reflante vento tenere non potuimus: portum inire conantes aduersi venti vis repulit ac reiecit ne portum obtinere licuerit, cum omni studio conaremur, ventus effecit, venti vis portu exclusit: per venti vim portum ingredi, inire, obtinere, assequi non licuit: venti vis aduersa portu nos exclusit, prohibuit, arcuit, amouit: reiecti sumus à portu reflante vento, portum ventus eripuit, summouit nos vētus à portu: portum inire conantes repulit ventus.

Verbis impugnata dignitas.

He sought as much as he could for your discredit, or defacing of your worship.

Acerba nimis aduersus tuam dignitatem eius oratio fuit, inhonestè admodum de te loquutus est, grauissimè tuam dignitatem oppugnauit: loquutus est in te sic, vt acerbius aut inhonestius non potuerit.

Verbositas non est eloquentia.

Babling is not eloquence.

Si, cuius est prolixior, longior, vberior oratio, si qui diu tius

diutius loquitur,qui longiorem ſermonem habet,qui plura verba facit,is eloquentiā poſſidet,ſi ei, qui verboſior eſt, qui plura effundit verba , laus eloquentiæ debetur,ſi verborum in copia ſita eſt elegantia:næ tu omnium qui viuunt,eloquentiſſimus es, omnes mortales eloquentia anteis.

Vereor vt ſuſtineas ſpem de tuis ſtudijs conceptam.

I doubt how you will anſwere to the hope conceiued of your ſtudies, I feare you wil not prooue ſuch a ſtudent, as men thinke and looke for.

Vereor,ne quam de ſtudijs expectationem concitaſti,hanc ſuſtinere,ac tueri non poſſis: vereor, vt expectationi tua ſtudia reſpondeant , ne tua ſtudia expectationi reſpondeant, ne cum hominum opinione non conſentiant ne alium,atque expectatur , exitum habeant,ne qui expectatur,fructum non pariant.

Veriſimile.

Likely,or reaſonable.

Rationi conſentaneum eſt,cum ratione conſentit, conſentaneum eſt,ſimile veri,credibile,non alienum à ratione,cũ ratione congruens:ratio poſtulat,vt credatur:eſt,cur credatur,verum putetur,veriſimilitudinem,ſpeciem,formam,imaginem,præ ſe fert,oſtendit non diſcrepat,non diſſentit,non procul abeſt à ratione.

Veritas pluris quàm amicitia facienda.

Truth to be regarded before friendſhip.

Veritati plus, quàm amicitiæ tribuo: maiorem habeo veritatis quàm amicitiæ rationem: pluris est apud me veritas, quàm amicitia: amicitiæ veritatem antepono: locum apud me honestiorem veritas obtinet quàm amicitia: apud me cedit amicitia veritati: nihil amicitiæ largior: nihil veritati nego.

Versari in re leui.

To be occupied in things of little prise, or to follow a trade of little gaines.

Tenui mercede, leui quęstu, exiguo lucro das operam in Scriptura, operam nauas ijs, qui vectigalia tractāt, vectigalibus pręsunt. Vide studere rebus leuibus.

Via obstructa.

The way is forbid, or barred vp.

Transitus interdictus est: interclusa via est, non patet aditus.

Vide ne honori tuo discedat.

Take heed least you cracke your credit: do your indeuour, that your honour or good name and report be not stained.

Da operam diligēter, enitere, conare omni studio, contende omnibus viribus, intende omnes neruos, incumbe toto pectore, elabora quantum in te est, studium adhibe quantum potes, confer huc omnia tua studia, omnem operam & industriam: age hoc quam diligenter potes, ne quam tuus honor iacturam faciat ne quod ferat detrimentum, ne quam iniuriam accipiat, ne qua labe inficiatur, ne quam labem aut maculam suscipiat, contrahat.

Vim

Vim à te non valeo auertere.

I cannot warrant you from all violence, force, or resistance: or I cannot promise you a cleare passage.

Ego tibi à vi nihil præstare possum: vim tibi nullam factum iri, allatum iri, oblatum iri, pro certo nõ polliceor, planè non affirmo: tutum à vi te futurum ne pro certo existimes: nullam fore vim, exploratè, assueranter, certo promittere non audeo: ea te cura prorsus non libero, non eximo, non adimo, non aufero, ne quando tibi vis inferatur vlla, ne quam aliquando vim feras, sustineas, patiare, sentias, experiaris, ne quid aliquando per vim patiaris.

Vindictæ omissio.

A remission of reuenge.

Vltionis omne libenter consilium abijcio, depono, omitto: omnem acceptæ iniuriæ memoriam ex animo deleo: de vltione nihil planè cogito, animus meus vltionem non spectat, abduco animum à vindicta.

Violare patriam aut parentem scelus turpissimum.

The betraying of thine owne countrie or father, is the most shamefullest deed that may be.

Nullum est grauius piaculum, quàm patriam, aut parentem violare, quàm patriç, aut parenti vim afferre, inferre, manus afferre, iniuriam facere, inferre.

Vir bonus conſtans eſt.

A good or true man is conſtant.

Vir bonus, vt ſententiam mutet, non facilè adducitur, impetrare è ſeipſo nullo modo poteſt: bono viro ſenſum rectum deponere difficile eſt, magni negotij eſt: vir bonus in ſententia firmiſſimè cõſtat, vir bonus à recta ſententia deſciſcere vix poteſt, vt ſententiam mutet non facilè adducitur. Vide, Mutas ſententiam.

Virtus neglecta.

Vertue neglected.

Probitas, integritas, probati mores, vita illa, quæ cum virtute traducitur, à paucis hodiè probatur, colitur, amatur: pauci ſunt, qui probitate delectentur, probitatem colant, ament, ſequantur, parui fit hodiè probitas & morum integritas, qui ſuum ſtudium in probitate ponant, pauci ſunt, reperiuntur, numerantur, paucoſque inuenias.

Virtus præmijs cumulata.

Vertue loaden with rewards.

Magna ſunt recta agentibus propoſita pręmia: omnes, qui ſeſe in recta viuendi ratione exercent, magna merces manet: fructum rectè factorum viri boni vberrimum, ac præſtantiſſimum ferent: præclaram honeſtamq́ue vitam res vtiliſſimæ conſequuntur, vitæ laudabiliter actæ, cum virtute traductæ, primum eſt decus, & earum rerum copia, quas qui poſſidet, optimè cum illo agi exiſtimatur.

Virtus egregia.

A noble mind and vertuous.

Tua virtute & magnitudine animi nihil est nobilius: singularis in te laus ob tuam virtutem, atque animi præstantiam confertur: maiorem aut virtutis, aut præstantis animi opinionem apud homines, plus famæ, consequutus est nemo.

Virtus magis honore afficienda, quàm diuitiæ.

Vertue more to be honoured then riches.

Placet mihi, probatur, valdè satisfacit mos & consuetudo tua: laudem tuæ consuetudini tribuo, quod ea colas, verearis, obserues, in honore habeas, honore, obseruantia, studio prosequaris, honore afficias, obseruantia colas, quòd ijs honorem habeas, tribuas, præstes, obseruantiam ac studium præstes, qui virtute potius, quàm diuitijs, abundant, excellunt, eminent, valent, qui sunt à virtute paratiores, quàm diuitijs, quos virtus potius, quàm diuitiæ commendat, qui virtutem magis quàm fortunæ bona possident.

Virtus extollit ignobiles.

Vertue setteth vp men of low degree.

Multos infimæ conditionis, humillimæ sortis, obscuri loci, nulla parentum, aut maiorum laude commendatos, obscuro loco natos, ignobili, obscuro, infimo genere æditos extulit atq; illustrauit virtus: multos generis humilitate iacentes virtus erexit: nobilitantur atque honestantur virtute multi, genere ignobiles & obscuri.

Virtus florens oppressa inimicorum iniuria.

Flourishing vertue ouerthrowne by the iniurie of enemies.

Quo tempore florere debeas, debuit illustrior esse tua laus, altius ascendere, plus cõsequi dignitatis, maiorem obtinere existimationẽ, præstantiore esse loco, plus habere authoritatis, plus possidere laudis, honestior esse, clarior esse, maior ac præstantior haberi debuisti: te tuorum inimicorum afflixit iniuria, perdidit, euertit omnibus fortunis: oppressit, ad exitium detrusit, impulit, non modo è numero viuentium, sed planè infra mortuorum conditionem amandauit.

Virtus vtilis in omni fortuna.

Vertue profitable in all fortunes, or whatsoeuer happeneth.

In vtraque fortuna maximus ex virtute fructus capitur, percipitur, colligitur: virtus tum in aduersa, tum in secunda fortuna vberrimos fructus affert: magnas vtilitates in omni fortuna parit virtus: aduersis pariter & secundis in rebus commoda proficiscuntur ex virtute multa, semper vtilis & fructuosa virtus est: in omni tempore iuuamur à virtute, imbecilli confirmamur, iacentes & afflicti excitamur, subleuamur, erigimur: ecquando non vtilis virtus est? ecquæ vtilitas cum virtutis vtilitate conferenda?

Virtus laboribus parta.

Vertue purchased with great labour.

Tuis laboribus, ac vigilijs virtutem tibi peperisti, comparasti, parasti, consequutus es, adeptus: tui tibi labores & vigiliæ virtutem pepererunt: magnis laboribus & vigilijs cõsequutus es, vt virtutem possideas,

vt virtute floreas, valeas, polleas, excellas, antecellas, præstes, fruaris: tuam virtutẽ tuis laboribus & vigilijs referre debes acceptam: tibi ipsi, tuisque laboribus tuam virtutem debes: nõ hoc virtutis in te esset, istam virtutem non haberes, non teneres, non possideres, nisi labores grauissimos & suscepisses, & pertulisses.

Virtute immunis.

Made free, or exempt from paiment of taxes, tributes, or subsidies for his vertues sake.

Virtute sua consequutus est, nihil vt publicè penderet, fructum vt nullum publicè pẽderet, vt vectigalis non esset, vt esset immunis, vt ex eorũ numero, qui publicè aliquid pendunt, eximeretur, nihil vt publicè solueret, vt esset expers eorum onerum, quæ publicè imponuntur, vt nullam pecuniam in commune conferret, vt publicis oneribus vacaret, tributarius vt non esset, tributum vt nullum conferret.

Virtute contra fortunam munitus.

Made stronger or fenced by vertue against fortune.

Fortunæ vim tuæ virtutis amplitudo vincit: munijsti te virtute contra fortunã: septus es virtutis præsidijs aduersus impetus fortunæ: nihil tibi nocere, obesse, incommodare, cum virtute viuenti, virtutem colẽti, fortuna potest: tutus es à fortunæ iniurijs: securam vitam ducere tibi licet, quia cum virtute viuis: non tibi varii casus impẽdent humanæ vitæ, qui virtute excellas, quem virtus tueatur, tegat, protegat, muniat.

Virtute vacuum fortuna facilè profligat.

Fortune easily conquereth the coward, or the least blast of aduersity maketh the hartlesse man to flie, vertue is the best defence against aduersitie.

Cui comes virtus non est, is animo facilè cadit à fortuna percussus: ictus fortunæ ferre non potest, qui tectus virtute non est, qui virtute munitus nō est, qui se virtutis armis nō tuetur. sine virtute infirmi sumus, malè muniti, aperti aduersus fortunæ vim, facilè vincimur à fortuna, virtutis præsidio destituti, absente virtute, nisi adsunt virtutis opes.

Virtuti aliquando honores debiti tribuentur.

Time will come when vertue shall haue his iust honour and reward.

Veniet tempus, veniet illa dies, erit tempus, erit aliquando illa dies, illucescet aliquādo illa dies, diem aliquando illum Sol afferet mortalibus, erit aliquando cùm secùs virtuti tribuatur honor, cum virtuti honor habeatur, cùm virtus colatur, tanti æstimetur, quanti est, in honore sit: cum virtuti honores debiti persoluātur, deferatur plurimum: cùm virtus magna in primis honestaque sit, honestum locum habeat, sit inter ea, quæ prima ducuntur.

Virtutis cōmunicatio.

The bestowing of vertue.

Qui virtutem tribuit, præbet, largitur, oftendit, cõmunicat, is tantum affert beneficium, quantum esse præterea nullum poteſt.

Virtutis non pretij cauſa.

For vertue ſake, and not for reward.

Agis hoc non præmij ſpe commotus, ſed humanitate adductus, benignitate impulſus, ſtudio liberalitatis incitatus, non te ad hanc rem vtilitatis, aut præmij ſpes, verùm te adduxit, impulit, incitauit, humanitas, benignitas, naturæ facilitas, nature tuę ad humanitatem, benignitatem propẽſio, inductio: dediſti hoc humanitati tuæ, non prẹmijs: agnoſco tuam humanitatem: debet hoc humanitati tuæ acceptum referri: fructus hic eſt humanitatis tuæ.

Virtutis honos.

The iuſt reward of vertue.

Erit aliquando illa dies, lucebit illa dies, veniet illud tempus, lucem illam aliquando videbimus, quæ virtutem illuſtret: erit aliquando, cum virtuti honos habeatur, ſuus tribuatur honos, debita merces perſoluatur, locus honeſtus vbique ſit.

Virtuti ſubiecta omnia.

All things ſubiect to vertue.

Omnia ſunt ſub poteſtate ac ditione virtutis, rerũ omniũ regina virtus eſt, dominatur, vna regnat, ſummum ius habet, omnia regit, virtuti cuncta parent, cedunt, ſubiecta ſunt humana omnia: virtus valet ad omnia, imperiũ habet in omnes res, omnia tenet, poſſidet, iure ac poteſtate ſua complectitur quid eſt, quod

assequi virtus non possit?

Vita beata in virtute posita.

The happie life consisteth in vertue.

Benè sentire, rectèque facere, satis est ad benè beatèque viuendum: vnum qui colit probitatem, ei deesse ad fœlicitatem nihil potest, is ad fœlicitatem nihil desiderat, nihil requirit: quicunque rationem ducem in vita sequitur, ei ad fœlicitatem ampla, maximeq; certa patet via: probitatem qui possidet, simul is possidet summũ bonum, nihil ad fœlicitatem præterea requirit: boni mores, & honestæ rationes fœlicitatem pariunt: fœlicitas integritate comparatur: si quis in colẽda probitate totus est, fœliciter admodum, ac beatissimè cum illo agitur.

Vita charissima post honorem.

After honour life is dearest, or onely honour dearer then life.

Omnium rerum, honore excepto, prima esse, charissima, antiquissima vita debet, secundũ honorem, post honorem, honore excepto, si honorem exceperis, nihil esse debet vita prius, potius, carius, antiquius: primas sibi partes post honorem, vita vendicat: primæ partes vitæ debentur, honore tamen excepto.

Vita & honor curanda.

Life and worship are of like to be regarded.

Saluti pariter & honori consulendum: ducenda simul ratio est & salutis, & dignitatis: non dignitatẽ magis, quàm salutem spectare debemus: salutis ratio cum dignitatis ratione coniungenda, quærenda, amanda, expe-

expetenda ſine ſalute dignitas non eſt, non eſt à dignitate vita ſeiungenda: decet ſtudere dignitati, cum eo tamen ne ſtudium vitæ negligatur.

Vitæ genus optimum inſtituiſti.

Thou haſt taken the beſt trade of life.

Exordium vitæ præclarum feciſti, egregio vitam principio iniuiſti, optimum curſum cœpiſti, rationem præclaram inſtituiſti, optimam partem elegiſti, ſapiéter vitam inſtituiſti, cùm te Deo addixiſti. Vide, Sanum iudicium.

Vitæ faſtidium.

A wearineſſe of life.

Vitæ me tædet, vitam faſtidio, vitam mihi acerbam puto, acerbè viuo: moleſta, grauis, amara prorſus mihi vita eſt: ægerrimè, moleſtiſſimè, prorſus miſerè viuo, quando mihi mors eum eripuit, ex quo mea gaudia, meæ lætitiæ manabunt omnes.

Vitam miſeram mors præclara conſecuta.

A noble death followeth his painefull & vnhappie life.

Vt miſerè vixit, ita periJt honeſtè, miſerrimam vitam mors præclara terminauit: vitam infœlicem egregio mortis genere concluſit: acerbitates vitę multas vna peregregiæ mortis hora compenſauit: vitam vixit infœlicem, præclaram verò mortem obijt: miſeriam in vita ſuſtinuit, decus in morte tulit.

Vita quieta.

A quiet life.

Præstabo tibi otium, quietam vitam, tranquillam, facilem, alienam ab omni cura, vacuam omni cura, omnium expertem perturbationum, ab omni molestia remotam, seiunctam, separatam, segregatam, disiunctam, nullis rerum humanarum fluctibus iactatam: efficiam, vt quietè viuas, vt quietam vitam ducas, facilem vt habeas, & expeditum vitæ cursum, tranquillè prorsus vt agas, vt omni molestia vaces, vt otio fruaris iucundissimo, commodissimo, vberrimo, vt otiosè viuas.

Vita rustica grata.

The countrey life pleasant.

Otium & quies rustica mirum in modum me delectat, oblectat, recreat, reficit, afficit, capit, delectationem mihi affert, voluptatem, iucunditatẽ, hilaritatem, gaudium, lætitiam: delectationi est, delectatione me afficit: ius animo meo iucundissimum est: rure rusticoque otio delector, miré pascor: delectationem, voluptatem, iucunditatem ex rure capio, percipio, suscipio: otio illo, atque illa quiete, quam rustica patit habitatio, libentissimè fruor si vlla re, otio capior & quiete rustica: animus meus voluptate perfunditur, expletur ex otio rustico.

Vitijs deditus.

Giuen to vice and wickednesse.

Nunquam à vitijs animum, mentem, cogitationem abducis: nunquam de vitijs non cogitas: hærent in animo tuo studia vitiorum: nunquam tua mens ab

improbis

improbis cogitationibus discedit, abducitur, auellitur vitia semper cogitat animus tuus.

Viuis mecum, nec animum meum perspectum habes.

You liue with me, yet you know not all my heart: or yet I am vnknowne vnto you in many points.

Me vteris assiduè: assiduus tibi mecum intercedit vsus: consuetudo inter nos assidua est, veruntamē planè non tenes animum meum: prorsus non calles mea consilia, nō omnino mei tibi sensus patent, non penitus, non perfectè, non ex omni parte, nō vsquequaque.

Vixi vitam diuturnam.

I *haue liued a long time.*

Satis diu vixi, ætatis satis vixi, vitæ satisfeci ætate, satis longè vitam produxi, satis longum vitæ spatium peregi, non me pœnitet quantum vixerim: cursum vitæ minimè breuem peregi, vixi vitam satis diuturnam̄, hoc vitæ spatio contentus esse possum, non moriar immaturus, non auellar immaturus à vita.

Vna bonorum sententia.

All good men are in one mind and opinion.

Vnus omnium bonorum est sensus, idem omnibus probatur, eodem concurrunt omnium sententiæ, sequuntur idem omnes, spectant, probant, opinione

tuentur,eadem eſt omnium ſine vlla varietate opinio opinionum nulla varietas.

Voluptas ex liberorum virtute.

A comfort in godly children.

Magnam voluptatem è moribus filiorum pater ſuſcipit,magna voluptate patrem afficiunt benè morati liberi,magnæ voluptati ſunt parenti qui moribus excellunt filij,capit ex honeſtis filiorum moribus voluptatem ſummam,& lætitiam pater.

Voluptas eſca malorum.

Pleaſure the baite or inſtrument to all euill or wickedneſſe.

Voluptas ad ea,quæ minus decent, homines allicit:hominibus malorum eſca voluptas eſt: multi ducem ſequentes voluptatem,grauiter offendunt: duce voluptate multi errant miſerrimè: illecti voluptate, dulcedine voluptatis,blanditijs voluptatum infortunia ſubeunt, calamitates adeunt, in miſerias incurrunt:voluptate,tanquam dulci veneno, homines pereun :iucundam ac dulcem voluptatum conſuetudinem triſtis admodum & amarus conſequitur euētus, ſæpè voluptatem excipit dolor: voluptas dolore terminatur:voluptatis exitus doloris initium eſt.

Voluptate afficere.

To delight.

Tuæ literæ quod facilè intellexerim, ei ſperiucundæ fuerunt,ſummam voluptatem,lætitiam,gaudium, iucunditatem attulerunt; ſumma cum voluptate tuæ literæ affecerunt,extulerunt,perfuderunt.

Vrbs

Vrbs Pompeianarum partium fuit.

The citie followed Pompey, or tooke part with Pompey.

Vniuersa ciuitas ducem Pompeium sequebatur, Pompeio regendam se dederat: ad Pompeij ductum applicauerant se, contulerant se, adiunxerant se vires omnes ciuitatis.

Vtar fratre tuo.

I will vse your brother, or follow his aduise and counsell.

Vtar ad omnia tuo fratre, vtar opera tui fratris in omni re: confugiam ad fratrem tuum, si quid erit agendum fratri tuo committam, ad fratrem tuum referam, in fratrem tuum reijciam, eius consilium petã, operam exposcam. Vide, Per fratrem tuum agam.

Vt filius mihi charus es.

Thou art as deare vnto me as my sonne.

Optimè tibi cupio, sic inquam, vt filio meo: tua causa cupio, quantum filij mei causa volo: cupio tibi secunda omnia, non, minus ac filio: æque tibi faueo ac filio meo: animatus in te sum, vt in filium: quo in filium, eodem erga te animo sum.

Vtile tibi erit.

It shall be profitable for thee.

Constitutum iter si suscipies, emolumenti, vtilitatis, commodi plurimum, præstantem fructum capies, sumes, colliges: valdè erit è re tua, valdè in rem tuam,

tuis rationibus vehementer conducet: in eo tibi maximè consoletur: vtilitas maxima consequetur: vehementer expediet, proderit, fructuosum erit, cum fructu, vtilitate, commodo, emolumento, bono rerum tuarum.

Vt maiores tuos sequaris, operam virtuti da.

Seeke after vertue that you may follow the steppes of your ancestors.

Si tuorum maiorum laudibus respondere vis, si maiores tuos referre vis, cupis imitari, si te dignum maioribus tuis præbere studes, vt ad virtutem, in virtutē incumbas, ad virtutem studia tua conferas, opus est: nauari à te operam, virtuti oportet: debes virtutem colere, tui muneris, tui officij, tuarum partium est, non potes non virtuti operam dare: non licet tibi virtutē negligere, hoc ad te pertinet, in te conuenit, à te postulatur, atque adeo, tanquam debita res exigitur.

Vtrumque vici.

I ouercame them both.

Vtrumque facilè fregi, atque abieci, nullo negotio retudi: victoriam ex vtroque tuli: victoria sum potitus: vterque mihi victus cessit.

Vulneratus.

Wounded

In illa pugna, illo certamine grauiter vulneratus, perculsus est: graue vulnus accepit, tulit: plagam accepit, graui vulnere est affectus.

Vulnus

Vulnus inſanabile.

An vncurable wound.

Futurum non ſpero, vt ex hoc vulnere conualeſcat, eiuſmodi vulnus eſt, vt ſanari non poſſit, vt ſalus deſperanda videatur, vt ſpes ſalutis nulla ſuperſit, vt medicinæ non ſit locus.

Vultus diſſentit ab animo.

A diſſembling face, the countenance is no ſure token of inward diſpoſition of the mind.

Fallit vultus, mentitur, fraudem facit, in fraudem inducit, decipit: diſſentit animus à vultu: non conuenit animus cum vultu, index animi verus non eſt vultus, falſa vultus imagine, ficta ſpecie diſſimulatur animus, aliud vultus præ ſe fert, aliud animus cælat, occultat, tegit: aliud animus latet: tegit animum vultus: mendax vultus eſt, latet animus in vultu: quaſi velo, aut inuolucro, animus obtegitur, atque obtenditur: veram imaginem animi vultus non præfert: ſenſus animi cum ſpecie vultus minimè congruit. Vide, Aliud ſentit, aliud, &c.

Vxor fœcunda.

A fruitfull wife, a mother of many children.

Multos ex ea filios genuit, ſuſcepit, tulit: complures ex ea filij nati ſunt: filios ei peperit multos: ita fœcunda vxore vſus eſt, vt filijs aucta ſit multis: vt filiorum multitudine abundauerit.

FINIS.

A TABLE TO FIND OVT LATINE FOR ANY OF THESE *english titles by figures following, which signifie the page of euery leafe.*

A

an

I

L

you

M

W

END.

7
o
c.

4
n
5
o